مۇھەممەدئىلى زۇنۇن تەشنائى

مەشرەپ

مىللەتلەر نەشرىياتى

مەشرەپ

مۇھەممەدئىلى زۇنۇن تەشنائى

رەسمنى سزغۇچى: ئەسقەر تۇردى
مۇقاۋنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ
خەتتات: سۇلايمان ئىسمائىل خالى

ISBN 978-7-105-10389-8
9 787105 103898 >
定价：15.00元

مىللەتلەر نەشرىياتى

ئاپتورنىڭ يېقىنقى سۈرىتى

ئاپتور ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىللە

مۇھەممەدئىلى زۇنۇن تەشنائى

مەشرەپ

مىللەتلەر نەشرىياتى

بېيجىڭ

مەزكۇر توپلامغا

مۇھەممەدئىلى زۇنۇن تەشنائىنىڭ «مەشرەپ» ناملىق شېئىرلار توپلىمىنىڭ نەشر قىلىنغانلىقىنى قىزغىن مۇبارەكلەيمەن!

تەشنائى بۇگۈنكى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ نەزم، نەسر، دراما، سىنارىيە تۈرلىرىنىڭ ھەممىسىدە ھوسۇل بەرگەن ئىستېداتلىق شائىر، بولۇپمۇ كۈي-نەزم، ناخشا تېكىستلىرى يېزىش جەھەتتە پەۋقۇلئاددە نەتىجە قازانغان تالانتلىق ئەدەب.

ئۇنىڭ ئەسەرلىرىگە ئامراقمەن، تولىمۇ گۈزەل، يېقىملىق يېزىلغان تەربىيۇى قىممىتى يۇكسەك بۇ ئەسەرلەردىن سۆيۈنىمەن، ھوزۇلىنىمەن.

تەشنائىغا سالامەتلىك، خاتىرجەملىك، قەلىمىگە بەرىكەت، ئىجادىيىتىگە مۇۋەپپەقىيەت تىلەيمەن!

شەمشىدىن ھەمىد
2009-يىل 20-ماي

مۇندەرىجە

ئېھتىرام گۈلدەستىسى

مۇبارەك ئىز 1
شۆھرەتلىك بوۋام 3
خىسلەت ئىگىسى 5
ئالدىدا 7
يەتمىشىنچى ياز 8
«غۇنچەم» ساداسى 9
شام 11
پەخرلەن 12
گۈلدەستە 13
ئاداش 15
ئاخىرەتتىن كەلگەن تۆھپىكار 17
سالامنامەڭ 19
ئانا نىداسى 21
پاك قەلەمداش 23
ئەھدىمىز 25
كۆچمەس قىيا 27
ئويغاق يەنە 28
قەلەم 30
سەبىلەر غەمخورى 31
ئەجىر-ئىنئامسىز ئۆچمەس 33
كۆڭۈل سۈلتانى 35
بىناكار 37
چاقچىقىڭ 39

دوستۇم 40
ھەيران 42
چەشمىلەر 43
«قىز قۇمى»غا بېغىشلىما 45
ئوت ئىلكىدە 46
دولان كاككۇكى 48
تەلمۇرىمەن يولۇڭغا 50

ھىجران چەشمىلىرى

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرگە 51
تىيىپجان ئېلىيۇفقا 56
خېۋىر تۆمۈرگە 57
زوردۇن سابىرغا 58
ئانا نەدىسەن؟ 60

جەۋھىرى نەزمىلەر

تۇيۇقلار 62
رۇبائىيلار 79
ئالتىلىكلەر 92
پارچىلار 104

ئۆسمۈرلۈك ئىزنالىرى

دوختۇر قىز 115
خوشلىشىش 116
ئاق يول تىلە 118
قىستىما 119
قانچىلىك ئۇلۇغ 120

قەدىمگە 121
خوش ئۇرۇمچى 122
باغۇمن قىز 126
جاندىن ئەزىز 127

ئۇزۇلمەس چاتمىلار

مەھبۇس چۇقانلىرى 128
ئانا ناخشىلىرى 141
ھېيتگاھ 145
ئائىلە ناخشىلىرى 153
نەغمىسە نەزمىلىرى 160
كۈنچىقىشقا سەپەر 163
سەلتەنەتلىك دەرسخانا 173
رېستورانىدا تۆكۈلگەن ئاچچىق ياش 177
ئۇيغۇر داڕۋازلىرى 183

شائىر قەلبى

كۈيچى بولسامۇ 186
قۇچاقلا، ئۇ ـ سېنىڭ دادامۇ! 187
تۆت ناخشا 192
شائىر قەلبى 198
قېرىلىق 200

گۈلباغدا توي

تەلەپنامە 204
جاھانناما 205
گۈلباغدا توي 208

يەتكەندە 212
كەلدى 214
ئوغلاق تارتىش مەيدانى 218
تاپتى 221
كىم ئۇ 223
مۇئەللىم ــ ئانا 224
نادامەت نەزمىسى 226
نىگار 228
تەشنا 229
كۆكۈل ئىزھارى 230
يىراق بولسام 232
يوق 233
سالام، قېرىنداشلار 235
ئەۋلاد ئۈچۈن 236
قالدىمۇ؟ 237
مەغرۇر ناخشىچى 238
ئۆمۈر خاتىرىلىرى 239
بولمىسا 245

ئۆمۈر قەسىدىسى

ئەسىر سالامى 251
داۋان ئاشقانلار ئارمانى 253
يېڭا مۇئەللىمى 356
ئۇيغۇر چالغۇلىرى 257
ئايلىناي 260
قانمايمەن پىراقىڭغا 262
ئاھ!... دېسە 263
پەي 264

قەھرىمان ئانا 265
ئۇيغۇر مۇقاملىرى 266
بايرام ماڭا 269
ئەجەب 270
توي قەسىدىسى 272
ھايات‌لىق ھېكمەتلىرى 275
بىل 276
ئۆمۈر قەسىدىسى 278

ناخشا تېكستلىرى

ئانا يەر خسلىتى 283
جاھان كەزسەك 284
قوي كۆزلۈكۈم 285
يىغلىما 286
مۇقام 287
ئوسما قويۇپ كەل 288
نەدىسەن ئاتا؟ 289
سەن قەيەرلىك، سەن نەلىك؟ 290
توي ناخشىسى 294
ئۇستازىم 295
بىر جۇپ قەدىردان 296
كەلمىدىڭ 297
تەزىم 298
ئەزىمەت دەريا 299
قوشماق ئاداش 300
توي تىلىكى 301
مەشرەپ 302
مۇقام تەشنالىرى 303

توي ساماسى 307
ئويغاق نەسللەر 309
بىز بار 311

ئىبھتىرام گۈلدەستىسى

(مۇۋەششەھلەر)

مۇبارەك ئىز

مۇبارەك ئىزلىرىڭ قالدى سۆيۈملۈك ئۆز دىيارىڭدا،
گىياھسىز چۆل، يېشىل يايلاق، ھاياتبەخش لالىزارىڭدا.

ئەجەل لەشكەرلىرى قەھرى بىلەن توسقاندىمۇ يولنى،
داۋان ئاشتىڭ سۈرۈپ، قوغلاپ ئىرادە زۇلپىقارىڭدا.

ھەببى-دوستى سەن ئەلنىڭ، ئۇلۇغ ئۇستازى ئەۋلادىنىڭ،
تۇمەن دانىش ئەقىل-زېھنى مۇجەسسەم ئىقتىدارىڭدا.

مۇنەۋۋەر ئەيلىدىڭ شانلىق ئانا تىل بىرلە تارىخنى،
تۈكۈپ ئىدراك زىيالى ھەركېچە، سۆبھى-ناھارىڭدا.

ئۇلۇغ ئەل- بىپايان ئوكيان، سۆزۈپ ئۆتتۈڭ گۆھەر-ئالتۇن،
شۇ گۆھەر بەرق ئۇرار مەڭگۈ تەۋەررۈك يادىكارىڭدا.

تەۋەررۈك يادىكارىڭدۇر شەرەپ-ئۇنۋانى مىللەتنىڭ،
نامايان ئەل غۇرۇرى شۇ بۇيۇك تۆھپە مۇنارىڭدا.

قاچان ۋاراق ئاچار بولسام كۆز ئالدىمدا بېھىش ھاسىل،
بولۇرمەن مەست-بىھوش شەربەت مېۋەڭ، ئەنبەر-ئىپارىڭدا.

ئەزەلدىن يول ئېچىلغان يوق، ـ دېدىڭ، ـ باسماي قەدەم ئىنسان، ئېچىشمۇ يول، شۇڭۇر ئەيلەپ يېتىشمۇ ئىختىيارىڭدا.

شىپا بولمايدۇ رەنجىگگە ـ دېدىڭ ـ گۈمبەز، مازار خاكى، مۇراد ـ بەختىڭ ئەمەس ئەسكى ساپايا، داپ ـ ساتارىڭدا.

قولۇڭدا ئەيلىدى پەرۋاز قەلەم ئاتلىق ئۇچار دۇلدۇل، ئاداققى بىر يوپۇرماق قالغۇچە ئۆمۈر چىنارىڭدا.

ئەسرلەر ئۆتتى، يەر يۈتتى ھېسابسىز شاھ ـ شاھنشاھنى، تۇرۇپسەن، مەڭگۇ تۇرغايسەن يەنە ياشلىق باھارىڭدا.

رىيازەت كانىدىن تاپقاچ شەرەپ ئەنگۈشترى پارلاق، سېخى كۆز ئاپتىپى ھەرئان ئەزىز چېھرىڭ ـ دىدارىڭدا.

ئىزىڭنى سۈرتسە تەشنائى كۆزىگە، سەن دېدىڭ، ئۇستاز: بىلىپ قال، شەۋكىتىڭ ـ بەختىڭ ئانا تىل ـ ئىپتىخارىڭدا.

1998 ـ يىل 12 ـ دېكابىر

شۆھرەتلىك بوۋام

ياشاپتۇ كىممۇ شان-شۆھرەت بىلەن مىڭ يىل ھايات سەندەك،
نەقىشلەپ قەلبىگە ئەلنىڭ ئۇلۇغ نام-ياخشى ئات سەندەك؟

ئۇزۇپتۇ مەرىپەت-ھېكمەت ئەزىم دەريا سىدا مەغرۇر،
ئۆمۈرۋايەت سۈزۈپ گۆھەر-جاۋاھىر قايسى زات سەندەك؟

سېنىڭدىن ئۆزگە كىم ئەھيا ئېتىپتۇ بۇ كەبى گۈلشەن،
ئەسرلىك دەشت-بايا ۋانغا بېرىپ ئابىھايات سەندەك؟

ئۈمىد شامى غۇۋا-نۇرسىز بەدەرمان روھىي ئەمانى،
قىلىپتۇ كىم جاھالەت كۈھىقاپىدىن ئازاد سەندەك؟

پايانسىز تاغ-داۋانلاردا ئېزىققان يولچى كارۋانغا،
زەپەر ئەنگۈشتىرى كىممۇ قىلىپتۇ ئىلتىپات سەندەك؟

خىتابىڭ بەھرىدىن جانلار سۆيۈنگەي ھەرۋاراق ئاچسا،
كۆڭۈل سەھرا سىنى كىممۇ قىلۇر مۇنچە ئاۋات سەندەك؟

ئادالەت شاھىنى كۆككە كۆتۈرگەي سەن كەبى كىممۇ،
دېگۈزگەي قامچىلاپ كىممۇ قەبىھ زالىمنى «داد» سەندەك؟

سېنى چاققان كەبى چاقسا چايانلار، تالىسا ئىتلار،
قىلاتتى كىممۇ شۆھرەتلىك سەپەرگە ئىجتىھات سەندەك؟

ھەكىملەر ئەملىگەي رەجنى، ھەكىم رەج بولسا كىم ئەملەر،

قاچان، كىم بەگ-ھەكىم ئەملەش يولىغا ساپتۇ ئات سەندەك؟

ئاقار دەريا — ئېسىل قانۇن، پەلەكنىڭ شوتىسى ئىرپان،
دېگەن كىم ياغدۇرۇپ شېرىن تىلىدىن ئاق ناۋات سەندەك؟

جاھاننى ئەيلىدى قايىل تەپەككۇر جەۋھىرى — نەزمەڭ،
تېپىپتۇ كىم جاپالىق ئەجرىدىن ئالىي مۇراد سەندەك؟

ئىشەن ئويغاق يېڭى نەسلىڭ قاتارى كۆيچى تەشنائى،
ساماغا ئۆرلىگەي جەزمەن ياساپ ئالتۇن قانات سەندەك؟

پىدا ئەيلەپ ئۆزى سۆيگەن ۋەتەن، مىللەتكە تىغ جاننى،
نە ئارمان ئۆتسە پاك نەسلى بىلەن مەڭگۇ ھايات سەندەك؟

1998-يىل 22-ئۆكتەبىر

خسلەت ئىگىسى

ئەزەلدىن تاجۇ-تەخت، دۆلەت-پاراغەتتىن تەمەيلىك يوق،
بىگانە ئوردىلار ئىچرە ھۆزۈر سۈرمەككە رايلىك يوق.

ھەسەل ھەرە كەبى شىرنە يىغىپ گۈلدىن، چېچەكلەردىن،
ۋەتەنگە تەقدىم ئەتمەكتىن ئۇلۇغۋار مۇددىئايلىك يوق.

مۇھەببەت-نەپرىتىڭلىك پاسىلى يۈكسەك-ئېگىز شۇنچە،
ئانا يۇرت ئەھلىدىن غەيرىي قۇياشلىك ياكى ماھلىك يوق.

ئەلەملەر مۆلدۈرى ياغسا بېشىڭغا «ئاھ!» دېمەيسەن ھېچ،
ۋەتەن-ئەل ئاھىدىن ئۆزگە سېنلىك پەريادۇ-ئاھلىك يوق.

دىيارىم خاكىنى سۈرمە قىلۇرسەن ھەر سەھەر كۆزگە،
ئۇنىڭدىن خۇش مۇبارەك سەيلىگاھلىك، سەجدىگاھلىك يوق.

زۇلۇم خاقانى چۈش كۆرسە زاۋال پەيتىدە تەشۋىشلىك،
سېنى بەنت ئەيلىدى دەسلەپ كىشەنگە، ھېچ گۇناھلىك يوق.

يۈسۈپ، مەھمۇد غۇرۇرۇڭدۇر، كۆڭۈل تەختىڭدە سۇلتاندۇر،
بۇ ئىككى مۆھتەرەم زاتتىن ئۇلۇغ ئۇستاز ۋە شاھلىك يوق.

ئانا يۇرت ئەھلىنى ئىرپان، ئىناقلىق ۋەسلىگە ئۈندەپ،
دېدىلىك: بۇندىمۇ قابىلراق يېتەكچى، باشپاناھلىك يوق.

ئىلىم-ئىرپان، بۇيۇك بىرلىك ــ ھاياتلىق مەشئىلىگە، بىلىمگە، جۇدا بولساق ماڭارغا يول، ياتارغا قەبرىگاھىمگە يوق.

1987-يىل 12-يانۋار

ئالدىدا

نە قىلۇر جان قايغۇسى مەيداندا مەردان ئالدىدا،
يارۇ جانان ئىشقىدا شەيدائى پالۋان ئالدىدا.

ئىشق ئوتىنىڭ ئالدىدا دوزاخ ئوتى ئۇچقۇنچە يوق،
دوزىخى ۋەيلۇنمۇ تەسلىم قەلبى گۈلخان ئالدىدا.

مەشئەلى ئىنسانىيەتنىڭ سۆيگۈ، ئەرك، ھەققانىيەت،
ئۇ يانار مەڭگۈ لاۋۇلداپ يولچى-كارۋان ئالدىدا.

شانۇ شۆھرەت تاجىغا بولماس مۇناسىپ ھېچ كىشى،
ئۇرسا پەريات كۆكسىدىن تامغان قىزىل قان ئالدىدا.

ئىلتىجادىن نەپ تىلەپ ئۆزگىگە باققان بىئەقىل،
ناتىۋان ئوغلاق ئىرۇر چىلبۆرە، قاپلان ئالدىدا.

ھېچقاچان تەۋرەنمىدىڭ، ئەپسۇس - پۇشايمان قىلمىدىڭ،
تىك داۋان، يۈكسەك قىيا، ئاتەش بايا‌ۋان ئالدىدا.

ئىززىتىم-بەختىم دېدىڭ ئەل ئىشقىدا بولسام شېھىت،
ئاق تېرەكتەك تىك تۇرۇپ قاتىل زوراۋان ئالدىدا.

تۆھپە-ئىنئامىڭ يورۇق نۇر-شولا چاچقاي ئۆزگىچە،
نەۋرە-چەۋرەڭ يەتكۈسى تارىخى دەۋران ئالدىدا.

1973-يىل 26-ئۆكتەبىر

يەتمىشىنچى يىل

ئۆلۈمنى قالدۇرۇپ داغدا، چىقىپسىز تەختى يەتمىشكە،
گۈۋاھدۇر ھەر كېچە-كۈندۈز كىشى ھەيرانە كەچمىشكە.

تەپەككۇر كانىدىن گۆھەر-جاۋاھىر قازدىڭىز، ئۇستاز،
قىيا باقماي قارا كۈلپەت تۈنىدە سېھرىي پەرۋىشكە.

كۈلاھۇ جەندە ئارتۇقراق سۈپەت بەخش ئەتتى شاھلىقتىن،
نىگارى ئىشقىدا ئالەم كېزەر شەيدائى دەرۋىشكە.

ئۇزۇلمەس بىر پۈتۈن تارىخ، كۆمۈلمەس ئىزىڭىز ئەسلا،
تۆكۈلگەن بىغۇبار قان-تەرىڭىز ـــ تارىخىي ئەۋرىشكە.

رەھىمسىز قانچە قاينىاملار يېرىپ ئۆتكەن جۇنۇن ئاشىق،
نېچۈن بەرسۇن كۆڭۈلدىن جاي ئۆلۈم قورقۇنچى-تەشۋىشكە؟

1993-يىل 18-ئىيۇن

«غۇنچەم» ساداسى

زامانىنىڭ كۈلپىتى يار ئەيلىدى ھەسرەت بىلەن غەمنى،
جاراھەتلەپ نىجاتلىق ئىزدىگەن تەشنائى سىنەمنى.

ئۇزاق تۈنلەر ئۇزاتتىم ئاھ جۇدالىق دەشتىدە چاكىقاپ،
ئېلىپ مېھرى قۇچاقىڭغا ئىچۈردۈڭ ئابى زەمزەمنى.

نېسىپ ئەتتى ماڭا ئىدراك-ئەقىل نۇرۇڭ ھاياتلىقنى،
نېسىپ ئەتتى يەنە غەييۇر نۇرۇمدەك يارۇ ھەمدەمنى.

ئۇلۇغ ئىستەك - ئۈمىد شامى يۈرەك-باغرىمدا يانغان دەم،
دەۋەتتىم «ئاھ!» كۆز ئالدىمدا كۆرۈپ ۋەيلۇن جەھەننەمنى.

نېمىشقا مۇپتىلا قىلدى ئازاب-كۈلپەتكە كىم بىزنى،
كۆرۈشتىن بىز نېچۈن مەھرۇم قۇياشلىق تاڭنى، كۆكلەمنى؟

قىساسنىڭ يالقۇنى ئاخىر شاياتون تەختىنى ئۆرتەپ،
سۈزۈلدۈردى تۇمان باسقان غېرىپ-غۇرۇانە سەھنەمنى.

ئادالەت-ئەرك رەقىبىمگە ئاتارمەن قەھرىلىك ئوقلار،
ئۆلۈمدىن مىڭ يامان ھەيدەش شامال ھۆكمىچە يەلكەننى.

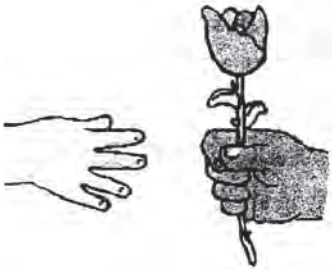
دىلىمدا ئىشقى ئىستىقبال، يېنىمدا گۈلنىسا، نۇرۇم،
بېسىشقا ھەققى يوق كۈلپەت تېغىنىڭ ئەمدى يەلكەمنى.

ئىجادكار مۆھتەرەم باغۋەن، ئۇلۇغۋار سەپتە مەن ھازىر،

كۆرەرسەن زاربقىپ كۆتكەن گۈزەل مەنزىلدە كۈلكەمنى.

رەپىق-ياردىلىرىم سەرخىل، ئۈزۈلسە ماغدۇرۇم يولدا،
ماڭا يوللايدۇ رىزۋانگۈل شىپالىق دورا-مەلھەمنى.

1985-يىل 15-سېنتەبىر

شام

قىزىل قەلبىم ھامان ئويغاق، قىزىل قەلبىمدە ئىلھام بار،
ئازادلىقنىڭ خىتابىدەك مېنىڭ جۇشقۇن لىرىكام بار.

يۈرەك-باغرىم مۇشەققەت دەشتىدە چاڭقاپ يېرىلغان دەم،
نېچۈن چەكسىز ئىشەنچ بىرلە دېمەي ئالدىمدا قاينام بار.

ئانام ئېيتقان مېنى ئىسسىق قۇچاقىغا ئېلىپ تۇنلەر:
«مۇراد تاپقىن چېلىش-جەڭدىن، چېلىشچانلارغا بايرام بار.

ئۆلۈمدىن قورقمىغان ئاشىق يېتەر ۋەسلىگە جاناننىڭ،
رىيازەتتىن چېكىنگەنگە قەيەردە تۆھپە-ئىنئام بار؟...»

كېچە-كۈندۈز ۋىسال ئىشقى دىلىمدا، يارنى ئىزدەيمەن،
ئىرادە تاغ، ماڭا توسقۇن بولار قانداق توساق-تام بار؟

شەرەپلىكمەن بولۇپ دانكو يۈرەكنى ئەلگە بەخش ئەتتىم،
ئىشەن، مۇشكۈل سەپەردە بۇ يۈرەك - يالقۇنلىغان شام بار.

1966-يىل ئۆكتەبىر

پەخرلەن

تىكىلدىم قەلب كۆزى بىرلە ساناقسىز شام-سەھەرلەرگە،
سەھەر-ئاخشام ۋۇجۇدۇڭدىن تۆكۈلگەن قانۇ تەرلەرگە.

ئېقىن دەريا كەبى ئىلھام تومۇرۇڭدا ياساپ ئۆركەش،
غۇبارسىز ئاق ۋاراقلارنى كۆمۈپ ئۆتتى گۆھەرلەرگە.

لاۋۇلداپ ياندى ھەر گۆھەر ـــ غەزەللەر باغرىدىن بىر ئوت،
ھارارەت بەخش ئېتىپ ئارمان يولىدا جان بېرەرلەرگە.

ئىچىدە نەشتىرى بارنىڭ تىلىدىن ھەر نېمە ئاقتى،
لېكىن سەن قىلمىدىڭ پەرۋا بۇ «جەررراھ-دورىگەرلەر»گە.

يۈرەكتىن ئۇرغىغان پۈتمەس-«تۈگىمەس ناخشا»-داستانىڭ،
سەپەرۋەر قىلدى مەردلەرنى سەپەر ئۆزرە زەپەرلەرگە.

ئوغۇزخان نەسلى مىڭ رازى كۆمۈلمەس تۆھپە-ئەجرىڭدىن،
باھاسى يوق تەۋەررۇك ئۇ ۋەتەن، مىللەت سۆيەرلەرگە.

پۈتۈپ ھۆرمەتتە تەشنائى مۇۋەششەھ، دەيدۇ ياش ئەۋلاد،
تېگىشمەس ياخشى نەزمەڭنى باھاسىز ئۇنچە-زەرلەرگە.

1980-يىل ئۆكتەبىر

گۈلدەستە

مۇئەللىم، دەستە گۈل تۇتتۇم سەھەر-سۈبھىدە ھۆرمەتتە،
يۈرەكنىڭ تەكتىگە سىڭگەن بۇيۇك ئىخلاس-مۇھەببەتتە.

ئۇلۇغلۇق بابىدا ئەجرىڭ ئاتام ئەجرى بىلەن ئوخشاش،
ئانامنىڭ مېھرىدىن مېھرىڭ قېلىشمايدۇ ھارارەتتە.

ھاياتلىق ئالىمى نەدە تەۋەللۇت قىلغۇچى زاتسىز،
مۇئەللىم زېھنى نۇرىسىز جاھان قالمامدۇ زۇلمەتتە؟

ئەلەم-ھىجران داۋامىدىن ئۆتەر دادىل ئانا، ئۇستاز،
سەۋەب: ھەر ئىككى جان ئەۋلاد غېمىدە ـــ بىرلا مەقسەتتە.

مۇئەللىم ھەم ئانا بولسا جىمى ئالەمگە شاھ-سۇلتان،
بىتەھقىق، يايرىغاي ئەردى ئادەمزات بەخت-پاراغەتتە.

مۇئەللىم ھەم ئانا بولسا كىشەن-زەنجىرگە بەند-تۇتقۇن،
كىشىلىك ئالىمى قالغاي جاھالەتتە، نادامەتتە.

ئەزىم دەريا كەبى ئويغاق كېچە-كۈندۈز ئانا، ئۇستاز،
نەسىللەر بەختى-ئىقبالى ئۇلار چەككەن رىيازەتتە.

تەسەۋۋۇر ئەيلىسەم ئۇستاز، ئانا ئوخشايدۇ جۇپ شامغا،
ھارارەت-نۇرى چاقنايدۇ نەسىل قۇچقان سائادەتتە.

رىياكار بىنومۇس بىلمەس ئانا، ئۇستازى قەدرىنى،
كىشىلىك ھېسسى بار ئىنسان ئۆتەر چەكسىز ساداقەتتە.

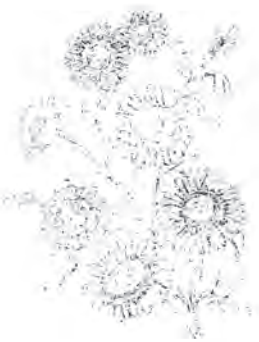
ئېسىمدە پەرۋىشىڭ-مېھرىڭ، كۆز ئالدىمدا ئايان چېھرىڭ،
مېنى قوشقان ئىدىڭ كارۋان سېپىگە مىڭ مۇشەققەتتە.

ھۇسەيىن ئوغلى مەھمۇدقا ئوقۇيدۇ ئاپىرىن ئالەم،
يېنىپ تۇرغاچ ئەقىل نۇرى تەۋەررۈك ھەر ۋاراق-بەتتە.

ئىمام ئۇستازىنى ھەرئان كۆتۈردى كۆككە شۇ دانا،
نەمۇنە-ئۈلگە ئۇ بىزگە ئۇلۇغ ئىنسانىي خىسلەتتە...

مۇۋەششەھ تۈزدى تەشنائى سەھەر-سۈبھىدە ھۆرمەتتە،
قۇرى-مىسراسىنى تاۋلاپ ئۇلۇغ ئوتتا-ھارارەتتە.

1985-يىل نويابىر

ئاداش

غەلبە - نۇسرەتكە مۇيەسسەر غايىلىك ئىنسان، ئاداش،
غايىلىك ئىنسان شەرەپشان تەختىدە سۇلتان، ئاداش.

ئارزۇ - ئارمان گۈللىرىنىڭ ئاپتىپى ھەم يامغۇرى،
بىز تۆكۈپ ئۆتكەن ھالال تەر، پاك - غۇبارسىز قان، ئاداش.

زىممىسىگە كەتسە يۈكلەپ كىم نەسىللىك قەرزىنى،
ئاچمىغاي دەرۋازىسىنى جەننەتۇل رىزۋان، ئاداش.

ئىسمى - جىسمىڭغا مۇناسىپ غايىلىك ئوغلان ئىدىڭ،
ئەل ئۈچۈن شام - سۇبھى قازدىڭ موي قەلەمدە كان، ئاداش.

ئەھلى ئىنسان قەلبىنى لەرزىگە كەلتۈردى «ھۆكۈم»،
ئۇشبۇ ھۆججەتتە نامايان بىر پۈتۈن دەۋران، ئاداش.

ھۆسن - رۇخسارىنى روشەن ئەيلىدىڭ ھۆر - پەرىنىڭ،
ئول پەرى بەخش ئەيلىگەن بىزنىڭ مۇقامغا جان، ئاداش.

مۆھتەرەم قەشقەرى مەھمۇد، خاس يۈسۈپ ھاجىپ يەنە،
تەڭ ياراتماقتا بۇيۇك، ئالەمشۇمۇل «دىۋان»، ئاداش.

ئەيلىسە ھاڭ - تاڭ جىمى كەسىپ ئەھلىنى مەشھۇر «مۇقام»،
جان سۆيۈندۈردى مۇئەللەق - ئەرشتىكى جەۋلان، ئاداش.

تەنتەنە قىلغاي ئۇلۇغ تۆھپەڭگە ئەل، تەشنائى ھەم،
ياغدۇرۇپ ئالقىش، سالام يوللاپ ساڭا ھەرئان، ئاداش.

1987 ـ يىل يانۋار

ئاخىرەتتىن كەلگەن تۆھپىكار

سۈبھى-ئاخشام ئەل يولىدا قايغۇرۇپ ئۆتكەن ئىدىك،
ئەل بىلەن تەڭ شادلىنىپ، تەڭ ئاھ ئۇرۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

ئارغىماق مىنگەن ئىدىك ئىزدەپ نىجادلىق دىلىرى،
خۇددى لەيلى ئىشقىدا مەجنۇن بولۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

مىلتىقىك يەلكەڭدە، «بەش تال ئوق»نى سۈرتۈپ تۇن-كېچە،
«تەڭرىتاغ باغرىدا» گۈلخان يانداۋرۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

ساددا ئەردىك، سايرىدىك، بولدۇڭ قەپەزگە مۆپتىلا،
قىسمىتىڭدىن ئەلنى ئاگاھلاندۇرۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

ئاق ۋاراقلار كۆكسىگە چەكتىك قىزىل قاندىن نەقىش،
جان كۆيەر ئەۋلادقا ئىنئام قالدۇرۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

قاپقارا روھىي تىكەن ـ غەپلەتنى ئەلنىڭ كۆڭلىدىن،
ئەڭ ئاداققى دەمگىچە چەيلەپ، يۇلۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

ئاخىرەتتىن نەچچە رەت كەلگەنىدىك، ئەي تۆھپىكار،
چاڭقىغانىنى قاندۇرۇپ، ئاتلاندۇرۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

كۈتتى قانداق نەپ ساڭا قەست ئەيلىگەن كۆڭلى قارا،
شۇ كەبى شەيتانغا سەن تاش ياغدۇرۇپ ئۆتكەن ئىدىك.

ئاھ ئەجەب ئارمان بىلەن كەتتىڭ جاھاندىن، تۆھپىكار،
سەن تېخى نەسلىڭ تويىنى ئىنتىزار كۈتكەن ئىدىڭ.

1992 ـ يىل 15 ـ ئىيۇل

سالامنامەڭ

سالامنامەڭ گويا سۇبھى-سەھەرنىڭ سالقىنى، دوستۇم،
نە سالقىن ئۇ، ھاراردەتلىك يۇرەكنىڭ يالقۇنى، دوستۇم.

ئازاب-كۈلپەت يىقىلغان تام كەبى باسقان بۇ كۈنلەردە،
بېشىمنى سىيلىدى گويا ئانامنىڭ ئالقىنى، دوستۇم.

دىلىمدا ياندۇرۇپ نۇسرەت-زەپەرنىڭ مەشئىلى ئۆچمەس،
گويا كى قولغا تۇتقۇزدى ئىرادە قالقىنى، دوستۇم.

ئىرادە قالقىنىم تۆھمەت ئوقىنى ئەيلىگەچ بىتچىت،
چۈشەشكە چارىسىز قالدى ھالاكەت ئارقىنى، دوستۇم.

نەزەربەنت بىگۇناھ دوستۇڭ ئۈچۈن ياغدۇرغىنىڭ ئەردى،
بۇيۇڭ لۇغەت ئارا سۆزنىڭ مۇنەۋۋەر-يارقىنى، دوستۇم.

سېغىنغان دوستىغا ھىممەت قولىنى كىم سۇنالايدۇ،
زېمىن-ئاسمانىنى قۇچقاندا قىيامەت يانغىنى، دوستۇم.

ئايان ئەردى ساڭا مەندەك «گۇناھكار»غا كۆيۈنگەننىڭ،
بېشىدا مىسلىسىز تۇڭمەن تېشى ئايلانغىنى، دوستۇم.

دېدىڭ: ئەلا خۇشال دەمدە سۇنۇلغان شىرنە-شەربەتتىن،
ئازابلىق كۈندە يوللانغان تېرىقنىڭ تالقىنى، دوستۇم.

ئىشەنچ-ئارزۇ بىلەن تولغان سالامنامەڭ تۇپەيلىدىن،

بۆسۈپ ئۆتتۈم قېلىن چەمبەر، خەتەرلىك ھالقىنى، دوستۇم.

رەقىبلەر بەختىيار كۈلگەن قۇياشلىق تاڭدىمۇ نامەڭ،
ئاتا قىلغاي يەنە دوستلۇق-مۇھەببەت يالقۇنى، دوستۇم.

1974-يىل ئاۋغۇست

ئانا نىداسى

مۇپتىلا قىلدى ئەجەب قىسمەتكە جانىڭنى پەلەك،
سالدى ئاتەش قوينىغا جان مېھرىبانىڭنى پەلەك.

ئىستىقامەت قويىندا ئەيلەر ئانا دەردلىك نىدا،
سەن نېمىشقا يوللىدىڭ قەھرىي قىيانىڭنى پەلەك؟

رەھىمسىز قەھرىي قىيانىڭ مىسلىسىز چوڭ ئەجدىها،
يەم قىلىپ بەرمەكچىمۇ سەن نەۋقىرانىمنى، پەلەك؟

زەنجىرى ھىجرانغا بەند ئەيلەپ جېنىم-جىسمىمنى سەن،
يا ئالاي دەمسەن غەرەزلىك ئىمتىھانىڭنى، پەلەك؟

ئادەمزات نەسلىنى تۇغماق، سەپەرگە يوللىماق،
چوڭ گۇناھمۇ، ئېيتقىنا، ئاڭلاي زۇۋانىڭنى، پەلەك!

ھەر نەپەس خەلقىم-ئېلىم دەپ سايرىغان بۇلبۇلغا سەن،
نە ئۇچۇن سالدىڭ قاراقۇش، ئوق يىلانىڭنى، پەلەك؟

ئىزدىسە كىملەر گۈزەللىك، سۆيگۈ، ئەرك-ھەققانىيەت،
نە ئۇچۇن ئۇ كۆردى زىندان - ئوغا كانىڭنى، پەلەك؟

دەۋىتىڭ، رىغبەتلىرىڭنىڭ قات-قېتىغا نە ئۇچۇن،
مۆكتۈرۈپ قويغان ئىدىڭ قانلىق پىلانىڭنى، پەلەك؟

كۆز نۇرۇم نەسلىم ئىدى ئىش كۆرمىگەن مەسۇم-سەبى،

نه ئۇچۇن قۇردۇڭ ئاڭا قاپقانۇ دامىڭنى، پەلەك؟

ئەي پەلەك، چەكسىز دېمە ئەلنىڭ چىدامى-سەۋرىنى،
گۈم قىلۇر ئەل قەھرى تەختىڭ، خانۇ مانىڭنى، پەلەك!

رەڭ-گىرىم ئايلاندۇرالماس پەرىگە ئالۋاستىنى،
باغلىغاي ھەق ئارقىنى بوۋرە-قاۋانىڭنى، پەلەك.

ئىنتىقام - قانلىق قىساسىنىڭ مىسلىسىز ئوت-يالقۇنى،
تاشلىغاي ئۆرتەپ زەھەرلىك دۆ، چايانىڭنى، پەلەك.

مىسلىسىز يالقۇن - تۇمەن مىليون ئانا ئاھ-زارىدۇر،
ئۆرتىگەي ئۇ لەنىتى زۇلمەت جاھانىڭنى، پەلەك!

1968-يىل ئىيۇن

پاك قەلەمداش

ئاھ، ئەجەب قىسمەت ئۆتۈپ مۇشتۇمچىلىك باشتىن، ئاكا،
تاغ-داۋان ئاشتىك قۇرۇپ كەتسەڭمۇ چاڭقاشتىن، ئاكا!

بىباھا ھىممەت بىلەن «يىللار»غا چاچتىك چاچقۇلار،
بىرسى كەم يەتمىشنى تاشلاپ ئارقىغا ياشتىن، ئاكا.

لەۋزى لىللا، ئالقىنى كەك، كۆڭلى ئاپتاپ، خۇش مىجەز،
دەپ قەلەم ئەھلى ساڭا ئامراق قېرىنداشتىن، ئاكا.

ئالسا ھەركىم بىر بۇيۇك ئارمان بىلەن مەنزىلگە يول،
تاپقۇسى گۆھەر-جاۋاھىر ھەر قورام تاشتىن، ئاكا.

ئەگىگەن چاغلاردا باش ئۇستۇڭدە زۇلمەت زاغلىرى،
ئەيلىدىڭ ھەرئان ھەزەر ھەررەڭ زىياندىشتىن، ئاكا.

ھەر نەپەس ھەمدەم بولۇپ، ھەققانىيەت تەشناسىغا،
تاپمىدىڭمۇ شان-شەرەپ مەردانە سايراشتىن، ئاكا؟

مەرد ئۆلەر بىر رەت، دېدىڭ، نامەرد ئۆلەر ھەر كۈندە مىڭ،
قورقمىغاچ نەگە بېرىپ، نەلەردە توختاشتىن، ئاكا.

دۇم يېتىپ تۇنلەر بىدار رومان يارىتىماق-مۆجىزە،
سەن ئۇنى ئەۋزەل دېدىڭ گۈلباغدا يايراشتىن، ئاكا.

ئىپتىخار ئەيلەيدۇ ئەل، قانداش يۈرەك تەشنائى ھەم،
سەن كەبى سادىق سەپەرداش، پاك قەلەمداشتىن، ئاكا.

2004-يىل 28-يانۋار

ئەھدىمىز

ھەر كىشى تاپقاي مۇرادى، بەختىنى قان-تەرىدىن،
قان-تەرىگە بەرسە زىننەت پەزلى ئەگگۈشتەرىدىن.

ئايجامال دىلبەر ئىرۇر يۈكسەك مۇراد-ئارمان دېگەن،
جان پىدا ئاشق كېچەمدۇ، ئايجامال-دىلبەرىدىن؟

جىلۋە-ناز ئەيلەپ گۈزەل مەنزىل بېغىدا دەيدۇ ئۇ:
«مەن تەئەللۇق مەن ئۈچۈن كىم كەچسە ئۈيقۇ بەھرىدىن».

ئىشق يولى - ئارمان يولىنىڭ توختىماس كارۋانلىرى،
ئۈيقۇنىڭ بەھرى ئەمەس، كەچمەمدۇ كۆز گۆھەرىدىن.

ئەھدىمىز ۋىجدان خىتابى، بىزگە ئۇ بەخش ئەيلىگەن،
ئۇزگۈدەك قۇدرەت-شىجائەت ئاينى ئاسمان قەھرىدىن.

ھەر نەپەس قان-تەرىمىز ئاققاي ئۇلۇغ ئارمان ئۈچۈن،
تامچىلاپ شەربەت-قىيام تامغان كەبى بال ھەرىدىن.

مەيلى توسسۇن ئالدىمىزنى يەتتە باشلىق ئەجدىھا،
تەۋرىمەس بىر تال مويىمىز ھەيۋىسىدىن، قەھرىدىن.

ئەھدىمىزدىن كەچمىگەيمىز ئەگ ئاداققى دەمدە ھەم،
كەچمىگەندەك چىن مۇسۇلمان رەببى، پەيغەمبەرىدىن.

دەردۇ كۆلپەتلەرگە بەردەم ئوت يۇرەك تەشنائىنىڭ،
قايسى چاغ قانداق ئۇزۇلسۇن رىشتە ئۇ ئايپەردىن؟

1986-يىل دېكابىر

كۆچمەس قىيا

نېمانچە چىكىڭ ياراتقاندۇ جېنىڭنى، ئۇستىخانىڭنى،
ئوشۇق كەتمەس دېسەم كۆچمەس قىيا سەۋرى-چىدامىڭنى.

ئۇلۇغۋار ئارمىنىڭ سۈلماس چېچەك-گۈللەرگە چۆمدۈرمەك،
سېنى تۇغقان، ئەزىز ئەتكەن ئانا يۇرت - جانىجانىڭنى.

رېئاللىق قويىنىدىن تاپتىڭ قىساسكار ئوغلى مۆمىن ھەم،
ئۆزۈڭدەك توغرا سۆز، ساددا، ساداقەتمەن دولانىڭنى.

رەھىمسىز قامچىلاپ خۇنخور رەقىب، تۇزكور مالايلارنى،
كۆتۈردۈڭ كۆككە «ئەنجانباي» كەبى مەرد-قەھرىمانىڭنى.

ئوڭايمۇ تەكتىدىن سۈزمەك جاۋاھىر كەڭ دېڭىزلارنىڭ،
ئوشۇق كەتمەس دېسەم ئۇنچە-جاۋاھىر ھەر بايانىڭنى...

زۇنۇن ئوغلانى تەشنائى ئۆتۈپ دوستانە ئەللىك يىل،
يۈرەكتىن ئەڭ مۇقەددەم قۇتلىدى تۆھپەڭ، پىلانىڭنى.

ئىجادىي ئىزلىرىڭ ھەرئان راۋان بولسۇن، سالامەت بول،
كۆرۈشكە ئىنتىزار دوستۇڭ يېڭى تومىلاردا نامىڭنى.

2004-يىل 30-يانۋار

ئويغاق يەنە

قاپقارا تۈن پەنجىسىدە بۇ ئانا تۇپراق يەنە،
نەگە باقسامۇ شۇندا تور، قاپقان بىلەن سىرتماق يەنە.

ئۇيقۇدىن بىدار سۈزۈك تامچىلارغا تەشنا ھەر يۇرەك،
چىن ئىشەنچ-ئارزۇغا تولغان بىر يۇرەك ئويغاق يەنە.

رەنجىگە بەخش ئەيلىگەچ مەلھەم-شىپا ئارزۇ-ئىشەنچ،
شۇ يۇرەكنىڭ تەكتىدە گۈلدۇرماما-چاقماق يەنە.

بەلكى ئۇ جەڭگاھتىدۇر «ئۆلمەس پەلەستىنلىك» بىلەن،
ئاستىدا ياۋ، ئۈستىدە جۇلالىغان بايراق يەنە.

ئايجامال پەرىگە ئاق رومال توقۇشقا بەندمىكىن،
قىلدىمۇ بەند يا كېسىلگەن بىگۈناھ توغراق يەنە.

نە ئارام تىكلەنمىسە دىۋانىغا ھەيكەل شۇ دەم،
نە ئارام كۈيلەنمىسە چاچلارغا قونغان ئاق يەنە...

بىپايان ئاسمان گويا دولقۇنلىغان زۇمرەت دېڭىز،
ئۇزدى مەنزىل قىرغىقىغا بىر كۈموش قولۇاق يەنە.

«ئاسىيانىڭ ئاسمىنىدا چاقنىغان يۇلتۇز» ئۈچۈن،
شۇ كېچە تولدۇردى شۇ قەلب نەزمىدىن ۋاراق يەنە.

رازىدۇر ئۆز خەلقى، ئۆز ئۇستازى، دوست تەشنائى ھەم،

شانۇ ـ شۆھرەت بار ئىكەن مۇندىن بۆلەك قانداق يەنە؟

ئاپتىپى ئەل مېھرىنىڭ ياشناتقۇسى ئۆز ئوغلىنى،
قايسى تەلۇە تەڭلىسۇن قانداق يوغان قالپاق يەنە.

تۇنده ئۇچقان تۇرنىدەك كۆزلەيدۇ ئۇ پەسلى ۋىسال،
«ئەر غېمى ـ ئەلنىڭ غېمى» شۇڭلاشقا ئۇ ئويغاق يەنە.

1987 ـ يىل ئاۋغۇست

قەلەم

مۇراد ـ ئارمان پەرىشتەسى تۇتۇپتۇ بىر قەلەم بىزگە،
قەلەم سەۋداسىدىن كەپتۇ تۈمەنمىگ دەرد ـ ئەلەم بىزگە.

رەھىمسىز ـ تاش يۈرەك يىللار، ياۋۇز ھاكىم، قارام قوللار،
قۇرۇپتۇ سېھىرلىك قاپقان ـ توزاقلار ھەر قەدەم بىزگە.

ئارامسىز تاڭغا ئۇلاپتۇق ساناقسىز تۈننى ـ ئاخشامنى،
غېرىب بىز باغرى چاك ـ چاكاق، قەلەم بوپتۇ سەنەم بىزگە.

شۇ جانان ئەيلىسە جەۋلان ۋاراقلار ئۈستىدە ئۇنسىز،
مۇبارەك ئىزلىرى بوپتۇ گۈزەل باغى ئىرەم بىزگە.

ئىرادە ـ ئىتتىقاد بىرلە نەزەر سالساق يىراقلارغا،
ئېچىپتۇ يۇز قۇياش سۆيگەن ۋەتەن ـ بەيتۇلھەرەم بىزگە.

دېمەپتۇق «داد» ۋەتەن بەختى ئۈچۈن چەككەنگە مىڭ زەخمەت،
ۋەتەن ـ ئەل تەقدىرى ـ بەختى مۇقەددەس، مۆھتەرەم بىزگە.

ئىنسانە ئەيلىگەن تۈرساق يولىغا بۇ ئەزىز جاننى،
نېمىشقا شىرنە ـ شەربەتلىك بىلىنگەي نەپ ـ دەرەم بىزگە؟

نەپەستىن توختىماسكەنمىز، دېمەك، بىز شۇ ئۇزاق يولدا،
قەلەم مىسران قىلىچ بىزگە، يېقىلماس تۇغ ـ ئەلەم بىزگە!

1988 ـ يىل ماي

سەبىلەر غەمخورى

رەڭگى تۇپراق بىر گۆدەك، بىر توپ گۆدەك،
ئېيتتى: بىزگە كىم ئىگە، كىم يار-يۆلەك؟

ئويلىساق ئوخشاشلا ئەل پەرزەنتى بىز،
خاسىيەتلىك چوڭ پىلەك ئەل، بىز ـ خەمەك.

زوق بىلەن باقتۇق شەھەر پەرزەنتلىرى،
بەختىيارلىق دەۋرىنى قىلسا كۆرەك.

ئىختىيارسىز بىز دېدۇق مەيۈسلىنىپ:
ئاھ نېمىشقا پەرقىمىز ئاسمان-پەلەك؟

سىزگە بىز، شائىر تاغا، ھال ئېيتىمىز،
دەرد-ئەلەم بولغاچقا بۇ جانغا ئىكەك.

ئاھىمىزنى كاتتىلارغا يەتكۈزۈڭ،
چىن مېھىر-شەپقەتكە تەشنا بۇ يۈرەك.

يەسلى، باغچە ھەم پاراۋانلىق ئوقۇل،
بىزگىمۇ ناندەك كېرەك، جاندەك كېرەك!

ئىشق ئوتى يالقۇنلىغان كۆيچى دېدى:
بىئارام شائىر تاغاڭ سەندىنمۇ بەك.

تائەبەت سۆزلەي، نەسىللەر، سەن ئۇچۇن،
بەخت ماڭا يوق بەخت-مۇرادىڭدىن بۆلەك.

1987-يىل 24-ئاپرېل

ئەجىر - ئىنئامىڭىز ئۆچمەس

تەپەككۇر كۆزلىرى بىرلە نەزەر سالدىم يىراقلارغا،
ئەسىر ھالقىپ يورۇق چاچقان تەۋەررۈك شام - چىراغلارغا.

ئۆمۈرلۈك قانمىغايمەن قەشقەرى مەھمۇد، خاس ھاجىپىنىڭ
باھاسىز قان - تەرى سىڭگەن مۇبارەك توم - ۋاراقلارغا.

مۇيەسسەر ئەيلىدى ئالەم ئارا شاھانە جۇپ قامۇس،
قەدىم مىللەتنى تارىخىي شەرەپ، ئابرۇي - ئاتاقلارغا.

ئۇزۇلمەس رىشتىسى جاننىڭ تىنمسىز تارتىلار ھەرئان،
تىلاۋەت قاينىغان پايناپ بىلەن «نوروز بۇلاق»لارغا.

روشەن بولغاي كۆڭۈل كۆزگە سۇرەر بولساق دىۋانلارنى،
ئارام بەرگەي ئارامگاھى ئەسىرلىك ئوت - پىراقلارغا...

دىلىمدا بىر ئەزىم دەريا سالار شاۋقۇن بولۇپ تەڭكەش،
«ئەجەم»، «ئۆزھال»، «مۇشاۋىرەك»، «راك»،
«بايات»، «ئوشاق»، «ئىراق»لارغا.

ئانا يۇرت ئىپتىخارى ئۇ، كىيىپ ئالەمدە ئالتۇن تاج،
شەرەپ بىرلە قەدەم قويدى پەخىرلىك تەخت - راۋاقلارغا.

ۋەتەن ئەھلى نەزەر تاشلار جاپالىق بۇ ئۇزاق يولغا،
بۇيۇك ئارزۇ - مۇراد بىرلە چېكىلگەن ئىز - ئاياغلارغا.

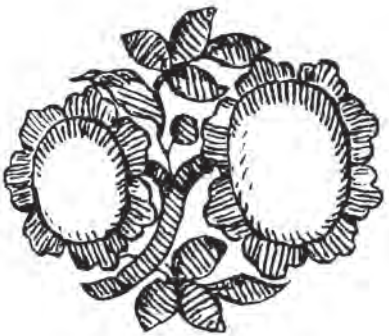
ئالامەت دىت، كارامەت روھ بىلەن بەخش ئەتتىگىز ئىلھام،
ئەزەلدىن سەل-قىيانلارغا پىسەنت قىلماس ياياقلارغا.

مۇقام، قوش توم، تاۋاپگاھ... ئەجرىگىزدىن تاپتى شان-نۇسرەت،
جاۋاب بەرگەچكە سىز ھەر رەڭ سىناقلارغا، توساقلارغا.

ئەلەم-تۇغ قىلدى جەۋلان سىز چويۇندەك قولدا چىڭ تۇتقان،
ئورۇق ئات، تايلار ئايلاندى قاناتلىق ئارغىماقلارغا.

تەشەككۇر، دەيدۇ تەشنائى، ئەجر-ئىنئامىگىز ئۆچمەس،
بولۇپ لىللا ۋەكىل سانسىز جىگەرلىك كۆڭلى ئاقلارغا.

2006-يىل 7-مارت

كۆڭۈل سۇلتانى

مۇھەببەت-مېھرىگىزدىن نۇر-ھارارەت ياغدى ھەر يانغا،
تۇمەنلەپ قەلب پەۋەس تولدى ئۆمۈرلۈك كۈچكە-دەرمانغا.

ئېچىلغان گۈل ئانا يۈرتنى ئىپار-ئەنبەرگە غەرق ئەيلەپ،
ئېگىلدى ئېھتىرام بىرلە يىتۈك باغۋەن قەدىردانغا.

جاپانىڭ تىك داۋانىدىن ئېگىلمەي-تەۋرىمەي ئۆتكەن،
قىران جانباز شۇدەم چۈشكەن ئەجەب قاينىق ھاياجانغا.

ئىرادە، ئېتىقادى پاك جاپاكەش تۆھپىكار يىلتىز،
باقار ھۆرمەتتە بىر ئاددىي، بۈيۈك شاھانە ئىنسانغا.

تەپەككۇر ئەيلىسەك، قۇتلۇق دەقىقە ئۆتمىگەن سىزسىز،
چېچىلغاي سىز بىلەن گۈھەر-جاۋاھىر چاچقۇ مەيدانغا.

نەسىللەر ئۆز بوۋام دەيدۇ پېئىل-پەزلى پەرىشتىدەك،
نەقىشلەپ لەۋزىگىزنى ساپ، سەبىي قەلبىگە، ۋىجدانغا.

ئاتاقلىق نەۋقىران دەيدۇ: كارامەت دەمدە سىز ياققان
جۇلالىق ياپىپىشىل مەشئەل ھاياتىبەخش ئەتتى كارۋانغا.

سادا ئەيلەيدۇ تەشنائى: باھاسىز ئەجرىگىز، دوستۇم،
قوشۇلدى قان تومۇرلاردا لەك ئۇرۇپ ئاققان قىزىل قانغا.

ئىجادكار بايلىقى ئەلنىڭ دېگەن سىز جان قېقىپ ھەرئان،
ئۇلار كۆرسۇن ھەقىقىي نەپ مۇناسىپ تۆھپە، ئۇنۇۋانغا.

رەپىق، دىلداش، يۆلەكداش سىز ئىجادكار ئەل-ئاۋام بىرلە،
شۇڭا ئايلاندىڭىز شۇ ئەل كۆڭۈل تەختىدە سۇلتانغا.

2005-يىل 15-ئۆكتەبىر

بىناكار

ئەسىرلەر ئەيلىگەي ئاخىر ئارامگاھ سوۋغا ئەجدادقا،
ئىشەنچ-ئارمان بىلەن يۈكلەپ شەرەپلىك يۈك ياش ئەۋلادقا.

سەپەرگە ئاتلىنار ئەجداد ئىزىدىن قەلبى ئويغاقلار،
غەنىيمەت دەمدە بەل باغلاپ، مىنىپ ئويناقلىغان ئاتقا.

قىيا باقماس ئەزەلدىن پاك، گۈزەل ئارمان پەرىزاتى،
كۆڭۈل ئاستانىسى نۇرسىز، بىدەرمان روھىي نامراتقا.

ئەلەم-ھەسرەت يۇتۇپ ئۆتكەي جاھاندىن ھەر نادان-غاپىل،
نادانلىق ئوخشىغاي ئەينەن قەبىھ قاتىلغا-جاللاتقا!

راۋا كۆرگەيمۇ ئىنسانىي سۈپەت-خىسلەتكە باي ئىنسان،
سەبىيلەر روھىي بىمارلىق تۈپەيلى چۈشسە سەكراتقا؟...

ئارامسىز ئويلىنىپ شۇنداق، تاپاي دەپ پۇل، تاماس قالدى،
ئاران ئۇلگۈرگىلى مۇڭلۇق جىنازاڭ سۈبھى بامدادقا.

بىنا بولدى ھالال ئەجرىڭ ئىزىدىن پەن بېغى ئاخىر،
مۇناسىپ ئۇ يورۇق-پارلاق «يېڭى يۇلتۇز» دېگەن ئاتقا.

دىلىغا ياغسا نۇر نىمجان، داۋاسىز ھەر سەبىي قىزنىڭ،
گۇمانسىز ئايلىنار ئالتۇن قاناتلىق ھۆر-پەرىزاتقا.

ئۇلۇغ ئىستەك بىلەن يۈمران ئوغۇل دەرمان تېپىپ جەزمەن،

بىتەھقىق، ئايلىنار مىللەت، ۋەتەن شەيداسى پەرھادقا.

لاتاپەت-مېھرى ئىللىقلىق يېغىپ تۇرغاچقا چېھرىڭدىن،
يوچۇقلار قالمىغان زەررە سەبىي دىللاردا پەريادقا.

لەتىپ سەن شەپقىتى يۈكسەك ھەقىقىي بىر ئاتا ئوخشاش،
دېمەس تەشنائى مىلك تەھسىن نېمىشقا سەن كەبى زاتقا؟

ئادەمزات بارى تەڭ كۆيسە نەسىل تەقدىرىگە سەندەك،
باسالماس ئەردى ئەرك-ئىقبال يولىنى مەڭگۈ لاي-لاتقا!

1999-يىل 17-يانۋار

چاقچىقىڭ

ئەجەب لەززەت بېغىشلايتتى يۈرەككە چاقچىقىڭ، ئۇستاز،
مۇرۇۋۋەت، مېھنىتىڭ ھەتتا بوراندەك ئاچچىقىڭ، ئۇستاز.
ئەجەل كەزگەن قارا تۇنلەر تەۋەللۇت ئەيلىدى كۈلكە،
تەۋەررۈك «شالدۇرۇق» جەندە-جەربەدەڭ، قالپىقىڭ، ئۇستاز.

ئۆسەتتى قامىتىڭ مىڭ گەز تىياتىر قۇچسا شان-شۆھرەت،
مۇرادىڭ ئەرشىدە چاقنار تەسەۋۋۇر چاقمىقىڭ، ئۇستاز.
ئەزەلدىن تۆھپىكار - يول ئاچقۇچى ئەجرى كۆمۈلمەيدۇ،
راۋابىدا سېنى كۈيلەر مىراسخور ئامرىقىڭ ئۇستاز.

1987-يىل

دوستۇم

غەنىيمەت دەملىرىڭ ئۆتتى خەيرلىك ئىش بىلەن، دوستۇم،
جاھاندا ئەڭ پەخىرلىك كەسىپ، نەسىل پەرۋىش بىلەن، دوستۇم.

ئوغۇل-ئەركەككە خاس خىسلەت-مىجەز جىسمىڭدا جەم بولغاچ،
ئېلىشتىڭ بەل تۇتۇپ ھەرئان قەبىھ قىلمىش بىلەن، دوستۇم.

پاراغەت كۆكلىمى نازلىق ئېچىپ تۇرسا قۇچاقلارنى،
ئۆتۈشتى تاللىدىڭ چاپقۇن-جۇدۇنلۇق قىش بىلەن، دوستۇم.

ئۇلۇغۋار غايە ئارمانىڭ بۇيۇك، گىگانت بىنا تىكلەش،
ئۆزۈڭ قۇيغان، ئۆزۈڭ تاۋلاپ پىشۇرغان خىش بىلەن، دوستۇم.

رەھىمسىز شۇ قارا يىللار جېنىڭ جىسمىڭنى قان قىلدى،
قارا زاغلار تۆمۈر تىرناق، زەھەرلىك چىش بىلەن، دوستۇم.

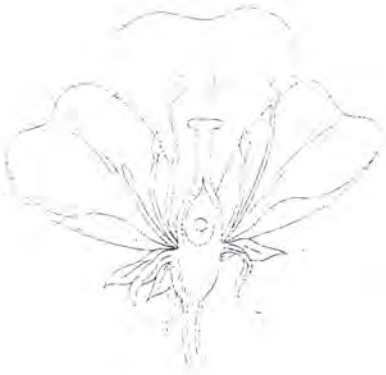
زامان تەتۇر، ئۆزۈڭ پەرقسىز كىيىپ گويا كۇلا-جەندە،
يالاڭ ئاياغ يەر-جاھان كەزگەن گادای دەرۋىش بىلەن، دوستۇم.

ئاجايىپ غەيرىتىڭ، ئەجرىڭ تۈپەيلى سان-ساناقسىز ياش،
تېپىپ يول مەڭگۈ خوشلاشتى ۋەھىم-تەشۋىش بىلەن، دوستۇم.

ھاياتلىق بىخلىرى ياشناپ بېرەركەن شۇ قەدەر مېۋە،
سېنىڭدەك جان كۆيەر باغۋەن-ئېسىل دانىش بىلەن، دوستۇم.

رىزادۇر «تەڭرىتاغ»[1] سەندىن، كۆمۈلگەي پاك هايات قىسسەڭ. باهاسىز جەۋهىرى چاچقۇ ـ بۇيۇك ئالقىش بىلەن دوستۇم.

2004 ـ يىل 10 ـ يانۋار

[1] «تەڭرىتاغ» ـ مەزكۇر دوستۇم قۇرغان «ئىلى تەڭرىتاغ ئالىي تېخنىكومى».

ھەيران

غەنىيلىك يا غەنىيزاتلىق[1] نېسىپ بولغان ئەمەس سىزگە،
يەنە قىلغان سەھەتلىك ـ تەن دۇرۇسلۇق ياۋى قەست سىزگە.

ئوغۇللۇق نامىغا ئالىي شەرەپ كەلتۈردىڭىز، دوستۇم،
ئۆگەتكەن كىمدۇ تىز پۈكمەس سۈپەتتىن مۇنچە دەرس سىزگە؟

ئۇلۇغ ئارزۇ گۈلى ئالغاي قۇۋۋەت ساپ قان، ھالال تەردىن،
سۇغارماق، ئەيلىمەك پەرۋىش بۇ گۈلنى قانچە تەس سىزگە؟

روشەن ئالەمگە مىڭ ئەما تىكىلدى كۆز ئېچىپ گويا،
ئۇلارنىڭ كۈلكە ـ خەندانى يېڭى كۈچ ھەر نەپەس سىزگە.

نە ھاللار كەچتى بۇ زەمزەم قۇدۇقنى قازغۇچە باشتىن،
يۈرەك تەشناسى قانغان كىم، «تۈمەن رەھمەت» دېمەس سىزگە!

ئۇدۇل ئالغا ئەسىر ھالقىپ يۈرۈڭ مەردانە ئەي دوستۇم،
قىلىشسۇن ھەر نېمە مەيلى بىنەپ شۆھرەتپەرەس سىزگە!

رەشىد ـ ئاقىل قەدىرلەيدۇ كۆمۈلمەس تۆھپە ـ ئىنئامىڭنى،
ئانا قايىل، جىمى ساغلام، مېيىپ ھەيرانۇھەس سىزگە!

1999 ـ يىل 19 ـ يانۋار

---

[1] غەنى، غەنىيزات ـ باي، بايراده، بايۇەچچە مەنىسىدە.

چەشمىلەر

خۇش ئاۋازىڭدىن چېچىلدى گۈلگە شەبنەم چەشمىلەر،
بىرغىنا گۈلگە ئەمەس، گۈلزارغا زەمزەم چەشمىلەر.

ئالدى ھۆرمەتلىك ئورۇن سەيناسىدىن چوڭ نەغمىنىڭ،
«تەزە، مۇستەھزات، جۇلا، پەشرۇ»غا مەھرەم چەشمىلەر.

لەۋ يېرىپ دەيدۇ: ئۇزۇن مەزگىل مۇقامنىڭ سىرتىدا
ئاھ ئەجەب چەككەن ئىدۇق ئاچچىق ئەلەم-غەم، چەشمىلەر.

ئىزدىنىش، ئىزدەش بىلەن، تۇنلەر بىدار پەرۋىش بىلەن،
كەلدى ئۆز ئەسلىيگە ئاخىر خويمۇ كۆركەم چەشمىلەر.

قىلغىنىڭ بەك خاسىيەتلىك، بەك ئۇلۇغۋار ئىش سېنىڭ،
بىر ئۇزۇلمەس يىپقا بولدى جەم-مۇجەسسەم، چەشمىلەر.

ھەر مۇقامنىڭ ھۆسنىگە ياغدۇردى ئالتۇن شولىلار،
قىممىتى دۇردانىدىن يۈكسەك، مۇكەررەم چەشمىلەر.

ئاھ، يەنە بىر غەلبە-شادلىق بۇ مۇقام تارىخىدا،
بولمىسۇن كىمنىڭ داۋا دەردىگە مەلھەم چەشمىلەر.

جىممىدە كەتسەڭ نەفىسى، شاھ رەشىدى ئالدىغا،
قالدى ھىجران-ھەسرىتىگدە كۆزلىرى نەم چەشمىلەر.

ئىسمى-ئۇنۋان، خىزمىتىڭ، پەزلىڭ نامايان بولغۇسى،
تىترىتىپ جانۇ يۈرەكنى ياغرىغان دەم چەشمىلەر.

2004-يىل 8-سېنتەبىر

«قىز قۇمى»غا بېغىشلىما

تەپەككۇر قۇشلىرىڭ پەرۋاز ئېتىپتۇ زەپ ئېگىز، دوستۇم،
كۆز ئالدىمدا ئايان بولدى گۈزەل مەرمەر دېڭىز، دوستۇم.

ئۇرار دولقۇن سېلىپ شاۋقۇن شۇ خىلۋەت «قىز قۇمى» بويلاپ،
ھاياتىمخش كۈچ ئالار بەلكى بۇنىڭدىن ئاشۇ قىز، دوستۇم.

رىۋايەت ـ قىسسە سالغايمۇ يۈرەكنى لەرزىگە شۇنچە،
تۇمەن ئاشىق غۇرۇر بىرلە شۇيان تاشلاپتۇ ئىز، دوستۇم.

سەبىي قىز ئول سەبىخە ھەم شۇ يولدا، ئۇ بىلەر شەكسىز،
نېمەرسە بۇ جاھاندا ھەممىدىن شېرىن ـ لەزىز، دوستۇم...

ئۇزاق باقتىم شۇ ئىزغا، ئاھ ئەجەبدۇ كۆڭلى ئىنسانىنىڭ،
ئاشۇنداق ئۆزگىچە ئاشىق سەنەملەر پەخرىمىز، دوستۇم.

نەپىس تەسۋىر، گۈزەل ھېسلار، ھاياللىق جۇملە ـ سۆھبەتلەر،
ئۇزاتتىڭ ياز، دىمىق پەسلى گويا مۇزدەك قىمىز، دوستۇم.

ئالار لەززەت ئۇنىڭدىن ساپ، سەمىمىي ھېسسىياتلىق زات،
يېگەندەك دىلبىرى تۇتقان تىزىقتىن قوش مېغىز، دوستۇم.

يۈرەكتىن ئاپىرىن دەيدۇ ھالال ئەجرىڭگە تەشنائى،
كامال تاپ ئەللىك ئۈچ يىللىق ساۋاقداشىم، ئەزىز دوستۇم.

2004 ـ يىل 5 ـ ئىيۇن

ئوت ئىلكىدە

ئاھ، ھايات قانداق گۈزەل سۆيگۈ-مۇھەببەت ئىلكىدە،
يەر-جاھانغا جان ئاتا قىلغان ھارارەت ئىلكىدە.

بىزنى سەۋدا ئەيلىگەن، ھەر كويغا سالغان ئۇشبۇ ئوت،
شۇ تۈپەيلى بىز ھامان مېھنەت-مۇشەققەت ئىلكىدە.

دىلرەبا مەنزىلدە تەشنا كۈتسە بىزنى سۈبھى-شام،
ئاشمىغايمىز نە ئۇچۇن تاغلار شىجائەت ئىلكىدە.

ئۇنتۇغاي تاھىرنى كىم، پەرھادنى كىم، سەئىدىننى كىم،
شانۇ-شەۋكەت تاجى شۇنداق جان پىدا مەرد ئىلكىدە.

لەنىتى يىللاردا ئىبلىس تىرنىقى بوغقاندا ھەم،
ياتمىدۇق بىز ئاھ ئۇرۇپ ھەسرەت-نادامەت ئىلكىدە.

ھىممىتى يۈكسەككە ھىجران كۈلپىتى ھېچ گەپ ئەمەس،
پۈكمىدۇق تىز قاتمۇقات زەنجىر ئاسارەت ئىلكىدە.

مەڭگۈ مەھرۇم ئەيلىيەلمەس بىزنى بۇ ئوتتىن بىراۋ،
مۇنچە قۇدرەت بولمىغاي نى-نى ھاماقەت ئىلكىدە.

ئىپتىخار ئەيلەيدۇ ئەۋلاد، رازى ھەم ئەجدادىمىز،
تىك تۇرۇپ ئۆتسەك بۇ دۇنيادىن ساداقەت ئىلكىدە.

دىلكىشى، تەقدىردىشى بىز پاك مۇھەببەت ئەھلىنىڭ،

قەدىر-قىممەت، يۇز-ئىناۋەت ئۈشبۇ خىسلەت ئىلكىدە.

ھەزرىتى ئادەم-ھاۋانىڭ نەسلى بىز، ئوغلانى بىز،
بەندىگە باقماق نومۇس تەزىم-خۇشامەت ئىلكىدە.

ئاتقا مىندۈرگەنمۇ ئوت، ئوقيانى تۇتقۇزغانمۇ ئوت،
شۇ سەۋەبتىن بىز ھامانەم قۇت ۋە قۇدرەت ئىلكىدە.

جەننەتۇل مەئۋاغا باقمايمىز قىيا ئوت بولمىسا،
ئوت-ھارارەتسىز بېھىش-جەننەتمۇ زۇلمەت ئىلكىدە.

ئىچ-ئىچىدىن دەيدۇ تەشنائى مۇراد-ئارمانىمىز،
قالدى ئۆچمەس ئوت بولۇپ بەت ئىلكىدە، خەت ئىلكىدە.

1987-يىل يانۋار

دولان كاككۇكى

ئايا دوستلار، جۇدالىقتىن ئېغىر ھەسرەت-ئەلەم قايدا،
جۇدالىق يامغۇرى بىرلە ياسالمامدۇ قىيان سايدا؟

بىھوش بولماس مۇسىبەتتىن نېمىشقا جان-جىگەر دوستلار،
ئىجادكار خۇش ناۋا كاككۇك نەپەستىن توختىغان چاغدا؟

بىمارەك تولغۇنارمەن، ئاھ، ئەمەسمۇ مەن شىجائەتلىك،
پىداكارنىڭ ئىجادىغا يېقىندىن ئىشقىۋاز-شەيدا.

ئادالەت دىلرەباسى يۈرەكتىن سۆيگۈچى ئاشىق،
پېشانە تەرىنى تۆككەن ئەمەسمۇ دەل مۇشۇ جايدا؟

سىنىپقا كىرسە ئوقۇ قولدا تۇتۇپ شامنى ھېكمەتنىڭ،
ئۇنىڭ جۇلاسىدىن بولغان ئەمەسمۇ مىڭ ھۈكەر پەيدا؟

ئەزىم دەريا ئىدى كۆڭلى گۆھەر-دۇردانىغا تولغان،
ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى بايلىق تېپىلماس قانچە ئون بايدا.

يۈرەكنىڭ مېھرىنى تۆكتى دولان گۈلزارىغا كۈن-تۈن،
تىنىم تاپماي سوغۇق يانۋار ۋە يا جان راھىتى مايدا.

سىنەم بولماس ئىدى پارە ئۇنى ھېچ كۆرمىگەن بولسام،
ۋە سىرداش بولمىغان بولسام كۆڭۈللۈك ئولتۇرۇش-چايدا.

ئالايلى دەيدۇ تەشنائى يۈكىنى كۆيچى كاككۇكنىڭ،

يازايلى، سۇبھى-شام پەرياد ئۇرۇشتىن ئەمدى نە پايدا؟

ئىزاھات:

33 يېشىدا ئۇشتۇمتۇت ۋاپات بولغان بۇ كىشى مەكتەت ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ پەخرلىك ئوقۇتقۇچىسى، دولان ئەدەبىياتچىلىرىنىڭ ئابرۇيلۇق تەشكىلاتچىسى ئىدى. مەن ئۆمرۇمدە پەقەت ئىككىلا قېتىم كۆرۈشكەن.

1980-يىل 11-دېكابىر

تەلمۇرىمەن يولۇڭغا

(قارامايدا يۇز بەرگەن پەۋقۇلئاددە چوڭ ئوت ئاپىتىدە قازا قىلغان 323 ياش-ئۆسمۇرگە مەرسىيە)

نەدىسەن، ئەي كۆز قاراغىم، ئەي يۈرەك پارەم،
ئارزۇ-ئارمان باغىم ئارا يېگانە لالەم.
دەردۇ ھىجران خەنجىرىدە قان بولدى باغرىم،
قاپقاراڭغۇ گۆرىستاندۇر سەنسىز بۇ ئالەم.

ئۇچقان ئىدىلىڭ تاڭ-سەھەردە سومكاڭنى ئېسىپ،
دىدارىڭنى قايتا كۆرمەك بولمىدى نېسىپ.
قەھرى بىلەن نەرە تارتىپ ئوت ئەجدىھاسى،
كەلدى قاياق شەھرىمىزنىڭ ئۈستىگە بېسىپ.

كۆرگەن ئەمەس مۇنچە ئاپەت نېپىت شەھرى،
جان-تېنىمنى ئۆرتىۋەتتى ھىجران زەھرى.
بىلسەممۇ مەن، باغرىم بالام، كەلمەسلىكىڭنى،
تەلمۇرىمەن يوللىرىڭغا شامۇ سەھرى.

1994-يىل 9-دېكابىر

هىجران چەشمىلىرى

(مەرسىيىلەر)

ئابدۇرېھىم ئۆتكۈرگە

نەپەستىن توختىدىڭ، ئۇستاز، پېقىرنى قالدۇرۇپ دەردتە،
داۋانلىق يولدا كارۋاننى قويۇپ ھىجراندا-كۈلپەتتە،
پىغانلىق ياش تۆكەر «بۇغدا ئانام» ئاھۇ نادامەتتە،
مۇسىبەتلىك كېچە «قەشقەر قىزى» قۇرئان تىلاۋەتتە،
چىداش بەرمەك بەسى مۇشكۈل بۇ دەرد-ھەسرەتكە، ئەلۋەتتە.

مۇرادىڭ كۆيچى بۇلبۇلدەك خۇش ئاۋاز ئەيلىمەك خەندە،
ساڭا بەخش ئەتتى كاج قىسمەت كۆرۈمسىز-سەت كۈلا-جەندە،
مۇشەققەت تاغى يەلكەڭدە، ماداريڭ قالمىدى تەندە،
ھالال رىزقىڭغا يول ئاچتى قولۇڭدا ئويىنغان رەندە،
ھاياتىڭ ئۆتتى پاك مېھنەت، قانائەت، سەۋر-تاقەتتە.

سەپەرگە ئاتلىنىپ چىقتىڭ، ئۆزۈڭ ياش، ئات ئورۇق ئەردى،
گۈزەل جانانغا تەلپۈنگەن دىلىڭ كۈندەك يورۇق ئەردى،
ئىشەنچ-ئارمان تومۇزنىڭ سەل-قىيانىدەك ئۇلۇغ ئەردى،
ئانا پەرمانى ئايەتتەك مۇقەددەس يولىورۇق ئەردى،
پۈتۈن ئۆمرۈڭ بويى ئۆتتۈڭ شۇ ئۆچمەس ئوت-ھارارەتتە.

سۆيۈملۈك تەڭرى تاغىمغا ئىدىڭ جان-دىل بىلەن ئامراق،
مۇھەببەت كۈيلىرىڭ ئەردى ئەجەب ئويناق، ئەجەب ياڭراق،
بىلىپ-بىلمەي دېسە بىر كىم سۆيۈملۈك تاغنى «ئاق بايراق»،

چىدام-بەرداش بېرەلەيدۇ غۇرۇرلۇق تۆھپىكار قانداق؟
ئانا تاغ نامىدىن قالتىس جاۋاب بەردىڭ شۇ، سائەتتە!

قەدىم قەشقەردە تۇن-ئاخشام، ئازاب ئىسكەنجىدە لەيلى،
«نىجادلىق-ئەرك ئۇچۇن-دەيدۇ-كېسىلسۇن بۇ بېشىم مەيلى!»،
سالار جاللاتنى تەشۋىشكە كېرىمنىڭ قەھرلىك پەيلى،
«زۇلۇم زىندانىنى، دوستلار، قىزىل يانغىندا ئۆرتەيلى!»
سەھەرگە تەلمۇرەر كۆزلەر ئىشەنچ، ئىخلاس، مۇھەببەتتە.

يېرىپ ئۆتمەكچىدىڭ، ئۇستاز، ئەزىز قەشقەر سەھەرىنى،
تىرىپ ئۆتمەكچىدىڭ نۇرلۇق ئەقىل-زېھنىڭ گۆھەرىنى،
بەجا ئەيلەپ پەرىشتە ئول خۇدا پەرمانى-ئەمرىنى،
ئېلىپ كەتتى ئۇلۇغ ئەلنىڭ سېنىڭدەك جان كۆيەرىنى،
ئەجەب يۇكسەك قىيا ئەردىڭ دىيانەتتە، ساداقەتتە.

ئەنە، سانسىز رەقىب لەشكەر، ئاڭا يولباشچى بىر ئاسىي،
سېپىلنىڭ سىرتى قانلىق جەڭ-ھالاكەت دەشتى-سەھراسى،
قىزىل قاينامغا چۆكمەكتە ئانا يۇرت جەڭچى-پۇقراسى،
«ئۇلۇغ ئانا» تومۇرىدا قىيانلىق قەھر دەريا سى،
ئەنە، يۇرمەكتە ئۇ ئالغا قىساسكار شىر قىياپەتتە.

ئۇ دەيدۇ:«تەڭ قىلۇر ئەردىم كۆزۈمنىڭ جۇپ قاراسىغا،
نېچۇن سەن ئايلىنىپ كەتتىڭ قەبىھ مەلئۇنغا-ئاسىيغا؟
رەقىبنى باشلىماس بۆرە-قاۋانمۇ ئۆز ئۇۋاسىغا،
نېمىشقا باشلىدىڭ ياۋنى ۋەتەننىڭ پاك دالاسىغا؟
ئۇراي ئەل نامىدىن خەنجەر قارا باغرىڭغا نەپرەتتە!...»

پۇرۇقلاپ قاينىغان قاندىن يارالدى ھېچ كۆمۈلمەس «ئىز»،

(شۇ «ئىز»نىڭ تەكتىدە مەڭگۈ ھاياتبەخش ئەتكۈچى يىلتىز)،
نېچۈن يەم بولدى قۇۋۇ تۈلكە-قاۋانغا ئۇ تۆمۈر يىلپىز،
قېنى ئەرك ئىزدىگەن نى-نى ئامانقۇل، ئايسۈلۇ، ئايقىز؟
ئايانداۋۇر بارچە قىسمەتلەر تەۋەررۈك ھەر ۋاراق-بەتتە.

قىلىچ بىرلە ئۇزۇلگەيمۇ ئەزىم دەريادىكى دولقۇن،
ئۆچەرمۇ قان قىساسلاردىن يارالغان كاتتا ئوت-يالقۇن؟
بورانلىق تاغ-دالالاردا قىزاردى تاۋلىنىپ يۈلغۇن،
ئۇلۇغ كارۋان داۋان ئاشتى سېلىپ ئاسمان-پەلەك شاۋقۇن،
يېتىشقا رازىدۇر كىممۇ جاھالەتتە-ئاسارەتتە؟

يەنە بىر جۇپ قېرى تۈلكە، چىرايى، ئىسمىدۇر باشقا،
«ئۇرايلى-دەيدۇ-يەلكەننى خەتەرلىك بىر خادا تاشقا»،
چېچىپ ئاپەت، سېلىپ دىنداش قېرىنداشنى قېرىنداشقا،
ۋەتەن قوينىنى تىلدۇردى كېسىلگەن باشقا، قان-ياشقا،
«پەرىشتە» ئەردىلەر دەسلەپ ئۇلار بەھرە-مۇرۇۋۋەتتە.

بۇيۇك سەركەردىمۇ نەيرەڭ-قەسەمگە ئالدىنىپ ئاخىر،
قەپەسكە چۈشتى «ئويغانغان زېمىن»دىن ئايرىلىپ ئاخىر،
ۋۇجۇدى بولدى قان-زەرداپ قانىتى قايرىلىپ ئاخىر،
جېنى روھقا، تېنى كەتتى زېمىنغا ئايلىنىپ ئاخىر،
پۈتۈلدى بۇ ئۇلۇغ قىسسە كارامەت زور ماھارەتتە.

سېنىڭدىن رازىدۇر، ئۇستاز، ئۆزۈڭ سۆيگەن، سۆيۈنگەن يۇرت،
سېنىڭدىن رازىدۇر شەكسىز خاس ھاجىپ، قەشقەرى مەھمۇت،
مۇقامى تاپتى ئۇيغۇرنىڭ شەرەپ-ھۆرمەت، سائادەت-قۇت،
ئۇنىڭغا ھەم جۇلا قوشتى يۈرەك-باغرىڭدا يانغان ئوت،
تەۋەررۈك تۆھپە-ئىنئامىڭ باھاسىز قەدىر-قىممەتتە...

سەپەردە قايغۇلۇق كارۋان، ئۆزۈڭ گويا كى دۇلدۇلدا،
كۆتۈردى جانىجان خەلقىڭ بۇيۇك ھۆرمەت بىلەن قولدا،
ئۇرۇپ ئاھ «ئەلۋىدا!» دەيدۇ مۇسىبەت ئەھلى يول-يولدا،
دۇنيا ئەيلەيدۇ ئۇن-تىنسىز مېيىپ-تىلسىزمۇ ئوڭ-سولدا،
«ئىگەم ئاللا، ئۇنىڭ بولغاي ئارامگاھ-جايى جەننەتتە...»

جاھاننى قالدۇرۇپ كەتسەڭ، يەنە كوت-كوت، يەنە كوت-كوت،
ئۇدۇممۇ ياكى ئەجدادتىن تەۋەررۈك ئەنئەنە كوت-كوت؟
قىلايلى ھەر كېچە كوت-كوت ۋە ھەرىيل ھەر قەرنە كوت-كوت،
شەرەپشان تاجىنى كىيسۇن قىلىپ زور تەنتەنە كوت-كوت،
قالايلى بىز يېغىر كولاپ نادانلىق-روھىي غۇربەتتە!

ئاجايىپ بىر دەرەخ ئەردىڭ مېۋە-شەربەت تولۇپ تۇرغان،
جۇدۇنلار ئۇششۇتۇپ ھەرئان، بورانىڭ ئۇرغىنى ئۇرغان،
شېخىڭنى قايرىسا نادان، بىنەپ تادانلار سۇندۇرغان،
ئۇزۇن تۇنلەردە ئۇستۇڭگە قارا زاغلارنى قوندۇرغان،
ئۆتەتتى ھەر كۈنۈڭ مىڭ خىل مۇشەققەتتە، رىيازەتتە.

بىمىنەت ئەمگىكىڭ يۈكسەك شەرەپ-ئابرۇي نېسىپ ئەتكەن،
تۇمەن ئىغۋانى مول ئىنئام - ئۇلۇغ تۆھپەڭ بېسىپ كەتكەن،
بولۇپ مىسران قىلىچ سىرتماق، توزاقلارنى كېسىپ ئۆتكەن،
ساڭا قەست ئەيلىگەن يۈزسىز كۈشەندە بەك سېسىپ كەتكەن،
يېڭى كوت-كوتچى نە ھالدا قوپار مەھشەر قىيامەتتە!؟

قولىدىن كەلسە كوت-كوتچى، كۆرەيلى، بىر ئۆلۈپ باقسۇن،
گۆرىستان ئۆزرە يول ئالغاي نە ھالدا، بىر كۆرۈپ باقسۇن،
پۈتۈن ئەل-يۇرت ئارا مىڭ ئۆرگىلىپ-مىڭ چۆرگىلىپ باقسۇن،

ئىناۋەت ئىزدىسە ئەۋلاد ئۇچۈن جان كۆيدۈرۈپ باقسۇن،
ئادەمزات قىممىتى كوت-كوت ئەمەس، پاكلىق-دىيانەتتە!

چايان ئوخشاش چېقىپ ئۆتكەن ئۇلۇغ ئالىم خاس ھاجىپنى،
چۈرن ئوخشاش بىزار ئەتكەن قەلەم بابىدا ساھىبنى،
يەنە چاقمايلى بۇ سەپتە ئۇتۇپ چىققانىنى-غالىبنى،
قاساپ يۈرمەيلى ئالەمدىن ئۆتۈپ كەتكەننى غايىبنى،
ئۆتەيلى دەيدۇ تەشنائى ئىجابەتلىك ئىبادەتتە!

1995-يىل 10-ئۆكتەبىر

تىيىپجان ئېلىيۇفقا

ئەھلى يۇرتۇم كۆيچى ئوغلاندىن جۇدا،
ئەرك سۆيەر غەيىپۇر غەزەلخاندىن جۇدا.

«تۇڭىمەس ناخشا» ـ غەزەللەر ئاسمىنى،
پارلىغان نۇرانە چولپاندىن جۇدا.

زەر قەلەم تۇتقان بۇيۇك كارۋان بۇگۈن،
قەلبى ئاتەش تۇغچى مەردانىدىن جۇدا.

ئالدى جان ـ جىسمىمنى ھىجران ئىلكىگە،
مەن بۇ ھىجران ئىچرە دەرماندىن جۇدا.

چۈنكى، جان جىسمىمدا مېھرى، مېھنىتى،
ئاھ نىتەي، مەن بىر كۆيۈمچاندىن جۇدا!...

تۆھپىكارنىڭ تۆھپە ـ ئىنئامى ھامان،
بولمىغاي يۈكسەك شەرەپ ـ شاندىن جۇدا.

قىلمىغاي ئىنكار ئۇنىڭ ئىنئامىنى،
بولمىسا كىم پەزلى، ۋىجداندىن جۇدا.

1989 ـ يىل فېۋرال

خېۋىر تۆمۈرگە

ئەزىز ئۇستاز، ئەجەبمۇ قايغۇغا سالدىڭ خالايىقنى،
ۋە ھەتتا بىزگە تىلسىمەڭ يوچۇن-خۇپىيانە تارىخنى.

سېغىنغانمۇ زەپەر كارۋانىنىڭ سەردارىنى شۇدەم،
(سېغىنماس كىم ئەلى ئوغلى تۆمۈردەك ئەلگە سادىقنى؟)

سېغىنغانمۇ بىلىم، بىرلىك تۇغنى تىك تۇتۇپ ئۆتكەن،
سۆيۈملۈك ئابدۇقادىردەك شەرەپ-ھۆرمەتكە لايىقنى؟

سېغىنغانمۇ زىمىستان-قىش تۇنىدە ئويغىنىپ بالدۇر،
جاپاكەش ئەلنى ئويغاتقان پىداكار ئابدۇخالىقنى؟

سېغىنغانمۇ زۇلۇمدىن باغرى قانلارنىڭ قىساسكارى،
خۇش ئاۋاز موللازەيدىنەڭ جاپا ئەھلىگە تالىقنى؟

ئەجەب كەتتىڭ باھارىڭ دىلبىرى باققاندا ناز بىرلە،
نەسىللەرگە مىراس ئەيلەپ باھارغا جان پىدالىقنى.

ھاياتىڭ خەۋپ ئىدى ئەييار كەمەكلەرگە، ۋاپاتىڭ ھەم،
ۋەھىم-تەسلىكىگە سالغاي يەنە قانچە مۇناپىقنى!

1992-يىل 7-فېۋرال

زوردۇن سابىرغا

ئۇزۇلمەي كەلدى، ئاھ زەپمۇ ئەلەم-ھىجران بۇ مىللەتكە،
چىدام-بەرداش بېرەر قانداق يۈرەك مۇنچە تالاپەتكە؟

تېخى ئاخشام راۋان بولسا زىيائى، جۇرئىتى، ئۆتكۈر،
قوشۇلدى سابىرى زوردۇن بۇگۈن تاڭ پەيتى شۇ رەتكە.

بىلىدىن ئاقنى يەشمەستىن ئۆتەرمۇ جان ئاتام بۇغدا،
شىپا-مەلھەم تاپالماي بۇ ساقايماس داغ-جاراھەتكە.

چۆمۈلگەندەك تۈيۈلدى قاپقارا زۇلمەتكە يەر-ئاسمان،
ئەجىر-تۆھپەڭگە تەشنا مەن كەبى جان دوستقا، ھەمدەردكە.

زېمىن تەۋرەپ، يېرىلغاي يەر ئېشىپ كەتسە بېسىم چەكتىن،
يېرىلدى ئاھ يۈرەك-باغرىڭ چىدالماي دەردۇ كۈلپەتكە.

بىرى، ئوبرازلىرىڭ دەردى ئۆزۈڭ تەسۋىرلىگەن، سۆيگەن،
ئۇلار ھەرئان گىرىپتاردۇر ئۆسەك-ئىغۋاغا، تۆھمەتكە.

بىلىم پەرۋانىسى ئەلا[1] قارا زىندانغا بەند-تۈتقۇن،
جەسۇر زېھرۇللا[2] زار-تەشنا ھەقىقەت، ئەرك-ئادالەتكە.

ئۇچار ئوقلار، كېزەر بېرلىن تېمى بويلاپ ئەجەل-ماتەم،
نەپەستىن توختىدى پېتا[3] يېتەلمەي ئارزۇ-مەقسەتكە...

---

①②③ «ئىردىنىش»، «كەچ كۈز»، «سىرىق ئادەملەرگىلا» ماۋزۇلۇق رومان، پوۋېست، ھېكايىلىرىنىڭ باش قەھرىمانلىرى

چېكىپ ئۆتتۈڭ پىغان ـ ھەسرەت ئۇلار تەقدىرىدىن، دوستۇم،
يۈرەك ـ باغرىڭ تولۇپ سۆيگۈ، ئىچ ئاغرىق، قەھرى ـ نەپرەتكە.

يەنە پەرزەنتلىرىڭ دەردى ـ چىدىش مۇمكىن ئەمەس دەردلەر،
بىمەزگىل سۆرىمەكتە سەن بىلەن بىزنى قىيامەتكە!

ياشاپ ئۆتتۈڭ، ئەزىز دوستۇم، جاھاندىن زاتى ئىنسانەڭ،
پىدا ئەيلەپ ھاياتىڭنى ئىجادىي ئىشقا ـ مېھنەتكە.

سېنىڭ يازغانلىرىڭ خالىي پۈچەكلىك ـ ساختىلىقلاردىن،
قىيا باقماس ئىدىڭ ساختا شەرەپ ـ ئۇنۋانغا، ئامەتكە.

«سۈنارمەن نەزمە گۈلدەستە يېشىڭ ئاتمىشقا يەتكەندە»
دېگەنتىڭ تولدۇرۇپ ئىخلاس ـ ئىشەنچ جامىنى شەربەتكە.

بۈگۈن مەن نەزمىدىن تىزماق بولۇپ گۈلدەستىلەر ئاپپاق،
قەلەم ئالسام كۆزۈمدىن سىرغىدى قانلىق يېشىم بەتكە.

بۈيۈك ئارمان بىلەن كەتكەن جاپاكەش تۆھپىكار دوستۇم،
سېنى يار ئەيلىگەي ئىككى جاھان سۈلتانى جەننەتكە.

1998 ـ يىل 15 ـ ئاۋغۈست

ئانا نەدىسەن؟

(ئانام بۇۋىمەجەر خېنىم مۆمىن ئاخۇن قىزى ۋاپاتىنىڭ
بەش يىللىقىغا بېغىشلايمەن)

ئانا، ئەي مىسلى تەڭداشسىز ئۇلۇغ ئىنسان، ئۆزۈڭ نەدە؟
ئانا، ئەي مەڭگۈلۈك ئۆچمەس ئۇلۇغ گۈلخان، ئۆزۈڭ نەدە؟

سېنىڭ قەدرىڭ ئەجەب ئۆتتى، سېنىڭ تەشنالىقىڭ تۈتتى،
بۇ تەشنالىققا كار قىلماس، دېڭىز-ئوكيان، ئۆزۈڭ نەدە؟

ۋۇجۇدۇم-كائاتا تۇزلەڭلىك، «ئانا!» دەپ مەن ئىدا قىلسام،
ئېتىلدى مىڭ يېرىدىن كۆز يېرىپ فونتان، ئۆزۈڭ نەدە؟

ئۆزۈڭ تىككەن بادام دوپپا ياراشقان بۇ ئەزىز باشىم،
قارا بۆك ئاستىدا...ئەزدى پىراق-ھىجران، ئۆزۈڭ نەدە؟

ئېگىز زىندان تېمى-قىرغاق، ئېقىپ ئۆتتۈڭ بولۇپ دەريا،
ئاشۇ قىرغاققا كۆكسۈڭنى ئۇرۇپ ھەرئان، ئۆزۈڭ نەدە؟

قىيان ئۆرۈيدۇ تىك يارنى، ئاناڭنى داغى پەرزەنتلىك،
بىمار قىلدى سېنى ئاخىر ئەلەم-ئەبغان، ئۆزۈڭ نەدە؟

كېسىلدى پاك ھايات رىشتەڭ جاھالەت قايچىسى بىرلە،
پۈتۈن جىسمىمغا ياماشتى جاراھەت-قان، ئۆزۈڭ نەدە؟

ئانا، كۆرسەم ئىدىم كاشكى ئاخىرقى دەمدە چېھرىڭنى،
بىراق، زىنداندا مەن، نە بىر ئامال-ئىمكان، ئۆزۈڭ نەدە؟

كۆزۈڭ قانداق يۇمۇلغاندۇ بالاڭغا تارتىشىپ كۈن-تۈن،
دېگەيسەن، قىل خۇدا، مۇشكۈلنى ئاسان، ئۆزۈڭ نەدە؟

دېگەندۇ ئەل جىنازاڭ لەڭ ئۇرۇپ ئۆتكەندە يوللاردىن:
«مىراس بىزگە ئۇنىڭ قەلبىدىكى ئارمان»، ئۆزۈڭ نەدە؟

چېلىشتىم بەل تۈتۈپ، قەھرىڭ-قىساسىڭ، ئارزۇ-ئارمانىڭ
ئاتا قىلغاچ ماڭا چەكسىز قۇۋۋەت-دەرمان، ئۆزۈڭ نەدە؟!

نە بولغاي ئەردى باغرىڭغا تېڭىپ تەشنائى نەسلىنى،
دېسەڭ، نەۋرەم، ساڭا تەشنا ئۇلۇغ كارۋان، ئۆزۈڭ نەدە؟

1979-يىل

جەۋھىرى نەزمىلەر

تۇيۇقلار

1

ئاتامنىڭ مال بىساتىدىن مىراس تەگدى ماڭا بىر ئوق[1]
باھاسىز ئىككى قامۇس،خاسىيەتلىك يا بىلەن بىر ئوق.
دېدىم: بۇندىن جۇدا بولسام ھاياتىم ھارۋىسى گۈمران،
دوزاققا بولغۇسى تۇتروق شۇئان قوش چاق بىلەن بىر ئوق.

2

جاھان تەرىپ ئېتەر بۇلبۇل ئۇننىنى «ئەڭ ئېسىل ئۇن» دەپ،
نەۋا قىلغان ئۇچۇن سۆيگۈ-ۋاپا گۈلزارىغا ئۇندەپ.
گۈزەل قار لەيلىسى ئاشىق ئېگىز تاغ، تىك قىيالارغا،
قېنى، مەجبۇر قىلىپ باققىن ئۇنى «گۈل يامىدا ئۇن» دەپ.

3

زاتىمىز تەرىپلىگەندەك، ئەر قاناتى-ئات، بالام،
ئاتقا مىن، جەڭگاھقا كىر، ئەل دۈشمىنىنى ئات، بالام.
رازى مەن مەيدان ئارا مەردلىك بىلەن بولساڭ شېھىت،
بىلكى، دات قالغاي ياماندىن، ياخشىلاردىن ئات، بالام.

---

[1] ئوق ـ ئۆلۈش، ھەسسە، بىر يەرزەنتلىك مىراس

4

تون بولۇر مەھكەم بىرىكسە پەش، ياقا ھەم ئىككى يەڭ.
سەنمۇ بىرلەش، ئائىناقلىق كۈلپىتى-دەردىنى يەڭ.
دەر ئىدىم تەنھا زەئىپ مەندىن سوراپ قالسا داۋا،
زىچ ئىناقلىق مەلھىمىنى كۈندە يەڭ، ھەر كۈندە يەڭ.

5

دېدى: «شۇنداق-ھەئە» دەيسەن، ئىجازەت يوق «ئەمەس-ياق» قا،
دېسەڭ ياق، پاتقۇسى كاللاڭ پۇرۇقلاپ قاينىغان ياغقا!
دېدىم: جاندىن، جاھاندىن خوشلىشاي مەردانە، ھەق سۆزلەپ،
بېقىپ تەشنا ئادالەت-ئەرك قۇياشى پارلىغان ياققا!

6

تاڭغا تەشنا-ئىنتىزار بولدۇم، سېغىندىم، تاڭ دېدىم،
سورىسا بەتبەخت سوئال، يەلكەمنى قورۇپ تاڭ دېدىم.
تۇن-زىمىستان قوينىدا ئۇرغاندا ئاھ يارەنلىرىم،
تاڭ يېقىن، تاڭ ئىشقىنى قەلبىڭگە مەھكەم تاڭ دېدىم.

7

ھەر كىشى دۇنياغا كۆز ئاچقاي پەقەت بىر رەت، بالام،
جەڭ ئارا بولسۇن ساڭا مەنسۇپ بىرىنچى رەت، بالام.
بۆس قامال-ئۆتكەلنى، يول ئاچ چوڭ قوشۇنغا، غەلىبىگە،
ئوتتۇرا ھەم ئارقىدا تۇرماقنى قىلغىن رەت، بالام.

8

يوق قىيان-كەلكۈندە ئۆرۈلمەيدىغان تىك يار، بالام،

سەن بولۇپ كەلكۈن-قىيان توسقۇن-توساقنى يار، بالام.
بولسا يار سۆيگۈ-ۋاپا، مەردانىلىق خىسلەت ساڭا،
باغرىنى ئاچقاي قەلەمقاش، ئاھۇ كۆزلۈك يار، بالام.

9

ئەجدىها دەپ بىلمە، ئوغلۇم، پاتمىچۇقنى، سالمىنى،
يەتتە باشلىق دۈشمەن بويىنغا سالغىن سالمىنى.
دۈشمىنىڭ ساندۇقتا سالماق بولسا يار-دوستۇڭنى سەن،
تىك تۇرۇپ دە:«ئەي رەقىبىم، ساندۇقۇڭغا سال مېنى!»

10

كىم ئېلىپ مىلتىق، زەھەرلىك ئوق، سېنى قىلسا قارا،
مەڭدىمە،تەۋرەنمە، شۇ دۈشمەن كۆزىگە تىك قارا.
شۆھرىتىڭدىن تىكىلە مەردلىك ھەيكىلى ئەل قەلبىدە،
ھەددىدىن ئاشقان رەقىبىڭ يۈزلىرى بولسۇن قارا!

11

دىلبىرىم، باغرىمغا باغرىڭ ياققىنا،
دىلغا مېھرىڭ شام-چىراغى ياققىنا.
ئىنتىزار-تەشنا گىياھ مەن قەتىرىگە،
سەن بولۇپ ياز يامغۇرى، بىر ياغقىنا.

12

ئامرىقىڭ بارمۇ؟ دېسەم، سەن «ياق» دېدىڭ،
«دىلغا ھېكمەت مەشئىلىنى ياق» دېدىڭ.
مەن دېسەم: ياقسام ئىدىم كۆڭلۈڭگە، يار،

«ئەڭ مۇقەددەم ئەل دىلىغا ياق» دېدىڭ.

13

«كۆز قىرىڭنى ئاشقىڭغا سال» دېدىم،
«ئاتنى مەن بىرلە سەپەرگە سال» دېدىم.
سەن ۋاپا دەريىسى بولساڭ، دىلىبىرىم،
مەن بولاي باغرىڭدا ئۇزگەن سال، دېدىم.

14

ئۇيقۇ-غەپلەت بەھرىدىن كۆڭلۈڭنى ئۇز،
پەن-بىلىم دەريىسىدا مەردانە ئۇز.
ئوڭ قولۇڭدا ئوينىتىپ پەن شەمشىرىنى،
خەۋپ-خەتەرلىك مەنزىلى سىرتىماقنى ئۇز!

15

تەر تۆكۈلمەي يولدا خەندەك تىنمىغاي،
تىنمىسا خەندەك، كۆڭۈلمۇ تىنمىغاي.
مەرد يىگىت ئەلنىڭ مۇراد-بەختى ئۈچۈن،
خالىسانە تۆزلىگەي يول، تىنمىغاي.

16

جان كۆيەرى سالدى ئىسرىق-ئوتلىدى،
تۇتتى سىنچاي، ئوۋچى ئوغلان ئوتلىدى.
چىقتى يولغا، ئاتتى يولۋاس، ئالدى دەم،
دۇلدۇلىمۇ يان-يېنىدا ئوتلىدى.

17

سوۋغا قىلسام شۇنچە ھېكمەتلىك ئەسەر،
سۆيۈنۈشتىن سەندە يوق ھېچبىر ئەسەر.
ئاھ ئىسىت، سۇندۇم نېچۈن ئەماغا شام؟
دەپ تۈيۈق يازدىم بۇ ھال قىلغاچ ئەسەر.

18

ئالدىمىزدا چوڭ سەپەرنىڭ ئۆتكىلى،
ئانت ئىچىشتۇق بىر نىيەتتە ئۆتكىلى.
قىلسا كىم بىرلىككە قەست، بولماس ئۇنىڭ،
بۇ گۈناھىدىن پەقەتلا ئۆتكىلى!

19

باغرى تاشلىق قىلدى جۇپتۇم ،ئايىندى،
قىلمىشىدىن زەپمۇ كۆڭلۈم ئايىندى.
مەن بىلەن قالغان يېتىم-يۇمران كۆچەت،
چىن ۋاپا-مېھرىم سۈيىدە ئايىندى.

20

قورۇلۇپ ئاپتاپتا بولدى قاق، جېنىم،
سايە تاشلاپ قانىتىڭنى قاق، جېنىم.
تولدۇرۇپ زەمزەمگە مېھرىڭ جامىنى،
سۇبھى دەرۋازامنى لەرزان قاق، جېنىم.

21

مەرىپەت-يارىڭ، يۇزۇڭنى ئۆرىمە،

ئۇ، گۈزەل بەختىك مۇناری، ئۆرۈمە.
مەرىپەتنىك مۇنبىرىدە چاقنىساق،
جاننى مەن ئەيلەي بېشىڭدىن ئۆرۈمە.

22

جانىجان يۇرتۇڭ-ئانا، خەلقىڭ-ئاتا،
شۇ ۋەتەن-خەلقىڭ ئۈچۈن جاننى ئاتا.
جاندىن ئايرىلساڭ ئەگەر بۇ يولدا سەن،
ئەل-ۋەتەن قىلغاي ساڭا مىڭ جان ئاتا.

23

چۈشتى كۆڭلۈمگە يوچۇق خەۋىتىن تۇيۇق،
مەن دېدىم: غەپلەت يولى-خەۋىلىك، تۇيۇق.
قەلبى ئويغاقتىن ھەزەر ئەيلەيدۇ خەۋىپ،
دەپ تۇيۇق چۈشكەن كېچە يازدىن تۇيۇق.

24

ئەي ئوغۇل، تىرماش-تىرىش، ئوبدان ئوقى،
قىلمىسۇن نىمجان سېنى غەپلەت ئوقى.
ھارۇنغا ئەتسەڭ قىياس ئۆمرۈڭنى سەن،
پەن-بىلىم شۇ ھارۇننىڭ چاقى، ئوقى.

25

سەن دېدىڭ: ئەل دۈشمىنىنى قوغلا، سۈر،
ياشلىقىڭنىڭ پەيزىنى جەڭگاھتا سۈر.
باغلىسام ئەمرىڭنى مەن ئاقلاشقا بەل،

يەتتە باشلىق يالماۋۇزنى باستى سۇر.

26

سېنى دەيمەن مەيلى سۇبھى، مەيلى كەچ،
مەن سېنىڭمەن، مەيلى سۆيگىن، مەيلى كەچ.
مەن بەجا ئەيلەي نىگارىم سەن دېسەڭ،
تاغ غۇلات، دەريا-دېڭىزنى مەيلى كەچ.

27

شۇنچە يىللار توختىمىغاچ چېكىمىز،
ئەلەم بىلەن ئاقىرىپتۇ چېكىمىز.
ئەمدى باقساق، پەرزەنت غېمى، تەقدىرى،
بۇ دەردنى ئاھ قاچانغىچە چېكىمىز!

28

بۇ ئەسىردۇر بىلىم-ھېكمەت ئەسىرى،
قولدا مەھمۇد، خاس ھاجىپنىڭ ئەسىرى.
نى-نى ئۇلۇغ دانىشمەنلەر-ئاقىللار،
بولۇپ قالدى جۇپ ئەسەرنىڭ ئەسىرى.

29

ئاھ پەرىشتەم، سېنى سۆيدۇم، ياراتتىم،
شەنىڭ ئۈچۈن قانچە داستان ياراتتىم.
نازىڭ بىلەن بىر كۈلمىسەڭ سۇبھى دەم،
قوش پىچاقتا يۈرىكىمنى ياراتتىم.

30

بىلسەڭ، ساڭا مەڭگۈ سۈنماس قاناتىم،
دۇشمىنىڭنىڭ باش-كۆزىنى قاناتتىم.
ئەجەبلەنمە كېچە-كۈندۈز تىكىلسەم،
دىدارىڭغا قاچانمۇ مەن قاناتتىم؟

31

كىملەر ئۇلار، قەيەرلەردىن كېلىشكەن؟
نېمە ئانچە جەسۇر-قاۋۇل، كېلىشكەن؟
كەتتى ئالغا، كۆتەمدىكىن ئىنتىزار،
ئىقبال قىزى ۋەدىلەشكەن-كېلىشكەن؟

32

يىگىتلەر بەل تۇتۇپ دادىل ئېلىشقان،
سۇرۇپ دۇشمەننى كەنت-قەلئە ئېلىشقان.
سۇرۇلدى ياۋ گىياھسىز دەشتۇ چۆلدە،
چۈمۈلە يەپ سارىڭ بولغان-ئېلىشقان.

33

چۈشەنگىن، بىزنى دەپ ئەجداد چېلىشقان،
داۋانلار ئۆزرە جەڭ سازى چېلىشقان.
قازان ئەيلەپ چويۇن قالپاقنى، ئوغلۇم،
تېرىق قورۇپ، ئۇماچ-يوبدان چېلىشقان.

34

ئاشنى ئوخشاتقان نېمەرسە ياغۇ پەش،

تونىنى ئوخشاتقان ياقا، يەڭ بىرلە پەش.
جۇملىگىز ھەم ئوخشىماس دەل جايىدا ،
كەلمىسە ئۇندەش، سوئال، تىرناقۇ پەش.

35

ئىتنى «چاغ!» دەيمىز، مۇشۇك-ئاسلاننى«پەش!»
بولمىساق ئاگاھ تۇرامدۇ ياغۇ پەش؟
بەھرە-نەپ بەرمەي ئېلىگگە شۇنچە يىل،
قىلمىغىن نەۋاقتىكى تۆھپەگنى پەش!

36

پەن-بىلىم ئىشقىدا ئوتتەك يان، جېنىم،
دەم غەنىيمەت،سەيلىگاھتىن يان، جېنىم.
ئاخىرى باشلار نادامەت دەشتىگە،
ئۇشبۇ دەم مەيلىگنى تارتقان يان، جېنىم.

37

خەير-خوش! دەپ ئۇزاتقانىدىم ئۆتكەن يىلى ماي،
مەرھابا! دەپ قۇچاق ئاچسام تارتتىڭ ئەجەب ماي.
ئوي-خيالدا ئۆتكۈزۈپ مەن تۇنلەرنى ئويغاق،
ئەمدى بىلسەم، كۆزلىرىگگە تولغان ئىكەن ماي!

38

دولقۇنلايدۇ ئەزىم دەريا، ئۇنىڭ نامى گەز،
ئىككى قاشنىڭ ئارىسىدۇر تۇمەن-تۇمەن گەز.
كىمكى قورقسا ئۆركىشىدىن، قاينامليدىن،

تەشنالىقتا لەۋلىرىنى باغلايدىكەن گەز.

39

ئېلىپ كەلسەم بىر كىيىملىك دۇردۇن، رەڭگى ھال،
قېيا باقماي تۇرۇپ كەتتىڭ تارتىپ ئەجەب ھال.
قانداق قىلاي، تاپقىنىم شۇ، قولۇم قىسقىراق،
ئەمما ئېيتاي سەندىن بۆلەك يەنە كىمگە ھال؟

40

ئارزۇلۇق بالام-كۆز گۆھىرىم تاش،
بېشىڭ باش بولسۇن، پاقالچىقىڭ تاش.
بولما بىبەھرە، بەر بەلگە بەھرە،
يامانغا قاينا، غەزەپ بىلەن تاش!

41

مۇراد-بەختىم تىلەپ تۇنلەر قوشاق قاتتىڭ،
چېكىپ مىڭبىر مۇشەققەت تۇزگىمۇ قاتتىڭ.
ۋەتەن-خەلقىم دېسە گويا ئېرىپ شامدەك،
«ئۆزۈم!» دەپ مەيدە قاقسام مۇز بولۇپ قاتتىڭ.

42

شىپالىقتۇر كۆزۈڭ گىردابىغا سۈرمە،
سۈرۈپ سۈرمە، جۇنۇنلۇق كەيپىنى سۈرمە.
بولۇپ مەپتۇن پاراغەت سەيلىگاھىغا،
بىلىمگە ئۇندىگەننى قوغلىما-سۈرمە.

43

ئەدەبلىك بول ،بىراۋنى «تاك»ئېتىپ چەكمە ،
زەھەرلىك ئىس-تۈتۈندىن نېرى قاچ ،چەكمە .
جاھاندا يوق سەھەتلىكتىن ئوشۇق بايلىق ،
بىتابلىق پەنجىدە ئارتۇق ئەلەم چەكمە .

44

ئۆتۈپ كەتتى غەم-قايغۇسىز بالىلىق ،
بولۇپ قالدۇق ئەمدى بىزمۇ بالىلىق .
ئاھ ، ئۇ چاغدا زەپمۇ كەپسىز-شوخ ئىدۇق ،
ياراشقايمۇ ئەمدى قىلساق بالىلىق؟

45

كىشىلىك رىزقىنىڭ پۈتمەس كانى-يەر ،
ھالال تەر تۆككۈچى ئۆز رىزقىنى يەر .
ھاياتلىق رىزقىنى ئىزدەپ ھارامدىن ،
نېمە نەپ تاپتى كىم بولماي يۈزى يەر!

46

ۋابا يېگانە ، جاپا كەلدى قوش ،
سۆرەمدىن چىقسام يەنە كۈتتى قوش .
مېھرىبان ئانام دېدى: بىر ئۆمۈر
ئەل بەختى ئۈچۈن تەر تۆك ، تۆھپە قوش!

47

ئويلىغىن ، ھەر كۈنى كېلىۋەرمەيدۇ سەل ،

باقمىغىن كەلمەسمىكىن دەپ سەلگە سەل.
بىل غەزەپ-ئاچچىق قىيان-سەلدىن يامان،
كەلسە ئاچچىق بىسۇال ئۆپكەڭنى سەل.

48

بورانقۇش باشقا، زاغ باشقا،
چۈشەر نى-نى ئەلەم باشقا.
بوۋايلار باشلىغان ئىشنى،
چىقارغىن ئەمدى بىر باشقا.

49

چايانىڭ ئادىتى چاقماق،
نۇمۇسسىزلىق ئادەم چاقماق.
چېقىمخور كۆكسىنى يارغىن،
بولۇپ گۈلدۈرماما-چاقماق.

50

هوسۇل بەرمەيدۇ شېرىن ئۇيى،
يولۇڭدا قانچە چوڭقۇر-ئۇيى.
زەھەر تىللىق زىياندىشىڭ
تىلىنى كەس، كۆزىنى ئوي!

51

يۈرەك-باغرىمدا ئوت-يانغىن،
بۇ يانغىننى كۆرۈپ يانغىن.
ئۆمۈرلۈك دىلبىرىم بولساڭ،

مۇشۇ يانغىندا تەڭ يانغىن.

52

دىلىڭ بولسا غۇبارسىز-ئاق،
ئىزىڭ قالماس گىياھسىز-ئاق.
بولۇپ ئەلنىڭ ۋاپادارى،
ئوتتىدا كۆيۈ، سۈيىدە ئاق.

53

ۋەتەن-ئەل نەپئىگە كۆز تىك،
قىلىپ ئەجىر كۆچەت-گۈل تىك.
ياشاپ ئۆتكىن بۇ دۇنيادا،
تۇتۇپ باشقىنى مەغرۇر، تىك.

54

سۆزۈڭنى چاينىما-ئەزمە،
يۈرەكنى مۇنچىلا ئەزمە.
چېچەن، چەبدەسكە بەخت خۇشتار،
رونىاق تاپماس ھۇرۇن-ئەزمە.

55

ئۆزۈڭ سەن بىر يېڭى ئۆسمە،
چېقىمخورلۇق بىلەن ئۆسمە.
خۇشامەت ھەم چېقىمخورلۇق،
ئىشەن، بىر جۇپ يامان ئۆسمە.

56 .

يولغا باقتىم سۇبھى-شام،
كۆيدۇم بولۇپ گويا كى شام.
يار، كېلەر ۋاقتىگىمدى،
بامداد، پېشىن ۋە ياكى شام؟

57

بارمىقىدا زەر ئۈزۈك،
بىلسەڭ، مېنىڭ كۆڭلۈم ئۈزۈك.
ئۇلىنارمۇ بىر تۇغۇنسىز،
سەن ئۆزۈڭ ئۈزگەن ئۈزۈك؟

58

ئاھ ئەجەب تارتتىم ئەلەم،
تارتقان ئەلەم قىلدى ئەلەم.
ئاخىرى چاچقاي دېدىم،
بەختىمگە نۇر غالىب ئالەم.

59

يولچى-كارۋاندۇر ئېتىم،
ئاستىمدا ئويناقلار ئېتىم.
قالمىسا مەيلى بۇ يولدا،
ئىككىلىك-بىرلىك ئېتىم.

60

نە كېرەك شېرىن خىيال-چۈش،

ئاچ كۆزۈڭ، بوپقالدىڭ چۈش،
ئات سەپەردە، ئەر كۈرەشتە،
تاللىنار، مەيدانغا چۈش!

61

ئانامنىڭ ئاق سۈتى-ئاق قان،
پۈتۈن جىسمىم ئارا ئاققان.
شۇ قان بارىكى ۋۇجۇدۇمدا،
ئىشىمنىڭ ئاققىنى ئاققان.

62

يامان ئۆسمە-ھەسەتخورلۇق كېسىلى،
بۇ كېسەلنىڭ يىلتىزىنى كېسىلى!
سوتلاپ ئۇنى پاك پەزىلەت سوتىدا،
مىلك،مىلك يىللىق مەھكۇملۇققا كېسىلى!

63

قوشكېزەكتۇر جان بىلەن تەن،
جان بىلەن تەن ئەلگە تەن.
ئەلگە تەن ئەر بەرمىگەي،
تەقدىرى قىسمەتلەرگە تەن.

64

نىگارىم ئىككى قولۇاققا ئېسىلدى،
بۇ قىلمىش زەربىدىن قارىنىم ئېسىلدى.
ۋاپاسىز ئۇنتۇغان نامېھرىبان يار،

نادامەت داربغا ئاخىر ئېسىلدى.

65

ئاھ ئەجەب جاننىڭ ھۈزۈرى ناخشا-ساز،
بارچە سازدىن يولچى-كارۋان سازى ساز.
كۆككە ياڭراتساق شۇ سازنى بەردى يول،
ئەجدىھا-تىمساھ مەسەللىك قانچە ساز.

66

ئۇستۇمدىكى كۈلپەت تېشى تۇمەنمىڭ قاداق،
جۇپ قولۇمدا مىڭ قاپارتقۇ، پۈتۈمدا قاداق.
نەدە ئىدىڭ شۇ چاغدا سەن، بولغايمۇ ئەمدى
سۇنغان كۆڭۈل ئەينىكىگە سالغىلى قاداق؟

67

بولمىغاي ئالەم ئارا سەندەك قارام،
تەقدىرى كاج كىم ساڭا بولسا قارام.
سەن قارامغا بۇ جېنىم-جىسمىم ئەمەس،
بولمىغاي ھەتتا قارام ،سايەم-قارام.

68

گۈزەل قىزلار، ئېسىل بولسا تېگىڭلار،
تېگى ئېسىل مەردانىغا تېگىڭلار.
نەرە تارتىپ يەتتە باشلىق دىۋىنىڭ
قەلئەسىگە شىددەت بىلەن تېگىڭلار.

69

دەرد-ئازابتا جان دوستىمىز، يارىمىز،
شۇ تۈپەيلى زەرداپ يۈرەك يارىمىز.
جېنىمىزنى قورۇيدىغان داش ئۈچۈن،
نېمىشقا بىز كۈچەپ كۆتەك يارىمىز؟!

70

يەر-زېمىنده ناخشا-ساز، تىڭشايدۇ كۆك،
شۇ باھار ئەييامى جانان تەردى كۆك.
كۆك چۆچۈرە، پاك ئېقىن-سۇ بەھرىمەن،
يىتتى تەندىن سوت-سوراق ئىزناسى-كۆك.

رۇبائىيلار

1

شىجائەت بەلۋىغى باغلا، ئۇگەن، ئىزدەن، بىلىمدان بول،
كۆزى كۆرمەسكە نۇرلۇق كۆز، زەئىپ-نىمجانغا دەرمان بول.
ۋە يا ئالقاندا تاغدەك زەر-گۆھەر ئويناتقۇدەك باي بول،
نە بولساڭ، ھەممىدىن ئاۋۋال ئادەمزات نەسلى-ئىنسان بول.

2

بىلىم سۇنسا سۇنار بەلكى، غۇرۇرۇم-ئىززىتىم سۇنماس،
بېشىمغا قونسا زاغ قونغاي، دىلىمغا زەررە داغ قويماس.
مېنى مەھرۇم ئېتەلمەيدۇ ئەجەلمۇ ئۆز غۇرۇرۇمدىن،
غۇرۇرسىز پەس مالاينى پاك ئادەمزات نەسلى دەپ بولماس.

3

ئۆلۈككە تەخت ياساپ ئالتۇن، تىرىككە گۆر-لەھەت قازما،
ئادەم ئەۋلادى سەن ئىدراك-ئەقىلدىن بۇ قەدەر ئازما.
ھاياتلىق پەسلى قان ئەيلەپ يۈرەك-باغرىنى كوت-كوتتىن،
نەپەستىن توختىغان دەمدە مىشىلداپ مەرسىيە يازما.

4

ئۆلۈككە يىغلىدۇق كۈن-تۈن قىيا باقماي تىرىكلەرگە،
ھاياتلىق لەززىتى بەرگەن-قۇتاتقان قان-يىلىكلەرگە.
قۇچاقلاپ قەبرىنى ياتساق ئەلەم-ھەسرەتتە بىز بىھوش،
بولۇپتۇ ئولجا زەر ھەمىان ھاياسىز ھەمشىرىكلەرگە.

5

بولۇپ بىخۇد ئۆچۈردى نە ئۇچۇن مەختۇمسۇلا ئوتنى،
ئۆچۈرگەن ۋەجىدىن كەلدى بۇ قىسمەت، بۇ بالا ئوتنى.
قېرى تاغ، قاغجىراق چۆللەر يۈزىدە زەررە ئۇچقۇن يوق،
قاراڭ، قانچە سېغىنغاندۇ پايانسىز تاغ-دالا ئوتنى؟

6

ئەجەب بولدۇم، ئەجەب بولدۇم قەسەمخور نەزمىدىن بىزار،
قەسەمخور نەزمىنىڭ دانسىز ساماندەك ۋەزنىدىن بىزار.
ھەقىقىي كۈيچى بولساڭ بول ئېقىن دەريا كەبى جۇشقۇن،
ئوقۇرمەن ھالىدىن كەتكەن قۇرۇق سۆز-ئەزمىدىن بىزار.

7

قىرانلىق دەۋرىمىز كەتتى، قارا چاچلاردا ئاق ئەمدى،
نەزەر سال، بىزنى كۈتمەكتە يېڭى ئۆتكەل-سىناق ئەمدى.
تىنىمسىز يەكلىشىش-جەينەكلىشىتىن كەلدى نە قىسمەت،
ئۆتەلەمدۇق بۇ دۇنيادىن ئاداۋەتسىز-ئىناق ئەمدى؟

8

چۈشۈرمەي پەھلىۋان قولىدىن قەدىرلىك زۇلپىقارىنى،
قەسەم ئەيلەيدۇ قوغداشقا سۆيۈملۈك ئۆز دىيارىنى.
نەسىلنىڭ قەرزىدۇر ساپ تەر، غۇبارسىز قان بىلەن، دوستلار،
كۆتۈرمەك ئەرشكە-يۈكسەككە ئانا يۇرت ئىپتىخارىنى.

9

پېشانەمگە سۆيەر ئەردىڭ ئېغىر كۈنلەردە ئۇھ تارتىپ،

سۈتۈڭ بەھرى ئىلە ئاخىر يېتىلدىم مەنمۇ بوي تارتىپ.
بېشىمدا سەن ئۆزۈڭ تىككەن بادام دوپپا-بەخت تاجىم،
ئالالمايدۇ بۇ تاجىمنى بېشىمدىن ھېچ كىشى تارتىپ!

10

جاھاندا بارمىكىن تۇنجى مۇھەببەتتىن لەزىز نەرسە،
ئەقىدە، ئېتىقاد، ۋىجدان، ساداقەتتىن ئەزىز نەرسە.
جاۋاب بەر، ئەي تولۇن يۈزلۈك، شېكەر سۆزلۈك ۋاپاسىز يار،
بولامدۇ بۇ كۆكۈل ئاتلىق گۆھەرنى خەققە قەرز بەرسە؟

11

نېچۈنكى ئەمدى بولغانسەن دىلىڭنى قايتىدىن بەرمەك،
جۇدۇن كەزگەن كۆڭۈلنىڭ دەشتىگە مېھرىگىياھ تەرمەك.
جاۋاب بەر، ئەسلىگە كەلگەن قاچاندا، قايسى تۈپراقتا،
ۋاپاسىزلىق تېشى بىرلە چېقىلغان بىر نېپىز ئەينەك؟

12

نىگارىم، كىيگىنىم بولسۇن ئاھانەتلىك كۈلا-جەندە،
دېمەسمەن ئاھ ئۇرۇپ قاقشاپ «مېنىڭ كۆڭلۈم پاراكەندە».
بولۇپ مەھرۇم ئەقىدەڭدىن پاراغەت تەختىدە تۇرسام،
ئۆزۈمنى مەن دېگەيمەن دوزىخى ۋەيلۇندىكى بەندە.

13

ئەزىز ۋەسلىڭنى ئۆمرۈمنىڭ مۇرادى-ئامىتى دەيمەن،
ھالال لەۋزىڭ قىيامىنى جېنىمنىڭ راھىتى دەيمەن.
سېنىڭ ئاتەش بۇلاقىڭغا چۆمۈلگەن بەختىيار دەمنى،

هاياتىمنىڭ باھاسىز ئەڭ مۇنەۋۋەر سائىتى دەيمەن.

14

تۇمەن بۇلبۇل ناۋا ئەيلەر ۋەتەن قوينىدا-گۈلشەندە،
تەۋەررۈك بۇ مۇقام-نەغمە گوياكى جان ئىرۇر تەندە.
ئۆزىنى چاغلىماي ھەركىم ئۇنىڭغا سالمىسۇن چاڭگال،
مۇقام مىللەتكە مەنسۇپتۇر، ئەمەس ھېچكىمگە بەخشەندە!

15

مۇقام ئون ئىككى، ئون ئىككى، ئەمەس ئون ئالتە، ئون سەككىز،
ھېسابى-سانىدۇر چەكلىك، ھۇزۇرى-لەززىتى چەكسىز.
مۇقامغا سان قېتىپ يۈرسەڭ، قىزىل ئەڭلىك ئېتىپ يۈرسەڭ،
بۇيۇك تارىخىي قىممەتتىن-جېنىدىن ئايرىلار شەكسىز.

16

ئەقىل-ئىدراك بىلەن باقساق مۇقام باسقان ئۇزاق يولغا،
تۇمەنمىڭ جەبرىدىن كەپتۇ بۇگۈنكى سەلتەنەت قولغا.
مۇقام مەنزىل ئېشىۋەرسۇن ئۆزىنىڭ خاس يولى بويلاپ،
يېتەر، بەس، ئەمدى تارتقۇشلاپ يۈرۈۋەرمەيلى ئوڭ-سولغا.

17

قىلايلى دەپنە تۇپراققا ئاۋام ياقتۇرمىغان ۋەزنى،
كۆڭۈلگە ياقمىغان ۋەزنىڭ تېرىقچە بولمىغاي ۋەزنى.
پىسەنت قىلماي قۇتادماس ۋەز، بىبەھرە ئەمرىمەرۇپقا،
قىلايلى بىز ئادا ئەجداد ۋە تارىخ يۈكلىگەن قەرزنى.

18

تۇمەننى ئىتتىرىپ يەكلەپ، ئۆزى تەنها چىقىپ تۆرگە،
«ئەگەر قۇتقۇزمىسام، ـ دەيدۇ، ـ راۋان بولماسمىدىك گۆرگە؟»
ئۆزىنى شاھ، ھەسەل ھەرە دەۋالسا كۆلمىسۇن كىممۇ،
ئىچىدە مىڭ چايان زەھىرى مۇجەسسەم كونا كۆيدۇرگە؟

19

مۇراد ـ ئامەت قۇشۇڭ ئەمدى قانات قاقماس بولۇپ قالدى،
سېنىڭدىن خەير كۈتكەنلەر قىيا باقماس بولۇپ قالدى.
قاراپ باق، ئايلىنار قانداق سېھرلىك چاقى ئالەمنىڭ،
زامانغا ناموناسىپ ۋەز بۇگۈن ئاقماس بولۇپ قالدى.

20

راۋان بولساڭ مىنىپ دۇلدۇل ئۇزاق يوللارغا، جەڭلەرگە،
شاياتۇن ئايلىنىپ چىققاي پەرى يەڭلىغ سەتەڭلەرگە.
يولۇڭدا جىلۋە ـ ناز بىرلە ئۇزاتسا سۆيگۈ جامىنى،
يولۇقتۇم دەپ جەزم ئەيلە خىرىس قىلغان لەھەڭلەرگە.

21

بىراۋ ئېيتقان: چېچەكنى، ئاھ، ياراتقانكەن گۈدەكلەرگە،
ياشانغان دەمدە بەرداشلىق بېرىش تەسكەن چېچەكلەرگە.
چېچەكنىڭ ئاغرىقىدىن، ئاھ يامانكەن، ئەي بۇرادەرلەر،
تۇتاشسا سۆيگۈ گۈلخانى ياشانغاندا يۈرەكلەرگە.

22

سۇرۇپ يىلتىز ئۆسەر يۇلغۇن جۇدۇنلار قۇتۇرغان دەشتتە،

قىزارغاي تاۋلىنىپ چوغدەك كۆيۈك ئاپتاپتا-ئاتەشتە،
پىسەنت قىلماس بورانلارغا، قارا قىش-قەھرىتانلارغا،
بولۇپ ئۆرنەك چىدام-بەرداش بىلله ياشناشتا-گۈللەشتە.

23

خۇدانىڭ كۈنلىرى قۇتلۇق، لېكىن دەيمىز «شېكەر شەنبە»،
«شېكەر شەنبە» ھۇزۇرىدىن قېلىشماس بەھرى يەكشەنبە.
مۇقەددەستۇر ماڭا شۇ كۈن كۈلۈپ كەلسە سېغىنغان يار،
جۈمە، دۈشەنبە، سەيشەنبە ۋەيا چارشەنبە، پەيشەنبە.

24

ئەجەب تەشنا ئانا يۈرتىنىڭ باھارى پەسلىگە بۇلبۇل،
باھار بوستانىدا كۈلگەن قىزىل گۈل ۋەسلىگە بۇلبۇل.
قىزىل گۈل شاخىدىن كەتمەس تىكەنلەر ئۇرسىمۇ نەشتەر،
ساداقەت بابىدا ئۇلگە ئادەمزات نەسلىگە بۇلبۇل.

25

ئەزەلدىن ئەل ئاتا قىلدى شەرەپشان تاجى مەردانغا،
شەرەپشان تاجى كىيگەن زات جەسۇر سەركەردە كارۋانغا.
تۈمەن مەيداندا ئالتۇن تاج كىيىپ ئۆتكەن باھادىر ئەل،
مىراس ئەيلەيدۇ بۇ تاجنى پىداكار قىز ۋە ئوغلانغا.

26

جاھان رەنالىرى يەتتى بىلىم-ھېكمەت قىياسىغا،
ئوقۇيدۇ ئاپىرىن ئالەم ئىجادىي ئىختىراسىغا،
بۈگۈن بىزنىڭ سىگىللار، ئاھ، نە ھالدا، ئەي قەدىردانلار،

قۇلاق سالغايسىلەر ئەمدى ئۇلارنىڭ قەلب ساداسىغا!

27

بىراۋنى «پەس-پاكار» دەيسەن، ئېگىز بوپكەتكىنىڭ قېنى؟
ئورۇقنى مەسخىرە ئەيلەپ سېمىز بوپكەتكىنىڭ قېنى؟
ئەيىبلەپ دوستۇ يارىڭنى، قېرىنداشىڭنى-باغرىڭنى،
بىراۋ ئالدىدا ھۆرمەتلىك، ئەزىز بوپكەتكىنىڭ قېنى؟

28

نۇر-ھارارەت بەخش ئېتەر يالقۇندا تاۋلانغان قەلەم،
قېپقىزىل ئاتەش ئارا ئالتۇنغا ئايلانغان قەلەم.
جىنچىراغ ھەم نوكچا پىل-پىل نۇر تۆكەر تۇنلەر ئارا،
ياغدۇرالماس شۇنچىلىك نۇر-شولا ياللانغان قەلەم.

29

مەيلى بولغىن قانچە شۆھرەتلىك، ئىناۋەتلىك-ئەزىز،
تۆھپە قىلغان بول ئېلىڭگە قانچىلىك شېرىن مېغىز.
ئەل دېمەمدۇ چاچ ئاقارغان چاغدا ئازساڭ-ئاينىساڭ،
«تۇتتى ئوتتۇز كۈن زورا، ئاچتى نىجاسەتتە ئېغىز».

30

ئېيتتى ئىمان ئىزباسار سۇلتان سۇتۇق ياش ۋاقتىدا،
بەزىلەر بولماقتا ئىماندىن جۇدا ئاش ۋاقتىدا.
ئول خۇدا بەندەم دېمەس، يۇرت ئەھلىمۇ ئادەم دېمەس،
ئېتىقاد-ئىمانىدىن كىم كەچسە ئاق باش ۋاقتىدا.

31

سۇرىتىڭنى ياش كۆڭۈل ئالبومىغا ئالدىم سىزىپ،
ئاھ ئەجەب سەزمەسكە سالدىڭ ئۇشبۇ ھالنى سەن سېزىپ.
دىلرەبا، شەرتىڭنى ئېيت، ئەيلەي بەجا مەردلىك بىلەن،
مەيلى كەتسۇن قابا-يىلىك ئەت-ئۇستىخانىمدىن سىزىپ.

32

جان ئاتاڭنىڭ ئىپتىخارى ئەر-يىگىتسەن، ئەرچە بول،
جان ئاناڭنىڭ كۆز نۇرى،گۆھىرى سەن، گۆھەرچە بول.
زەررە مىس زەرگە قوشۇلسا پەسلىگەي زەر قىممىتى،
قەدرىگە يەتسەڭ يىگىتلىك-بىباھا زەر، زەرچە بول.

33

بۇ جاھاندىن ئۆتتى نى-نى شاھى-سۇلتان ھارۇنسى،
ھارۇنسىدا ئۆز غېمى يا ئەھلى مىللەت قايغۇسى،
قايسى شاھ مىللەت، ۋەتەن، ئەۋلادقا بولسا جان پىدا،
نامى بوپ قالدى بۇيۇك ھۆرمەت-مۇھەببەت تامغىسى.

34

قەلب كۆزى نۇرسىز-قاراڭغۇ ھەر نادان مايمۇنغا تەڭ،
ئاينىغان ئاقىل-بىلىمدان بىھايا مەلئۇنغا تەڭ.
قەلب كۆزى نۇرسىز نادانىنىڭ بىر گۇناھى بولسا بىر،
ئاينىغان ئاقىل گۇناھى مىڭغا تەڭ، مىليونغا تەڭ.

35

ئەجەبمۇ كەلمىدى رەھىمىڭ مېنىڭدەك بىر دىلى ساپقا،

قىشىن- ياز بەندىمەن ئالقان گۆشىنى يەيدىغان ساپقا.
تېرىمدىن ئۇندى تال كۆكلەپ، بېدىشتە مەھسۇلى شەربەت،
ئۇزاتسام، ئاھ خۇداۋەندە، قولۇم يەتمەيدۇ بىر ساپقا.

36

ئېتىمنى مەن توقۇپ قويدۇم، ئېتىم بوز يورغا ئاق قاشقا،
قىيانلارنى يېرىپ ئاخىر ئېلىپ چىققاي مېنى قاشقا.
ئېشىپ تاغلار، كېزىپ چۆللەر ۋىسال باغىغا يەتكەي،
يۈرەكنى ئىككى قوللاپ مەن تۇتاي يارىم قەلەم قاشقا.

37

مىراس ئەتمەكتە ئەۋلادقا بىرى قان-تەر تۆكۈپ ئىشلەپ،
بىرى ئەتمەكتە ئەۋلادنى زەئىپ-نىمجان قاساپ-چىشلەپ.
زەئىپ-نىمجان نىداسىدىن جىغىلداۋاتسا يەر-ئاسمان،
بىرى راھەتتە سەمرىيدۇ قەرەلسىز غالچا يەڭگۈشلەپ.

38

قەيەرلىكسەن؟ جاكارلايمەن پۈتۈن ئالەم ئارا مەغرۇر،
ئانا يۇرتۇم - ئىلى، ئالتاي، خوتەن، قەشقەر، قۇمۇل، لوپنۇر!...
تەپەككۇر ئەيلە يارەنلەر، خەتەرلىك ئۇشبۇ يۇرتۇازلىق
تۈپەيلى قانچىلىك ھەسرەت-نادامەت چەكمىدى ئۇيغۇر؟

39

ھەر كىشى تاپقاي شەرەپ-ھۆرمەتنى ساپ قان-تەرىدىن،
تۆكمىسە قان-تەر شەرەپ چۈشمەيدۇ ئاسمان قەھرىدىن.
قەلبىدە يۈكسەك پەزىلەت شامى يانغان تۆھپىكار،

ئەلنى دەپ كەچكەي بۇ ئالەم راھىتىدىن-بەھرىدىن.

40

تالاي يىللار چېپىپ يۈردۈق چەپ بىلەن،
ئۆزۈمىزنى ئالداپ قۇرۇق گەپ بىلەن.
ئەمدى ماڭساق ماڭايلى بىز باشتىلا،
ھېسابلىشىپ زىيان بىلەن، نەپ بىلەن.

41

ئەمەسمەن بوينى باغلانغان يېتىم ئاھۇ ۋە يا بەندە،
مۇجەسسەمدۇر ئوغۇزخاننىڭ كارامەت قۇدرىتى مەندە.
جاھاندا نامى شۆھرەتلىك، ئۇلۇغ ئەل نەسلى قانداقمۇ،
ئېگىلسۇن بىر تېرىق يەڭلىغ جېنى تۇرسا تېخى تەندە؟

42

بەرسە ئاللا جەننەتۇل پىردەۋسىگە يول خەت كېسىپ،
مەن دېگەيمەن: ياش بوغۇندىن بىرسىگە بولسۇن نېسىپ.
بەر جەھەننەمنى ماڭا، كۇلپەت-ئازاب قىلمايدۇ كار،
چۈنكى ئۆتكەنمەن جەھەننەم يولىنى ئون بېسىپ.

43

تەپەككۇر ئەيلىگىن ئالەم ئارا كىملەر ئىشەكلەردە؟
سېنىڭدەك ئۇخلىغاي كىممۇ بۇگۈن روھىي چۈشەكلەردە؟
مۇرادىڭ جىنچىراغى بىر يولى ئۆچمەسمۇ ئەي نادان،
يىلان-كىرپە تۇگۈلگەندەك يېتىۋەرسەك ئۆچەكلەردە؟

44

ئەسلىي ئەجدادىڭ ئېرىنچ-ساپ، سەنمۇ ئۆتكىن ساپقىنا،
يىتتۈرۈپ قويغان باھاسىز گۆھىرىڭنى تاپقىنا.
تاپقىنىڭدىن بىر نىشان بولسۇنكى، ئەي ساھىبجامال،
تۇنجى رەت ئاشكارا مەيدەڭ-كىندىكىڭنى ياپقىنا!

45

تۇن-لىباسى ھەر گىياھنىڭ قوۋزىقىدۇر، پوستىدۇر،
مەش-ئوچاقلار پوست ۋە قوۋزاق مەھرۇمنىڭ دوستىدۇر.
ئارزۇلۇق قىز نەسلىمىزنى تون-لىباستىن ئايرىماق،
ئويلىغىن قانداق قەبىھ مەلئۇن كۆشەندە قەستىدۇر!

46

جان قىزىڭغا، ئەي ئانا، كىيگۈزگىنىڭ قانداق لىباس؟
مەيدە، كىندىك، بەل ئېچىشنى دەيدۇ كىم «دەۋرانغا ماس»؟
دەيدۇ: « ئون ئىنسانىدا خىسلەت، توققۇزى تون» خەلقىمىز،
يايرىسۇن، ئۆسسۇن قىزىڭ ئوبدان كىيىپ ئۈيغۇرغا خاس!

47

بار گۈزەللىك مەنبەسى-پاك ئېتىقاد، پەداز ئەمەس،
سېھىرلىك پەرۋاز ئەمەس، يا ئەجنەبىيچە ناز ئەمەس.
دەيدۇ: «كەلگەي چىن گۈزەللىك رەڭ-گىرىمدىن» بەزىلەر،
بىلمىدىم، مۇنداق تېتىقسىز گەپ نېمىشقا ئاز ئەمەس!؟

48

مەينى بىر كىم دەيدۇ:« تويىنىڭ زىننىتى، جان راھىتى»،

گۈل ئاچارمىش مەي بىلەن ھەركىم مۇرادى-ئامىتى.
قانچە بويتاق، تۇل يېتىم، مەھبۇس-گۇناھكار ئاھ ئۇرۇپ،
دەيدۇ: مۇنداق ھالغا قويغان مەي بالاسى-ئاپىتى!

49

پاك، سەبىي ئوغلۇڭنى، ئېيتقىن، قايسى ياققا بۇيرۇدۇڭ؟
دەل ئۆزۈڭ نۇرسىز تۇيۇق يولغا، قاماققا بۇيرۇدۇڭ.
ناله قىلسا «بەر كىتاب-دەپتەرگە پۇل» دەپ شۇ ئوغۇل،
«يوق» دېدىڭ، ئاچچىق تۇتۇن، قامۇسق ھاراققا بۇيرۇدۇڭ!

50

سەھنە تەۋرەتتىڭ قۇيۇندەك پىرقىراپ-تاقلاپ ئەجەب،
ئوينىتىپ بەل بىرله قۇيرۇق غەيرىي ناياقلاپ ئەجەب.
سەن ئىدىڭ بىر ئەۋرىشىم تال، ئەپ چىقىپتۇ رەستىگە،
قوۋزىقىڭدىن بىر يولى مەھرۇم ئېتىپ-ئاقلاپ ئەجەب!

51

ھەر سەبىي چۈشكەن ئۇسسۇلغا دەل-دەرەخ شىلدىرلىسا،
جان سۆيۈنگەي ئۇز-گۈزەل پىلدىرلىسا، غىلدىرلىسا.
كىم ئىزا تارتماس تۇمەن كولدۇرما-مىس تەڭگە ئۇنىڭ،
سۈت كەبى ئاق كىندىكىدە لەيلىسە-جىلدىرلىسا؟

52

بوۋايلار دەيدۇ: قاپلايدۇ قارا تۇن نۇر-زىيا كەتسە،
دىلى نۇرسىز چىقار تەختكە يورۇق دىل ئەۋلىيا كەتسە.
كېتەر شۇ ئەلنى دەم تارتىپ بالاخور قارىغا ئاپەت،

ئەدەپ-ئەخلاق، دىيانەت، ئېتىقاد، شەرم-ھايا كەتسە.

53

نېپىزلىك - زىننىتى يۈزنىڭ، ئەمەس ئۇ داپ ۋە يا ناغرا،
تەقەززا ئەيلىگەي شەرم-ھايا كىندىك بىلەن ساغرا.
ئېچىلسا كىندىكىڭ، مەيدەڭ، بۆلەكچە تەۋرىسە ساغرالڭ،
ئىزادىن بولدى ئەت-جانىم تونۇر ئاتەشتىكى زاغرا.

54

مەي ئىچەر ئالەمدە ھەر كىم، كىممۇ بىزدەك زورلىغاي؟
مەي-شاراپ بىرلە ئۆزىنى كىممۇ بىزدەك خورلىغاي؟
مەينى دەپ «قۇت ئەلچىسى، دوستلۇق-مۇھەببەت ئەلچىسى»
ئەلنى ئاۋامنىڭ قەلب كۆزىنى كىممۇ بىزدەك تورلىغاي؟

55

بەھرە-ھىممەتتىن جۇدا كىم قەدىر-قىممەتتىن جۇدا،
قەدىر-قىممەتتىن جۇدا كىم شانۇ شۆھرەتتىن جۇدا.
دەيدۇ ئەلنىڭ قوينىنى «جەننەت» ئۇلۇغ ئەجدادىمىز،
بەھرە-ھىممەتسىز، شەرەپسىز ئۇشبۇ «جەننەت»تىن جۇدا.

56

ئازابلىق ياش،خۇشال كۆلكە مۇجەسسەم سەھنە بۇ ئالەم،
جاپا چەكمەي قارا تاشتىن گۆھەر ئالغانمۇ بىر ئادەم.
مۇرادىڭ،تەقدىرىڭ-بەختىڭ ئۆزۈڭنىڭ ئالقىنىدا،بىل،
ئەنە،ئالدىڭدا قۇتلۇق توي،ئاجايىپ كائىتا ھېيت-ئايەم.

ئالتىلىكلەر

1

ئېيتتى تەشنا قەلب كۆيىنى دەردۇ ھىجران تاغىدا،
تەلىيىم دەپ بىلدى قۇل بولماقنى جانان باغىدا.
قىرىق قاراقچى ئالدىدا ياش تۆكمىگەن ئاشىق غېرىب،
تۆكتى ياش يار ۋەسلىگە يەتكەن بىئارام چاغىدا.
بار ئىكەن تاك، بىلمىدىم قانداق كارامەت، مۆجىزە
بۇ «ئۆمۈر» ناملىق دەرەخنىك ھەر شېخى-ياپراقىدا.

2

رەببىم ئاللا، خالىي ئەتكەن يەلكەمنى قەرزدىن،
قەرزمۇ مەيلى، خالىي ئەتكەن باغرىمنى دەزدىن.
ئەجەب ئەمەس شىپا تېپىپ قالسا يېرىق-دەز،
خالىي ئەتكەن قورقۇنچلۇق بىر ئۆسمە-بەزدىن.
قەرز بىلەن دەز، بەزمۇ مەيلى، خالىي ئەت، ئاللا،
ھەممىسىدىن قورقۇنچلۇق روھىي مەرەزدىن.

3

بىر گۈزەلنىك ئىشقىدا كىم كۆيمىگەن ئالەم ئارا،
خەنجىرى ھىجرانىدا كىمنىك بولمىغان باغرى يارا؟
ئۆتتىمۇ چاكاق يۈرەك تەشنالىقىغا بىر قېنىپ،
شاھ سەئىدى، شاھ رەشىدى، شاھ ھۈسەيىن بايقارا،
كۈلمە، ئەي نادان، سۆزۈمگە پۈتمىسەك-چىنپۈتمىسەك،
دەل ئۇلارنىك دىل سىرى - «دىۋان»لىرىغا بىر قارا.

4

شاھ رەشىد تىز پۈكىمگەن ئالەمچە غۇسسە ئالدىدا،
نى جاپالىق جەڭ-ئۇرۇش، نى-نى مۇرەسسە ئالدىدا.
تىترىدى، دىر تىترىدى يولۋاس يۈرەك ساھىبقىران،
بىر پەرى تۆككەن جاۋاھىر-ئىشقى قىسسە ئالدىدا.
ئىيتقىنا قانداق ئۇلۇغ قۇدرەت تۈپەيلى چۆكتى تىز،
شۇنچە شەۋكەتلىك رەشىدخان ئول نەفسە ئالدىدا؟

5

تۆھپىكار مەردلەرنى پەرۋاز ئەيلىگەن سۈمۈرغ دېگىن،
توختىماس كارۋانغا يول ئاچقان يىقىلماس تۇغ دېگىن.
بۇ ھاياتلىق ئالىمى ياشنار پىداكارلار بىلەن،
جان پىدا مەردلەرنى نۇر-يالقۇن تاراتقان چوغ دېگىن.
چوغنى نابۇت ئەيلىسەڭ، تۇغنى يىقىتساڭ-چەيلىسەڭ،
بۇ جاھان قاتقان ھېيىتنىڭ كۆزلىرىدەك سوغ دېگىن.

6

ئېرىشتى قانچە شاھ-سۇلتان سائادەتكە قىلىچ بىرلە،
سائادەت ئاچقۇچى زەر تاجۇ دۆلەتكە قىلىچ بىرلە.
جاھان تارىخىدىن ئىزدە يېقىپ مەشئەل كېچە-كۈندۈز،
قەيەردە، قايسى شاھ يەتكەن مۇھەببەتكە قىلىچ بىرلە؟
قارا قۇزغۇن بىلەن بۇلبۇل، يوۋاش پاقلان بىلەن بۆرە،
قەيەردە، قايسى چاغ ئۆتكەن ياشاپ دوستانە، تىنچ-بىللە؟

7

بىلىپ قاپتۇ ئەزىز خەلقىم پۈچەك ئابرۇيىپەرەسلەرنى،

بىراۋنىڭ ئىلتىپاتىدىن تۇغۇلمىش بەختكە مەستلەرنى.
بىراۋ ئالىي نەسەب پىستە كۆچۈكتەك ئەتىۋا ئەتسە،
كۆرەركەن ئەل-ئاۋام پاتقاقتىكى خەس كۆڭلى پەسلەرنى.
دىلى ئويغاق يېڭى ئەۋلاد سېلىپ ئىنسانى مىزانغا،
ئېنىق ئايرىپتۇ چىن ئادەم بىلەن ئادەم ئەمەسلەرنى.

8

ئۆتۈپتۇ قانچە شاھ-سۇلتان جىمى ئالەمنى تەۋرەتكەن،
سوراڭلار، قايسىسى سۆيگۈ شارابىغا قېنىپ ئۆتكەن؟
بۇ جاننى ئىلكىگە ئالدى كۆزۈڭدىن چاقنىغان ئاتەش،
ساڭا بۇ جاننى، جانانىم، تەسەددۇق ئېتكىنىم-ئەتكەن.
مۇشەققەت دەشتى-سەھراسى كېزىپ ئاشىق غېرىبجاندەك،
جۇدالىق تاغىدىن ھالقىپ ۋىسالغا يەتكىنىم-يەتكەن.

9

ياراتماس بىئەقىل خاقان ئەقىل ئەھلى ياراتقانىنى،
قارا زىندانغا بەند ئەيلەر ئەقىل نۇرى تاراتقانىنى.
ئېتەر ئۇ بەھرىمەن ھەرئان ساخاۋەت-ئىلتىپاتىدىن،
پۇچەك پۇل، يالتىراق شۆھرەت ئۇچۇن ۋىجداننى ساتقانىنى.
سۈزۈك قاشتاشنى بوينىغا ئېسىپ ئالغان كەبى باۋ يۈي،
ئاسار ئۇ بوينىغا خەلقىم قارا پاتقاققا ئاتقانىنى.

10

قاراتۇن-نىسپى شەپ، بىرسى «خوجايىن بارمۇ؟» دەپ كەلدى،
دېدىم: بەلكى ئۇزاق يوللار بېسىپ ھاجەت-تەلەپ كەلدى.
قاراپ باقسام، تونۇش چېھرى، كۆچۈكتەك ئويىنتىپ قۇيرۇق،
دېدى: بۇ ئەرزىمەس سوۋغا پەقىر كۆڭلىنى ئەپ كەلدى.

دېدىم كۆڭلۈمده: يەم-يەمچۈك قويارمۇ بىغەرەز ئوۋچى،
ئاگاھ بول ئەي ھالال ئىنسان، مانا ئالدىڭغا خەۋپ كەلدى!

11

ئاچاي مەردلىك-سېخىيلىق ئىشكىنى كىم نان تىلەپ كەلسە،
تۈرەي يەلكەمگىچە يەڭنى زەئىپلەر قان تىلەپ كەلسە.
بىمىنىنەت مەن ئېتەي ئىنئام ھالال ئەجرىم ھوسۇلىنى،
شىجائەتلىك، تەلەپچان ياش بىلىم-ئىرپان تىلەپ كەلسە.
بېرىپ مەن مۇشت بىلەن پەشۋا قىلاي ئەل ئالدىدا رەسۋا،
كۈچۈكتەك ئوينىتىپ قۇيرۇق ئەمەل-ئۇنۋان تىلەپ كەلسە.

12

قەبرە چاقتۇق-چەيلىۋەتتۇق، ئېيتقىنا، خەق چاقتىمۇ؟
مەدرىسكە-مەسچىتكە ئوت ياقتۇق، بىراۋلار ياقتىمۇ؟
تۈن-كېچە پىنھاندا بەرگەن ۋەدىسى-تىلخەتلىرى،
ئېيتقىنا، ئەل ئالدىدا سۈبھى-سەھەردە ئاقتىمۇ؟
سەكرىسەك قاينامغا بىز مەھرۇم بولۇپ ھوش-كاللىدىن،
ئارزۇ-ئىقبال دىلرەباسى قايرىلىپ بىر باقتىمۇ؟

13

دەيدۇ بىر زات:«قاتمۇقات ئارغامچا-سىرتماق ئەنئەنە،
كۆيدۈرۈپ ئۆرتەنمىسە قىلمايدۇ ئۆرلەش تەنتەنە».
راۋۇرۇس ئەر ئوينىسا ناياق سەتەڭلەر تەرزىدە،
تولغىنار تۈپراقتا يىلاندەك گۈزەل چولپان ئەنە.
بىر يولى ئۆرتەنسە مىللىي ئەنئەنە-باي ئەنئەنە،
ئارزۇلۇق ئەۋلادىمىز قانداق بولۇپ كەتكەي يەنە؟

14

زەپ چىرايلىق گۈل-چېچەك ئاچقۇزدى ئەجرىڭ-مېھنىتىڭ،
مېھنىتىڭ -ئەجرىڭ تۈپەيلى ئۆستى قەدىرىڭ-قىممىتىڭ.
نەۋ باھار ئاپتېپىدەك ئىللىتتى خەلقىڭ قەلبىنى،
ئەلگە تەقدىم ئەيلىگەن خالىس مۇرۇۋۋەت-ھىممىتىڭ.
ھىممىتىڭنى، قىممىتىڭنى كۆككە سورۇپ بىر يولى،
قاپقارا پاتقاققا ئۇردى بىر تەمەننا-مىننىتىڭ.

15

قانچىلىك ئىش مەردۇ مەردانلارغا ھىجران كۈلپىتى،
بەلكى جاننىڭ راھىتىدۇر يارۇ جانان كۈلپىتى.
بۇ يۈرەكنى پارە ئەيلەر، قان ئېتەر، زەرداپ ئېتەر،
ئايجامال پەرى سۈپەت ئالۋاستى شەيتان كۈلپىتى.
جىن-شاياتۇن كۈلپىتىدۇر ئۇشبۇ ئالەملىك پەقەت،
ئىككىلا ئالەمدە جان قىينايدۇ ۋىجدان كۈلپىتى.

16

ئالغا يۈرسەم تار، ئېگىز-پەس يولدا مەن دىت ئىشلىتىپ،
نە ئۈچۈن توستۇڭ مېنى چاققاق بىلەن چىت ئىشلىتىپ؟
چىت بىلەن چاققاقتىن ئۆتسەم پەم بىلەن مىڭ تەستە مەن،
بىر يولى يۇتماقچى بولدۇڭ قانچىلاپ ئىت ئىشلىتىپ.
توختىماي مەنزىل ئېشىۋەردىم يەنە دىت ئىشلىتىپ،
ئىتلىرىڭنى بىر-بىرىگە چىشلىتىپ، زىت ئىشلىتىپ.

17

مەندە نە ئىل خۇدا بەخش ئەيلىگەن جاندىن بۆلەك،

جانغا چىرماشقان ئۇلۇغۋار ئارزۇ-ئارماندىن بۆلەك.
بۇ يۇرەكتە ياندى ئوت چىللاپ گۈزەل يار ۋەسلىگە،
تۇتمىدىم ئۆمرۈمدە ھەمراھ يولچى-كارۋاندىن بۆلەك.
يوق مېنىڭ ھەتتا قۇرت-قۇڭغۇزغا ئاراز-كۈلپىتىم،
ئۇچرىماس، ئاھ نە ئۇچۇن ئالدىمغا قاپقاندىن بۆلەك.

18

پۈتۈن جىسىمنى، ئەي جانان، قىياس ئەتسەم قىزىق مەشكە،
يۇرەكنى ئوخشتاي يالقۇن-نۇرى ئالەمچە ئاتەشكە.
ئاشۇ ئاتەش يۇرەكنىڭ پارىنى ئىزدەپ سەھەر-ئاخشام،
راۋان بولدۇم قارا قۇزغۇن قانات قاقماس قاقاس دەشتكە.
تۇرامسەن خۇش ۋىسال گۈلزارىدا تەنها، قەدىردانىم،
بېقىپ تەشنا كەمىنەڭدەك بېلى مەھكەم جاپاكەشكە؟

19

تۇغۇلدۇم ئۇشبۇ ئالەمگە، نەزەر سالدىم زامانەمگە،
ماڭا يول بەردى نى تاغلار بولۇپ قايىل ئىرادەمگە.
پەلەككە ئۆرلىمەسمەن ھېچ قانات راسلاپ تەمەننادىن،
بېقىپ سۇبھى-سەھەر، ئايدىڭ كېچە بەستىمگە-سايەمگە.
ھاياتىم قىسسىسنى ئۆز قۇلۇمچە يازغىنىم يازغان،
ھالال ئەجرىم ئىزدىدىن يول ئېچىپ نۇرانە غايەمگە.

20

ۋاپا-سۆيگۈ شارابىغا قېنىپ ئۆتكەن كىشى بارمۇ؟
پىراقىڭدا پېقىرىڭدەك يېنىپ ئۆتكەن كىشى بارمۇ؟
كېچىپ تەنها ئېقىن-دەريا، كېزىپ تۇنلەردە چۆل-سەھرا،
مۇشەققەت تاغىنى مەندەك يېرىپ ئۆتكەن كىشى بارمۇ؟

جۇدالىق قەھرىتانىدا چېچىپ ئۆز قەلبىدىن ئاتەش،
ۋىسال پەسلىگە پارلاق نۇر بېرىپ ئۆتكەن كىشى بارمۇ؟

21

قانارمەنمۇ تولۇن ئايدەك جامالىڭغا بېقىپ ئۆتسەم،
ئوتۇڭدا تەڭ يېنىپ، جانان، قىيانىڭدا ئېقىپ ئۆتسەم.
قانارمەنمۇ كېزىپ ھىجران داۋانى، چۆل-باياۋانىنى،
قۇياشلىق تاڭدا گۈلباغدا ۋىسال قەنتى چېقىپ ئۆتسەم.
قانارمەنمۇ ھارارەتلىك يۈرەك-باغرىڭغا، ئەي جانان،
مېنىڭ تەشنائى باغرىمنى ئۆمۈرۋايەت يېقىپ ئۆتسەم.

22

ئۇلۇغ شائىر دېسۇن كىممۇ گۈزەل سۆزلەرگە ماھىرنى،
تىزار بولسا ۋاراقلارغا كاۋاك مۇنچاق-جاۋاھىرنى؟
جاۋاھىر تىزغۇچىدىن ئەتىۋا شائىر بىلەن خەلقىم،
مۇھەببەتنىڭ پىداكارى غېرىپ، پەرھادۇ تاھىرنى.
مۇھەببەت-سۆيگۈنىڭ يۈكسەك قىياسى جان پىدالىقتۇر،
بۇ مىزان ئۆلچىگەي لىللا جىمى مەدداھنى-شائىرنى.

23

شار كەبى پۈۋلەپ ئۇچۇردۇڭ كۆككە سەن،
راستتىن ئېيتسام جىگدە سالدىڭ بۆككە سەن.
لەخمە كولاپ مەدھىيەڭنىڭ ئاستىدىن،
باشلىق بولدۇڭ قاقاس چۆللۈككە سەن.
دەرد-ئازاب باشىمغا ياغدۇرساڭ بۇگۈن،
نە بولۇرسەن ئەتە-ئۆگۈنلۈككە سەن؟

24

قاش ئېتىپ نازى بىلەن كۆز ئويناتار،
سېھرى ھاۋاز بىلەن سۆز ئويناتار.
جان كۆيەر جانان قىياپەت ساختا يار،
بىر قۇچاقلاپ، ئون سۆيۈپ، يۈز ئويناتار.
ساختا جانان قويندا ياتساڭ بىھوش،
ھەمىنىڭدا قار بىلەن مۇز ئويناتار.

25

بارچە بايلىق-بەخت دېمە چوڭ سەللىدە،
چاپمىغىن سەللەڭ بىلەن ئات چەللىدە.
پەن-بىلىم، دوللار، گۆھەر، ئالتۇن-كۈمۈش،
ھەممىسى ئوخشاشلا بايلىق غەللىدە.
قانچىلىك بولسا ئېغىر غەللەڭ سېنىڭ،
شۇنچە تاپقايسەن ئىناۋەت پەللىدە.

26

ئەلگە باقتىم، ئەلنى سۆيدۈم، ئەل دېدىم،
ئەل بىلەن ئارزۇ-مۇرادىم ھەل دېدىم.
مېھرى ئەلنىڭ قان تومۇرۇمدا مېنىڭ،
قىلدى ھاسىل كاتتا كەلكۈن-سەل دېدىم.
ئەلگە مەنسۈپ بولمىغان نى-نى شەرەپ،
بىمەھەل قورساقنى ئەسكەن يەل دېدىم.

27

بۇرادەر شۇنچە يىل باستىڭ، بېسىۋە،

جىنايەت تاختىسى ئاستىڭ، ئېسىۋە.
غەرەز-قەستىڭ مېنى چەيلەپ سېستىماق،
بىراق شۇنچە سېسىپ كەتتىڭ، سېسىۋە.
جاھاندا بارمىكىن ئەييار-كەمەككە،
سېسىپ كەتمەكتىن ئۆزگە نەپ-نېسىۋە؟

28

جاھاندا ئۆز ئانا يۇرتتەك ۋاپادار ئانىجان بارمۇ؟
ئۇنىڭدەك مېھرىبان-غەمخور، سۆيۈملۈك جانىجان بارمۇ؟
ئانا يەر سۆيگۈسى بىرلە يۈرەك-باغرى يېنىپ تۇرغان،
زامان مەردانىلىرى ئوخشاش باھادىر پەھلىۋان بارمۇ؟
زامان مەردانىلىرى قان-تەر تۆكۈپ ئۆتسە كېچە-كۈندۈز،
ئۇنىڭ ئالدىدا باش ئەگمەس تەكەببۇر تاغ-داۋان بارمۇ؟

29

بۇ ئانا تۈپراق شۇدەم تەلمۈردى ياش پالۋانىغا،
قەلبىدە ئاتەش يانار مەردانە قىز-ئوغلانىغا.
چاك-چاك بولسا ئانا يەر بۇ قەدەر چاڭقاپ-قۇرۇپ،
قايسىبىر مەردانە چاك كەتتى دېمەس ئۆز جانىغا؟
چاڭقىغان بۇ ئانا چىللايدۇ باتۇر نەسلىنى،
قاتمۇقات تاغ باغرىغا ــ شانلىق چېلىش مەيدانىغا!

30

جەڭگە كىردۇق ئانت ئېچىپ مەردانە ئەجداد ئالدىدا،
ئوينىتىپ مىسران قىلىچ جەڭگاھتا جاللات ئالدىدا.
قانچىلىك راھەت-ھۇزۇر تاغلار يېرىپ سۇ باشلىماق،
جانىجان شېرىن ئۇچۇن شەيدائى پەرھاد ئالدىدا.

جەڭگىۋار تارىخ كىتابى تولدى شان-شۆھرەت بىلەن،
رەڭگىمىز ئۆڭمەس نۇمۇستىن يېڭى ئەۋلاد ئالدىدا.

31

جاھان ئەھلى ئارا كىمنىڭ غۇرۇرى ئىپتىخارى بار،
ئۇنىڭ جانى-ماداري بار، ئىناۋەت ئېتىبارى بار.
پاناھى-خەيرىخاھى بار كۆزىنىڭ گۆھىرى يوقنىڭ،
غۇرۇرسىز روھىي بىمارنىڭ قەيەردە دوستى-يارى بار؟
غۇرۇردىن بولغۇچە مەھرۇم جۇدا بولغان تۇزۇك جاندىن،
غۇرۇرلۇق ھەر يىگىت-قىزنىڭ تۇمەنمىڭ ئىزباسارى بار.

32

جانىدىن كەچمەمدۇ ئاشىق يارۇ جانان ئالدىدا،
خۇش ۋىسالدىن رىشتە ئۈزگەي كىمۇ ھىجران ئالدىدا.
چۆل-باياۋان، تاغ-داۋان، قاينام-ئېقىن ھېچگەپ ئەمەس،
بەلنى مەھكەم باغلىغان مەردانە كارۋان ئالدىدا.
جان كۆيەر ياردىم سېنى قانماي سۆيەي ئۆمرۇم بويى،
لەيلى، شېرىن، رابىيە، زۆھرە، سەنەمجان ئالدىدا.

33

تەئەججۇپ ئەيلىدىم شۇدەم كۆرۈپ، شائىر يىگىت، سىزنى،
ئۇزاقتىن دەپتىمەن مەجرۇھ مۇھاجىر مويسىپىت سىزنى.
نېچۈن سىز بۇ قەدەر ئاشىق ھەشەملىك ئەجنەبىي تىلغا،
ئاشۇ تىل بەھرىدىن ياكى باغاش ئەتكەنمۇ بەخت سىزنى؟
ئانا تىل-بىباھا ئۆز تىل-ئەسەرنىڭ زىننىتى-كۆركى،
بەھەيۋەت ئەجنەبىي تىللار پەقەت ئالدايدۇ دىتسىزنى!

34

ياشىنغايمۇ گۈل-گىياھ سۆيگەن ئانا يەر بولمىسا،
بولسا شۇ مۇنبەت زېمىن، ئاپتاپ ۋە كەۋسەر بولمىسا.
بولسا يەر، كەۋسەر يەنە نۇرلۇق قۇياش، سەلكىن-شامال،
شۇ ئانا يەر باغرىغا تامغان ھالال تەر بولمىسا.
بۇ ئانا تۇپراق مۇراد تاپقايمۇ ساپ قان-تەر بىلەن،
ئەل سۆيەر ئەۋلاد سۆيەر مەردانە رەھبەر بولمىسا.

35

بىمەزگىل بولغىنىڭ غايىب ئاجايىپ چوڭ جازا بولدى،
پېقىر گويا بورانلىق تۈندىكى تەنھا قوزا بولدى.
پېقىرنىڭ بىر ساڭا تەشنا تىكىلگەن قەلبى، ئەي دىلبەر،
رەھىمسىز مىلك قۇرت ھەريان تېشىپ ئۆتكەن غوزا بولدى،
مۇقەددەس توي ئىدى مېھرىڭ بۇلىقىغا چۆمۈلگەن دەم،
بۇلاقىڭ بەھرىسىز ھەرئان ماڭا ماتەم-ھازا بولدى.

36

ئانا ئەل ئالقىشى مەنسۇپ چېۋەر، چەبدەسكە، چاققانغا،
ھالال ئەمگەك بىلەن كەلگەن ھوسۇل قەنتىنى چاققانغا.
تۇرۇپتۇ نەدە بۇ ئالقىش-شەرەپنىڭ زەررىسى، دوستلار،
ھەسەت نەشتەرلىرى بىرلە چېۋەر، چاققانىنى چاققانغا.
ئانا ئەل كۆڭلى كەڭ ئاسمان، ياغار مۆلدۈر بولۇپ قارغىش،
ئۆزى چاققانىنى ئاز دەپ يارىنى ھەر كىمگە چاققانغا!

37

بولسا غايىب ئەنئەنەڭ، نەدە تۇرۇپتۇ تەنتەنەڭ،

ئەنئەنە مەھرۇملىرى ئالەم ئارا كىملەرگە تەگ؟
بارمۇ پەرقىگ توگلىغان-قاتقان مېيىتتىن، ئېيتقىنا،
بولمىسا جىسمىگدا دەرمان، كۆزدە نۇر، ھۆسنۈگدە رەگ؟
ئەنئەنە-رەگ، نۇر، مادار-مەۋجۇتلۇقۇگنىگ شاھىدى،
ئايرىلىپ قانداق سىغارسەن بولسىمۇ يەر شارى كەگ؟

38

خۇش پۇراق گۈل دەر ئىدىم، جانان، سېنى سۈلمايدىغان،
دەل ئۆزۈگ ئاشكارا قىلدىگ سۈلغىنىگنى ئاھ ئەجەب.
شاختىكى بىر ئالما دەيتتىم مەگگۈ قورۇلمايدىغان،
دەل ئۆزۈگ ئەتتىگ ئايان قورۇلغىنىگنى ئاھ ئەجەب.
بىلمىدىگ، مىليون تۈمەن ئەپسۇس-تەئەججۇپ، بىلمىدىگ،
نەپ-دەرەم سەۋداسىدا كىم بولغىنىگنى ئاھ ئەجەب!

پارچىلار

1

كەڭ جاھانغا كۆزۈم ئاچتىم دۇردۇن ئۇستىدە،
ئۆسۈپ يەتتىم ئات ئويىنىتىپ ئالتۇن ئۇستىدە.
نېمە قىسمەت، نېمە ھال بۇ، ئېيتىڭلار بۇگۈن،
مەن پىيادە، ئۇ ياسداق پەيتۇن ئۇستىدە؟

2

چۆرگىلەيدۇ پەلەك چاقى تەتۇر-ئوڭ ئەجەب،
تومۇزدىمۇ ئېرىمەيدۇ قاتقان توڭ ئەجەب.
ئانىسىدىن قاغىش ئالغان نادان تەلۇننىڭ،
بىراۋلارنىڭ قۇچىقىدا يۈزى چوڭ ئەجەب!

3

گۈل تاقاپ كۆكسۈمگە شەلپەر رەختتە مەن،
تۇرمەن گويا كى ئالتۇن تەختتە مەن.
مىڭ قېتىم دەيمەن باقالماي ئەلگە مەن:
ـ ئاھ نېمانچە بىئەقىل بەتبەختتۇرمەن!؟

4

بۆلەك كىممۇ بىخۇد-غاپىل، ساراڭلاردىن،
بىزار بولماس قۇرۇق مىسرا-پاراڭلاردىن.
قۇرۇق مىسرا بىلەن جان باققۇچە دوستلار،
بولاي مەن بىر يولى غايىب ئاراڭلاردىن.

5

ۋەده قىلدىڭ ئابروي-ئۇنۋان ماڭا،
دەخلسىز شاھزادىلىق ئىمكان ماڭا.
نېمە كۆرسەم قانۇ تەرىمدىن كۆرەي،
بولدى، قوي ھاجەت ئەمەس ئېھسان ماڭا!

6

نە تۇرغاي، نىگارىم، كۆز يېشىڭ«لىغ-لىغ»قىلىپ،
سەن ئۇچۇن كۆيگەن يۈرەكنى «جىغ»قىلىپ، «جىغ-جىغ» قىلىپ.
يۈرسىمۇ پاسىق كۈشەندە «مىغ» قىلىپ، «مىغ-مىغ» قىلىپ،
بىز ئۆتەيلى ئىككى تەن، بىر جاننى ئالماس تىغ قىلىپ.

7

ئاھ ئۇرامسەن، ياش تۆكەمسەن، نە ئىشىم،
سەندىن ئايرىلغانغا يوقتۇر تەشۋىشىم.
ئۆرلىشىم بار، چۈشمىكىم يوق، چۈنكى مەن،
تالى مەجنۇندىنمۇ يۇمشاق-ئەۋرىشىم.

8

ئەل يۈزىگە مەن قويالايمەن ئاياق،
شۇندا ھەم ئامەت قۇشۇم كەتمەس يىراق.
مەن ئۆتەرمەن بارچە ئۆتكەلدىن ئامان،
چۈنكى، ھەمراھىم مېنىڭ قولتۇق تاياق.

9

ئېغىپ يۈرسەڭ سولغا ۋە ئوڭغا،

ئەلنىڭ ئىشى تارتمايدۇ ئوڭغا.
قوغلانمىسا تۆردىن سارائلار،
نېسىپ بولماس پەگاھمۇ ئوڭغا .

10

جاھان تولغان تۇرلۇك تۇمەن ھېكمەتكە-سىرغا،
تۇرلۇك تۇمەن رەڭ-بويياقتا، پەدازغا-سىرغا.
بەخش ئېتەلمەس ئالۋاستىغا پەرىلىك سۇپەت،
نى-نى كىيىم، پەرداز-گىرىم، زەر ھالقا-سىرغا.

11

خەندەك قېزىپ، قاپقان قۇرۇپ، قەستلىشىپ،
كەتتۇق ئەجەب رەسۋالىشىپ، پەسلىشىپ.
بولماسمىدى ئۆتسەك ئىناق-ئىتتىپاق،
ئارزۇ-ئارمان مەنزىلىدە بەسلىشىپ!

12

ۋاھ ئەجەب، تايغان ھۇرۇشتىن توختىماس،
پەھلىۋان كارۋان يۇرۇشتىن توختىماس.
لالما تايغان غىڭشىغانچە پەھلىۋان،
روھلىنىپ خەندان ئۇرۇشتىن توختىماس.

13

يالتىراق تاج قايسى شاھتىن قالمىغان،
كىمنى ئۆز ئىلكىگە بۇ ئوت ئالمىغان؟
ئۇشبۇ تاج سەۋداسى بىرلە مەست جاناب،

قايسى سۈڭگۈچ قالدى سەن ئۇنۇ سالمىغان؟

14

ئۈيقۇ لەززەتلىك ئەجەب، ئارزۇ-خىيال شېرىن ئەجەب،
چۈشلىرىمدە ھەمنەپەس ساھىبجامال شېرىن ئەجەب.
ئۇخلىسام، ئويغانمىسام سەككىز بېھىش-جەننەت ئارا،
ھۆر-پەرىلەر تۇتقۇسى ساپ شىرنە-بال شېرىن ئەجەب!

15

خەتەردىن قورقمىغان غەۋۋاس گۆھەر-دۇردانىلار سۈزگەي،
شىجائەتلىك نەسىل ھەرئان بىلىم دەريالىرىدا ئۈزگەي.
بىلىم دەريالىرىدىن نۇرلۇق گۆھەر-دۇردانە سۈزگەن ياش،
پاراسەت زۇلپىقارىدا جاھالەت بوينىنى ئۈزگەي.

16

قالدى بۇ ئالەمگە پاتماي لاپ ئۇرۇپ،
تاپسا ئىككى نان، بىرىدە داپ ئۇرۇپ.
ئاھ ئىسىت دەپ قالدى قول چىشلەپ، بىراۋ
كەتسە ھۆل خىش دەسستىپ باپلاپ-ئۇرۇپ.

17

تۇمەن بايدىن يامان بىر غالچا دەرمىشلەر،
بۇ غالچا-ئەل بېشىغا قامچا دەرمىشلەر.
خالاس تاپمايدۇ ئەل قەلبى جاراھەتتىن،
ئىزىپ يانجىلمىسا بۇ سالجا دەرمىشلەر.

18

جاپاكەش قەرزى نە چاغ تاغ ئەمەستۇر،
يۈرەك باغرى جاراھەت-داغ ئەمەستۇر.
بىچارە ئۆچكە، قوي جان قايغۇسىدا،
نە قاسساپ ئارمىنى گۆش-ياغ ئەمەستۇر؟

19

تىترىگەي تۇپراق بوران-يەل تەۋرىسە،
يا بۇزۇپ قىرغاق قىيان-سەل تەۋرىسە.
ئۇنتۇما ئەجداد سۆزىنى، ئەي ئوغۇل،
تاجۇ تەخت گۇمران ئاۋام-ئەل تەۋرىسە.

20

«خوش!» دېدىڭ، كەتتىڭ ئۇزاپ ئاھۇ كۆزۈڭگە ياش ئېلىپ،
ئىشىق ئوتۇڭغا، ئامرىقىم، قانداق ئۆتەي بەرداش بېرىپ؟
سەن كېلىپ ھىجران ئوتىدىن قۇتقۇزامسەن، ئەي نىگار،
يا كېتەيمۇ قاغجىراق چۆللەرگە تەنھا باش ئېلىپ؟

21

ياراتقاي بىزنى ھەق ئاللا ۋاپادار جۈپ قىلىپ پەرلەپ،
جۇدالىق ئەيلىدى نىمجان يۈرەك-باغرىمنى نەشتەرلەپ.
مادارىم، ئىشتىھايىم يوق ۋەيا ئۇيقۇ يوق، ئارامىم يوق،
يولۇڭغا تەلمۈرۈپ، جانان، ياتارمەن ئاھ سوغۇق تەرلەپ.

22

بۇ يۆتەل، كوم-كوم يۆتەل كۆندۈز-كېچە قويمايدۇ تىنچ،

كۆز يۇمالماس زەربىدىن پەرزەنت ئەمەس، يان قوشنا ھېچ.
تۇرسا يەر-ئاسمان تۇتەك تەپمەيدىكەن دورا-ئۇكۇل،
ھەر يۆتەل قىسقارتىدۇ ئۆمرۈم يولىدىن بىر غېرىچ.

23

بورانلىق تاغ-داۋانلاردا سىلەر ئاچقان ئۇلۇغ ئىز بار،
بولۇك ئەجدادلار خاتىرجەم ئىزىڭلاردا مانا بىز بار.
سىلەر ئارمان قىلىپ ئۆتكەن گۈزەل مەنزىلگە يەتمەككە،
ئىرادە باغلىغان ئاقىل، پىداكار-مەرد ئوغۇل-قىز بار.

24

يىغلىماس، زار يىغلىماس ئاقىل كىشى،
تاك بىدار پەريات ئۇرۇش نادان ئىشى.
ئارزۇ-ئارمان غۇنچىسىنى، ئەي نىگار،
قايسى چاغ ياشناتتى كىمنىك كۆز يېشى؟

25

ئوغرىلارغا قول چىراغ ھەم قاپ بولۇپ،
ھەم ئۇنىك ئايپالتىسىغا ساپ بولۇپ.
ئاخىرى قالدىڭمۇ داغدا، ئەي نادان،
ئىچ-ئىچىك قانلىق يارا-زەرداپ بولۇپ!؟

26

تەرگىنىك جانغا جازا ئاغرىق-نىزا،
قىلمىشىڭدىن ئەھلى يۇرتۇم نارىزا.
يانمىساك تەتۇر يولۇڭدىن، ئېيتقىنا،

كىم تۇتار بىركۈن ساڭا ماتەم-ھازا!؟

27

ئون گېپىڭنىڭ توققۇزى يالغان،
بىرى توققۇز يالغانغا قالقان.
قالقىنىڭنى قىلساڭمۇ توققۇز،
يالغىنىڭنىڭ چانغىنى-چانغان.

28

دەيدۇ بىر كىم: ئۇخلا غەپلەت ياستۇقىغا باش قۇيۇپ،
ئاچ-يېلىڭلىق قىينىسا گۈمبەز قۇچاقلا ئاھ ئۇرۇپ.
يات-يېتىۋەر چۈش كۆرۈپ، ئويغانغۇچە غايىب بولاي،
ئەجدىھانىڭ قارنىدەك ھەميانغا گۆھەر تولدۇرۇپ.

29

پەۋەستۇر ھەر كىشى ئەجەب شېرىن خىيال-ئويغا،
شۇ ئويلار سالمىسۇن ئاتەش يۈرەك ئەۋلادنى نە كويغا؟
گۈزەل ئويلار رېئاللىققا بۈگۈن ئايلاندى، جان دوستۇم،
ئەزىز مەھبۇبىڭىز بىرلە قىلۇرسىز مەرھەمەت تويغا!

30

تولارمىش كۆچكە-دەرمانغا جىمى توپ-توپى بىرلە،
ئۆتەرمىش قۇش قاناتلارمۇ بىئارمان جۈپ-جۈپى بىرلە.
تىلەيمىز ھەقتائاللادىن: ئادەمزات نەسلى-ئەۋلادى،
مۇراد گۈلزارىغا يەتسۇن ۋاپادار مەھبۇبى بىرلە.

31

نەزەر سالساق، قاپتۇ ئىزلار گاھى ئوڭدا-سوللاردا،
قاپقاق-توزاق، ئاھ ئەجەبمۇ نۇرغۇن ئىدى يوللاردا.
كارامەت بىر سەھىندۇر بۇ ئادەمزات دۇنياسى،
ھەر كىشىنىڭ نەرخ-باھاسى ئۆزى ئالغان روللاردا.

32

ئۆتتى دەپ ماختانما نەزمە شەۋقىدە ئەللىك يىلىم،
يازغىنىڭنى جەملىسەك بۇ ئىككى سۆز: بىرلىك-بىلىم.
ئېيتقىنا، دوستۇم، بۇيۇك-بىرلىك، بىلىم-پەندىن ئۇلۇغ،
قايسى ئەگىگۈشتەرگە موھتاج جانىجان خەلقىم-ئېلىم؟

33

بىلەمسەن، پۇل دېگەن شېرىن ھوسۇلى قان بىلەن تەرنىڭ،
بۇ ھالدا ياتقىنى قانداق سېنىڭدەك تەندۇرۇس ئەرنىڭ؟
تېگىشتىگۈمۇ ئاتاڭنىڭ قان-تەرىنى بۇس بىلەن مەيگە،
دېمەككى، دەل ئۆزى سەن ئەتىكى نىمجان قەلەندەرنىڭ!

34

يۈرەك-باغرىڭ گويا ياقۇت شىشە، ئالتۇن بېلىق بولدۇم،
سېنىڭ بىرلە غەنىيمەت دەم نەپەسداش-ھەمتىنىق بولدۇم.
نېسىپ بوپتۇ ماڭا كۆرمەك گۈزەل قوينۇڭدا بەختىمنى،
دېمەسمەن پۇرستى ھىجران قەدىرسىز قىلتىرىق بولدۇم.

35

ۋىسالىڭ شېئىردۇر، ھىجرانىڭ شېئىر،

هەسرىتىڭ، شوخ كۆلكە ـ خەندانىڭ شېئىر.
زىننقىڭ شېئىردۇر، تىننقىڭ شېئىر،
مۇبارەك قەدىمىڭ، جەۋلانىڭ شېئىر.

36

لېۋىكدىن تامچە مەي بەرسەڭ، قېنىمنى مەن بېرەي شەرتسىز،
ئەگەر سەن تامچە قان بەرسەڭ جېنىمنى مەن بېرەي شەرتسىز.
مېنىڭ تەشنالىقىم قانسا گۈزەل قوينۇڭدا، ئەي جانان،
مۇراد ـ بەختىڭ ئۇچۇن ئوتلۇق ئېقىنلارغا كىرەي شەرتسىز.

37

دېسە شاھ كىممۇ ھەيراندۇر «ئۆزۈمگە ئەل قاراتمىشمەن،
شەرەپ ـ داڭقىمنى ئەل ـ ئالەم ئارا ھەر يان تاراتمىشمەن »
غەزەپ ئوقياسىدىن قارغىش ئوقى ئۇزمەس كىشى بارمۇ،
دېسە كىم «خاكى تۇپراقتىن تىرىك مەخلۇق ياراتمىشمەن».

38

ئۆزۈڭ ياققان ئەمەسمۇ سەن كۆڭۈل خانەمگە بۇ شامنى،
نېچۇن ئۇلاي ئارام ـ ئۇيقۇ بىلەن سۇبھىگە ئاخشامنى؟
يورۇق شامىڭ ئاتا قىلسا ئۆمۈرلۈك كۈچ، ئەقىل، ئىلھام،
نېمىشقا توختىتاي ئوتلۇق مۇھەببەتنامە ـ ناخشامنى؟

39

تىلەيدۇ بىر ئانا: «ئاللا بالامنىڭ بەختىنى بەر» دەپ،
ياتار چوپچوڭ ئوغۇل قوپماي «تىلەپ بەر ئاتىبىشى زەر» دەپ.
سامادىن كەلدى بىر ئاۋاز: «تۇرۇپتۇ زەررە زەر تەندە،

تۇرۇپ دەس ئورنىدىن كىمكى ئايانماي تۆكمىسە تەر؟» دەپ.

40

كۆمۈش سىملار ئارا كەلدى ئاجايىپ بىر سادا سۈبھى،
ئۆزۈڭ قىلدىڭ سادا بىرلە ئازابلاردىن ئادا سۈبھى.
كەمىنەگگە ئاتا قىلغاچ ھاياتى كۆچ شېكەر لەۋزىڭ،
سەپەر تۇلپارىغا مىندىم بولۇپ بىر جان پىدا سۈبھى.

41

دەيدۇ: بەش كۈنلۈك ئۇزۇق جاناننىڭ بىر سۆيگىنى،
شۇ سۆيۈشنىڭ تەپتىدىن جان-تەننى بىر كۆيدۈرگىنى.
مەن دېگەيمەن: بىر پۈتۈن ئۆمرۈمگە لەززەتلىك ئۇزۇق،
كۆكرىكىمگە باش قويۇپ تاتلىققىنا بىر كۈلگىنى.

42

نەۋقىران چاغلاردا كىم بولمايدۇ ئوت-يالقۇنغا غەرق؟
سۆيگۈ ئىزدەر بارچە جان-جانۋارمۇ باش كۆكلەمدە نەق.
نەۋقىرانلىق پەخرىگە چۆمگەن نەسىل ئېيتقىن قېنى،
كەممۇ تاڭغى زەر شەپەقتىن كەچكى يالقۇنلۇق شەپەق؟

43

ھاۋا-ئادەم يارالغان جۈپ، جىمى جانۋارمۇ ھەم جۈپ-جۈپ،
ئۆمۈرلۈك قول-قاناتتۇر ھەر كىشىگە مېھرىبان مەھبۇب.
جېنىڭغا جان قوشۇلغاي جان كۆيەر مەرغۇپ نىگار بىرلە،
ئىجابەت بولدى دەپ خۇش بول ئۆمۈرلۈك مۇددىئا-مەتلۇپ.

44

قويسا كىم ئىنساپ-ديانەت ئۇستىگە ئۆز نەپسىنى،
جان تۇرۇپ ئۆز جىسمىدا كۆرگەي جەھەننەم-ھەپسىنى.
دەپ قالار ئاچچىق قاساپ قول: ئاھ، پۇچەك پۇل، ساختا نام،
بۇ قەدەر نۇرسىز-قاراڭغۇ كۇنگە قالدىم دەپ سېنى!

ئۆسمۈرلۈك ئىزنالىرى

دوختۇر قىز

ئاستا مېڭىپ، سىلىق بېسىپ،
كىردى دوختۇر ـ دىلرەبا.
مېھرىبانلار ئۇلگىسىدەك،
مىسلى غەمخور دىلرەبا.
ياشتا كىچىك، ئىشتا چاققان،
شەپقەتتىدە ئۆز ئانام.
لەۋلىرى پىشقان ئانارىدەك،
سۆزلىرى شەربەت ـ قىيام.
لەۋزىدىن تۆككەن قىيام،
بەردى يۈرەككە زوق ئارام.
مېھرىدىن تاپتى شىپالىق،
جاننى قاقشاتقان يارام.

يوق ئىدى ھالىم مېنىڭ،
بەك شۈبھىلىك بۇ تەندە جان.
ئىككىلەنمەي شۇ گۈزەل،
ئۆز تېنىدىن بەردى قان.
قايتىدىن ئاچتىم كۆزۈم،
گويا يورۇق دۇنياغا مەن.
كۆيىمەن شۇندىن بۇيان،
ئاشۇ گۈزەل رەناغا مەن.

1954 ـ يىل ماي

خوشلىشىش

(قەشقەر شەھەرلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ تولۇقسىز سىنىپىنى پۈتتۈرۈش خاتىرىسى)

دىلدا قىلچە قالمىدى داغ، چۆمگىنىم ئىرپان بۇلاق،
يورۇتۇلدى پاك دىلىمدا مەڭگۇ ئۆچمەس شام-چىراغ.
باغلىدۇق بىز بۇ ۋەتەنگە جانۇ تەندىن ئىشتىياق،
غەيرىي ئىللەت، غەيرىي ئىستەك كەتتى بىزدىن كۆپ يىراق.

بىرسىمىز ئىشچى-ھۇنەرۋەن، بىرسىمىز خەلق كادىرى،
بىرسى جەڭچى، بىرسى دوختۇر، بىرسىمىز پەن ماھىرى.
ئۇچقۇچى ۋە ئۇزگۇچى ھەم نەچچىمىز خەلق شائىرى،
ھەم مۇئەللىم، ئىنژىنىر-ئالىم بولارمىز ئاخىرى.

شۇ ئۇچۇن غەيرەت قىلارمىز بىر تېمىم قان قالغۇچە،
ۋەتەن گۈلشەن، جاھان گۈلزار، خەلق بەختىيار بولغۇچە.
جانىجان يەر-ئانىمىزدىن مەدەت ئېلىپ قانغۇچە،
چامدىدۇق مەنزىلنى كۆزلەپ يەڭ تۇرۇپ جەينەككىچە.

جەڭچى ئوخشاش بىزنى تاۋلاپ قورال بەردىڭ مۇنتىزىم،
ئالدىڭىزدا كۆپ خىجىلمىز جانىجان ئۇستازلىرىم.
سەۋەن-خاتا، كەمچىلىكلەر بىزدىن ئۆتتى كۆپ قېتىم،
كەچۈرگەيسىز مېھرىبانلار قوبۇل ئەيلەپ بۇ خېتىم.

ئانا مەكتەپ ھەم ئۇستازىم دائىم مېنىڭ دىلىمدا،
ھەر مۇشكۈللەر ئالغا كەلسە مەدەت بېرىپ يېنىمدا.
سىز چوقۇم بار ۋۇجۇدۇمدا ھەر خۇشاللىق چېغىمدا،

هەر سۆزىڭىز يەلكەن بولۇپ ئۇزەر قىزىل قېنىمدا.

سىزگە مەھكەم رىشتە باغلاپ ھەمىمىنىڭ پاكىز دىلى،
ئايرىلىش چاغ سۆزلىيەلمەس مېھرىنى كۆپلەر تىلى.
تەربىيىلەپ سىز ئۆستۈرگەن بىز ۋەتەن پەرزەنتلىرى،
تەنده جان سىزنى يادلار ئوغلىڭىز مۇھەممەتئىلى.

1955 ـ يىل 17 ـ ئىيۇل

ئاق يول تىلە

مىڭلاپ ئانا رازىدۇر،
ئوغلى بارسا سوقۇشقا.
ئاھ ئۇرۇسەن نېمانچە،
باراي دېسەم ئوقۇشقا.

دەيتتىڭغۇ سەن دائىما،
«ئادەم بولغىن يارامليق»
قانداق بولاي يارامليق،
ئۆگەنمەستىن داۋاملىق؟

ئۇرۇمچىنىڭ يولىنى،
بارسا كەلمەس يول دېمە.
جېنىم ئانا، جان ئانا،
خۇدايىم بار، غەم يېمە.

رومىلىڭنىڭ ئۇچىدا،
كۆز يېشىڭنى سۈرتكىنە.
ئاق يول تىلەپ ئۇزىتىپ،
خەتلىرىمنى كۈتكىنە!

1955 ـ يىل 20 ـ ئاۋغۇست

قەستىما

شۇ گۈزەل چولپان كۆزۈڭدىن نۇر يېغىپ، يالقۇن يېنىپ،
مايسىدەك كىرپىكلىرىڭدىن مەرۋايىت شەبنەم ئېقىپ،
سۈپسۈزۈك ياقۇت لېۋىڭدىن تىل يارار شەربەت تېمىپ،
«شول هاياتىم ئاچقۇچى سەن، سۆيي جېنىم» دەپ قەستىما.

«سېنى سۆيدۈم، ساڭا كۆيدۈم، كەلگە كۆگۈلدىن بەر ئورۇن،
پاك يۈرەك، مېهرىم، ئەقىدەم سەن ئۇچۇن، ئاچقىل قويۇن،
بىر سېنىڭسىز سارغىيىپ بولماي غازاڭ، ئەگمەي بويۇن،
دىلغا نۇرلار چاچقۇچى سەن، سۆيي جېنىم» دەپ قەستىما.

ئاي يۈزۈڭ، چولپان كۆزۈڭ، ئاتەشسىمان مېهرىڭنى هەم،
گۈلباهاردەك نازىنىن جىلۋەڭ بىلەن كۈلكەڭنى هەم،
سىغدۇرالماس شۇنچە كەڭ دىل، ئاه ئۇرۇپ كۆپ چەكمە غەم،
ئەركىلەپ نازىڭ بىلەن «سۆيگىن جېنىم» دەپ قەستىما.

بىر پۈتۈن ئۆمرۈم قاياشى، يۈرىكىمنىڭ پارى بار،
لەۋلىرىمگە تۇنجى پاك سۆيگۈم شارابى مەڭگۈ يار،
سېنى سۆيسەم شۇل ۋاپادار سارغىيىپ بولماسمۇ خار،
خالىساڭ دوستۇڭ بولاي، «سۆيگىن جېنىم» دەپ قەستىما.

1957 ـ يىل 5 ـ مارت

قانچىلىك ئۇلۇغ

كىرگەندە سىنىپقا قولۇمدا كىتاب،
ھاياجان ئىلكىدە ئالەمنى كەزدىم.
شاگىرتلار ھۆرمەتتە تىك تۇردى، شۇ تاپ،
ئۆزۈمنى سائادەت تەختىدە سەزدىم.

يۈرىكىم ياپراقتەك تىترىدى بىر پەس،
ۋە بەلكى يۈزۈمۇ بولغاندۇ ئانار.
ھودۇقۇش تەپتىدىن بوغۇلدى نەپەس،
ئۆتكۈنچى ھاياجان بولۇپ ھەمراھ-يار.

ئۆتتى دەم-دەقىقە، ئوڭشاپ ئۆزۈمنى،
باشلىدىم ئۆمرۈمدە تۇنجى قېتىم دەرس.
ھەممىگە تەپتەكشى تىكتىم كۆزۈمنى،
بەختىيار كۆڭلۈمدە قاناتلاپ ھەۋەس.

شۇ سائەت مەن بىلدىم بۇ ئۇلۇغ نامنىڭ،
شەرىپى بەك ئۇلۇغ، يوق ئىكەن چېكى.
مەن بىلدىم، مۇئەللىم نەسلى ئىنسانىنىڭ،
ئەڭ يېقىن سىردىشى، ئەقىل چېكى...

1959-يىل 18-مارت

قەدرىگە

مەن بىلىم تەشناسى، يەتكەيمەن بىلىم-پەن قەدرىگە،
بىر بوۋاق يەتكەن كەبى ئاق سۈت، شېكەر-قەنت قەدرىگە.

ئەجرىدىن ئەمگەكچى باغۋەن ئەيلىدى گۈلشەن بىنا،
يەتمىگەيمۇ كۆيچى بۇلبۇل ياخشى باغۋەن قەدرىگە.

ھەزرىتى لوقمانغا يانتاق قەنت-شېكەر بەرگەيمىدى،
يەتمىسە يالپۇز، بىنەپشە، پىننە، ئەمەن قەدرىگە.

مەن نادانلىق غارىدا بولماسمىدىم يولۇاسقا يەم،
يەتمىسەم يولۇاسنى سۈرگەن نوچى مەرگەن قەدرىگە.

تاغ-داۋانلىق مەرىپەت-پەن يوللىرىدا بىر ئۆمۈر،
ئالغا ئۆرلەرمەن يېتىپ ئۇستاز-ھۇنەرۋەن قەدرىگە.

1960-يىل يانۋار

خوش ئۇرۇمچى

يۇمران بىر باچكا ئىدىم، قانات بەردىك،
لېۋىكىدىن بال ئىچۈردۈك، ناۋات بەردىك.
يايرىتىپ بىلىم-ھېكمەت باغلىرىدا،
چاكىقغان دىلغا ئابىھايات بەردىك.
ئالدىمدا گۈزەل چېھرىك، خوش ئۇرۇمچى،
قەلبىمدە سۆيگۈ-مېھرىك، خوش ئۇرۇمچى.

ھەيۋەتلىك قىزىل بىنا - پەن بىناسى،
مەرىپەت تۈپرىقىنىك تىك قىياسى.
مۇبارەك خىشلىرىكىنىك دانىسىدە،
بەرق ئۇرار تۇمەن يۇلتۇز نۇر-جۇلاسى.
ھەر ئىشىك، ھەر پەلەمپەي، ھەر بوسۇغا،
بىر قۇلۇپ ئاچقۇچىنى قىلدى سوۋغا.

دەريادا بېلىق خۇشتۇر، ئاسماندا قۇش،
بىز ئىدۇق قۇش-بېلىقتىن ھەسسىلەپ خۇش.
ئەجەبمۇ تاتلىق ئىدى، شېرىن ئىدى
بىز سۆيگەن ستۇدېنتلىق ساددا تۇرمۇش!
نېمىدەي شېرىن ھايات خۇشلۇقىغا،
سىغمايتتى كۆلكە ئالەم بوشلۇقىغا.

ياش ئىدۇق، بېشىمىزدىن ئىش ئۆتمىگەن،
بۇ قەدەر شۇنىرغانلىق قىش ئۆتمىگەن.
سېھىرلىك چاكىگىلىدا «ئېچىلىش» نىك،
قالدى كىم ئاچچىققىنا غەم يۇتمىغان؟

سەن دېدىڭ: چوڭ بولارسەن، تاۋلىنارسەن،
ئەلنىڭ پەر-قاناتىغا ئايلىنارسەن.

ئۇزىتىپ ئوت چاقنىغان قىزىل دېپلوم،
سەن دېدىڭ: چېچەك ئېچىپ گۈلله، ئوغلۇم.
خانتەڭرى كۈتمەكتىدۇر تەشنائى-زار،
شۇڭقاردەك پەرۋاز قىلىپ ئۆرله، ئوغلۇم!...
يېنىشلاپ سۆيۈپ نۇرلۇق پېشانەمگە،
«يەت، - دېدىڭ، - مەردانە ئۆز نىشانەڭگە!»

ئەي ئانا، غەمگۈزارىم - مېھرى ئوتلۇق،
شۆھرىتى ئالەمشۇمۇل، نامى قۇتلۇق.
تىكتىڭ سەن مۇنبەت، گۈزەل تۇپرىقىڭغا،
ئۇرۇق دەپ تاللاپ مېنى ياخشى سورتلۇق.
«ئۆت، - دېدىڭ، - ئاسمان - پەلەك تاغ - داۋاندىن»
«ئۆت، - دېدىڭ، - شان - شەرەپلىك ئىمتىھاندىن.»

قەلبىمده ئۆزۈڭ ياققان پەن چىراغى،
چارچىسام بەردى دەرمان تەڭرى تاغى.
ھەر سەھەر يېڭى لەززەت قىلدى سۇغا
ئۇلانباي گۈللىرىنىڭ خۇش پۇراقى.
چاڭقىسام بۇغدا كۆلى بولدى جامىم،
قىرانلىق قۇدرىتىڭگە تولدى جانىم.

ئەيلىدىم پەرۋىش باھار مايىسىنى،
قەھرىمان ئەجدادلىرىم ۋارىسىنى.
يورۇتتۇم ئاتەش يۈرەك نۇرلىرىدا
ئۆسمۈرلۈك ئارزۇسىنى، غايىسىنى.

ئەۋلادلار ـ يۇمران كۆچەت، باغۋەن ئۆزۈم،
مەنىلىك ھەم بەھرلىك كەچ ـ كۈندۈزلىرىم.

خەمسكى ھەرخىل بولۇر ھەر پىلەكنىڭ،
سۆيگۈنى باشقا ـ باشقا ھەر يۇرەكنىڭ.
مەن ئىدىم مەھلىياسى، جان پىداسى
شۇ ئەزىز ـ ئەتىۋارلىق گۈل ـ چېچەكنىڭ.
يولداشلىق، قېرىنداشلىق مېھرى باشقا،
مۇنچىلا كۆيمەس ئىدىم قېرىنداشقا.

ھەر كىشى تاپقاي شەرەپ ـ تەر ئىزىدىن،
(كەلمىگەي ئۇ ھېچقاچان ئۆز ـ ئۆزىدىن.)
كىمكى ساپ تەر ئىزىغا قوشسا زىننەت
پاك مىجەز ھەم چىرايلىق گەپ ـ سۆزىدىن.
قوغداپ چىن ھەققانىيەت قالقىندا،
كۆتۈرەر بارچە ئىنسان ئالقىندا.

ئات سېلىپ چەۋەندازلار بەيگىسىگە،
كۆكرىكىم تولدى شۆھرەت لەيلىسىگە.
كۆكسىگە لەيلى قىسقان ھەر يىگىت ـ قىز،
يېڭى يۈك يۈكلىمەمدۇ يەلكىسىگە؟
يۈكلىسەڭ مەن كۆتۈردۈم ھەرقانچە يۈك،
بۇيرۇساڭ سۈنى كەچتىم يەشمەي ئۆتۈك...

ھەر قېتىم نامە ئالسام جان ئانامدىن ـ
كۈنۈ تۈن يولغا باققان مېھرىباندىن.
يۈرەك ئوت، پۈتۈن جىسمىم بولدى خۇمدان،
تەشنالىق، تەقەززالىق ئۆتتى جاندىن.

پەرزەنتلىك سۆيگۈسىدە ئوي - خىيالىم،
ئاخىرى ساڭا يەتتى ئەرزۇ ھالىم.

ئۆرگىلەي، جېنىم ئانا، باشلىرىڭدىن،
دانىسى ياقۇت - گۆھەر تاشلىرىڭدىن.
ئۆرگىلەي نەق ئالتە يىل ساڭا بەرگەن
مەرىپەت كەۋسىرى، تۇز - ئاشلىرىڭدىن.
«خوش!» دېسەم جىغىلدايدۇ يۈرەكلىرىم،
سەن ئۆزۈڭ يىلىك بەرگەن سۆڭەكلىرىم.

جەڭچىلەر تەييار ھامان بارچە سەپتە،
كارۋانمۇ توختىمايدۇ بىر بېكەتتە.
ئەي ئانا، مەن تۇرارمەن نەدە بولسام،
جەڭگىۋار سەپ بېشىدا - تۇنجى رەتتە.
لەۋزىمدىن پاك - غۇبارسىز ئۇنچە تۆكتۈم،
نەسىھەت - سۆزلىرىڭنى دىلغا پۈكتۈم.

خەير - خوش، ئۇرۇمچىنىڭ قۇچاقلىرى،
يېڭىلىق، يۈكسىلىشىنىڭ ئوچاقلىرى.
خەير - خوش، مېھرىم ئوتى شولىسىدا
چاقنىغان ئەلنىڭ گۆھەر مۇنچاقلىرى!
خوش، مېنىڭ شاگىرتلىرىم - ياش تىلەكلەر،
ئەۋرىشىم كۆچەت، مەسۇم گۈل - چېچەكلەر.

1961 - يىل ئاۋغۇست

باغۋەن قىز

ۋۇجۇدۇم بولدى ئوت-يالقۇن كۈلۈپ سوۋغاتنى تۇتقاندا،
تەبەسسۇم، ناز بىلەن ياشلىق كۆكۈل مەيلىمنى ئۇتقاندا.

يۈرەك گويا كى شام ئوخشاش قىزىپ، بىر يول ئېرىپ كەتتى،
قىزىل ياقۇت ئانارنىڭدىن يېرىپ بىر قەتىرە يۇتقاندا.

دېدىك: قانداق ئىكەن تەمى؟ چېچەن بۇلبۇل كەبى سايراپ،
قىلىپ مەست شۇ ئانار شىرنەك ئۆزۈمنى مەن ئۇنۇتقاندا.

- قىلاي تەرىپىنى قانداق؟- دېدىم ئاستا ئۆزۈم ئوتىشاپ،
بولۇپ ئەجرىك گۈۋاهى بۇ، ئاتاق-داغقىك تونۇتقاندا.

دېدىك: شۇنداق بولاركەن، راست، ئانا توپراقتا ئىشق باغلاپ،
يېشىل-يۇمران كۆچەتلەرگە كۆكۈل مېھرىنى قاتقاندا.

دېدىم: شۇنداق، گۈلۈم، ھەرگىز ئۆلۈك، زەي سۇچە تەم بولماس،
يۈرەكتىن ئەل-ۋەتەننىك مېھرىنى بىردەم سوۋۇتقاندا.

1962-يىل سېنتەبىر

جاندىن ئەزىز

ئەي يۇرەك سۆيگەن دىيارىم، سەن ماڭا جاندىن ئەزىز،
شوخلىنىپ ئاققان تومۇردا قىپقىزىل قاندىن ئەزىز.

چىن گۈزەللىك ئاشىقى مەن، گۈلگە تەشنا كۆيچى مەن،
بارچە گۈللەر تاجىسى سەن لاله-رەيھاندىن ئەزىز.

ئەڭ مۇقەددەس ئىززىتىمدۇر ئار-نومۇس، ۋىجدان مېنىڭ،
ئىززىتىمنىڭ مەنبەسى سەن قەلبى-ۋىجداندىن ئەزىز.

دەيدىكەن ئاققۇ، بېلىق: چەكسىز ئەزىز ئوكيان-دېڭىز،
ماڭا بەرگەن مېھرى قەترەڭ قانچە ئوكياندىن ئەزىز.

دەيدىكەن پەرۋانە دائىم نۇر بىلەن يالقۇن ئەزىز،
مەن ئۇچۇن ئىشقىڭ ئوتىدۇر قانچە گۈلخاندىن ئەزىز.

تا ئەزەلدىن سايرىغانكەن بارچە بۇلبۇل باغ ئارا،
چۆل-جەزىرەڭ مەن ئۇچۇن بىگانە بوستاندىن ئەزىز.

ياش كۆڭۈل گويا كى ئاسمان، ئارمىنىم يۇلتۇزچە بار،
سەن ئۇچۇن جاننى بېغىشلاش ھەممە ئارماندىن ئەزىز.

1963-يىل فېۋرال

ئۇزۇلمەس چاتمىلار

مەھبۇس چۇقانلىرى

مۇقەددىمە

نەزەربەند ئەيلىدى «كۇرس»[1]قا، ياقامنى چىشلىدىم دەسلەپ،
گۇناھىم نە ئىرۇر دەيمەن چېكەمنى چىكىڭ تۇتۇپ ئەسلەپ.

سىياھدەك قاپقارا بىر تۇن بېشىمدا ئويىندى كالتەك،
چۇشەندىمكى، ئۆچۈرمەكچى ھاياتىم شامنى قەستلەپ.

دېدىم: ئۆمرۇم شېخىدىن قانچىلىك تۆكتۇم ئانار، ئەنجۇر،
ئۆلۈمدىن مىڭ يامان ياتماق چېكسەم ھەسرەت، قۇرۇق ئەسنەپ.

چېلىش مەيدانى ـ ئاق قەغەز، ئاكوپ ھەر بىر سىزىق گويا،
ئېتىم چاپتى، يوقالدى شۇم ئەجەلنىڭ ھەيۋىسى پەسلەپ.

يارالدى ئۇشبۇ ئەجرىمنىڭ ئىزىدىن بىر كىچىك خامان،
ئوقۇرمەن، سىزگە سۇندۇم تاڭ ساباسىدا ئۇنى چەشلەپ.

بۆشۈك

ياتارىم ـ يۇز يۇيۇش ئورنى، ئەسىر قىلماقتا پالەچلىك،
ئېلىپ چىقمايدۇ ئاپتاپقا سەھەر ـ چۈشلۈك ۋە يا كەچلىك.

---

[1] كۇرس ـ «ئۆگىنىش كۇرسى» دەپ چىرايلىق نام بېرىلگەن نەزەربەند لاگىرى.

بىلىم ئاغرىيدۇ زەي تارتىپ، پۈتۈم ئاغرىيدۇ پەي تارتىپ،
تېنىمدىن بۇرگە مەي تارتىپ، كۆڭۈلنى چىرمىدى غەشلىك.

قويۇلغان بىر ئۇمۇژالنىك، جۇمەك-ئەمچەكلىرى سانسىز،
ئاڭا كەتكەن ئىكەن ژايتاك، تۇنىكە قانچە داس-مەشلىك؟

ئەجەب ئوبدان بۆشۈك بولدى ئۇنىڭغا مەن چىقىپ ياتسام،
دېدىم: ئەقلىمگە ھەشقاللا، قۇرۇپ كەتسۇن زىيانكەشلىك.

مېنىڭ تىك تۇرغىنىم ياۋغا ئۆلۈم قورقۇنچى يوللايدۇ،
ئەجەل يوللايدۇ دۈشمەنگە ھايات دەرياسى ئۆركەشلىك!

ئېھتىرام

دېدى:«خەلق ئاش-ئوزۇق بەردى، يېتىپ يېمەك ھارام ھەركۈن،
جىنايەتتىن بولۇپ خالىي ئۆمۈر سۈر شاد-خۇرام ھەركۈن.

خەتەرلىك يار لېۋىدىن قايت، ئېتىڭنىڭ تىزگىنىنى تارت،
بېشىڭنى ئەگمىسەڭ جاھىل، ساڭا يوقتۇر ئارام ھەركۈن!...»

ئىچىمدە مەڭ قېتىم دەيمەن: ھەئە، خەلق ئاش-ئوزۇق بەردى،
ئۇنىڭ لەززەت-ھۇزۇرى بەخش ئېتەر مەردلىك، چىدام ھەركۈن.

رەقىبىم ئالدىدا ئەگسەم بېشىمنى، ئەلگە نىم دەيمەن،
مېنىڭ تىك تۇرغىنىم ئەلگە قىلىنغان ئېھتىرام ھەركۈن.

ئەگەر چىن ئاقلىسام ئەلنىڭ ئىشەنچ، ئارزۇ-ئۇمىدىنى،
ئۇتۇقلار جامىدا تۇتقاي «يارايسەن!» دەم قىيام ھەركۈن.

بەلۋاغ

«كەمەرنى يەش، ـ دېدى باشلىق، ـ ئۆزۈڭگە قىلمىغىن سىرتماق»
ئېزىقتا چاينىۋەتتىم بۇ جاۋابنى مەن بولۇپ ئېيتماق:

ئەجەب قالتىس كۆيۈمچانسەن، ۋاپا ـ مېھرىڭ تۈپەيلىدىن،
قۇرۇپسەنكى ئەزىز ئۆمرۈم يولىغا شۇنچە دام ـ قىلتاق!

ئىرادە بەلۋېغىم تۇرسا كەمەرنى نە قىلاي، ئالغىن،
كەمەرنىڭ قولىدىن كەلمەس نىقاب ـ چۈمپەردىنى يىرتماق.

ئىرادە بەلۋېغىم بارىكى، قوۋۇرغام بولغۇسى خەنجەر،
ۋە ئالماس ئۈشكىگە ئايلانغۇسى قول ـ پۈتتىكى تىرناق.

شۇ بەلۋاغ بارىكى، بىر چۈسا چېقىپ ئۆتكەنچىلىك بولماس،
تىكەنلىك قامچا قان چاچقان قاباھەتلىك سوراق ـ قىيناق!

دوختۇر

«داۋالاش» زەپ يېقىملىق سۆز، «قۇتۇلدۇرماق» دېگەن ئاندىن،
جېنىم دوختۇر، جۇدا بولدى قولۇڭدا قانچىلار جاندىن.

ئوكۇل يىڭنەڭمىدى، دوختۇر، قىزىل مويلۇق تۆمۇر نەرەڭ،
ياسالغانمۇ دىئاگنوز ئەينىكىڭ ئەپسانە ـ يالغاندىن؟

بېسىم ئۆلچەش قورالىڭمۇ تېنىمنى چىرمىغان ئارقان،
مېنى كەتكۈزدى ئەس ـ ھوشتىن، زۇۋۇاندىن، كۈچ ۋە دەرماندىن.

«ئېغىر، خەۋپلىك كېسەل» دەيسەن مېنىڭدەك سەللىمازانى،

ئۆگەنگەن بۇ ھۈنەرنى سەن قەيەردە قايسى شەيتاندىن؟

يېتەر، بەس خەيرىخاھ دوختۇر، جېنىم جاق تويدى، بەس ئەمدى،
بىزارمەن سەن كەبى ئادەمسياق چىلبۆرى-ھايۋاندىن!

مېنى كۈت

كۈت مېنى، جان-دىل بىلەن سۆيگەن نىگارىم، كۈت مېنى،
ئامرىقىم، تەشنائى يارىم، ئىنتىزارىم كۈت مېنى.

سالدى بۇ تىنجىق-بۇرۇقتۇم دەردۇ ھىجران دەشتىگە،
قارىمۇقنىڭ قاسىرقىچە يوق گۈناھىم، كۈت مېنى.

كۈت مېنى، باغرىڭدا ھىجران ئوتلىرى كۆيگەندە كۈت،
تىك تۇرۇپ مەغرۇر ياشاش-ۋىجدان قارارىم، كۈت مېنى.

سوغ نەپەس دۈشمەنلىرىم ئالدىڭدا سەت كەلگەندە كۈت،
مەن ۋىسال تەشناسى، كۈلگەي نەۋباھارىم، كۈت مېنى.

«جىن-شاياتۇن» دەيدۇ، جىن-شەيتان تۇرۇپ دەل ئۆزلىرى،
نۇر چاچار تاڭ ۋەسلى نامىم-ئىپتىخارىم، كۈت مېنى!

كاككۇك

ئاۋازىڭ ئاڭلىدىم، كاككۇك، تېرەك بولغانمىكىن تەڭگە،
مېنىڭ سۆيگەن بېغىم كىرگەنمىكىن كۆك رەڭ، يېشىل رەڭگە؟

جاۋاب بەر، تولدىمۇ شۇدەم ھاياتلىق شەربىتى-زەمزەم،
جۇدۇنلۇق قىش-زىمىستاندىن بىزارى ئېرىق-ئۆستەڭگە؟

سۆيەتتىم مەن سېنى، كاككۈك، سۆيەتتىم پەسلى كۆكلەمنى،
نەزەربەندەمەن قارا قۇزغۇن قىيا باقماس سوغۇق دەڭگە.

ئاجايىپ دەڭ ئىرۇركى بۇ، ھاشارەت-بۇرگىگە تولغان،
زەھەرلىك نەشتىرى دوزاق ئازابى جان بىلەن تەنگە.

ھاشارەت نەشتىرىدىن مىڭ زەھەرلىكتۇر يالا-تۆھمەت،
قەدەمدە دۇچ كېلەر ئىنسان تۇمەن ئەپسانە-نەيرەڭگە.

نېمىشقا ئۆرتىمەي قەھرىم ئوتىدا مىكرى قاپقانىنى،
بۇ تارىخ يۈكلىگەن تۇرسا ئۇلۇغۋار يۈكنى يەلكەمگە؟

ساڭا تەڭكەش بولۇپ، كاككۈك، پەلەكتە سايرىسام دەيمەن،
ئاتالغان بۇ ھاياتىم شۇ بۇيۇك ئارمان ئۈچۈن جەڭگە!

قەبرىگاھ ئالدىدا

«ئال قولۇڭغا پالتا-بازغان، چاق!» دېدى،
«قالمىسۇن ئىزنا-نىشان، ئوت ياق!» دېدى.

«بۇندا ياتقان ئاق ئەدىب قەلئەسىنىڭ
قالمىسۇن بىر تال خىشمۇ ساق!» دېدى.

پۈت-قولى زەنجىرگە بەند مەھبۇس يىگىت
«خوپ» دېمەي كۆزدىن چېچىپ ئوت «ياق!» دېدى.

«چاقمىساڭ ئۆمرۈڭ بويى زەنجىردە سەن،
بىر بېشىڭدا قاتمۇقات قالپاق!» دېدى.

«سالمىغايمەن بۇ جىنايى ئىشقا قول،
چاقسىمۇ باشىمدا ئوت-چاقماق!» دېدى.

سوئال

بۇگۈن تەقدىر جامالىڭنى تاۋاپ قىلماق نېسىپ ئەتتى،
بىراق، كۆلكە-ئارامىمنى ئەلەم-ئاھىڭ بېسىپ كەتتى.

كۆزۈڭ قان، يۈز-پېشانەڭ قان، يۈرەك-باغرىڭ نە ھالەتتە،
قارا قۇندۇز چېچىڭنى، ئاھ ئانا، كىملەر كېسىپ كەتتى.

گويا بىر تالى مەجنۇن سەن بوران ئىلكىدە تولغانغان،
ئانا، قانداق قىزىل ئامبۇر سېنى مۇنچە قىسىپ كەتتى؟

تېپىرلايسەن گويا كى جان بېرىشكە نارىزا قويدەك،
قولۇڭ، بوينۇڭنى باغلاپ كىم كانارىغا ئېسىپ كەتتى؟

قوياشلىق ئاسمىنىڭ ئەترە پۈرايتتى، تۈپرىقىڭ ئەنبەر،
ئانا، ئېيتقىن، ھاۋا ئەمدى نېمانچە سەت سېسىپ كەتتى!؟

ئىشەنگىن، نىگار

مەن سېنى سۆيىمەن، سۆيىمەن، نىگار،
سۆيىمەن ئالەمچە مۇھەببەت بىلەن.
يۈرىكىم تەلپۈنەر، تەلپۈنەر يۈرەك،
مەڭگۈگە ئۇزۇلمەس ساداقەت بىلەن.

بۆشۈكتە ئۇخلىماق بوۋاقنىڭ ئىشى،

زاكىغا سىغامدۇ يىگىت نەۋقىران؟
كۆنەمدۇ يۈگەنگە تاڭشۇرۇلغان ئات،
كۆنەمدۇ قەپەسكە بۇلبۇل-غەزەلخان؟

ھازىدار ئەمەسمەن، چاچلىرىم ئۆسكەن،
يا بىتاب ئەمەسمەن، چىرايىم سېرىق.
رېنتگېن نە كېرەك ھالىتىمگە باق،
ئازابىم بىلىنەر كۆزۈمدىن ئېنىق.

بۇلاقتىن سۇ چىقار، قان تومۇردىن قان،
چىقامدۇ بەختىيار يۈرەكتىن پىغان؟
يا شۇڭقار تۇماققا قىلامدۇ ھەۋەس،
خۇشتارمۇ چېكى يوق ئەلەملەرگە جان؟

يۈرىكىم تەلپۈنەر سەن نىگار ئۈچۈن،
سەن پەقەت قەلبىمنىڭ سۆيگەن نىگارى.
ئىشەنگىن ئىسسىق قان-تەرىمىز بىلەن،
يارالغاي ھاياتنىڭ زۇمرەت باھارى.

سۈرگۈن

1

تىنىمسىز تارتىدۇ سۈرلۈك زىمىستان دىۋىسى نەرە،
زەھەر نەشتەر ئۇرار تەنگە گويياكى مىڭ تۈمەن ھەرە.

ئازاب ئىسكەنجىدە دەھشەت سىقىلغان جان قىلۇر جىغ-جىغ،
بۇ كۆلپەتتىن قۇتۇلماقنىڭ ئامالى بارمىدۇ زەررە؟

مومای یىغلایدۇ ئۇن-تىنسىز، قەدىناس ھەمراھى جىمجىت، ئىمىزگە نەدە قالغاندۇ، تىنىمسىز قىرقىرار نەۋرە.

ئۇنىڭ بىر جۈپ قەدىردانى قارا زىنداندا ھەسرەتتە، بېشىدا، بەلكى شۇ سائەت ئۇچۇپ يۇرگەندۇ قان دەررە.

دېدى جىمجىت بوۋاي: كېنىدىك قېنىم تامغان ماكانىم، خوش! ئەزىزانە دىيارغا بېقىپ ئاخىرقى بىر مەررە.

2

ئاھ، يېرىلغايمۇ قورام تاش «يېرىلمىڭ تاشىم» دېسەم، كەڭ جاھانغا پاتمىدى مۇشتۇمچىلىك باشىم دېسەم.

يات تاپانلار ئاستىدا ئىسسىق ماكانىم ـ ئۆز ئۇۋام، ئاق يېغىن شەھىرىم تامان باقسام سۈزۈڭ ياشىم دېسەم.

ئۆتتى ئۆمرۈم زەر بىلەن، ـ زەرگەر ئىدىم داڭلىق خېلى ـ، قالمىدى سەھرا ئارا كەتمەنگە بەرداشىم دېسەم.

قايسى زات بەرگەندۇ «سەھرايى قىيامەت» نامىنى، شۇ قىيامەت قوينىدا ئوغا مېنىڭ ئاشىم دېسەم.

ئاھ، يېرىلغايمۇ قورام تاش «يېرىلمىڭ تاشىم» دېسەم، كۆرمىسۇن مۇنداق جۇدالىق ھېچ قېرىنداشىم دېسەم!

3

بىر غېرىب يىگانە قەبرە... قوينىدا كىم بار ئۇنىڭ، نام-نەسەب، ئۇنۇتۇلمىغان كىم ئەيلىگەي ئىزھار ئۇنىڭ؟

ھەر مۇقەددەس كۈندە يوقلار ھەر كىشى ھەر قەبرىنى،
شەنىگە تەكبىر ئوقۇپ كىم ئەيلىگەي ئاھ-زار ئۇنىڭ؟

ھەر زامان قىلغاي ھۇجۇم تەتۇر قۇيۇن، سۈرلۈك بوران،
ئەپ كېتىشكە، يەپ كېتىشكە خاكىنى تەييار ئۇنىڭ.

ئېيتتى بىر دېھقان جاپاكەش مويسىپىت دەردلىك تىنىپ،
كەسپىنى ئەۋلادى نەققاش، قۇرغۇچى-مىمار ئۇنىڭ.

قالدى جىسمى، روھى يۇرگەندۇر سۆيۈملۈك شەھىرىدە،
بۇ زېمىن-تۇپراققا كۆڭلى چۈشمىگەن زىنھار ئۇنىڭ.

4

مىڭ سالام-تەزىم، قەدىردان، مېھرىبان ھېيتگاھ غۇجام،
خىشلىرىنى تۇتىيا ئەيلەي كۆزۈمگە، ئاھ غۇجام!

ئۆزلىرىنىڭ جان كۆيەر ئوغلانى - چاقماقجان ئىدىم[1]،
سوغ قۇچاق ئاچتى ماڭا بىر ناتونۇش دەرگاھ، غۇجام.

بەھرىسىز، ئۇيقۇ-ئارامسىز ئىش بىلەن، ئەمگەك بىلەن،
مەن بولۇپ قالدىم مۇشۇنداق بىر ئورۇق ئەرۋاھ، غۇجام؟

دەيدۇ كەلسەم:«لاماكانسەن، يوق نوپۇس-نورماڭ سېنىڭ!»
كۆز يېشىم، ئاھىمغا كىم قىلغاي بۈگۈن پەرۋاھ، غوجام؟

ناتونۇش سەھرادا بولدۇم قەدرى-قىممەتتىن جۇدا،

---

[1] چاقماقجان - بىر ئۆمۈر بويىتاق ئۆتكەن، ھۆرمەتكە سازاۋەر ئاشىق باققال.

ئۆزلىرىنىڭ قوينى-تەختىم، مەن ئىدىم بىر شاھ، غوجام!

5

بۇلۇتلۇق كۆك يېپىنچامدۇر، سېلىنجام بۇ زېمىن داق يەر،
نېسىپ بولماق ئاسانمۇ مەن كەبى سەرسانغا بۇ ئاق يەر؟

قويار بولسام غېرىبانە بېشىمنى ئۆز بوسۇغامغا،
دېۋەيلەپ دەيدۇ بىر كىملەر: بىلەمسەن، ماۋۇ قانداق يەر!؟

تۆمۈر پەشۋا، چويۇن مۇشت زەربىدىن قالماپتۇ، جان دوستلار،
مېنىڭدەك بىر نوپۇسسىزنىڭ پۈتۈن جان-جىسمىدا ساق يەر!

يۈرەك پەرمانى

1

ۋاپادارىم، سېنىڭ لەۋزىڭ يۈرەككە زەپ داۋا بولدى،
مۇبارەك مەكتۇبىڭ كۆڭلۈم ئۇچۇن ياڭراق ناۋا بولدى.

ئەلەملەر مۆلدۈرى ياغدى بېشىمغا، ئەي گۈزەل دىلبەر،
سېنى سۆيمەك، ساڭا كۆيمەك بېشىمغا بىر بالا بولدى.

تولۇن ئايىم، ۋىسالىڭنىڭ پىداسى، مەھلىياسى مەن،
سېنىڭسىز سۈبھى-كۈندۈزلەر سىياھتەك قاپقارا بولدى.

ئەزىزىم، ئىشق-ساداقەتنىڭ قىياسى نەقەدەر يۈكسەك،
ئايانكى، بىھېساب ئاشىق ھاياتىدىن جۇدا بولدى.

نە بولسۇن قىسمىتىم مەيلى، سېنى چىن سۆيگىنىم-سۆيگەن،

ساڭا چەكسىز ۋاپادارمەن، ساڭا بۇ جان پىدا بولدى.

2

ۋىسالىڭ ئىزدىدىم كۈن-تۈن، بىلەمسەن ئەي گۈلى رەنا،
ۋاپا-مېھرىڭ ھاياتىمغا ئاتا قىلغاي ئۇلۇغ مەنا.

ئەلەملەر كەلسە باشىمغا تۆكۈپ ياش، چەكمىدىم پەريات،
بۇيۇڭ ئىشقىڭ بىلەن ئاققاچ تومۇرۇمدا ئەزىم دەريا.

تولۇن ئايدەك جامالىڭنى كۆزۈم ئالدىغا كەلتۈرسەم،
يۈرەكتە ياندى بىر گۈلخان، چۆمۈلدى نۇرغا كەڭ دۇنيا.

ئەلەم-ھىجران تونۇرىدا كۆيۈپ-پىشقان يىگىت تۇرسام،
نېچۈن قىلماي قاقاس چۆلنى سېنى دەپ لالىزار سەينا؟

ناۋادا قوينىغا ئالسا مېنى تەرسا قىيان-تاشقىن،
ئۇزەرمەن خۇددى تاھىردەك سېنى دەپ، ئەي گۈزەل زوھرا!

3

خەۋەر كەلسۇن نىگارىمدىن، دىلىم ياشنار خەۋەر كەلسۇن،
كۆڭۈلدەك ئاق ۋاراقلار ئۆزرە خىسلەتلىك گۆھەر كەلسۇن.

ئەجەبمۇ ئىنتىزار بولدۇم جاۋابىغا سالامىمنىڭ،
ئانارداڭ لېۋىدىن رەنجىم ئۈچۈن شىرنە-شېكەر كەلسۇن.

لاچىندەك شوخلىنىپ پەرۋاز ئېتەي ئاسماندا شادلىقتىن،
رەقىبلەر باشىغا مەڭگۈ قۇتۇلماس خەۋپ-خەتەر كەلسۇن.

قىزىل كۆزلۈك رەقىب دەيدۇ:«سېنىڭدىن رىشتى ئۈزگەن ئۇ»،
تىلى كۆيسۇن ئۇ مەلئۇننىڭ، زەھەردىن چىڭ زەھەر كەلسۇن!

ئىزىنى تۇتىيا ئەيلەپ كۆزۈمگە مىڭ قېتىم سۈرتەي،
باھارنىڭ قارلىغىچى ئوخشاش ئۇچۇپ قەلبىم سۆيەر كەلسۇن.

مۇرادىم غۇنچىسى ـ دىلبەر كېلەر بولسا كۈلۈپ خەندان،
چىقاي باشىم بىلەن يۈگۈرۈپ قۇياشلىق تاڭ ـ سەھەر كۈلسۇن.

4

ئايجامال دىلدار، قەسەمياد ئەيلىدىم، يادىڭدا تۇت،
سۆيگۈ ـ مېھرىمنى مېنىڭ سادىق يۈرەك ـ باغرىڭدا تۇت.

زەربىگە بەرگىن چىداش ئۆتكۈنچى ئۇشۇك پەسلىنىڭ،
شۇبھىدە ھۆسنۈڭگە سايە سالمىسۇن كۈلرەڭ بۇلۇت.

ئاھ دېمە تۇنلەر بىدار، ياش تۆكمە ھەسرەتلىك تىنىپ،
مەڭگۈلۈك ئىشقىڭ بىلەن قەلبىمدە ئۇلغايماقتا ئوت.

بىغۇبار ئىشقىم ـ ئەقىدەم، ئۆزگىگە بەرسەم كۆڭۈل،
يەپ تۇگەتسۇن ئەت ـ جېنىمنى بىر يولى قۇڭغۇز ـ قۇرت.

تائەبەت باغۋەن بولۇپ بەخشەندە ئەيلەي قان ـ تەرىم،
گۈل بىلەن سۇمبۇلغا تولسۇن بۇ غېرىپ، ۋەيرانە يۇرت.

ئايجامال دىلدار، ئىشەنگىن، بىر پۈتۈن ئۆمرۈڭگە تەڭ،
ئاتەشىن قوينۇڭدا بەختىم پارلىغان شېرىن مىنۇت.

5

جۇدۇنلار قۇتربدى، ئالەم جاھالەت ئىلكىدە، بىلسەڭ،
ھاياتلىق قەلئەسى ئاھۇ نادامەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

ئەجەبكى، لەۋلىرى چاك-چاك قۇدۇق قازغان جاپاكەشنىڭ،
يۈرەك مەلھەم-شىپاسى يوق جاراھەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

نەھال بۇ ياقاڭ چىشلەپ ئەسىر بولما خىياللارغا،
ۋەتەنداش، قان-قېرىنداشىڭ قىيامەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

گۆھەر-دۇردانە ئاچچىق ئىس-تۈتەك قوينىدا كۆيمەكتە،
باھار بۇلبۇللىرى تۇتقۇن-ئاسارەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

بىناكار-قۇرغۇچى پەستە، ئېگىزدە بۇزغۇچى تەلۈە،
بەخت-ئامەت خۇشامەتگۈي ھاماقەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

ئىرادەم بازغىنى بىرلە قارا دەرۋازىنى چاقسام،
كۈلەرسەن بىئازار، مەغرۇر پاراغەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

لەھەڭ-تىمساھقا كۈن بەرمەس قىياندا ئۆرلىگەن پالۋان،
زەپەر-بىرلىك، بىلىم-ھېكمەت، پاراسەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

ئەلەم ئىسكەنجىسى قەھرىڭ ئوتىدا كۈلگە ئايلانغاي،
دېسەڭ «شۈكرى»، ئۆتەر ئۆمرۈڭ ئامانەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

نېچۈن مىسران قىلىچ ئالماي قولۇمغا، ئەي گۈلى رەنا،
كىشىلىك تەقدىرى مەردلىك، شىجائەت ئىلكىدە، بىلسەڭ.

ئانا ناخشىلىرى

ئەللەي بالام

گۈل-چېچەك پەسلى تۇغۇلدۇڭ، ئەي بالام، ئەللەي بالام،
ئۇخلىغىن راھەتلىنىپ ئالغىن ئارام، ئەللەي بالام.

قاپقارا تۇنلەر چېقىپ دەرۋازىمىزنى تەلۋىلەر،
قىلمىغاي ئۇيقۇ-ئارامىڭنى ھارام، ئەللەي بالام.

ئەمدى ئايلانماس داداڭنىڭ باشىدا سىم قامچىلار،
قايتا قوزغالماس مېنىڭمۇ قەلب يارام، ئەللەي بالام.

ياڭرىغان نەغمە-مۇقام ئۇ، تىنچ-ئىناقلىق سازى ئۇ،
بەلكى بولغاندۇ جېدەل-جەڭلەر تامام، ئەللەي بالام.

بىز ۋە ئامراق نەسلىمىز بەختى ئۇچۇن مەردانىلەر،
چوڭ سەپەرنى ئىز بېسىپ قىلغاي داۋام، ئەللەي بالام.

كۆلگىن قوزام

نى ئۇلۇغ شاھلار كېچىپ زەر تاجۇ-تەخت، دۇنياسىدىن،
تۇتتى جاي دەرۋىش بولۇپ ھەسرەت-پىغان سەھراسىدىن.

ئۇردى ئاھ قان-ياش تۆكۈپ پەرزەنت تىلەپ كۈندۈز-كېچە:
«ئەي خۇدا، قىلغىن خالاس يېگانىلىق دىشۋارىدىن.»

نوكچا تىكلەپ ئەۋلىيالار قەبرىگە نى-نى جۇۋان،

ئۆتتى پەرزەنت ئىشقىدا سايراپ ھايات سەيناسىدىن.

ياڭرىغان چاغ «شاھ، سۆيۈنچى!» سازى ئاببىاس ئالدىدا،
بولمىغانمۇ شاھ ئازاد پەرزەنت غېمى-سەۋداسىدىن؟

شام بولۇپ ئاقماس ئېرىپ قايسى ئانا جانۇ تېنى،
نەسلىنىڭ تاتلىق قىلىق، نۇرلۇق ھۆسن-سىماسىدىن؟

قەدرى-قىممەتلىك ئەمەسمۇ نەسلىنىڭ ھەر كۈلكىسى،
خەيرخاھ شاھى نۇشىرۋاننىڭ تۈمەن تىللاسىدىن.

يۈرسە پەرزەنت تاڭ سەھەر مەكتەپكە ھەرقانداق ئانا،
كۈلمىگەيمۇ شادلىنىپ ھېكمەتكە زوق-ئىخلاسىدىن.

ھەم سۆيۈنمەمدۇ بىلىم-پەن قەدرىگە يەتكەن ئانا،
شۇ ئەزىز پەرزەنتىنىڭ دەسلەپكى خەت-ئىملاسىدىن؟

بەختىيارلىق ئۇنچىسى تۆكمەيدىغان جان بارمىكىن،
ئۆتسە پەرزەنتى سۈزۈپ گۆھەر بىلىم دەريا سىدىن؟...

ئاھ شۇ كۈنلەر!...
قانچە مىڭ قەلب ئۆرتىنىپ بولدى كاۋاپ،
مىسلىسىز ئاپەتنى تۇغقان يالماۋۇز ئىغۋاسىدىن!

دەيدىكەن ئۆردەك جاھاننى باسسىكەن كەلكۈن-قىيان،
تاپتى كىملەر نەپ-ھايان ئالۋاستىلار ماجىراسىدىن؟

جان دېگەن ئوتياشمىدى ھەر پەسلىدە كۆكلەيدىغان،

قالمىدى ئىز بۇ ھاياتنىڭ قىممىتى-مەناسىدىن!...

ئەي ئەزىز ئوغلۇم، كۆزۈڭ ئاچتىڭ يېڭى دۇنياغا سەن،
ئويغىنىپ گويا بۈيۈك، شانلىق سەپەر ھۇررا سىدىن.

چۆچۈمە، تىنچلان قوزام، ئەمدى ۋەتەن تاپتى خالاس،
نەسلى ئادەمگە كۈشەندە تەلۈلەر غوۋغاسىدىن.

بىر يولى قوغلانغۇسى كۆڭلى قارا كۆيدۈرگىلەر،
بەختىمىز سورۇنلىرىنىڭ تۆرى ھەم پەگاھىدىن.

ئەل ئامان، يۇرتۇم ئىناق، تىنچ-بەختىيارسەن، جان قوزام،
ئەمدى ئايرىلماس ئانا بەرناسىدىن، زىباسىدىن.

كۈل قوزام، راھەتلىنىپ، كۈلكەڭ-خۇشاللىق نەغمىسى،
جان سۆيۈنسۇن خۇش ئاھاڭ، ئاتەشسىمان مىسراسىدىن.

كۈل قوزام-كۈلگىن قوزام، دەۋرىڭ گۈزەل، بەختىڭ گۈزەل،
ھەم گۈزەل ئىقبالىمىز سۈبھى-سەھەر رەناسىدىن.

ئىجتىھات قىلسا كىشى

ئەجرىدىن قارلىق دالا-تاغلاردا زەر تاپقاي كىشى،
چوڭ ئېقىن-قاينام ئارا نۇرلۇق گۆھەر تاپقاي كىشى.

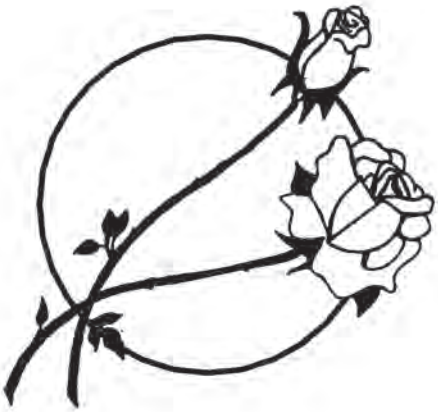
ئەجرىسىز ياپماس بېدىشنى تال، ئۈزۈم مۇنچاقلىرى،
تۆكسە تەر چۆللەرگە يانتاقتىن شېكەر تاپقاي كىشى.

كەزسە پەرھادتەك كۆيۈپ ئاتەشتە ھىجران دەشتىنى،

جان كۆيەر شېرىن سۆپەت ماھى-قەمەر تاپقاي كىشى.

ئىجتىهات قىلسا قۇدۇق قازغانغا ئوخشاش يېڭىدە،
نۇر-جۇلاسى مەڭگۈلۈك ھېكمەت-ھۇنەر تاپقاي كىشى.

پەن-بىلىم ئەڭگۈشتىرى ئادەم-ھاۋا ئەۋلادىنىڭ،
ئۇ بىلەن نۇرانە يول، نۇسرەت-زەپەر تاپقاي كىشى.

ھېيتگاھ

مۇقەددىمە

«ئەزىزانە» ئاتالغان بۇ دىيارنىڭ سەن كۆزى، ھېيتگاھ،
سېنى قۇرغان پاراسەتلىك بىناكار خەلق ئۆزى، ھېيتگاھ.

يۈرەكنىڭ يالقۇنى بىرلە پىشۇرسا خىش قىران ئوغلان،
گۈزەل جانانى گۈل چەككەن كېچەيۇ كۈندۈزى، ھېيتگاھ.

«يىپەك يولى» بىلەن داڭقىڭ تارالغان بارچە ئەللەرگە،
چاچار شەنىگە ھۆرمەت چاچقۇسى ئالەم يۈزى، ھېيتگاھ.

گۈزاھ تارىخ، ئەسىرلەردىن يۈرەك-باغرىڭنى قان قىلدى،
جاھان يازۇزلىرىنىڭ ئەڭ ئەشەددىي يازۇزى، ھېيتگاھ.

بۈگۈن نۇرانە ھۆسنۈڭگە تىكىلگەن كۆيچى ئوغلۇڭنىڭ
نېمىشقا ئۇرغۇماس فونتان بولۇپ ۋىجدان سۆزى، ھېيتگاھ.

نوزۇگۈم قەسىدىسى

«ئەلۋىدا» دەپ ئۇردى ئاھ يارانۇ جانانىم مېنىڭ،
نوزۇگۈم قىلدى خىتاب، بولدى سىماب جانىم مېنىڭ:

ئۇرما ئاھ، سۈرتكىن يېشىڭنى، ئەي ئەزىزانىم مېنىڭ،
سۈرت يېشىڭنى، تىك كۆتەر باشىڭنى، غەمخانىم مېنىڭ.

شۇم رەقىب قاھ-قاھ كۈلەر قان يىغلىساڭ شامۇ سەھەر،

ئەيلىسەك پەرياد ـ نىدا كۆيگەي يۈرەك قانىم مېنىك...

ئانا يۇرت، يادىڭدىدۇ، باغۇمن ئىدىم ئوت مېھرلىك،
بولمىدى تالىق ماڭا گۈلشەندە رەيھانىم مېنىك.

سۇ چىقارغان خار ـ گۈناھكار، كوزا چاققان مۆھتەرەم،
دۆ ـ چايان ئىسكەنجىسىدە قالدى ھەر يانىم مېنىك.

تۇغدى زورلۇق ئۆچ ـ غەزەپنى، ئۆچ ـ غەزەپ تۇغدى بوران،
سالدى كۆكنى لەرزىگە مەردانە ئىسيانىم مېنىك.

قان قىساس ئوقياسىنى ئاتتىم جاھالەت كۆكسىگە،
كۆزگە سۈرتسۇن دەپ يورۇقلۇق ـ نۇرنى دەۋرانىم مېنىك.

قانچە زالىم، بىنومۇس ساتقىن چۆكۈپ غەرق بولدىلەر،
قاينىغان ـ تاشقاندا ھەريان قەھرى ئوكيانىم مېنىك.

تۇن ـ جاھالەت دىۋىسى قىلدى خىرىس شىددەت بىلەن،
قىپقىزىل قان لەيلىسىگە تولدى مەيدانىم مېنىك.

ئەرك سۆيەر شۇڭقار ئىدىم، مەھكەم بوغۇشلاندى قانات،
مەن قەپەستە، زاغۇ قۇزغۇن ئىلكىدە دانىم مېنىك.

ياۋ بېشىغا غەم ـ ۋەھىمە سەن بىلەن بىر بولمىقىم،
ئەي دىيارىم، سەن ئەمەسمۇ جانۇ دەرمانىم مېنىك.

قوللىرىم زەنجىرگە بەند، بولدۇم راۋان سۈرگۈنگە مەن،
خەير ـ خوش دىلداش ـ قېرىنداش، يارۇ تۇغقانىم مېنىك.

قەشقەرى مەھمۇد، خاس ھاجىب ئەجرى سىڭگەن پاك ۋەتەن،
خەيىر-خوش قەلبىم چىراغى خەمسە، دىۋانىم مېنىڭ!...

بەلكى ياۋ مەغرۇر بېشىمنى قىلغۇسى تەندىن جۇدا،
كۆز نۇرۇم ئۆچكەندىمۇ ئۆچمەس مۇراد شامىم مېنىڭ.

ئۇرما ئاھ، مىڭ قەتىرە ياشتىن زەررە ئوت-ئۇچقۇن ئەزىز،
ئۇشبۇ ئۇچقۇندىن يارالغاي قەھرى گۇلخانىم مېنىڭ.

قەھرى گۇلخانىم زۇلۇم قەلئەسىنى قىلغاندا كۇل،
پارلىغاي، كۇلگەي ئەسىرلىك ئارزۇ چولپانىم مېنىڭ.

خوش ئەزىز ياردىلىرىم، ئاھ ئۇرسا، پەريات ئەيلىمە،
سەن ئىشەن، چەكسىز ئەمەس بۇ دەردۇ ھىجرانىم مېنىڭ.

نوزۇگۇم قىلدى خىتاب، بولدى سىماب جانىم مېنىڭ،
كەتتى سۇرگۇن سەپلىرى - مەردانە كارۋانىم مېنىڭ.

خەلق نامايىشى

گۆدەكلىك چاغلىرىم قوينۇڭدا كۆردۇم قانچە تەۋرەشنى،
پەلەكنى لەرزىگە سالغان ئۇلۇغ دولقۇننى-ئۆركەشنى.

شۇ دولقۇن قوينىغا ئالغان زۇلۇمدىن باغرى خۇن بولغان،
مۇئەللىم، ياش تەلەپكار، ھۆپىگەر، دېھقان جاپاكەشنى.

ئۇلار ئۇزمەكتە شۇ دولقۇن ئارا مەغرۇر غۇلاچ تاشلاپ،
تۇگۇپ مۇشت، يەڭ تۇرۇپ، باغلاپ بېلىنى، قىستۇرۇپ پەشنى.

جاكار قىلماقتا مۇنبەردە، ئەنە، شۇڭقار سۈپەت ئوغلان،
قارا زۇلمەتكە قەھرىدىن چېچىپ ئالەمچە ئاتەشنى.

زىرائەت-مايسا ئۆستۈرسەك غۇبارسىز قان بىلەن ياشتا،
جاۋاب ئەيلەڭلار، قانداق ئەجدىھا دەم تارتتى ساپ چەشنى؟!

ياراتساق جەننەتۈل رىزۋان ئانار، ئەنجۈر بىلەن تولغان،
نېچۈن بىزگە نېسىپ ئەتتى زۇلۇم سۈلتانى چۆل-دەشتنى؟

ئىناقسىزلىق ۋە غاپىللىق - ئاسارەت سىرتىمقى، دوستلار،
بۈيۈك بىرلىك - زەپەر، تارىخ راۋا كۆرمەيدۇ چەتنەشنى.

بۈيۈك بىرلىك - قىيان، يوقتۇر ئاڭا بەس كەلگۈدەك تۆسما،
قىيان قىرغاقتا تاشلايدۇ سېسىق لۆجە، كۆپۈك-لەشنى!...

ئەزىز ھېيتگاھ، كۆرۈپ سانسىز قېتىم باغرىڭدا تەۋرەشنى،
نەقىش ئەتكەن ئەمەسمۇ مەن دىلىمدا ئۇشبۇ ئۇنداشنى؟

كەلدى

سېنىڭ قوينۇڭدا بىر سۈبھى سائادەت كەپتىرى كەلدى،
جاپا-كۈلپەتتە پىشقاننىڭ ۋاپادار دىلبىرى كەلدى.

چېلىش تۈلپارىغا مىنگەن، قاۋان-چىلبۆرىنى سۈرگەن،
ئادالەت-ئەرك ئۈچۈن كۆيگەن بۈيۈك ئاۋرال شىرى كەلدى.

تومۇرىدا ئىلى دەريا، سۆزىدە بىباھا مەنا،
ئەرك تەشناسىنىڭ بەرنا، باھادىر رەھبىرى كەلدى.

يولىغا تەلمۇرۈپ بىدار، كۆرۈشتۈق ئاخىرى دىدار،
دېدى خەندان ئۇرۇپ ھېيتگاھ «كۆزۈمنىڭ گۆھىرى كەلدى!»

تۈتۈپ ھۆرمەتتە گۈل ئەنبەر، دېدۇق بىز: مەرھابا، رەھبەر،
ئەجەب چاڭقاق ئىدى قەشقەر، ھاياتلىق كەۋسىرى كەلدى!

شۇ دەم جانلاندى يول-رەستە، چۆمۈلدى نۇرغا بىر پەستە،
دېدۇق بەس-بەستە: قوللارغا چېلىش-جەڭ شەمشىرى كەلدى.

دېدى مۇنبەردە شۇ ئوغلان، مۇبارەك ئىسمى ئەخمەتجان،
كۆتۈرسەك ئەرك ئۈچۈن ئىسيان چايانىنىڭ نەشتىرى كەلدى.

ئىناقلىق قۇدرىتى چەكسىز، ئۈيۇشساق، زىچ بىرىكسەك بىز،
دېگەيمىز ئاخىرى شەكسىز: نىجاتلىق سەھىرى كەلدى.

سۆزى قەلبىمگە ئوت سالدى، بۇ ئوت جىسمىمنى بىر ئالدى،
ئۇنىڭ ھەر سۆز-خىتابىدىن زەپەر ئەگگۈشتىرى كەلدى.

جۇدۇنلۇق تۈنلەر

1

سامانى قاپلىغان ئىغۋا - ۋەھىمىلىك چوڭ تۈتەك پەردە،
زېمىن-تۈپراق جىغىلدايدۇ، ئەلەم-دىشۋار يۈرەكلەردە.

كامارغا تەلمۈرەر ئاش دەردىدە نىمجان شەھەر ئەھلى،
شىلىمغا ئايلىنىپ ئاق ئۇن بۇزۇلدايدۇ چېلەكلەردە.

ئېتىزلار تەختىگە يانتاق-تىكەن ھاكىم-ھۆكۈمراندۇر،

كۆرۈنمەس زەر چېچەك، زۇمرەت خەمەك سۇلغۇن پىلەكلەردە.

بىھوشلۇق دورىسى گويا «كىچىك باتۇر» دېگەن ئۇنۇڭ،
ئاتار ئاسمانغا مۇشت-پەشۋا، قىزىل بەلگە بىلەكلەردە.

ئانا ھېيتگاھ، تەپەككۇر قىل، بۇ ئىشنىڭ كىم جاۋابكارى؟
جىنايەت بارمۇ يا دىتسىز-نادان ئۆسمۇر-گۆدەكلەردە؟

2

ئۇچار ئاتلار چېچىپ قانلار چويۇن مىقلىق تۇياقلاردىن،
چويۇن مىقلىق تۇياقلاردىن، تۆمۇر نەيزە-چۇماقلاردىن.

قىزارغان ئاسفالت يوللار گويا قوقان گىلاس بىرلە،
پىغانلىق ياش بىلەن قانلار ئاقار جۇپ-جۇپ بۇلاقلاردىن.

بېشىدىن ئۇچسا قانلىق مۇشت-چوماق يىرتقۇچ قارا قۇشتەك،
چۈشەر تۇپراققا كۆزنىڭ گۆھىرى ئاجراپ چاناقلاردىن.

ئانا، تارىختا دېھقانلار ساڭا ئاتقانمۇ مۇشت-پەشۋا،
ئېتىز رىشتىنى تەرك ئەيلەپ، كېلىپ سەھرا-يىراقلاردىن؟

جاۋاب بەرگىن ئانا ھېيتگاھ، جېدەلدىن نەپ-ھايان تاپقان،
قارام قاتىل قۇتۇلغايمۇ ئاخىرقى سوت-سوراقلاردىن!؟

3

قىزىل يانغىن... تۇتاشتى ئوت ئۇلۇغ ئالىم فارابىغا،
ئەزىز ئوغلۇڭ خاس ھاجىب، قەشقەرى مەھمۇد، نەۋائىغا.

ئەنە، شېرىن بىلەن پەرھاد ئاشۇ يانغىندا كۆيمەكتە،
يېتەر كىم لەيلىنىڭ زارى، سەنەمنىڭ قايغۇ-ئاھىغا؟

كۆيەر ئاتەش ئارا بىر جۇپ ۋاپادار رابىيە-سەئىدىن،
بولۇپ يانداش جاپاكەش كۈيچىسى نازىم نىزارىغا...

ئانا، كۆيگەندە ئوت-يانغىن ئارا دۇردانە-گۆھەرلەر،
دېگەنسەن قانچە مىڭ لەنەت ۋاباـئاپەت ئىلاھىغا!

دېگەنسەن كۈل قىلىپ بولماس كىشىلىك قەلبىنى ئەسلا،
كىشىلىك قەلب پەرۋانە ۋىسال ئارزۇسى-شامىغا!...

4

«كىيەرىم سەت كۇلاھ-جەندە، پىغان-ھەسرەتكە مەن بەندە،
ئەلەملىك ئۇشبۇ قىسمەتنى ماڭا كىم قىلدى بەخشەندە؟»[1]

شۇ ناخشا خۇددى بىر سەلكىن، يۇرەك گويياكى ياپراقتۇر،
ئۆزۈم نىمجان، ئۇرارمەن ئاھ، جاراھەت-قان پۈتۈن تەندە.

شۇ ناخشا ئاخىرى قوشتى خىرە كۆڭلۈمگە پارلاق نۇر،
زامانغا سوغ نەزەر سالدىم چىدام-تاقەت تۈگەپ مەندە.

بېشىم سىيلاپ سۆيۈپ ئىسسىق پېشانەمگە، دېدىڭ ھېيتگاھ،
«مۇرادىڭ گۈللىگەي بولسا يىگىتلىك جۇرئىتى سەندە».

---

[1] ئۆز دەۋرىدىكى خەلق ناخشىسى ئاساسىدا يېزىلدى.

دېدىم: ياۋىگىنا باش ئەگسەم، دېگىن سەن بىنومۇس ھايۋان،
بالام دە جان پىدا قىلسام مۇراد-بەختىك ئۈچۈن جەڭدە!

سالام ھېيتگاھ

قولۇم كۆكسۈمدە ھەر سۈبھى ساڭا دەيمەن: سالام ھېيتگاھ،
قۇچاقلايمەن يېقىپ باغرىم مېنىك ئامراق ئانام ھېيتگاھ.

سېنىك ياقۇت خىشىگىنى تۈتىيا ئەيلەپ كۆزۈم سۈرسەم،
تولۇپ جىسمىم جاسارەتكە، تاپار كۆڭلۈم ئارام، ھېيتگاھ.

ئېسىمدە دەرد-جۇدالىق دەشتىگە سۈرگۈن قىلىنغان تۇن،
ئاشۇ تۇندە ئىدى باغرىك ئەلەم-ھەسرەتكە جام، ھېيتگاھ.

سېنىڭدىن ئايرىلىپ بولدۇم مىسالى بىر ياۋا كەپتەر،
جۇدالىق ئىلكىدە كەتتى قىران ياشلىق ھارام، ھېيتگاھ.

تولۇن يۈزلۈك نىگارىمنى باغاش ئەتمەس ئىدىم مۇنچە،
سېنى سۆيگەچكە ئۇرغۇيدۇ مۇھەببەت-ئېھتىرام، ھېيتگاھ.

ئائىلە ناخشىلىرى

ئاتا ـ بالا

1

ئالقىنىمدا بىر گېزىت، بىر بەت، بالام،
بەتتە زەپ خۇشخۇي، ئوماق سۆرەت، بالام.

ھەممىدىن بەكرەك سۆيۈندۈرگەن مېنى،
سەندىكى ئالتۇن سۆپەت ـ خىسلەت، بالام.

ئۇلگە ـ ئەلاچى سېپىدىن نەچچە يىل
چەتتە قالماپسەن بىرەر نۆۋەت، بالام.

بىر كېسەل ـ پالەچ ساۋاقداش ـ دوستقا سەن،
ياغدۇرۇپسەن يىل بويى شەپقەت، بالام.

ئەپ كېلىپ مەكتەپكە ھەم ئەپ كەتكىچە،
قانچە تارتقانسەن مۇشەققەت ـ دەرد، بالام.

شۇ مۇشەققەت تاغىدىن ئۆتمەك ئۇچۇن
بەردى كىم روھىي ئوزۇق ـ رىغبەت، بالام؟

كىمدىن ئۆگەندىڭ ئېسىل خىسلەتنى سەن؟
مەن ئاڭا ئېيتاي تەمەن رەھمەت، بالام!

2

گەپ سوراپ قالدىڭ ئەجەب مەندىن، دادا
بارمىدى ئۇستاز بۆلەك سەندىن، دادا؟

دەيدىكەنغۇ كونىلار: ياش نوتىنىڭ
ئاينىشى بىر ياخشى باغۋەندىن، دادا؟

بەھرىمەن ئەتتىڭ مېنىڭدەك نوتىنى
شۇنچە يىللار مېھرى زەمزەمدىن، دادا.

ئۇشبۇ زەمزەم ـ پاك پەزىلەت شەربىتى
مەڭگۈلۈك جاي ئالدى جان ـ تەندىن، دادا.

سەن دېدىڭ: نۇرانە خىسلەت ـ ساپ گۆھەر،
ئىزلە گۆھەرنى بىلىم ـ پەندىن، دادا.

پەن ـ بىلىم شەيدالىقى قالدى مىراس
سەن كەبى ھېكمەتنى سۆيگەندىن، دادا.

شىرنە يىغقاچ سەن بىلىم گۈلزارىدىن،
سۆزلىرىڭ شېرىن شېكەر ـ قەندىن، دادا.

يارۇ دوست، تام قوشنىلار لەززەتلىنەر
ھەر سۆزۈڭ ـ لەۋزىڭدىكى تەمدىن، دادا.

قوشنىمىز بولغاندا ئۇشتۇمتۇت كېسەل،
سەن خالاس ئەتتىڭغۇ چوڭ غەمدىن، دادا.

شۇ كېچە يەتكۈزگىچە دوختۇرغا سەن،
چۈشتىمۇ جان-جىسمى يەلكەگدىن، دادا؟

خىسلىتىڭ ئەينەك ئەزىز نەسلىڭ ئۇچۈن،
ساقلىغاي ئۇ بىزنى سەۋەندىن، دادا.

ئۇشبۇ ئەينەك شۈبھىسىز بەرگەي دېرەك،
تەلىيىم رەناسى كۈلگەندىن، دادا.

قېيىن ئانا-كېلىن

1

سىز ئۈچۈن سالدىم يېكەنداز، ئاق قىزىم،
مەرھەمەت، ھاردۇق ئېلىڭ، ئامراق قىزىم.

شامغا ئۇلاپ سۈبھىنى خىزمەت بىلەن،
قايتىسىگىز ئىشقا سالاي قانداق، قىزىم؟

بولدى، قول سوزماي تۇرۇڭ پەشتامىغا
مەن ئەمەسمۇ شۇنچە ساغلام-ساق، قىزىم.

مېھرى-شەپقەت ئالمىدە سىز مېنىڭ
ئۈسخىسىز يالغۇز قىزىم سىز، تاق قىزىم.

كۆڭلىگىز دەريا ئەزىم دولقۇنلىغان،
جان-دىلىمدۇر ياشىنغان تۇپراق، قىزىم.

نى ئانا بولدى كېلىن ئىسكەنجىدە،

قورۇلۇپ ئاپتاپقا يايغان قاق، قىزىم.

كاج كېلىن، نامېھرىبان، بەتخۇي كېلىن،
قېيىن ئانا بوينىغا بىر سىرتماق، قىزىم.

سىزنى ئوغلۇمغا نېسىپ ئەتكەن خۇدا،
بىزنى قىلدى گۇل بىلەن ياپراق، قىزىم.

سىز تېمەنكى، شاد-خۇرام ئوغلۇم مېنىڭ،
نەۋرە-چەۋرەم بەختىمۇ پارلاق، قىزىم.

2

ئەي ئانا، باغرىم، قەدىردانىم ئانا،
سىردىشىم، دوستۇم، كۆيۈمچانىم ئانا.

ئۆزلىرى شەپقەت-كۆيۈم دۇنياسىنىڭ
تەختىدە شاھى نۇشىرۋانىم، ئانا.

سۇبھى-شام قىلغاچقا پەرۋىش ئۆزلىرى،
ئەتىر چاچتى ئارزۇ رەيھانىم، ئانا.

تۇنجى رەت قىلدىم تەۋەللۇت قوشكېزەك،
قالمىدى جىسمىمدە دەرمانىم، ئانا.

ئايلىنىپ پەرۋانىدەك كۈن-تۈن بىدار،
قايتا جان بەخش ئەتتىلە، جانىم ئانا.

ئاتەشىن ئالقانلىرىدا بولدى ئەي،

شۇ سۆيۈملۈك ئىككى ئوغلانىم، ئانا.

يىگىنە تۇتقان قوللىرىدىن ئۆرگىلەي،
ئەي مېنىڭ ئىشچان، تەلەپچانىم، ئانا!

قوللىرىدا تاپتىلەر پەرۋىش يەنە،
جۇپ قىزىم ـ نۇرانە چولپانىم، ئانا...

مەن كېلىن، پەرزەنتلىرى ھەمراھى مەن،
ئۇ مېنىڭ مېھرى-ۋاپا كانىم، ئانا.

جۇپ كۆزۈم نەم كۆرمىدى، كۆڭلۈم ئەلەم،
زەررە يوقتۇر ئاھۇ ئەبغانىم، ئانا.

دىل سۆيۈنگەچ شەپقىتىدىن بىر ئۆمۈر،
ياڭرىغاي شوخ كۈلكە-خەندانىم، ئانا.

ئول يۈرەككە پاك سۈپەت بەخش ئەيلىگەن
ئۆزلىرى، ئەي ماھى تابانىم، ئانا.

يوللىرىدا جاننى قۇربان ئەيلىسەم،
يوق مېنىڭ ئەپسۇس-پۇشايمانىم، ئانا.

ئۆزلىرىنى ئىشقا سالسام مەن تۇرۇپ،
ئۆرتىنىپ كۆيمەمدۇ ۋىجدانىم، ئانا؟

ئۆزلىرىگە خاس يېكەنداز قوش قەۋەت،
چىقسىلا، ئەي مېھرى غەمخانىم، ئانا.

خونچىلاپ سىنچاي ئۇزاتتىم، ئالسىلا،
ئەي سۆيۈملۈك مەڭگۈ مېھمانىم، ئانا.

ئۆزلىرىنى بىر ئۆمۈر قىلماق رىزا،
مۇددىئايىم، ئارزۇ-ئارمانىم، ئانا.

«يىگىت»

ئېيتىڭا، پەرزەنتنى سۆيمەمسىز، يىگىت؟
بەختىگە راستتىن كۆيۈنمەمسىز، يىگىت؟

باقسىڭىز ئۆز نەسلىڭىز رۇخسارىغا،
ئاتەشىن ھېسقا چۆمۈلمەمسىز، يىگىت؟

قىلسا چىن ھۆرمەت «ئاتام» دەپ ئارزۇلاپ،
ئىپتىخار ئەيلەپ سۆيۈنمەمسىز، يىگىت؟

كۆردى يازدىن تۇنجى قىز پەرزەنتىمىز
دەل يىگىرمە بەشنى، بىلمەمسىز، يىگىت؟

خۇي-مىجەز، بوي-قەدرى، رەڭ-رۇخسارىدا،
ئېيتىڭا، بارمۇ ئېۋەن، غەمسىز يىگىت؟

بولدى پەرزەنتلىك ئانا تەڭتۇشلىرى،
بۇ ئەجەب قىسمەتنى كۆرمەمسىز، يىگىت؟

بىر خەبىدارسىز تېخىچە نەسلىمىز،
نە ئىرۇر ئىللەت، سەۋەب دەمسىز، يىگىت؟

سىز خالاس بولماي «پىيەنچۈك» نامىدىن،
ئېيتىڭا، ئەلچى كۆرەلەمسىز، يىگىت؟

ئۆتمىسە «خان كۆۋرۈكى»دىن ئىنسۇ جىن،
ئار-نومۇستا سىزمۇ ئۆلمەمسىز، يىگىت؟

نەسلىمىز بەختىگە زامىن بولسىڭىز،
دەۋزىخى دەۋلۇندا كۆيمەمسىز، يىگىت؟

نەغمسە نەزمىلىرى

«پەنجىگاھ» مۇقەددىمىسى
(ئىقتىباس)

«ساڭا يۈز شۈكرى، يارەب، بىزگە ئادىل پادىشاھ قىلدىڭ،
پېقىر مىسكىنگە ئابدۇرەشىدخاننى پاناھ قىلدىڭ.»

بۇۋام ئافراسىياپ قۇتلۇق ئىزىدىن لالە بەرق ئۇرغان،
مۇقەددەس، پاك زېمىننى ئۆز قۇلۇڭغا تەختىگاھ قىلدىڭ.

كۆڭۈل مۈلكىنى غاپىللىق غۇبارىدىن خالاس ئەيلەپ،
جاپا ئەھلى كويىدا شام-سەھەر بىدار، ئاگاھ قىلدىڭ.

مەگەر شاھ بولسا شىر-يولۋاس بولۇر تايغانمۇ يولۋاستەك،
گويا بىر ئارسلانىڭنى بۇ ئەلگە رەھنەما قىلدىڭ.

ئەقىل نۇرى مۇنەۋۋەرلەر يېقىلماس تۈۋرۈكى تەختىڭ،
ئەقىل-ئىمانى كامىلنى سىپاھۇ ئەھلى جاھ قىلدىڭ.

ئوغۇزخانۇ سۈتۈق بۇغرا تەۋەررۈك بارىگاھ ئەتكەن
زېمىننى راھىتى جانىڭ ئارامگاھ، سەيلىگاھ قىلدىڭ.

ئارامگاھىم ئارا سۆيگەن كۆيۈمنى راك، بايات، ئىراق،
ناۋا، سىگاھ، ئەجەم، ئوشاق، چەببىيات، چارىگاھ قىلدىڭ.

بىدارى مەن سەھەر-ئاخشام، ئۇزۇلمەس دىل سىرىم - ناخشام،

كۆڭۈل ئەسرارىغا ئۆزھال، مۇشاۋىرەكنى گۈۋاھ قىلدىڭ.

يۈرەكتە غايىبانە نۇر، قولۇمدا دىلكىشىم تەمبۇر،
شاھىنشاھىمغا بەخش ئەتكەن كۈيۈمنى پەنجىگاھ قىلدىڭ.

«نەفسى، قىل دۇئا كۈن-تۈن خۇدانىڭ ئىلتىپاتىغا،
كى شاھىڭ ھەققىدە قىلماي دۇئا قاتتىق گۇناھ قىلدىڭ.»

ئەپۇ ئەيلەڭ

ئەپۇ ئەيلەڭ ئۇلۇغ شاھىم، گۆدەكلىك، بىئەقىللىقنى،
تونالماي قاپتىمەن سىزدەك كۆيۈمچان، مېھرى ئىللىقنى.

«تىكەن» دەپ ساپتىمەن بىلمەي قىزىل گۈل مەھلىياسىنى،
ئۆگەتتى قايسى شەيتان بۇ كەبى تىل، بەد پېئىللىقنى؟

تىكىلسە مېھرىلىك جۈپ كۆز«سۈيى زەن» دەپتىمەن، يارەب،
قويۇپتۇ كىم مېنىڭدەك بىر نادانغا مۇنچە زىللىقنى؟

ھاياتىبەخش نۇر چېچىپ تۇرسا سەدەبىنىڭ قوينىدا گۆھەر،
بىلەلمەي قاپتىمەن، قانداق يۇياي ئۇشبۇ خىجىللىقنى؟

كۆڭۈل ئاسمانىدىن يىتسۇن تۇمانى بۇ خىجىللىقنىڭ،
خۇدايىم بىزگە بەخش ئەتسۇن ئۆمۈرۈايەت ئىجىللىقنى.

بەدنام

«ئوتۇنچى» دەر ئىمىش بىر كىم ئاتامدەك غەمگۇزارىمنى،
جۇدۇن-چاپقۇنغا بەرداشلىق مېنىڭ روھىي چىنارىمنى.

ھەقىقەت نەيزىسى ئوخشاش ئېگىلمەي تۇرسا تىك، مەغرۇر، ئۆسمەك ئىسكەنجىگە ئالغان بۇ ئۆتكۈر زۇلپىقارىمنى.

دېگەن ئۇ: جۇت-تۇمان ئالتۇن قۇياش رۇخسارىنى توستى، تاۋاپ ئەيلەي ھەسەتگاھتىن كېتىپ ئۆز يۇرت-دىيارىمنى.

«ئوتۇنچى» بولسا ئۇ بەرھەق كۆڭۈل ئاستانىسى نۇرسىز، قولۇمغا كىممۇ تۇتقۇزغاي ئىدى تەمبۇر-ساتارىمنى؟

پاراسەت مەشئىلىدىن نۇر تۆكۈپ كۆڭلۈمگە قانداقمۇ، سۇزۇك تاڭدەك گۈزەل ئەتكەي ئىدى بەختىم-باھارىمنى؟

ئايرىلماس ناملار

تەشەككۈر ئەيلىگىن ئەلنىڭ بۇيۇك غەمخورى سۇلتانغا، مادار-دەرمان ئاتا قىلدى مۇرۇۋۋەت-مېھرى ھەر جانغا.

مۇقامنىڭ كۈيلىرى ھەرئان چېچىلغان بىھىساب ئۇچقۇن، ئۇنىڭ بەھرىدە ئايلاندى ئۇلۇغۋار ئوتقا-گۈلخانغا.

نەسىللەردىن نەسىللەرگە مىراس بۇ سوۋغىنىڭ قەدرى زامان ئۆتكەنچە يوقسىلگەي پايانسىز كۆككە-ئاسمانغا.

ئۆتۈپ قەرنە-ئەسىر، بەلكى، چىقار تەييارغا ھەييارلار، نەسىللەر، بەرمىگىن پۇرسەت مۇغەمبەر تۇلكە-شەيتانغا!

مۇبارەك نامى باغلانغان مۇقامنىڭ شاھ ئېتى بىرلە، بۇ ناملار تەڭ چۆمۈلگەي مىڭ-تۇمەنمىڭ يىل شەرەپ-شانغا!

كۈنچىقىشقا سەپەر

مۇقەددىمە

پولات دۇلدۇل تىنىم تاپماي ئېتەر پەرۋاز يىراقلارغا،
سەپەرلەر بەھرىدىن چۆمدۈم ئەزىم دەريا-بۇلاقلارغا.
ئەزىم دەريا-بۇلاقلاردىن چېچىلغان مەرۋايىت چەشمە
تىزىلدى جەۋھىرى ئىلھام بولۇپ ئاپئاق ۋاراقلارغا.

پولات دۇلدۇل

پولات دۇلدۇل ئۇچار تىنماي سەھەر-ئاخشام، قىشىن-يازى،
قاناتلىق شاھى-سۈمۈرغنى قويار تەڭلىكتە پەرۋازى.

تولۇن ئايلىق كېچە ئۇچسا بېيجىڭدىن سەددىچىن بويلاپ،
قۇمۇل بوستانىغا يەتكەي سەھەر-سۈبھىدە ئاۋازى.

ئەجەب دۇلدۇلكى، مىڭ دۇلدۇل قۇۋۋىتى-دەرمانى بار تەندە،
جاھاننى قانچە ئاختۇرساڭ تېپىلماس نۇسخە-ئەندازى.

بېيجىڭدىن تەڭرىتاغ - تارىمغىچە قالۇن سىمى ئوخشاش
سىلىنغان قوش قەۋەت رېلىس - بۇيۇك ھۆرمەت پايانىدازى.

ئۇچار بېيجىك تامان دۇلدۇل سەپەرداش-يار بولۇپ بىرگە،
پەلەككە ياڭرىتىپ ھەرئان بۇيۇك غەلىبە-زەپەر سازى.

زەپەر سازى جاراڭلاتقان كارامەت ئاشۇ دۇلدۇلنىڭ
پۇتۇن ئىچ-باغرىدا ئالتۇن، گۆھەر، نېپىت - نېپىت گازى.

شۇ دۇلدۇلنىڭ كۆكسىده لەۋهە، بېشىدا تاجى شۆهرەتنىڭ، ئۇ قانچه تېز، راۋان ئۇچسا قىزىل ئاستانه مىڭ رازى.

مەدەنىي مىراس پىدائىيلىرى

(چىن شىخۇاڭ قورچاق لەشكەرلەر سارىيىنى زىيارەت)

كۆمۈلگەن سەپمۇ سەپ لەشكەر-ئەمىر ھەيكەللىرى سانسىز، تىلى بارمايدۇ ئادەمنىڭ دېيىشكە جانۇ دەرمانسىز.

ئۇچار دۇلدۇل كەبى ئاتلار، يۈگەنلەر زەر-كۈمۈش بەلكى، ئۇنى مىنگەندۇ شاھ-نەۋكەر، ئۇرۇشقاق بەگلەر ئارمانسىز.

تۈمەن ئەپسۇسكى، مىڭ پارە بولۇپتۇ قانچىلاپ ھەيكەل، ئەسىرلەر ئۆتمىگەچ گۈلدۈرماما-چاقماق ۋە توپانسىز.

بىرى باشسىز، ئونى پۈتسىز، يۈزى قولسىز، قۇلاقسىز ھەم، يېتىپتۇ زار بولۇپ ھەقدا يولىغا غەلۋە-چۇقانسىز.

ئۆتۈپ تارىخىي بىر دەۋران - ئەجەب قىسمەتكە يار جەريان، مىراس ھەقدالىرى كەپتۇ جاكارسىز - شاھى پەرمانسىز.

تۈزەلسۇن، ئەسلىگە كەلسۇن باھاسىز بۇ مىراس قانداق؟ بۇلاردەك قوللىرى ئەپچىل پىدائىي قىز ۋە ئوغلانسىز؟

يۈرەك، بۆرەك كۆچۈرگەندەك تەلەپچان مويىسپىت دوختۇر، سالار ئەسۋاب پىدائىيلار ئاۋايلاپ قىلچە نۇقسانسىز.

ئۇلار دەيدۇ: ئۇلۇغ ئەجداد مىراسىنى ئەزىز بىلمەس

نادان مىللەت، نادان ئەۋلاد ئۆتەر مەڭگۈ شەرەپ-شانسىز!

مۇزېي تەسراتلىرى

تامغا

تەپەككۇر ئەھلى-ئاقىل شاھ قولىدا شام-چىراغ، تامغا،
شىجائەتسىز ھاماقەت ئالدىدا ئۆتمەس پىچاق، تامغا.
رەھىمسىز تاش يۈرەك زالىم، قاراقچى ئىلكىگە ئۆتسە،
تۈمەن مىليون جاپاكەش باشىغا قانلىق چوماق، تامغا.

ئىسرىق سالغۇچىلار

ئۆزىنى قايسى شاھ بىلدى ئاۋامنىڭ يارى-ھەمراھى،
كېزەر سۈمۈرغ بولۇپ ئالەم ئۈنىڭ پاك روھى-ئەرۋاھى.
بىراۋ سەجدە قىلۇر ئىكرام بىلەن ئىسرىق سېلىپ جۇپ-جۇپ،
يۈرەكتە باردۇ كىملەرگە تەشەككۇر، قاغىشى، ئاھى؟

ھارۋا

ئاجايىپ ھارۋىكەش، ئايھات، كۈمۈش-ئالتۇنمىدۇ چاقى؟
ھۈزۈر سۈرگەن شاھىنشاھقا جاھان بولماپتىغۇ باقى!
ئۆتەيلى ئەجرىمىزدىن تەۋرىمەس، كۆچمەس مۇنار تىكلەپ،
بۇلاقتەك قاينىسۇن ئىلھام، تۈزۈكرەك قۇيغىنا، ساقى!

كاۋاپدان

باھاسىز مول مىراس ئىچرە كۆزۈم چۈشتى كاۋاپدانغا،
ئەسرلەردىن ئۆتۈپ ھالقىپ يېتىپ كەپتۇ بۇ دەۋرانغا.
ھايات رىشتى كاۋاپ بىرلە تۇتاشقان بىر قەدىم مىللەت
مىراسى شۇ قەدەر زىننەت بېرىپتۇ بۇ گۈھەر كانغا.

يەنئەن دەريا‌سى

قىران پەسلىم سېنى كۆرمەي ئەجەب كۆيلەپتىمەن، يەنخې،
بولۇپ بىر چاكقىغان قۇش سەن تامان ئۆرلەپتىمەن يەنخې.

كۆرۈپ نامۇ نىشانىگنى تۇمەن جەڭنامە ـ داستاندىن،
هاياتىبەخش قاينىمىگدا مىڭ چۆكۈپ ـ ئۆرلەپتىمەن، يەنخې.

ئەسىر قىلغان ئىكەن بىلسەم، سېھىرلىك بىر غۇۋا تۇيغۇ،
سانا‌قسىز شام ـ سەھەرىمنى پىدا ئەيلەپتىمەن، يەنخې.

تىنىمسىز ئۆرلىسە پەرۋاز زامان تۇلپارى يۈكسەككە،
سېنىڭ هەم شاۋقۇنۇڭ يەتتى پەلەككە دەپتىمەن، يەنخې.

نېسىپ بولدى دېسە كۆرمەك بۇگۈن ۋەسلى دىدارىگنى،
هاياجاندا جىمى جىسمىم بىلەن تەۋرەپتىمەن، يەنخې.

ئوگۈممۇ يا چۈشۈممۇ، ئاه، تۇرۇپسەن قاغجىراپ ـ چاكقاپ،
سېنىڭ مۇنداق بولارىگنى ئەجەب بىلمەپتىمەن، يەنخې!

لەخمە

ئەنە، ئالدىمدا ياڭ جيالىڭ زەبەردەس، قەددى ـ قامەتلىك
قېزىلغان باغرىدا مەزمۇت ـ يېقىلماس گەمىلەر رەتلىك.
دېدىم خاس گەمىدە ئەينەن كۆرۈپمەن يان ئىشىك، لەخمە،
ئۆلۈمدىن قورقمىغان داهى نېمانچە پەم ـ پاراسەتلىك!

دېهقان بوۋاي

تىزىلغان شۇنچە ئابىدە داۋانلارغا، ئېگىز دۆگگە،

تۇرۇپتۇ دۆڭده دېهقان چال بېشىدا كونا بىر لۆڭگه.
چۈشەيلى بىللە سۇرەتكه، دېدى، مىڭ تەستە قوزغالدى،
باقالماي ئاھ ئەجەب بولدۇم يادائغۇ بۇ چىراي-ئۆڭگه.

رىكشىكەش

گۈگۈم پەيتى، باقار تەشنا-تەقەززالىق بىلەن يولغا،
چىراي-تۇرقى ئوخشايدۇ ئورۇق قىرچاڭغۇ دۇلدۇلغا.
داۋان-دۆڭلەر ئېشىپ هارغان بىدەرمان رىكشىكەش ئاخىر،
دېدى يەڭگىل تىنىپ بىر ئۇھ قاراپ ئالقاندىكى پۇلغا.

لۇگۇچياۋ

ئەنه، ئاستىمدا لۇگۇچياۋ، كۆز ئالدىمدا ئايان تارىخ،
تەۋەررۈك بىر قېرى تارىخ، هاياتبەخش نەۋقىران تارىخ.

نىجاتلىق ئىزدىگەن مىليون يۈرەكنى ئەيلىگەن زەردار،
جىمى ۋاراق-قۇرى، هەتتا چېكىت-پەشىلرى قان تارىخ.

ئادەمزات ئەركىنلىك گۈستاخ، هاياسىز دۈشمنى هەرئان،
ياسايدۇ مىڭ هىيله-نەيرەڭ بىلەن يالغان-يامان تارىخ.

گۈرۈچتىن ئىلغۇتكەندەك قارا كۈمەك، شېغىللارنى،
ئاتار ئويدۇرما-يالغاننى يىراقلارغا هامان تارىخ.

كىشەن-زەنجىرگه بوي بەرمەس غۇرۇرلۇق، قەهرىمان مىللەت،
ياراتقان پاك قېنى بىرله پەخىرلىك، قەهرىمان تارىخ!

دالیەن کەپتىرى

تۈمەن قەلئەدە يوق بىر ھال، تىكىلدىم لال بولۇپ يەرگە،
يېشىل دۇردۇنغا، مەخمەلگە چېچىلغان ئۇنچە-گۈھەرگە.

گۈھەر-ئۇنچە ئەمەس ئەسلا، پېقىر سەپسالدى، ئاڭلاڭلار،
يېشىل چىملىق ئارا غەمسىز-بىئازار شۇنچە كەپتەرگە.

راۋا كۆرمەيدىكەن كۆز-قارنى توق پۇقراسى دالیەننىڭ،
قەپەس-قىلتاقنى كەپتەردەك مۇلايىم يارۇ دىلبەرگە.

بوۋايلار دەيدۇ: جان نەۋرەم، يېقىن دوست-ھەمراھىڭ كەپتەر،
مۆھۈر ئويماقتىدۇر گويا سەبىي دىل-روھىي مەرمەرگە.

ئۇچار جانۋارغا ئەرك-ھۆرلۈك، بىئازار تىنچ ھايات بەرگەن،
بۇ يۇرت ئەھلى ئۇچۇن پۈتتۈم تەشەككۇرنامە دەپتەرگە.

پەخرلىك ئاخشام

ئېچىلدى سەھنىدە بىر گۈل - گۈزەل خانتەڭرى زىباسى،
يۈرەككە سالدى بىر ئاتەش كەرەشمە-نازى، سىماسى.

تەبەسسۇم ئەيلىسە كۆكلەم قۇياشىدەك كۈلۈپ-پارلاپ،
گويا گۈلباغقا ئايلانماي كۆڭۈلنىڭ دەشتى-سەھراسى.

جىمى جۇپ-جۇپ قاناتلىقلار ئۇنىڭ پەرۋازىدىن ھەيران،
تەئەججۇپ ئەيلىگەي ئاۋازىدىن كۈي-ناخشا دۇنياسى.

چاۋاكلاردىن گويا ھاسىل ئۇلۇغ گۈلدۇرماما-چاقماق،

تومۇرلار يامرىغان-تاشقان قىيانلىق سۆيگۈ دەرياسى.

چۆمۈلسە شۇنچە شۆھرەتكە مۇبارەك سەنئىتىم-پەخرىم،
ھاياجان قوينىغا چۆممەس نېمىشقا زارى-تەشنا سى؟

تونۇش پۇراقلار

گۈزەل دالىەن، يېشىل قىرغاق، نەزەر سالدىم يىراقلارغا،
قەيەردىندۇ تونۇش بىر ھىد يېتىپ كەلدى دىماغلارغا.

دېدى دالىەن پەرىزاتى: تەئەججۇپ ئەيلىمەك مېھمان،
زېمىن-ئاسمانغا ئەنبەردەك چېچىلغان خۇش پۇراقلارغا.

ئىپار-ئەنبەر چېچىپ تۇرغان «كاۋاپ» ئاتلىق بۇ مەلھەمنى،
بۇيۇك خانتەڭرى ئەۋلادى ئېلىپ كەلگەن بۇياقلارغا.

ئاتا قىلدى ھاياتىي كۈچ كاۋاپدان رەستە-يوللارغا،
ھېرىسمەن بىز بۇ مەلھەمنى ياراتقان ئوت-پىراقلارغا.

كاۋاپتۇر راھىتى جاننىڭ، ئەمرى دورا-دەرمەكنىڭ،
ئۇ بەرگەي نۇر-ھارارەتلەر خىرەلەشكەن چىراغلارغا.

سېھرلىك كېچە

قاراڭغۇ تۈن... كۆمۈش سىملار ئارا شاھانە ساز كەلدى،
يۈرەكنى ئوينىتىپ «سىرداش بولايمۇ؟» دەپ ئاۋاز كەلدى.

زەبەردەس، تەن دۈرۈس بىر ئەر دېسۇن قانداقمۇ «ھاجەتسىز»؟

جاۋابىم سەلكىنى ئىچرە ئاجايىپ جىلۋە-ناز كەلدى.

پېقىر ئەردى ئەلەم-ھىجران چۆلىدە چاقماقتەك كارۋان،
تۇتۇپ جۇپ قولدا ئالتۇن جام تەببە دىلنەۋاز كەلدى.

ھاياتلىق كۆكسىدە نەشتەر ئۇراتتى جۇت-جۇدۇن سىرتتا،
مېنىڭ خانەمگە گويا نۇر-قۇياشلىق ئەتىياز كەلدى.

نە بولغاي ئاتمىسا تاڭلار ئاران تاپقاندا دىلبەرنى،
تۇمەن ئەپسۇسكى، مۇنداق پەيت پېقىرگە بەكمۇ ئاز كەلدى.

مويسىپت سەپەرداش

سەپەرداش مويسىپت كەتكەن نىشان ئەيلەپ بازار-رەستە،
قۇياش پاتتى، دېرەكسىز ئۇ، كۆڭۈل تەشۋىشتە، ۋەسۋەستە.

«ئېزىپ نەلەردە يۈرگەندۇ، نېچۈن قىسمەتلەر كۆرگەندۇ،
قەدەم تاشلار ئىدى زىققا تۇپەيلى تەستە-مىڭ تەستە...»

كۆرۈندى مويسىپت كۆزگە، كىرىشتۇق بارچىمىز سۆزگە،
گويا بوستاندا سانسىز قۇش ۋېچىرلاپ كەتتى بەس-بەستە.

دېدى ئۇ مۆھتەرەم سەبداش: جاۋاب ئەيلەڭلار، يارەنلەر،
سۆيۈملۈك نەسلىنى كىممۇ دەقىقە تۇتمىسۇن ئەستە؟

ئۇلار سوۋغامنى بىر كۆرسە، سۆيۈنسە، يايرىسا-كۈلسە،
جىمى جەبىر-جاپا ئەستىن چىقىپ كەتمەمدۇ بىر پەستە؟

بىھاجەتمەن

بىھاجەتمەن، تىۋىت، مەشۇت-يىپەكلەرگە بىھاجەتمەن،
ئىسسل قۇندۇز ياقا، گارمۇن ئىتەكلەرگە بىھاجەتمەن.

سىنىڭ قەلبىڭگە باغلانغان مىنىڭ قەلبىم ئۆمۈرۋايەت،
گۈھەر كۆز زەنجىرى ئالتۇن يۈرەكلەرگە بىھاجەتمەن.

سىنىڭ تەن ساقلىقىڭ، مېھرىڭ-ئەقىدەڭ-بايلىقىم، بەختىم،
گۈزەل شاھانە ئالتۇن تاج-جىيەكلەرگە بىھاجەتمەن.

مىنىڭ راھەت-ئارامىمدۇر سىنىڭ ئوتلۇق سۆزۈڭ-لەۋزىڭ،
ئۆزۈڭ بار، شىرنە-شەربەت، قەنت-گىزەكلەرگە بىھاجەتمەن.

پۈتۈن ئۆمرۈڭدە بىر كەپتۇ بۇ پۇرسەت، سەيلە قىل، ئويىنا،
ساڭا ھاجەت ئىرۇرمەنكى، بىزەكلەرگە بىھاجەتمەن.

ئالتۇن نۇر

ئۇچار دۇلدۇل، كۆڭۈلنىڭ زەر قانات شۇڭقارى تېز ئاندىن،
جاھاندا بارمۇ، كىم بىلسۇن، ئىغىرراق نەرسە ھىجراندىن؟

بولۇپ كەتسۇن سەپەر-سەيلە كۆڭۈللۈك قانچىلىك مەيلى،
ئۆتەركەن قىز-ئوغۇل، مەھبۇب، رەپىق تەشنالىقى جاندىن.

بىتاقەت-سەۋرسىز دەيمىز:«نىمانچە ئاستا بۇ پويىز،
ئارامسىز تاغ-داۋان ئاتلاپ كېتىپ قالغاندۇ دەرماندىن؟»

«قۇمۇل» دەپ ياڭرىدى سىگنال، يۈرەكلەر كەتتى تېپچەكلەپ،

جسمى جان لەرزىگە كەلدى گويا بىر سېھرىي ۋولقاندىن.

ئورۇن بەردى جۇدۇنلۇق كۆز تۇنى كۆكلەم سەھەرىگە،
ئەنە بەرق ئۇردى ئالتۇن نۇر تۇغۇلغان يۇرت قەدىرداندىن!

خاتىمە

سامانىڭ پەيزىنى بىلمەس پەلەكتە پەر قېقىپ باقماي،
ئېقىن دەريا ھۆزۈرىنى بىلەر كىممۇ ئېقىپ باقماي.
ھاياتلىق رىزقىنىڭ نەرقى-باھاسىغا يېتەر كىم بار،
سۆيۈملۈك نازىنىن دىلبەر لېۋىگە لەۋ يېقىپ باقماي.
يېتىپ بولغايمۇ تەكتىگە تۇمەن سېھرىي كارامەتنىڭ،
ئىرادە بەلۇبغى باغلاپ سەپەر قەنتى چېقىپ باقماي.

1997-يىل نويابىردىن 1998-يىل يانۋارغىچە
شىئەن، يەنئەن، بېيجىڭ، دالىيەن

سەلتەنەتلىك دەرسخانا

مۇقەددىمە

ئېتەلمەس بۇ قەدەر شەيدا مېنى ھەرقانچە توي-نەزمە،
كۆڭۈلنى مەھلىيا ئەتتى بۇيۇك تارىخي كۆرگەزمە.
كېزىپ ئۆتتۇم گويا مەنمۇ ئاشۇ جەڭگاھنى سەككىز يىل،
تۆكۈلدى مىسلى يامغۇردەك كۆكۈل ئاسمانىدىن نەزمە.

تۇغۇلگەن مۇشت

جاھان تەۋرەيدۇ مۇستەھكەم تۇغۇلسە نەچچە مىليون مۇشت،
ئۆزىنى بىلمىگەن تەلۋە بۇ مۇشتلار ئالدىدا بىھوش.
جاكار ئەيلەيدۇ مەرد پالۋان: ئاچايلى يول قىزىل قاندىن،
پىچاق يەتكەندە كۆكرەككە نە ھاجەت تەۋرىنىش-قورقۇش!

چوڭ قىرغىن

1

خىيال قىلغانمىكىن مەلئۇن بۇ مىللەتنى يۇرەكسىز دەپ،
جاپا سەھراسىدا يەككە-يېگانە، يار-يۆلەكسىز دەپ.
قىرىپ ھەريان، كۆمۈپ ھەرئان تۇرۇپ-چامغۇرنى كۆمگەندەك،
بىراقلا يوق قىلىش مۇمكىن جاھاندىن ئىز-دېرەكسىز دەپ؟!

2

تىلىنى كەستى نەس جاللات «زېمىن بىزنىڭ!» دېسە كىمكى،
ئۆزى سۆيگەن زېمىنغا جان تەسەددۇق ئەيلىسە كىمكى،
كۆزىنى ئويدى ئادەملىك نەزەر بىرلە تىكىلگەنىنىڭ،
ئەزىز تەندىن جۇدا قىلدى بېشىنى ئەگمىسە كىمكى!

يېقىلغان جەڭچى

ۋەتەن شەيداسى بىر ئوغلان، ئەنە، ئاستا يېقىلماقتا،
گويا تەۋرەپ زېمىن-ئاسمان، قىزىل چاقماق چېقىلماقتا.
ئاداققى دەمدە ئۇ تەشنا تىكىلدى ئالغا - جەڭگاھقا،
ئەنە، ياۋ تەختى-بەختىگە ئۇلۇغ ئوتلار يېقىلماقتا.

كۆزى ئوچۇق مېيىت

ئېچىلغان كۆز... گويا ئۇ ئەل-ۋەتەن بەختىنى كۆرمەكتە،
قۇياشتەك پارلىغان-كۈلگەن گۈزەل ئەتىنى كۆرمەكتە.
گويا ئۇ جان پىدا قىلغان مۇقەددەس ئانا تۇپراقتا،
ئۆزى سۆيگەن، سېغىنغان سەلتەنەت تەختىنى كۆرمەكتە.

شانلىق سەپەر

ئۆلۈمدىن ئۇركۈتۈپ بولماس ئۆلۈمدىن قورقمىغان ئەلنى،
ئۆمۈرلۈك باغلىغان تۇرسا نىجاتلىق-ئەرك ئۇچۇن بەلنى.
ئۇزۇلمەس-توختىماس كارۋان كۆز ئالدىمدا ئايان ئەتتى،
تۇغان-توسقۇنغا بوي بەرمەس كارامەت زور قىيان-سەلنى.

ۋەتەن بايرىقى

غەزەپلىك تولغىنار ناپاك تاپان ئاستىدا پاك تۇپراق،
غۇۋا ئاسماندا جەۋلان ئېتەر يېگانە بىر بايراق.
بۇ بايراق - پەخرى مىللەتنىڭ، سىمۋولى غەلبە، شۆھرەتنىڭ
پەلەككە تىكىلگەن قايسى پىدائىي، قايسى چاغ قانداق؟

ئەۋلاد

بىرى جان بەرسە تىك تۇردى تۇمەنمىڭ ئىزباسار ئەۋلاد،

سوراق ئەيلەپ ياۋۇزلارنى ئېگىز دارغا ئاسار ئەۋلاد.
جاپاكەش باغرىدەك چاكىقاپ يېرىلغان ئانا تۇپراقتا،
غۇبارسىز قان-تەرى بىرلە ئېسىل گۈلباغ ياسار ئەۋلاد.

تۇتقۇن سوراقچى

كىشەن-زەنجىرگە بەند مەھبۇس، قوراللىق سوتچى-تەرگەۋچى،
ئۇ چەت-بۇ چەتتە شۇمشەيگەن ھاياسىز غالچا-ھاۋ-ھاۋچى.
تەكەببۇر سوتچىلار گويا قاۋان-چىلبۆرىدۇر ھالسىز،
قىران تۇتقۇن ساداقتىن ئوق ئۇزۇپ تۇرغان جەسۇر ئوۋچى.

گۆدەك مەھبۇس

نېمىشقا بۇ قەپەستە، ئەي گۆدەك-يۇمران گىياھ سەنمۇ؟
ئۇلار ئالدىدا قىلغانتىك نېمانچە چوك گۇناھ سەنمۇ؟
گۇناھىك شۇكى، مۆلدۈرلەپ تۇرار بىر جۈپ كۆزۈك، ئوغلان،
دېمەك، قانلىق رېئاللىققا ھەقىقىي بىر گۇۋاھ سەنمۇ!

يېتىم قىزچاق

ئاناك ئۆلگەنگە يىغلامسەن، داداك ئۆلگەنگىمۇ، قىزچاق؟
تۇغۇلغان، يايرىغان ئىللىق ئۆيۈك كۆيگەنگىمۇ، قىزچاق؟
سەۋر قىلغىن، جۇدا بولساك ۋەتەندىن نە قىلۇر ئەردىك؟
يېتىملىكتىن تۇمەنمىك قات ئېغىر بولماسمىدى دەردىك؟

لەخمە ئۇرۇشى

ئۆگەنمەك شەرت سۈرۈپ-قوغلاش، قېچىشنى ھەم مۆكۈنمەكنى،
گېزى كەلگەندە ياۋ-دۈشمەن يۈرەك-باغرىدا ئۇنمەكنى.
سېنى پايلاپ مۆكۈپ ياتسا قاۋان چىشلىق قەبىھ جاللات،

دېسۇن مەردانىلىك كىممۇ يۇگەنسىز ئاتقا مىنمەكنى!

بىر بەندە

ئانا ئەل ياۋى ئالدىدا ھىجايدى-كۈلدى بىر بەندە،
ئۇمۇرتقا-ئۇستىخان يوقتەك ئېگىلدى ئەۋرىشىم تەندە.
ئانا ئەل بەختى-ئىقبالى قۇياشتەك پارلىغان دەملەر،
چۈشەر نە ھالغا، جان دوستلار، بۇنىڭدەك رەزگى-شەرمەندە؟

قورچاقلار

«ئاتە!» دەپ بولغۇچە ئاتتى ۋەتەن شەيداسىنى قورچاق،
قەپەزگە سالدى نۇرلۇق تاك، باھار تەشنا سىنى قورچاق.
بۇلۇك-پۇچقاقتا قاخشايدۇ قىلالماي خۇش خوجايىننى،
بېرىپ ئۇستەك نىگارى ھەم سەبىي زىبا سىنى قورچاق.

بەل يەشكەنلەر

كۆتۈردى غەلبە جامىنى ۋەتەن دەپ جاننى تىككەنلەر،
بۇ يولدا جان بىلەن تەندەك ئۇيۇشقان-زىچ بىرىككەنلەر.
ئۇلۇغۋار غەلبە جامىغا ئۇزاتسۇن قولنى قانداقمۇ،
داۋانلىق يولدا بەل يەشكەن - ئۇزاق يولدىن زېرىككەنلەر؟

تىلەمچىلەر

قاقاقلايدۇ قىساسنىك تاشىدا خەنجەر بىلەشكەنلەر،
سەپەرداش يارىنى سۆيگەن، قەدىرلەشكەن، يۆلەشكەنلەر.
«تېرىقتەك بۇ جېنىم نەگە سىغار؟» دەپ ئاھۇ زار ئەيلەر،
ۋەتەن-ئەل ياۋىدىن ئېھسان، ئەمەل-ئۇنۋان تىلەشكەنلەر!

رېستوراندا تۆكۈلگەن ئاچچىق ياش

ئىسىت، قان-تەر!

ئەجەب ئازادە-كۆركەم زال، نەقىش-زىننەتتە يېگانە،
تورۇس، ئاسمانىدا سانسىز گۆھەر يۇلتۇزلار نۇرانە.

كۆمۈلگەن داستىخانلار مول مەئىشەت، نازۇ نېمەتكە،
زىياپەت بولمىغاي بەلكى بۇنىڭدەك كاتتا-شاھانە.

شىرە ئۈستىدە جەم بوپتۇ پەلەكتە يايرىغان-ئۇچقان،
دېڭىزدا بەھۇزۇر ئۇزگەن ماھارەت ئەھلى دوستانە...

تۇمەن ئەپسۇس، ئېغىز يوقتۇر يېمەككە، ئاھ ئېغىز يوقتۇر،
تۆكۈلسە كىم قويالايدۇ قېنى كىمگە جەرىمانە؟

ئىسىت، ئاشقان-تۆكۈلگەن ئاش، ئىسىت قان-تەر، ئەجىر-مېھنەت!
بۇ ھالدىن ئەجنەبىيلەرمۇ ئەجەب ھەيرانە-ھەيرانە.

نېمانچە چوڭچىلىق بىزگە؟ نېمانچە كىبرى-مەغرۇرلۇق،
بۇ قىلمىش بىزنى قىلماسمۇ ھامان ۋەيرانە-ۋەيرانە؟

جاھانغا پاتمىغان نى-نى كۆرەڭ باي، كاتتا زاتلارمۇ
بولۇپ كەتكەن شۇ ۋەجىدىن گاداي، سەۋدايى دىۋانە.

«ئەزەلدىن قەدىمگە يەتمەك ئۇدۇمغۇ بىزگە ئاش-نانىنىڭ»
دېدىم كۆزدىن تۆكۈپ ئىسراپ تائام ئۈستىگە دۇردانە.

لەززەتسىز نېمەت

ئەجەب ئازادە-كۆركەم زال، نەقىش-زىننەتتە يېگانە،
زىيادەت-بەزمە بولغايمۇ بۇنىڭدەك كاتتا-شاھانە؟

ئۇرۇلسا توقمىقى دۇمباق جىغىلدايدۇ تورۇس-تاملار،
بوران زەربىدە چايقالغان دېڭىز گوياكى بۇ خانە.

يۈرەكلەر خۇددى مەي تولغان ئىدىشتە لەيلىگەن ئالما،
«خوشە-خوش!-دەيدۇ سازەندە،-قېنى، توۋلايلى مەردانە!»

جاراڭلىق باشلىنار ناخشا، گويا ئاسمان گۈرۈلدەيدۇ:
«ئەزەلدىن بىر ئىدىم، بولدۇم سېنىڭ دەردىڭدە مەڭ دانە».

ئەسەر يوق ھېسسىيات-مۇڭدىن، ئەسەر يوق بەھرە بىرلىكتىن،
بىرى قەشقەرگە سۈرەيدۇ، بىرى كۆزلەيدۇ پەرغانە.

ھايالىق كۆكسى رەققاسنىڭ ئوچۇقتۇر، كىندىكى ھەتتا،
قۇيۇندەك پىرقىراپ-تاقلاپ قىلۇرلەر غەيرىي جەۋلانە...

تۇمەن ئەپسۇسكى، ئاڭلاشقا، كۆرۈشكە كۆز-قۇلاق يوقتۇر،
بۇ يەڭلىغ «روھىي نېمەت»كە بولۇپتۇ كىممۇ مەستانە؟

يېقىملىق كۈي-ناۋا مەلھەم-شىپاھ، ئەكسىنچىسى ئوغا،
جاھاندا كىم بۇ ھېكمەتنى دېسۇن قانداقمۇ ئەپسانە؟

مۇھەببەتلىك نەزەر سالساق كۆمۈلمەس ئىزغا، تارىخقا،
تۇمەنلەر ئەيلىگەن جاننى بۇ يول-مەنزىلگە ئىشانە.

ئۆزۈڭنىڭ قەدرىنى بىلگىن سۆيۈملۈك كۆيچى، سازەندە،
كۆتەر سەندىن نېمە سەنئەتخۇمار ئەل، ئەھلى دەۋرانە؟

ئاھ، ئىسراپ ھايات!

يېزىپتۇ «ۋاقتى سائەت تۆت» تىلى سايرايدۇ سائەتنىڭ،
ئۆتۈپ دەل ئالتىدىن تارى ئۇزۇلدى سەۋرى-تاقەتنىڭ.

دېگەنكەن ئەۋلىيا ئەجداد: «قۇرۇق چايدىن كاچات ياخشى»،
بۇ ھېكمەت بەلكى ئۆتكەندۇ دىلىدىن ھەر بىتاقەتنىڭ.

ئۆتەر ئالتۇن-گۆھەر دەملەر، يەنە شۇ چاغ، قۇرۇق ئەسنەك،
نېچۈن يېمەس دىلى ئازار ئەزىز مېھمان-جامائەتنىڭ؟

دېگەن پۇرسەتتە بىز كەلدۇق، جاۋاب ئەيلەڭلار، ساھىبخان،
جاۋابى شۇمۇ بىز قىلغان بۇيۇڭ ئىخلاس-ساداقەتنىڭ؟

خەۋەر بەرگەنمىدى تەشرىپ قەدەمدىن ياكى شاھ-خانىش،
كويىدا چوت سوقامسىز يا سېھىرلىك نەپ-تاپاۋەتنىڭ؟...

ئېچىلدى داستىخان ئاخىر، تۇرۇپتۇ جەۋھىرى تەييار
ھاياتلىق ئالمى ئۆزرە جىمى جانلىق، زىرائەتنىڭ.

يوقالغان ئەھلى سورۇننىڭ قەيەرگە ئىشتىھا-زوقى،
نېچۈن چاقمايدۇ قەنتنى بۇ نېمەت، بۇ ھالاۋەتنىڭ؟

سەۋەب: «كەچكى غىزايىڭنى رەقىب-ياۋىڭغا بەر، نەسلىم،-
دېگەن ئەجداد-ئۇ مەنبەسى تۇمەن خىل رەنج-جاراھەتنىڭ.

ئۇلارنىڭ جۇملىسىدىندۇر سېمىزلىك، قەنت كېسەل، زىققا...
قاراپ باق، پۈتمىسەڭ دەستۇرىغا مىللىي تېبابەتنىڭ».

ۋاقىت ئىسراپ-ھايات ئىسراپ، غىزا - ئەل ئەمگىكى ئىسراپ،
ئەمەسمۇ بۇ يولى ئالەم بىزارى دۆت-ھاماقەتنىڭ؟

يەنە بىز قانچە قېتىمىز جاھاندىن ئەتىۋا جانىنى،
كىشەن-زەنجىرىدە مۇنداق يارامسىز ئەسكى ئادەتنىڭ؟

ۋاقىتنىڭ قەدرىگە يەتمەك قېتىلسا نە بولۇر قايتا،
قاتارىغا گۈزەل ئەخلاق-ئەدەپ، ئىنسان، دىيانەتنىڭ؟

ئارام ۋە ھارام

يېقىملىق سازى بۇ تويىنىڭ جېنىمغا زەپ ئارام بولدى،
ئەزىز مېھمان، قېرىنداش، دوست-بۇرادەر شاد-خورام بولدى.

ئېچىلدى ئارزۇ رەناسى سۆيۈملۈك نەۋقىرانىمنىڭ،
بىلىملىك، پاك-دىيانەتلىك پەرى ئامراق بالام بولدى.

ئىچىمدە بىر ئەزىم دەريا سالار ئاسمان-پەلەك شاۋقۇن،
يېگەن زاغرام ناۋات، ئىچكەن سۈيۈم شەربەت-قىيام بولدى.

ھاياجانلىق بېقىپ ھەريان ساقال سىيپاپ غۇرۇر بىرلە،
دېدىم: مېنىڭ شۈكرى، بىر قەرزىم چىرايلىقچە تامام بولدى...

تۇمەن ئەپسۇسكى، باشلاندى سۇرەن-چوقان ئالا-تاغىل،
ئارام تاپقان جېنىم قايتا سقىلدى، بىئارام بولدى.

نېمانچه غەيرىي قىلمىش بۇ؟ لىباسى ئاق پەرىشتەنىڭ
توساتتىن سەتلىشىپ، سۈرمە ئېلىنغان خالتا-خام بولدى.

ئىسىت، ئاپئاق لىباس، ئاپئاق بەدەنلەر مەيدە بۇلغانغان!
گويا ئالتۇن قۇياشلىق تاڭ-سەھەر بىردەمدە شام بولدى.

ئوڭۇمۇ يا چۈشۈمۇ، خۇش ئىپارنى سۈردى بىر بەتبۇي،
مانا، بىر پەستە پاك ئارزۇ، ھالال ئەجرىم ھارام بولدى!

تۆھپىكار سورۇن

مۇھەببەتلىك نەزەر سالسام ئازادە رېستورانلارغا،
ئۇچار كۆڭلۈم قۇشى مەندىن سوراقسىز ئۇ زامانلارغا.

ئىسىت كۈنلەر، ئۇزاق تۈنلەر كامارغا تەلمۈرۈپ ئۆتكەن،
قەلەندەردەك تاۋاق تەڭلەپ، بويۇنداپ داشقازانلارغا.

تېگىشكەن بىز ئەمەسمۇ شۇ ئېچىرقاش زەربىدىن، دوستلار،
باھاسىز زەرنى، گۆھەرنى كېپەككە، زاغرا نانلارغا؟

ئۇ كۈنلەر كەتتى كەلمەسكە، ئىچىپ-يەپ كەچكىچە، سەمرىپ،
بېسىم قىلماق نەھاجەتتۇر بۇ جانغا، ئاشقازانلارغا؟...

دېمەڭلار رېستوران «تەنھا غىزا سەيناسى»، يارەنلەر،
ئۇ - سەھنە، رول ئېلىپ يەتكەي تۈمەنلەر يول، نىشانلارغا.

بىرىككەن مەنىۋى لەززەت غىزانىڭ لەززىتى بىرلە،
بېغىشلار قوش ھۇزۇر جەننەت ھۇزۇر-بەھرىنى جانلارغا.

يەنە ئۇ سورۇنى سۆيگۈ-ۋاپا، دوستلۇق، ئىناقلىقنىڭ،
يوچۇقمۇ يوق ئەمەس غەيرىي تاپاۋەت، نەپ-هايانلارغا.

خىرىس ئىسكەنجىدە تۇرسا ئېسىل مىللىي خاراكتېر-روھ،
دېمەيمىز نە ئۈچۈن«هاي-هاي!» يوسۇن بىلمەس نادانلارغا؟

قەلەمدە تۆكتى ئاچچىق ياش ئۇزاق تۇنلەردە تەشنائى،
ئۇرايلى بىللە سەپ قامچا يامان قىلمىش-يامانلارغا!

2002-يىل نويابىر

ئۇيغۇر دارۋازلىرى

سۆز بېشى

ئۆتۈپتۇ بۇ ئانا يۇرتىنىڭ تۈمەنمىڭ قەھرىتان - يازى،
جاھانسىز بەخش ئېتىپ دەرمان چويۇن كولدۇرما ئاۋازى،
تىنىمسىز ياڭرىسا چەكسىز دالالاردا مۇقام سازى،
پايانسىز ئەرشىدە غەيۇر قىران بۇركۈتلەر پەرۋازى،
قىران بۇركۈت ئەمەس، ئالتۇن قانات جانبازى - دارۋازى.

ئەجەب

ئۆتتى داڭلىق سەيلىگاھ - سەنشيادا قالتىس ياز ئەجەب،
ياڭرىدى ئاسمان - پەلەك ئۇيغۇرچە نەغمە - ساز ئەجەب.
مىڭلىغان - ئونمىڭلىغان جۈپ كۆز نەزەر سالماقتا تەڭ،
بارچە تىلدا «مىڭ ياشا، ئادىل» دېگەن ئاۋاز ئەجەب.
راۋۇرۇس تەڭشەكنى تۇتقان بۇ زەبەردەس نەۋقىران،
ئەرش - مۇئەللەق قوينىدا ۋاھ، ئەيلىدى پەرۋاز ئەجەب.
ئاستىدا چاڭجياڭ گويا ئۇ مىسلىسىز چوڭ ئەجدىها،
تەۋرىنىپ يا ئەيمىنىپ قالمايدۇ ياش دارۋاز ئەجەب.
ئۆتتى ئاخىر پىلىسراتتىن، قىلدى تەزىم ئۇچ بوغۇز...
تاڭ قېلىپ ئالەم دېدى: «ئۇيغۇر ئىكەن جانباز ئەجەب!»

شۆھرەت جانباز

ھەركىشىنىڭ تاللىغان - ياقتۇرغىنى باشقا ئەجەب،
بەخش ئېتىپتۇ بىر ھەۋەس، بىر ئوتنى ھەر ياشقا ئەجەب.
كۆكتە پەرۋاز ئەيلىگەن مەردانە جانباز خىسلىتى -

غايىبانە ئوت يېقىپتۇ بىر قەلەمقاشقا ئەجەب.
دەپتۇ:«جانبازلىق تامام مەنسۇپمۇ ئەرلەرگە، ئاداش،
بىزدە يوق جۇرئەت-ئىرادە بەلنى باغلاشقا ئەجەب؟!»
ئۇچتى جەۋلان قىلدۇرۇپ قۇندۇز چېچىنى ئەرش ئارا،
ئىپتىخار، ئىلھام بېغىشلاپ قان-قېرىنداشقا ئەجەب.
مېھرىگۈل - ئىسمى، باشئەگىم باغرىدا جىسمى ئۇنىڭ،
شۇ ئىسىم چوڭقۇر ئۇيۇلدى مەڭگۈلۈك تاشقا ئەجەب.

ئەرش مەلىكىسى

لەرزىگە سالدى يۈرەكنى مەڭگۈتاش بەرگەن سادا،
ئېيتتى قانچە ئايجامال پەرى «بۇ يولغا جان پىدا!
جەبرى، ئاپەت تاغلىرىنى ئەل قىلىپ-باش ئەگدۇرۇپ،
پاك شېھىتلەر ئارزۇ-ئارمانىنى ئەيلەيمىز ئادا...»
بەردى شۇنداق پاك قەسەم جانباز پەرى ئاينۇر ھەسەن،
«بول ئامان، قۇچقىن شەرەپ-شان» دەيدۇ مەرد، پالۋان دادا.
مويىسپىت «ئۇلۇغ ئاتا» ناملىق ئۇلۇغۋار چوققىلار،
كەل قىزىم، يول ئاچ زەپەرگە، - دەيدۇ، - ئالەم ئالدىدا.
ئەللىك ئىككى دەل مىنۇتتا مىڭ غۇلاچ ئارقان بېسىپ،
بىر سەھىپە ئاچتى بۇ دۇنياۋى قامۇس بابىدا.

كارامەت

ۋاھ، ئەجەب ھال: كۆكتە خانە، ئاستىدا زۇمرەت دېڭىز،
بىر زەبەردەس نوچى جانباز ئەرش تامان تاشلايدۇ ئىز.

سىم ئەمەس، گويياكى ئۇ مەشرەپ-مۇقام سەيناسىدا،
بولمىغاي بۇنداق كارامەت ئادىمىي دۇنياسىدا.

لەرزىگە كەلمەكتە ئەرش قەلئەسى ياڭراق سازىدىن،
پاك غۇرۇر، ئەركەكچە روھ ياغماقتا كۈي-ئاۋازىدىن.

ئۇردى گاھ زەخمەك راۋابقا، چۈشتى گاھ شادىيانىغا.
ئايمۇ بولدى ئۇ قەدەم قويغانغا يۈكسەك خانىغا.

«يەڭگۈچى ئابلەت ئۆزۈم» دەپ مەيدىسگە مۇشتلىغان،
ئالدى ئاخىر ئەل ئارا ئالىي شەرەپ قوش-قوشلىغان.

شائىر قەلبى

كۆيچى بولساڭ

ئوقۇپ بەرسەم كېچە يازغان شېئىرىمنى،
قوزغالمىدى سەندە ئىسسىق ھاياجان.
بىر مەيۈسلۈك قۇچتى خۇرسەن دىلىمنى،
(مەن بۇ ھالنى كۆتمەس ئىدىم، ئانىجان!)

ـ تەنتەك قوزام، ـ دېدىڭ سىيلاپ بېشىمنى، ـ
كۆيچى بولساڭ ئەل تىلىغا يېقىن بول.
ھەر قۇرۇقدا يانسۇن ئېلىڭ ئارزۇسى،
ئەلنىڭ يۈرەك تومۇرىدا ئېقىن بول.

بولغىن يىراق رەڭلىك، پۈچەك قۇرلاردىن،
ساددا سۆزلەپ مېغىز تۆككىن تىلىڭدىن.
شېئىرىڭ شۇ چاغ قۇمغا سىڭگەن تامچىدەك،
دىلغا سىڭەر، مەنمۇ رازى سېنىڭدىن.

1962 ـ يىل سېنتەبىر

قۇچاقلا، ئۇ ـ سېنىڭ داداڭ!

(ئانا ئاغزىدىن)

1

كۆلۈپ كىردىڭ... ئۆڭكۈڭ ئۆچتى،
تۇرۇپ قالدىڭ، بالام، مەڭدەپ.
قارا، ئالدىڭدا تۇرغان كىم،
ئېچىپ باغرىنى قول تەڭلەپ؟

بالام، كىم ئۇ، كۆزىدىن ئوت ـ
تومۇز تەپتى يېنىپ تۇرغان؟
سېنىڭ ئىشقىڭ بىلەن شۇدەم
پۈتۈن جىسمى ئېرىپ تۇرغان؟

داداڭ شۇ، قوي يېتىرقاشنى،
گىرە سال بويىنىغا ئوغلۇم!
دادا!... دەپ ۋارقىرا ئۇنلۈك،
ئۆزۈڭ ئات قويىنىغا ئوغلۇم!

ئۇنىڭ ئوڭ مەڭزىگە سۆيگىن،
پۈتۈن مېھرىڭ بىلەن سۆيگىن.
ئۇنىڭ سول مەڭزىگە سۆيگىن،
يۈرەك ـ قەلبىڭ بىلەن سۆيگىن.

داداڭ شۇ، قوي يېتىرقاشنى،
قۇچاقلا بۇ گۆھەر تاشنى.
ئۇنىڭ باغرىغا تۆك ئەمدى،

خۇشاللىق - قايغۇلۇق ياشنى!

2

ئاشۇ يادنامە، سۈرەتكە،
قاراپ سۈردۈڭ خىيال، ئوغلۇم.
پەرەز قىلسام، كېزەر ئۆسمۈر
دىلىڭدا بىر سوئال، ئوغلۇم.

جاۋاب بەر، سەن ئىدىڭ قانداق
ئېمىزگە شورىغان چاغدا؟
ئاشۇ ئەپتىڭگە ئوخشامسەن
گالىستۇك تاقىغان چاغدا؟

ھاياتلىق بۈگۈن كۆردۈڭ،
داداڭنى تۇنجى رەت، ئوغلۇم.
ئۇنىڭ ياشلىق گۈزەللىكىدۇر
كۆزۈڭ تەككەن سۈرەت، ئوغلۇم.

بۈگۈن ئەپتى - ئىسكەتى
سۈرەتكە ئوخشىماس راستتىن.
ئاسانمۇ ئون قارا قىشنى،
قەپەستە ئۆتكۈزۈش باشتىن؟

ئەزىزىم تۇرمىغىن مۇنداق،
گۇمان - شۈبھە بىلەن مەڭدەپ.
تۇرامسەن يا قېنى - نەدە،
ئۇنىڭ مەڭزىدىكى مەك دەپ؟

بېشىغا شۇ ئېغىر يىللار،
قىلىپتۇ قار-قىرو تارتۇق.
ياۋۇزلۇق خەنجىرى ساپتۇ
قارا مەڭ ئورنىغا تارتۇق.

چاناقلارغا پېتىپ كەتكەن،
كۆزىدىن قورقما، ئەيمەنمە.
سۆڭەككە چاپلىشىپ كەتكەن،
يۈزىدىن قورقما، ئەيمەنمە.

داداڭ شۇ، ئات ئۆزۈڭ، ئوغلۇم،
قۇچاقلاپ ئېيت سۆزۈڭ، ئوغلۇم!

3

سېزىكلىك چاغلىرىم... باشقا
جۇدالىق مۆلدۈرى ياغدى.
ئاتاڭ تاشلاندى زىندانغا،
بۇ ھىجراندىن يۈرەك ئاغدى.

تۇغۇلدۇڭ، ئەي ئەزىز ئوغلۇم،
ھۇقۇشلار ھۇۋلىغان تۈندە.
جەھەننەم ئوتلىرى بۇ جان-
تېنىمنى قورۇغان تۈندە.

چىرايىمغا بېقىپ ئىللىق،
كۈلۈپ-يىغلاپ ئەمەك بولدۇڭ.
ئەلەملىك تۈندە يار-سىرداش،
يېقىن ھەمراھ-يۆلەك بولدۇڭ.

ساڭا مەن ھەر قېتىم باقسام،
ئەلەم كۆزدىن يىراق بولدى.
سېنىڭ ئىشقىڭ، مېھىر-ۋىشتىڭ،
ھاياتىمدا چىراغ بولدى.

«دادا-داد-دا» دېسەڭ، ئوغلۇم،
كۆزۈمدىن ئاقتى قانلىق ياش.
داداڭنىڭ لەۋزى ھەم مېھرىڭ
ماڭا بەردى چىدام-بەرداش.

«دادام كىم؟» دەپ سوراپ قالدىڭ،
ئاشۇ سۇرەتنى كۆرسەتتىم.
«دادام نەدە؟» قىلالماي سۆز،
ئەلەملىك تولغىنىپ كەتتىم.

دېدىڭ بىر كۈن: ئانا، سۆزلە،
دادام قىلغان جىنايەتنى.
دېدىم: ئوغلۇم، داداڭ سۆيگەن،
ئەقىلنىڭ نۇرى - ھېكمەتنى.

بېرەي دەپ بال-ھەسەل ئەلگە،
يۈرەككە شىرنە يىغقان ئۇ.
ئىجادىي بەيگىدە دۇلدۇل
مىنىپ مەيدانغا چىققان ئۇ.

ھامان ئايرىلمىغان سېرىكول،
قەلەم، رەڭلىك قېرىنداشتىن.
ساناقسىز تۈننى ئۆتكۈزگەن،

سىزىق-چىرتيۇژ سىزىپ باشتىن.

ۋەتەننىڭ تەقدىرى، بەختى،
داداڭنىڭ شۆھرىتى، ئوغلۇم.
گۈناھى ئەل ئۈچۈن تۆككەن
ھالال تەر-مېھنىتى، ئوغلۇم...

دېدىڭ:«ئاھ، نىم بولاتتىم شۇ
دادامنى بىر كۆرۈپ ئالسام.
قولۇمنى بوينىغا تاشلاپ،
تۇمەنمىڭنى سۆيۈپ ئالسام».

سۆيۈملۈك پارتىيە بىزگە،
ئاتا قىلدى ۋىسال پەسلى.
ۋىسال قەنتىنى چاق ھىجران-
تۇنىنىڭ يادىكار نەسلى.

داداڭ شۇ، قوي يېتىرقاشنى،
قۇچاقلا بۇ گۆھەر تاشنى!

1978-يىل ئۈرۈمچى

تۆت ناخشا

(پېشقەدەم ئوقۇتقۇچۇم مۇھەممەت رېھىمنىڭ شۇ ناملىق غەزەللىرىگە مۇخەممەس)

1

«ئىسىت، ئەپسۇس!» دېمەس كەلسە بېشىغا ھەر بالا ئاشىق،
ۋىسال ئەييامىنى كۆزلەپ كېزەر چۆل-كەربالا ئاشىق،
چېپىپ تاغ، ئەيلىگەي قان-تەر ئىزىدىن باغ بىنا ئاشىق،
مېنىڭ قەلبىمدە كۆپ ناخشا، جۇنۇنمەن ناخشىغا ئاشىق،
ۋۇجۇدۇم بىرلە «كارۋان ناخشىسى»غا مەھلىيا-ئاشىق.

كەمەك ئەييار يېغىدا ئۆز جىگەر-باغرىنى قورۇيدۇ،
ھالال ئەجرىڭ ھوسۇلىنى قاقاس چۆللەرگە سورۇيدۇ،
باھادىر قەلبىدىن قانلىق قىساس - جەڭ سازى ئۇرغۇيدۇ،
شۇڭا ھەر ئاڭلىغان دەمدە دىلىم ئېكرانى يورۇيدۇ،
كۆرۈنگەي ئۇندا چوڭ كارۋان سەپەرگە جان پىدا ئاشىق.

قىزىل يۇلغۇن چېچەكلەر چاچقۇسى چاچماقتا ئوڭ-سولدا،
نە خىسلەت بارىكى تالماس جۇپ قانات تۇلپاردا، دۇلدۇلدا،
نۇرى زۇلمەتكە دەھشەت يوللىغان ئالماس قىلىچ قولدا،
كېتىپ بارماقتا مەنزىلگە قىزىل تۇغلۇق قوشۇن يولدا،
كۆرۈندى شۇ ئۇلۇغ سەپتە مېنىڭدەك بىناۋا ئاشىق.

ئۆمۈرنىڭ قىممىتى يۈكسەك، مۇھەببەت قىممىتى ئاندىن،
ۋىسال يولى ئېچىلغاي مىڭ مۇشەققەت، دەردۇ ھىجراندىن،
ۋىسال پەسلىگە كىم يەتكەي قاچان كەچمەي ئەزىز جاندىن،

بۇ يولدا قانچە كارۋانلار ئۆتۈشتى ئىز سېلىپ قاندىن،
نىگارى ۋەسلىگە يەتمەي، تاپالماي باشپاناە ئاشىق.

بوۋايلار «يول ئازابى ـ گۆر ئازابى» دەپ ماقال قاتقان،
ۋەلېكىن «گۆر ئازابى»دىن ئەمەس بىر دەممۇ باش تارتقان.
سەۋەبكى، بىر بۇيۇك ئارمان يۈكىنى يەلكىگە ئارتقان؛
ئۆتۈشتى يەنە بۇ يولدىن خالايىق قەھرىگە پاتقان،
ستەمكار پادىشاھ ـ خاقان، جاھانساز ئەنبىيا، ئاشىق.

ئۇلۇغ ئەجداد ئۇمىدىنى يۈرەك ـ قەلبىدە چىڭ ساقلاپ،
قارا تۇن كۆكسىنى يارغان قىزىل چاقماق كەبى چاقناپ،
جاھاندىن ئۆتتى نى مەردلەر كىشىلىك بۇرچىنى ئاقلاپ،
ماڭا بۇ ناخشا ھەر نۆۋەت قېرى تارىخنى ۋاراقلاپ،
«كۆرۈپ قوي، ـ دەيدۇ، ـ ئەجدادىڭ كۆرەشكە شۇنچىلا ئاشىق!»

كۆپايە تۇتى قۇشقا زەر قەپەس ئىچرە كۈمۈش قونداق،
دېمەس باغلاقتىكى تايغان بولۇپ قالدىم ئەجەب مۇنداق،
قاۋان، تايغانغا يەم بولغاي بۆلۈنگەي قوي، يېتىم ئوغلاق،
«ھۇرەر ئىتلار، يۈرەر كارۋان»، سەپەر مەنتىقىسى شۇنداق،
ئىزىدىن قايتمىغاي باسقان ۋەتەنگە دىلەرىا ئاشىق.

2

بۇيۇك خانتەڭرى باغرى مىڭ بېھىشتىن ئەتىۋار باغچە،
غەزەللەر ھەر گىياھ ـ ياپراق لېۋىدە ئويىنىغان تامچە،
«ئانارگۈل»، «لەيلى»، «ئاسىيگۈل»... بۇ «گۈللەر» سانىدۇر قانچە،
مېنىڭ قەلبىمدە كۆپ ناخشا دېگىزدەك چايقىلار شۇنچە،
«ئانا ئارزۇسى» نىڭ مەۋجى چاچار قىرغاقتا زەر ئۇنچە.

تولۇن ئايلىق كېچە بۇلبۇلگويا كۆيلەيدۇ بۇ كۆينى،
چېچىپ ئاتەش تىلىدىن دىلرەبا كۆيلەيدۇ بۇ كۆينى،
كىشىلىك ئالىمگە باشپاناھ كۆيلەيدۇ بۇ كۆينى،
ئۇمىد-ئارزۇ بىلەن تولغان ئانا كۆيلەيدۇ بۇ كۆينى،
ئەزىز پەرزەنتىمۇ ئىزھار قىلالماس مېھرىنى مۇنچە.

جاھاندا مىڭ تۈمەن تاتلىق، جىمىدىن تاتلىقى پەرزەنت،
نەسلىسىز ئۆي گۈرىستاندۇر، كۆكۈل ئاۋاتلىقى پەرزەنت،
گۈزەللىك بابىدا بەرنا، گۈزەل، سۈمباتلىقى پەرزەنت،
ئۇنىڭ پۈتكۈل خىيالى، قايغۇسى ھەم شادلىقى پەرزەنت،
ئانا مېھرى ھۈزۈرىدا قۇياشنىڭ تەپتى ئۇچقۇنچە.

جۇدۇن كەزگەندىمۇ يۇرتنى ئانا مېھرى گۈلى سۈلماس،
ئامانكى ياش كۆچەت، باغۋەن دىلىغا غەم چېكمى قونماس،
نەسىللەر كۈلكىسىدىن ساز-يېقىملىق خۇش ناۋا بولماس،
رۇجەكتىن چۈشسە ئاي نۇرى قاراپ پەرزەنتىگە تويماس،
قاراڭغۇ تۈندە قول بىرلە سىيلايدۇ كۆكىلى تىنغۇچە.

كېلەچەك سۆيگۈسى-ئىشقى ئانا قەلبىگە كۈچ-دەرمان،
كۆتەر ھەقداسىنى تەشنا داۋانلىق يولدا چوڭ كارۋان،
يېكمى ئەۋلاد بىلەن ئۆسكەي قوشۇننىڭ قۇدرىتى چەندان،
بېرىپ ئاق سۈت، تۆكۈپ قان-تەر قاتارغا قوشسا نە ئارمان،
بىلىنگەي بىر ئۆمۈر تارتقان جاپاسى شۇندا بىر كۈنچە.

ئانا قابىل، ئانا ئادىل، سېخىي، ھىممەتتە تەڭداشسىز،
ئانا ئاقىل ۋە دانادۇر بىلىم-ھېكمەتتە تەڭداشسىز،
ئانا قەدرى توسۇپ بولماس قىيان قۇدرەتتە تەڭداشسىز،
ئانا مېھرى ئەجەب ئىللىق قەدىر-قىممەتتە تەڭداشسىز،

هاياتلىق شۇ مۇھەببەتكە چۆمۈلگەي تاكى سۈلغۇنچە.

گۆدەكلىكتىن بولۇپ ئۆستۈم مۇقام-ئەلنەغمىگە ئاشنا،
ۋە ھەتتا قىلمىدىم سۈبھى-سەھەرلەر ناخشىسىز ناشتا،
«بېلىق دەريادا ئۇسسۇز»دۇر، يەنە مەن ناخشىغا تەشنا،
ئانا تەسۋىرىگە يەتمەس بۇنىڭدەك مىڭلىغان ناخشا،
تىزالمايمەن ئاڭا لايىق قەلەمدىن دەستە گۈل-غۇنچە.

3

«بۇيۇك خانتەڭرى كۈي-ناخشا، ئۇسسۇلنىڭ كانى، تىنماي قاز!»
ئانام ئېيتقان بۇ سۆزنى يادىكار ئەيلەپ تەۋەررۈك ساز،
سەھەر-ئاخشام ئۇرۇپ زەخمەك تىنمىسىز ناخشا ئېيتسام ئاز،
مېنىڭ قەلبىمدە كۆپ ناخشا ياشايدۇ زوق بېرىپ قىش-ياز،
ئۇنىڭ بىرسى يۈرەكتىن ئۇرغىغان كۈي -«مېھرىبان ئۇستاز».

يېتىشكەندەك گۆرىستاندىن مۇقام باغى - غەزەللىككە،
يېتىشكەندەك قېلىن چاققاق-تىكەنلىكتىن ھەسەللىككە،
ئېرىشكەندەك ۋىسالىنىڭ نەۋباھارى ئاي مەسەللىككە،
قاچان ئاڭلانسا شۇ ناخشا مېنى ئۇندەپ گۈزەللىككە،
خىيالىم كەپتىرى ئىرپان بېغىغا قىلىدۇ پەرۋاز.

ئەنە ئون يىل!... جاھالەت تەختىدە چەكسىز زۇلۇم-كۈلپەت،
قىزىل تونلۇق شاياتون ئالدىدا مەردانە بىر قامەت،
ئۇنىڭ ھەر سۆز-خىتابىدا بۇيۇك ھېكمەت، ئەقىل، قۇدرەت،
گويا بۇ ناخشا رەسسامدەك سىزار قەلبىمگە بىر سۈرەت،
كۆز ئالدىمدا بولۇر پەيدا ماتانەتلىك ئۇلۇغ ئوبراز.

ئۆزۈمنى قاتمۇقات توسقۇن-توساق ئىسكەنجىدە سەزسەم،

ئەقىل ئاستانىسىدىن بىر ياۋا كەپتەر كەبى تەزسەم،
ۋە يا جۇرئەت تىغى بىرلە سېھىر زەنجىرىنى ئۈزسەم،
كىتاب كۆرسەم، پىكىر قىلسام، ئىجاد سەھراسىنى كەزسەم،
يېنىمدا شۇ ئۇلۇغ ئوبراز تۇرار دائىم بولۇپ ھەمراز.

بوۋاقلىقتىن قەدەم قويدۇم قىرانلىق دەۋرىگە ئەمدى،
لېۋىم ياقتىم بىلىم ئاتلىق نىگارىم لېۋىگە ئەمدى،
پۈتۈن جانۇ تېنىم مەپتۇن ئۇنىڭ ساپ مېھرىگە ئەمدى،
ئىدىم بىر چاغ كۆچەت مەنمۇ، كىرىشتىم مېۋىگە ئەمدى،
ئېرىشتىم بۇ لاياقەتكە شۇ ئۇستازدىن ئېلىپ ئەنداز.

ئېچىلدى گۈل ـ چېچەك سەنئەت ـ بىلىم بېغىدا رەڭگارەڭ،
بولۇپ ئەلنىڭ خۇش ئاۋاز بۇلبۇلى، سىڭلىم، ھامان ئۆرلەڭ،
تىلەيدۇ دەل شۇنى ئۇستاز: ياشاڭ، ياشناڭ ئۆسۈپ گۈللەڭ،
قېنى سىڭلىم، تەلەپ سىزگە: يەنە شۇ ناخشىنى كۈيلەڭ،
كۆڭۈلگە بېرىدۇ ئىلھام بىلىمگە چىللىغان ئاۋاز.

4

يورۇتسۇن تۇننى قانداق جىنچىراغ شولا چېچىپ پىل ـ پىل،
يورۇيدۇ تۆھپىكار باغۋەن ـ مۇئەللىم مېھنىتىدىن دىل،
ئۇنىڭ قان ـ تەرىدىن ھاسىل قاقاس چۆللەردە تارىم، نىل،
مېنىڭ قەلبىمدە كۆپ ناخشا، ھۇزۇرى ـ پەيزىمۇ ھەر خىل،
«سالام سىزگە مۇئەللىم» نىڭ ناۋاسى ھەممىدىن سەرخىل.

بۇ ناخشا تاڭدىكى شەبنەم ۋاپا رەناسىغا سىڭگەن،
بۇ ناخشا خۇددى يامغۇر ئېھتىرام دەريا سىغا سىڭگەن،
بۇ ناخشا ـ ئوت، بۇيۇڭ ھۆرمەت ئۇنىڭ جۇلاسىغا سىڭگەن،
مېنىڭمۇ ھۆرمىتىم، مېھرىم ئۇنىڭ مىسراسىغا سىڭگەن،

شۇڭا دەيمەنكى بۇ ناخشا يۇرەك قەلبىم بىلەن يەكدىل.

مۇئەللىم ئەجرى بەخش ئەتكەي يورۇقلۇق تۇن-سەھەرىمگە،
ئاتا قىلغاي يېڭى دەرمان قاناتلىق ئۇشبۇ دەۋرىمگە،
كۆرەرمەن ئەجرىنى تىكسەم كۆزۈمنى ئالدى-كەينىمگە،
ئاشۇ ناخشا ئىلىپ كەلگەن شەرەپ مەنسۇپ مۇئەللىمگە،
بېشىدا كۆتۈرەر خەلقىم مۇئەللىمنى تۇمەنمىك يىل.

دىلىمدا قۇدرىتى پەننىك، بىلىمدە قاتمۇقات بەلۋاغ،
ئۆزۈم پەرھاد، كىلەچەك-شېرىنىم، كەزمەكتىمەن چۆل-تاغ،
بىنا ئەيلەي قاقاس چۆلدە گۈزەل شېرىن ئۇچۇن گۈلباغ،
بىلىم بەرگەن مۇئەللىمنى سېغىنسام، ئەسلىسەم ھەرچاغ،
چىقار شۇ ناخشىنى كۈيلەپ ئۇنىتالغۇمدىن يېقىملىق تىل.

مۇئەللىم مېھرى قەلبىمگە ئانا ئەھدى بولۇپ سىڭگەن،
ئانادەك مەرد، بىمىنەت باشپاناھ ئەھدى بولۇپ سىڭگەن،
جەسۇر، قابىل يېتەكچى-رەھنەما ئەھدى بولۇپ سىڭگەن،
مۇئەللىم ئەجرى قەلبىمگە ۋاپا ئەھدى بولۇپ سىڭگەن،
ئادا قىلغاندا ئەھدىمنى ئۆزۈمنى سېزىمەن يەڭگىل.

1981-يىل مارت

شائىر قەلبى

دۆلەت قۇشى كۆككە پەرۋاز ئۇرۇپتۇ،
قانداقتۇر بىر غەمكىن باشقا قونۇپتۇ.
قۇش قونغىنى شاھ بولۇپتۇ، دوستلىرىم،
شۇ يول بىلەن كىممۇ شائىر بولۇپتۇ؟

بىر جاپاكەش ناله قىلسا شام-سەھەر،
قادىر ئىگەم ئىنئام قىپتۇ جۇپ گۆھەر.
باي بولۇپتۇ، ئېيتىڭلار شۇ يول بىلەن
شائىر بولغان قايسى دىلبەر، دىلاۋەر؟

ھەر سايلامدا نى كارامەت-ھېكمەتلەر،
ھەر كۆڭۈلدە يوچۇن ئارزۇ-نىيەتلەر.
بىرەر شائىر تۇغۇپتىمۇ مىڭلىغان
ھاكىم تۇغقان ئاشۇ سايلام بېلەتلەر؟

دەۋران سۈرۈپ بۇ جاھاندىن ئۆتسە شاھ،
ۋارىس بولار ئەۋلادى شاھ تەختىگە.
كىممۇ ۋارىس بولالىغان جاھاندا
شائىر ئىشقى، دەرد-ھەسرىتى، بەختىگە؟

ئەل دەيدىكەن ئەلمىساقتىن-ئۇزاقتىن،
بىنا بولغان ئادەم قارا تۇپراقتىن.
دېگۈم كېلەر شائىرنى، جان دوستلىرىم،
بىنا بولغان توپراق ئەمەس، پىراقتىن.

ئۇنىڭغا ئەل ئىرادىسى ئويۇقلۇق،
ئۇنىڭغا خاس مۆھتەرەملىك، ئۇلۇغلۇق.
شائىر قەلبى بەخش ئېتىدۇ جاھانغا
يېشىل كۆكلەم، قىزىل يالقۇن، يورۇقلۇق.

1999-يىل نويابىر

قېرىلىق

قېرىلىق، ئاھ، قېرىلىق،
كۈچ-مادارىدىن نېرىلىق.
شاخلايدىكەن بىخ سۈرۈپ،
غەيرىي-غەيرىي خۇي-قىلىق.

قېرىلىق، ئاھ، قېرىلىق،
يۈرەكتە مىڭ دەز-يېرىق.
ئۆتەر كۈنلەر-سائەتلەر،
يېرىپ ھەرتال قىلنى قىرىق.

قېرىلىق، ئاھ، قېرىلىق،
يوق نەزمىدە يېگىلىق.
قاپىيىلەر ئاچ-ئورۇق،
مەنا تۇتۇق-نائېنىق.

قېرىلىق، ئاھ، قېرىلىق،
ئەينى بىر نىمجان بېلىق.
كىنىشكام بار قىزىل تاش،
تۆلىمەيمەن باج-سېلىق.

«ئېتىبار» دەپ بار ئېتى،
خاس-مۇناسىپ ھۆرمىتى.
كۆرۈنىدۇ كۆزۈمگە،
ئاخىرەتنىڭ يول خېتى.

ئاتمىش ئالته ياشتا مەن،
ياغ قاينىغان داشتا مەن.
جانغا پاتقان تاش بولار
ناشتا قىلسام ماشتا مەن.

تاپالمايمەن ھوشۇمنى،
ئىلھام ئاتلىق قۇشۇمنى.
ھاڭۋاقتى بۇ قېرىلىق
زەپ كەتكۈزدى خوشۇمنى!

ئويناقلىغان سۆز قېنى،
تاللىۋال دەپ تۇرۇشقان.
قاپسىلەر، رادىئولار
رەت تالىشىپ ئۇرۇشقان.

ئاق بەت تولا، قەلەم گال،
نېمەت تولا گالمۇ گال.
ئويلىغاننى بىمالال
يازالمايمەن، نە ئامال؟

ياشاركەنمىز زېرىكىپ،
زېرىكىشتىن تېرىكىپ.
ئارمانىمىز، ئاھىمىز
گىرەلىشىپ ـ بىرىكىپ.

«قېرى» دېسە بولاركەن
كۆز چاناقتىن چىققۇدەك.

يا مادار يوق دەس تۇرۇپ،
كارنىيىدىن سەققۇدەك.

دوستۇم دېدى دادلىسام،
ياشلىقىمنى يادلىسام؛
سەۋرى-تاقەت، قانائەت
پاسىلىدىن ئاتلىسام:

«ئېزىۋەرمەي ئەزمەكنى،
يېزىۋالغىن نەزمەكنى.
روھىك كۆرۈپ شادلانسۇن
سەلتەنەتلىك بەزمەكنى.

ئەل ماختىسۇن پاك كېلىپ،
پاكلىغۇچە كەتكەن دەپ.
«تەشنائى» دەپ ئات قويۇپ،
تەشنالىقتا ئۆتكەن دەپ.

بۇ ئالەمدە دەمسەن ئاز،
كۆرمىگەنلەر ئاتمىش ياز.
ئاتتىن چۈشمە، بەل يەشمە،
ئاتمىش بەش ياش چەۋەندازلا!»

ئاچچىقىمغا ھاي بەردىم،
جىنچىراغقا ماي بەردىم.
ئۆز-ئۆزۈمگە ئاخىرى
تەسەللىدىن چاي بەردىم.

يۇتۇۋېتىپ ئەلەمنى،
قولغا ئالدىم قەلەمنى.
ئۇلۇغ ئەمگەك ھوسۇلى
ياشىنىتاركەن ئادەمنى.

2005 ـ يىل ئۆكتەبىر

گۈلباغدا توي

تەلەپنامە

پېقىردۇر ئىز باسار كارۋان ـ تىنىمسىز يول كېزەرلەردىن،
كۆزۈم كۆرگەن ئەمەس بىرنى بۇلاردەك پۇل سۈزەرلەردىن.

ياتاق دەيدۇ، پۇلى ئۇچ كوي، تۆمۈر كارىۋاتتا بىر كىگىز،
تاۋار يوتقان ئەمەس خالي مالالىق يەتكۈزەرلەردىن.

تورۇستىن ياغسا قۇم ـ تۇپراق، تۆكۈلگەن هاك ـ سامان تامدىن،
يىراق قالغان يېرىق ـ چاكلار نېمىشقا كۆز ـ نەزەرلەردىن؟

ياتاقتا بىر تۆمۈر غەلۋىر، ئۇنى «داس» دەيدىكەن، ئايهاي،
تېپىلغايمۇ بۇنىڭدەك داس جىمى رەستە ـ گۈزەرلەردىن؟

تەلەپ قاتناش نازارەتكە: ئەۋەتىپ تۇرسىڭىز پات ـ پات،
بۇ يەڭلىغ دەك ـ سارايلارنى زامانغا خاس تۈزەرلەردىن!

1987 ـ يىل ئاۋغۇست

جاهانىمىا

يېڭى يىل كەلدى، يارەنلەر، يېڭى سۈبھى-سەھەر كەلدى،
يېڭى سۈبھى-سەھەر زەپمۇ چىرايلىق، جىلۋىگەر كەلدى،
ساۋاقلاردىن بۇيۇك قامۇس تۇزۇپ ماھى-قەمەر كەلدى.

كالېندار كارۋىنى ئۆتتى چېلىپ كولدۇرما-سازىنى،
ۋەتەنگە بەخش ئېتەرمىز دەپ پاراغەت ئەتىيازىنى،
بىراق، تىنماس، ئۇزۇلمەس جۇت-بوران، دىشۋار-خەتەر كەلدى.

قۇيۇنلار قۇتىرىدى تەتۇر، «ئىسست!» دەپ چىشلىدۇق قولنى،
دېدى بىزگە «قىزىل جەننەت يولى شۇ» كۆرسىتىپ «سول»نى،
ھاياتلىق رىزقى جامىغا شېغىل-تۇپراق، زەھەر كەلدى.

پولاتنى بىز دېدۇق «مارشال»، ئۇنىڭ تەختى قوقاس بولدى،
كۆيۈپ ئۆرتەندى باغ-ئورمان، چىمەنلەر چۆل-قاقاس بولدى،
«تەۋەككۈل» كەينىدىن سانى-ھېسابى يوق زەرەر كەلدى.

بۆلەندۇق بىز گويا يۆگەك-تۆشەكسىز سوغ بۆشۈكلەرگە،
تاۋاق تەڭلەپ قەلەندەردەك ئۇزاتتۇق قول تۆشۈكلەرگە،
«ئانا، نان!» دەپ قۇچاقلارغا مادارسىز جان، جىگەر كەلدى.

قازان تار كەلمىگەي ئوتتۇز كىشى لەيلەپ-چۆكۈپ ئۇزسە،
تومۇچۇق دانچۇقى تولماس چۆپىنى تور سېلىپ سۈزسە،
باھار قىشتىن، يورۇق كۈندۈز قارا تۈندىن بەتەر كەلدى!

ھايان نە بولدى، جان دوستلار، مادار كەتكەنچە چوڭ سەكرەپ،

سېلىپ داۋراڭ، چىرىك قوم ئۇستىگە قەغەز مۇنار تىكلەپ،
ئاشۇ «تاغدەك ئۇتۇق» چىنلىق جېڭىدە قانچە سەر كەلدى؟

رېئاللىق شاھى سۇلتاندۇر، رېئاللىق ھەممىدىن غالىب،
رېئاللىق ئالدىدا چوقان-سۈرەنلەر نەگىدۇر غايىب،
كاتاكدىن چىقتى چوڭ ھارۋا، يېڭىچە يول-سەپەر كەلدى.

قاناپتۇ بۇرنى يوقسۇلنىڭ لېۋى تەگمەي تۇرۇپ ئاشقا،
دېگەندەك باشلىنىپ كەتتى «ئۇلۇغ ھەربكەت» يەنە باشقا،
قىزىل تىرناق، قىزىل تۇمشۇق، قىزىل كۆز جادۇگەر كەلدى.

جاھان كۆرگەنمىكىن مۇنداق يېڭى توپان بالاسىنى،
جاھالەت قاپلىدى چەكسىز ۋەتەننىڭ تاغ-دالاسىنى،
جۇدۇنلۇق تۇنده دەرۋازا چېقىپ كاللا كېسەر كەلدى!...

تىنىمسىز جەڭ قىيانىغا بولۇپ غەرق غەلۋە خاقانى،
ئىناقلىق، تىنچ ھايات شەيداسىنىڭ تاپتى ئارام جانى،
بوغۇلغان قولغا ئەگگۈشتەر - قەلەم، قالقان-زۇۋەر كەلدى.

چېقىلدى كويزا-ئىشكەللەر، كۆيۈپ كۈل بولدى سىرتماقلار،
چىرىندە-خەسكە ئايلاندى كېلەڭسىز جەندە، قالپاقلار،
قىزىل تامغا قېشىغا ئەل ئۇچۇن ئوتتەك كۆيەر كەلدى.

زامان ئىزھار ئېتىپ سۆيگۈ ئىجادكار دىلرەباسىغا،
شەرەپ گۈلدەستىسى تۇتتى ۋەتەننىڭ جان پىداسىغا،
بىلىم گۈلزارىغا باغۋەن - قولىدىن گۈل ئۇنەر كەلدى.

بولۇپ خالىي جېدەلخور، جان باقار ئاقنانچىدىن رەستە،

بازار ئاۋاتلىشىپ تولدى قىيام-شەربەتكە بىر پەستە،
مادارسىز تەنگە جان-دەرمان، چېۋەر قولغا ھۇنەر كەلدى.

بۇگۈن ئالدۇق ھەقىقەتنىڭ ئۇلۇغ مىزانىنى قولغا،
يېتەر، بەس، ئەمدى ئاغمايمىز ۋابا كەزگەن تۈيۈق يولغا،
رېئاللىق قەھرىمانى ھەممىدىن غالىب، چېۋەر كەلدى.

مۇقەددەس چوڭ جاھاننەما ـ ساۋاقلار قامۇسى بىزگە،
ئەنە، باقماقتا ناز بىرلە بەخت جانانىسى بىزگە،
دېگەي ئۇ گۈل تۈتۈپ ئاخىر: يۇرەك-باغرىم سۆيەر كەلدى!

1979-يىل 20-دېكابىر

گۈلباغدا توي

1

توي بۈگۈن، خانتەڭرى-تارىم باغرىدا-گۈلباغدا توي،
توي، گۈزەل قەشقەر، ئۇرۇمچى، غۇلجىدا، مايتاغدا توي.
كەلدى زوق-ئىلهام ئېلىپ تىنچلىق-ئىناقلىق ۋەسلىدىن،
مىسلىسىز زور غەلىبىلەر قۇچقان شەرەپلىك چاغدا توي.
دۇتارىم - خانتەڭرى، بىر جۈپ تارىسى تارىم-ئىلى،
بەختيار توي شادلىقىنى كۈيلە، ئەي كۆڭلۈم تىلى!

سەن ئەزىز ئۆلكەم، چېلىش مەيدانىنىڭ مەردانىسى،
ئەرك، ئادالەت مەشئىلىنىڭ جان پىدا پەرۋانىسى.
جانىجان ئەمگەكچى خەلق بەردى ساڭا ئۇچقۇر قانات،
ئۆرلىدىڭ، نۇرغا-زەپەرگە تولدى بەختىڭ قامۇسى.
شادلىقىمدىن تىك كۆتۈردۈم چوڭ قەدەھ - باغراشنى مەن،
ئەڭ مۇقەددەم مەدھىيىلەيمەن ھەمسەپەر قەلبداشنى مەن.

2

مەردلىرىڭ بەختىگە ئىزدەپ ئىز بېسىپ قىلدى كۈرەش،
تەڭ ئىدى ئۆلمەك بىلەن مەلئۇن رەقىبتىن بەخت تىلەش.
تۇنده چاچراتتى قىزىل ئۇچقۇن چېلىش تۇلپارلىرى،
تاغلىرىڭغا بەردى كۈچ-ئىلهام قىلىچ-شەمشەر بىلەش.
قان بىلەن يازدى كۈرەشچان تارىخىڭ ماۋزۇسىنى،
بىزگە تاپشۇردى ئۇلۇغۋار غايىسى-ئارزۇسىنى.

3

ئاھ مېنىڭ ئاق باش ئانام، مۇڭلۇق ئۆزۈڭ، ھالىڭ نېچۈك،

كەھرىۋا بوپتۇ قىزىل ياقۇت يۈزۈڭ، ھالىڭ نېچۈك؟
بىر ئۇلۇغ گۈلدۇرماما ئاھىڭ، غەزەپ-قەھرىڭ سېنىڭ،
ئەيلىگەن قەلبىڭنى قان قانداق يوغان دۆ-ئۆمۈچۈك!؟
ئېيتقىنا بوينۇڭدىكى قانداق ياۋۇز ئارغامچىسى؟
چاچلىرىڭنى قىرقىغان قايسى بالاخور قايچىسى!؟

قانچە تولغاندىڭ فارابى، لۇتفى كۆيگەن چاغدا سەن؟
ھەم يۈسۈپ، مەھمۇدنى شول يانغىندا كۆرگەن چاغدا سەن؟
سەن ئىدىڭغۇ ئۇيغۇرى، لۇتپۇللانىڭ ھىجرانىدا،
نىمشېھىت يۇمغاندا كۆز قالغانسەن قانداق داغدا سەن؟
ئۆتمىدىڭمۇ، ئەي ئانا ئون يىل مۇسىبەت ئىلكىدە،
ئوغلىدىن ئاچچىق ئەلەم، تاغدىن ئېغىر دەرد ئىلكىدە!؟

سەن ئەزىزلەپ سىيلىغان باشىمدا سەت قالپاق، كۈلا،
قول-پۇتۇم زەنجىرگە بەنت، بوينۇمدا ئارغامچا-كۈلا؛
پاتمىدىممۇ قاپقاراڭغۇ گۆرگە مەن ئۆلمەي تۇرۇپ،
ئاھ، ئۇ كۈنلەر بولمىغان كىم بار بالاغا مۇپتىلا؟
كۆككە باقسام، كۆكتە قالپاق، يەردە قاپقان-دام ئىدى،
شۇ ياۋۇزلار قانچە مىڭ ئوغلانۇ-قىزنى خام يېدى!؟

سەن ئىدىڭ بەردەم-سۈباتلىق، ھەممىگە بەردىڭ چىداش،
غەلىبە قىلدى ئەرك، ئادالەت، پارلىدى ئالتۇن قۇياش.
بولدى گۈم شەلپەر لىباسلىق لىن بياۋ، تۆت جادۇگەر،
ئەل ئۇ ياۋۇزلار بېشىغا قەھرىلىك ياغدۇردى تاش.
سەنمۇ ئاتتىڭ كۈچ بىلەن قانلىق قىساس ئوقياسىنى،
كۆككە ياڭراتتىڭ تۈزەشنىڭ تەنتەنە-ھوررا سىنى.

4

قوش تويۇڭنىڭ شادلىقىدىن ئۆرلىدىم ئاسمانغا مەن،
كۆز تىكىپ ھۆسنىگە چۆمدۇم ئاتەشىن ئىلھامغا مەن.
تىنچ، ئىناقلىق ـ غەلبە سازى بىر بۇيۇك جۇشقۇن ئېقىم،
سىغدۇراي قانداق بۇ غەلبەڭنى تۇمەن داستانغا مەن.
نەگە باقسام خۇددى ئوتقاشتەك ئەلەم جەۋلان قىلار،
يېزا ـ قىشلاق ھۆسنى ئىنسان ئەھلىنى ھەيران قىلار.

زوق بىلەن باقتىم ـ تىكىلدىم پەن ـ بىلىم گۈلزارىغا،
قانچىلار قىلغان پىدا جانىنى بىلىم دىلدارىغا.
مويسىپىت ئالىم ـ ئىجادكار، ياش تەلەپكار ـ ئىزباسار،
تەلپۈنەر ئۇچۇرما بولغان قۇش كەبى سەييارىغا.
ئۆرلە، ئەي ئالىم ـ ئىجادكار، كەلدى دەۋرانىڭ سېنىڭ،
ئەمگىكىڭنى كۈيلىسۇن بۇلبۇل ـ غەزەلخانىڭ سېنىڭ!

چەكتى كۆڭلۈم تارىنى شېرىن ۋىسال ئەلنەغمىسى،
شاھ سەنەمجان سەيلە قىلغان باغدا كاككۇك نەغمىسى.
بولدى شاتىر قانغا غەرق، يار ۋەسلىگە يەتتى غېرىب،
باق ئەنە، بىمار سەنەمنىڭ مەڭزىدە تاڭ جىلۋىسى.
ئۇز ـ گۈزەل كۆكلەم ساباسى بەردى پەن، سەنئەتكە جان،
پەن، ھۈنەر، سەنئەتكە ئاشىق ـ ئىشقىۋاز مىللەتكە جان.

5

توي بۈگۈن، باغرىڭدا قوش توي، چال راۋاب شادىيانىغا،
ناخشا ئېيت، كۆكسۈڭنى ئات مەرغۇل ـ سەنەم مەيدانىغا.
ئەي مېنىڭ ئاق باش ئانام، ئىچكىن، قېنىپ بىر ئىچكىنە،
تولدۇرۇپ غەلبە شارابى بەختۇ ئىقبال جامىغا.

ئەي ئانا، بەختىڭ گۈزەل-ئۇز كەلگۈسۈڭ پارلاق يەنە،
قىل ئىشەنچ، ئالدىڭدىدۇر نى-نى ئۇلۇغ توي-تەنتەنە!

1980-يىل

يەتكەندە

نېمىشقا ئاھ دېسۇن بۇلبۇل باھار ۋەسلىگە يەتكەندە،
قارا تۇن ئىلكىدىن سۇبھى-ناھار ۋەسلىگە يەتكەندە،
كېزىپ چۆل جان ئارامى لەيلىزار ۋەسلىگە يەتكەندە،
ئارامبەخش لەيلىزار ئىچرە نىگار ۋەسلىگە يەتكەندە،
ۋىسال ئەييامىغا تەشنائى-زار ۋەسلىگە يەتكەندە.

ئۇچۇپ كەتكەندە دىللاردىن جۇدالىق تامغىسى – غەملەر،
ئۆتۈپ كەتكەندە تەشنالىق يۈرەكنى ئۆرتىگەن دەملەر،
ئېقىپ تۇرغاندا جۇشقۇنلاپ ئەزىم دەريادا زەمزەملەر،
راۋا كۆرگەيمۇ گۈل بۇلبۇل كۆزىدىن تۆكسە شەبنەملەر،
ھاياتلىق باغلىرى كەۋسەر، ئىپار ۋەسلىگە يەتكەندە.

جۇدۇنلۇق ئون زىمىستاننىڭ قاباھەت ئۆتكىنى ھەق-راست،
سەمىمىي، ياخشى ئىنسانىنىڭ ئەلەملەر يۈتكىنى ھەق-راست،
ئېشىپ چەكتىن زۇلۇم، ئەلنىڭ چىدامى پۈتكىنى ھەق-راست،
نىجاتلىق ۋەسلىنى قان-تەر ئىزىدىن كۆتكىنى ھەق-راست،
ئالارمىز قانغا قان! دەپ زۇلپىقار ۋەسلىگە يەتكەندە.

خالاس بولدۇققۇ بىز ئەمدى ئاشۇ كۈلپەت-قىيامەتتىن،
قىيامەت دەھشىتىدىنمۇ يامان ئاپەت-مالامەتتىن،
پۈتۈن ئەل بەھرىمەن ئەمدى پاراغەتتىن، ھالاۋەتتىن،
نېمىشقا كۈلمىسۇن دىللار ساقايغاندا جاراھەتتىن،
«ئىناق-تىنچلىق» ئىسىملىك دىلخۇمار ۋەسلىگە يەتكەندە.

زامانەم تۆھپىكارى يول-نىشانىنى تۈزلىدى ئاخىر،

هەقىقەت جەۋھىرىنى تەر ئىزىدىن ئىزدىدى ئاخىر،
دەۋرىنىڭ تىك قىياسىدا يىراقنى كۆزلىدى ئاخىر،
شىجائەت بىرلە ئوتتۇز يىل سىرىنى سۆزلىدى ئاخىر،
سۆيۈنمەس نە ئۇچۇن شانلىق «قارار»[9] ۋەسلىگە يەتكەندە.

يىراقتا باقمىسۇن قانداق ساماغا ئۆرلىگەن شۇڭقار،
داۋانلىق يولدا كەينىگە قارامدۇ قايرىلىپ تۇلپار،
خۇشاللىق بەزمىسىدە ياش تۆكۈپ قىلغان كەبى ئاھ-زار،
شىپا تاپقان جاراھەتنى نە ھاجەت كوچىلاش تەكرار،
كۈلۈپ ئالغا باقايلى گۈلئۇزار ۋەسلىگە يەتكەندە.

1981-يىل

[9] قارار — «دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيانقى پارتىيە تارىخىغا دائىر بەرى مەسىلىلەر توغرىسىدا قارار» كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

كەلدى

تارالدى بىر خەۋەر سۆبھى: «راۋابچى نۇر تۇراق كەلدى،
جاپاكەش يارىغا ھەمدەرد، ۋاپادار، كۆڭلى ئاق كەلدى،
ئۇرۇپ زەخمەك راۋابىغا كۆيى شەربەت بۇلاق كەلدى!...»

ئۇچۇشتى ياش-قېرى يۇرتداش مىنىپ تۇلپارىغا يايداق،
بۇ ھال بولمىسۇن شەيدا گېزىتىنىك مۇخبىرى قانداق؟
شۇئان ئاستىمغا زەپ ئۇچقۇر قاناتلىق ئىككى چاق كەلدى.

تۇراتتى نۇر كۆلۈپ، ھۆرمەت-سالاملارغا جاۋاب ئەيلەپ،
يېزا تارىخىغا شاھىت بوۋايلارنى تاۋاپ ئەيلەپ،
چىلانىدەك مەڭزىگە باقسام تىلىمغا بىر سوراق كەلدى:

«نېچۈن كەتكەن ئىدىك تەشنا قىلىپ ۋەسلىگە ئۆز يۇرتنى،
كەچۇرگەنسەن يېشىگدىن قانچە شىددەتلىك بوران-جۇتنى؟»
ئۇنىك بىر جۈپ كۆزىدىن ياش، تىلىدىن ئوت-پىراق كەلدى:

ئۆزۈم تىغ جان، تومۇز-كۆكلەم قولۇم ئايرىلمىدى ساپتىن،
غازاڭ پەسلى، زىمىستاندا دولام ئايرىلمىدى قاپتىن،
پۈتۈن يىللىق دارامەتتىن قەرز ئاتلىق توزاق كەلدى!

يىگىرمە ئىككى جىك نورمام، يىرىك، قاڭسىق قوناق بارى،
ئۇزۈلدى توك سىمى قىشتا ئۇزۈلگەندەك ئۇچەي تارى،
قوشۇپ كۆرسەم مېنىڭ ئۇچ ۋاق تاڭامىم بىر تاۋاق كەلدى.

جاھاندا كىم، قاچان كۆرگەن قۇرۇق قاپ ئۆرە تۇرغانىنى،

ئوزۇقسىز بىمادار لەشكەر ئالالماس قەلئە-قورغاننى،
زەئىپلىك دەمدە باسقان ھەر قەدەمدىن يۇز چاتاق كەلدى.

مېنى كۆرگەن جاپا ئەھلى ئىچىگە تىندى، ئۇھ تارتتى،
دېسەم دۈيجاڭغا ھالىمنى، تىلىدىن مۇز ئوقى ئاتتى،
مېيىتتەك رەڭگى-رۇخسارىم، چېچىمۇ بىر قۇچاق كەلدى.

بىتاب بولسام، كىرىپ دۈيجاڭ «ئۆيۈڭ-جايىڭنى چاق!» دەيدۇ،
«سېنىڭ جايىڭ يېڭى رەتلەش ئۈچۈن توسقۇن-توساق» دەيدۇ،
جاھان تار، يەر-زېمىن قاتتىق، پەلەك-ئاسمان يىراق كەلدى.

چېقىلدى ئۆي قارا قىشتا، كىرەيمۇ قەبرىگە ئەمدى؟
تېپىلغايمۇ داۋا مەندەك جاپاكەش دەردىگە ئەمدى؟
چۈشەلگەن قوي-كالا بولدۇم، يېقىنلاپ قوش پىچاق كەلدى!

غەزەپ-قەھرىم تېشىپ ئاخىر، راۋاب-زەخمەك ئېلىپ قولغا،
دېدىم مىڭلارچە لەنەتلەر ھالاكەتنىڭ يولى - «سول»غا،
شۇئان بوينۇمغا ئارغامچا، بېشىمغا تاش-چوماق كەلدى.

دېدى «جايىڭ مۇشۇ!» گۆردەك قاراڭغۇ لەخمىگە تاشلاپ،
دېدى «بەش خىل قاتارىغا قېتىلدىڭ!» گەجگىگە مۇشتلاپ،
كۆز ئالدىمغا مېنىڭ، ۋاي-جان!...قاباھەتلىك دوزاق كەلدى.

ئېشەك، توڭگۇز يېتىپ قالسا، ئۇنىڭ باش ئۈستىدە دوختۇر،
لېكىن «بەش خىل» دەۋالغانىنىڭ ئۇنىڭچە قىممىتى يوقتۇر،
يېقىلسام بەل-قوۋۇرغامغا چويۇن مىخلىق ئاياق كەلدى.

دېدىم: شۇنداق ئۆلەرمەنمۇ ھاياتلىق راھىتى كۆرمەي،

ئۆلەرمەنمۇ قىران ياشلىق ھۇزۇرى-پەيزىنى سۈرمەي؟
ئۆلۈم ياكى كۆرۈم پەيتى - خەتەرلىك چوڭ سىناق كەلدى.

باھادىر ئەر كۈتۈپ ياتماس ئەجەلنى قايغۇ غاربدا،
ئۇنىڭ بويىنىنى چورت ئۇزگەي شىجائەت زۇلپىقاربدا،
ھاياتلىق ئىستىكى بىرلە دىلىمغا شۇ ساۋاق كەلدى.

دېدىم: تارىم ماڭا مېھرى سۈيىدىن قەتىرە چاچماسمۇ؟
ئانام خانتەڭرى قويىنىنى غېرىب ئوغلىغا ئاچماسمۇ؟
ئىشەنچىمدىن مادار-دەرمان، چىداملىق يانتاياق كەلدى.

دېدىم: خەير-خوش ئانا يۇرتۇم! تۆكۈپ ھەسرەتتە ياشىمنى،
ئېلىپ قاچتىم جۇدالىقنىڭ قاقاس دەشتىگە باشىمنى،
ئەلەم-ھىجران يولى زەپمۇ ئېغىر، قاتتىق، ئۇزاق كەلدى.

ۋەتەننىڭ ئاسمىنى تەكشى سىياھدەك قاپقارا بولغاچ،
جىمى خەق دەيدىكەن قەلبى مېنىڭدىنمۇ يارا بولغاچ،
«جاكارنىڭ تەتۇرى ئاتلىق، ئوڭى ئاقساپ ياياق كەلدى.»

«ئادارگۈل» زارىنى باشلاپ، «سامانداەك سارغىيىپ يىغلاپ»،
كۈسەن، كورلا، ماناس، غۇلجا كېزىپ يۈردۇم پەسىل-يىللاپ،
جاپا-كۈلپەت ھامان جۇپ-جۇپ، ۋاپا يېگانە-تاق كەلدى.

جاھاندا كىممۇ باش قويماس تۇغۇلغان ئۆز ئانا يۇرتقا،
بولۇپ پەرۋانە مەن ئاتسام دېدىم باغرىمنى شۇ ئوتقا،
بىراق، ئالدىمغا مىڭ خەندەك، تۇمەنمىڭ تام-توساق كەلدى.

ئۆچۈپ تارىخىي ۋاراقتىن تەلەتى قەھرىتان «تۇتقا»،

ئىناقلىق يامغۇرى ياغدى ئۇزۇن يىل چاڭقىغان يۇرتقا،
ساخاۋەتلىك سەھەر-ئاخشام جېدەلسىز، تىنچ-ئىناق كەلدى.

يامانكەن، ئەي يىگىت مۇخبىر، ئانا يۇرتىنىڭ پىراق دەردى،
ئېشىپ مېھرىم، سەۋر جامىم تېشىپ تۇرغان چېغىم ئەردى،
ئانا يۇرتتىن سالام ئەيلەپ مۇبارەك بىر ۋاراق كەلدى.

كۆزۈمگە مىڭ قېتىم سۈرتتۈم مۇبارەك ئۇشبۇ ۋاراقنى،
راۋان بولدۇم نىشان ئەيلەپ ۋىسال قەنتىنى چاقماقنى،
جۇدۇنلۇق تۇنده تەزگەن قۇش سەھەر-سۈبھىده ساق كەلدى.

جاۋاب-سۆھبەت گويا شېرىن قىيام تولغان ۋىسال جامى،
كۆتۈردۇم، ئۇرغىدى-تاشتى يۈرەك فونتانى-ئىلهامى،
يۈرەكتىن ئۇرغىغان ئىلهام ئىزدىدىن بۇ قوشاق كەلدى.

1981-يىل سېنتەبىر

ئوغلاق تارتىش مەيدانى

نەۋقىرانلار چۈشتى ئوغلاققا بۇگۈن،
ئارغىماقلار ئۇچتى ھەرياققا بۇگۈن.

كەڭرى تۈزلەڭلىك گويا قاياناق دېڭىز،
تولدى ئۇ مىڭلارچە قولۇاققا بۇگۈن.

شۇ دېڭىز قىرغاقلىرى-گىرۋەكلىرى
چۆمدى ئالقىش، كۈلكە-چاقچاققا بۇگۈن.

دەيدۇ ئەل: مەنسۈپ شەرەپ-شان دىلىرى،
كۆك يېرىپ ئۆرلەشكە ئامراققا بۇگۈن!...

شوخ سەبىيلەر سايرىشار قارلىغاچ كەبى
چىقتى قونۇپ شاخ-شاخقا، ئاچىماققا بۇگۈن.

«ۋاھ، ھەسەن ئەپ كەتتى!»،
«ئەپ كەتتى ھۈسەن!»
«ئايلىنىپتۇ تۇردى چاقماققا بۇگۈن!...»

«ۋاھ قارا، ئوغلاقنى ئالغان كىم ئۆزى؟
كەپتۇ ئامەت بەكرى يانتاققا بۇگۈن!...»

قانچە پالۋان ئەر يىقىلدى، كىم بىلۇر،
باغرى يۇمشاق ئۇشبۇ تۇپراققا بۇگۈن.

دەس تۇرۇپ تۇلپارغا مىندى قانچىلار،
ئانت ئىچىپ ئوغلاقنى ئالماقتا بۇگۈن.

بەلكى بىر قانغاندۇ بۇ تەشنا زېمىن،
تەڭ تۆكۈلگەن ئۇنچە-مونچاقتا بۇگۈن.

پەھلىۋانلار شۇنچە، ئوغلاق بىر پەقەت،
ئۇ نېسىپ بوپ كەتتى ئىسھاقتا بۇگۈن!

«باركاللا-ئاپىرىن!» ئۇشبۇ سادا،
تولدى يۇرت - گۈلباغقا، يايلاقتا بۇگۈن.

چىقتى جان-ئىمانى بىر ئوغلاقچىنىڭ
تاجى پاتقاندەكلا پاتقاقتا بۇگۈن.

ئايلىنىپ كەتتى ئۇنىڭ شەلپەر يۈزى
ئۇششۇگەن كەچكۈزگى ياپراقتا بۇگۈن.

«ئاھ! - دېدى ئۇ - بولمىسا شەيتان يۆلەك،
نەدىدى بۇ غەلىبە ئۇنداق...قا بۇگۈن؟

بولمىسا ئالماسمىدىم ئوغلاقنى مەن،
خەپ، مېنى دەسسەتتى قىلتاقتا بۇگۈن!»

ئېيتتى مەيدان ئەھلى: يولۋاس بولمىسا،
پادىشاھ مايمۇن ئىدى تاغقا بۇگۈن.

شۇ ئۇچۇن مايمۇن ھەسەتتىن مۇي يىغار
ئەتىكى ئارغامچا ـ سىرتماققا بۇگۇن!

1982 ـ يىل ئاپرىل

تاپتى

سۆيۈملۈك ئەھلى يۇرت تاپتى ئۆزى سۆيگەن مازارىنى،
ئەمەسكى بىر مازار، ئىدراك-ئەقىلنىڭ لەيلىزارىنى.

گويا شېرىن ئۇچۇن مىڭ ئۆي بىنا قىلغان يىگىت پەرھاد،
قۇياشلىق سۇبھىدە تاپتى يۇرەكنىڭ ئىنتىزارىنى.

سەنەمنىڭ ئىشقىدا ھىجران-جۇدالىق دەشتىنى كەزگەن،
غېرىب تاپتى چاھار باغلار ئارا تەشنائى-زارىنى.

مالامەت ساندۇقى ئىچرە جاپا دەريا سىدا ئاققان،
يىگىت تاپتى گويا زۆھرە ئىسىملىك گۈلئۇزارىنى.

بىلىم-ھېكمەت داۋانىنى بېسىپ ئۆتكەن جەسۇر كارۋان،
بۇگۈن تاپتى ئەسرلەر ئىزدىگەن خىسلەت تۇمارىنى.

شۇ خىسلەتلىك تۇمار - ئالىم بوۋام مەھمۇد ئارامگاھى،
كۆتۈردى كۆككە خەلقىمنىڭ غۇرۇرى-ئىپتىخارىنى.

ئارامگاھ - قەشقەرى مەھمۇد مازارى - ئەل تاۋاپگاھى،
ئۆزىگە ئەيلىگەن مەپتۇن ئۇلۇغ نازىم نىزارىنى.

ئۆزىگە مەھلىيا ئەتكەن زەلىلى، نەۋبەتى، گۇمنام،
غېرىبى، موللا سادىقتەك ۋەتەن، ئەل غەمگۇزارىنى.

ئارامگاھ باغرىدىن - «نوزۇر بۇلاق»تىن ئۇرغۇغان چەشمە،

كۆمۈش زەخمەك كەبى چەككەن يۈرەك ئىلھامى تارىنى.

ئارامگاھ باغرىدا «ھايھاي تېرەك» ئەشئار ئوقۇپ ھەرئان،
بىلىمگە چىللىغان ئەلنىڭ ئۈمىدلىك ئىزباسارىنى...

شۇ ياقتا ماڭدى سەپ تارتىپ ئۇزۇلمەس سۆيگۈ كارۋانى،
يۈرەكتىن ياد ئېتىپ دانا ئىجادكار-تۆھپىكارىنى.

تاۋاپ ئەتمەكتە شۇ كارۋان چېچىپ ئىخلاسىدىن چاچقۇ،
سېغىنغان قەلب كۆزى بىرلە ئالىم دىدارىنى.

تاۋاپگاھ قىممىتى-قەدرى ئۆسەر ھەركۈن ۋە ھەرسائەت،
شەرەپ-ھۆرمەت گۈلىگە چۆمدۈرۈپ ئالىم دىيارىنى.

يىراقتا قالدى كۆك گۈمبەز قىسىپ بويىنىنى بىر چەتتە،
ئاڭا تۆكسۈن بۈگۈن كىممۇ پىغانى، ئاھۇ-زارىنى.

بىراۋلار چۆنتىكى «شەربەت كۆلى» دەك قۇپقۇرۇق ئەمدى،
كاسات قىلغاچ بۈگۈن تارىخ كەمەك ئەييار بازارىنى!

1983-يىل فېۋرال

كىم ئۇ؟

جاھانغا كۆز ئېچىپ كۈلگەن ۋىلىقلاپ بىر بوۋاق، كىم ئۇ؟
يېقىملىق كۈلكە بىرلە جان سۆيۈندۈرگەن ئوماق كىم ئۇ؟

مۇشەققەت دەشتىنى مەغرۇر كېزىپ ئوتلۇق قوشاق بىرلە،
قىرانلىق پەسلىگە يەتكەن نادامەتتىن يىراق، كىم ئۇ؟

قېلىن چاتقال ئارا تۇنلەر تېنەپ يۈرگەندە ئۆز خەلقى،
بۈيۈك مەنزىلگە يول ئاچقان يېقىپ مەشئەل-چىراغ، كىم ئۇ؟

تۇمانلىق تەلكىنىڭ سۈرلۈك داۋانىدىن كۈلۈپ ئۆتكەن،
چېلىپ گۈلدۈرماما يەڭلىغ كارامەت قوڭغۇراق، كىم ئۇ؟

ئېچىپ پەشۋا بىلەن دەرۋازىسىنى ئول بايانداينىڭ،
ياۋۇزلار قىلمىشىنى بۇرنىدىن قىلغان بۇلاق، كىم ئۇ؟

قارا زىندان تېمىنى قاپقارا تۇن قوينىدا تەشكەن
قوۋۇرغا-ئۈستىخانلارنى قىلىپ ئالماس پىچاق، كىم ئۇ؟

مىراس ئەيلەپ ئۇلۇغ ئەجداد غۇرۇرى-ئىپتىخارىنى،
نەسىل قەلبىدە ئۇلغايتقان زەپەرگە ئىشتىياق، كىم ئۇ؟

1983-يىل ماي

مۇئەللىم ـ ئانا

(قەشقەر دارىلمۇئەللىمىنىدە ئوقۇش پۈتتۈرگەنلەر خاتىرىسىگە)

جاھاندا بارچە ئادامزات پەخرلەنگەي ئانا بىرلە،
ئانادەك مېھرىبان، غەمخور يېتەكچى ـ رەھنەما بىرلە،
سېخىي، مەرد، سەۋرى ـ تاقەتلىك، بىمىننەت، بىتەمە بىرلە،
باھاسىز ئەمگىكى ـ ئەجرى، مىراسى بىباھا بىرلە،
كېلەچەك گۈللىرىگە چىن يۈرەكتىن مەھلىيا بىرلە،
نەسىللەر بەختىچۈن كۆيگەن ھەقىقي جان پىدا بىرلە.

مۇئەللىم ـ ئۆز ئانا، شەكسىز مۇناسىپ ئۇشبۇ ئۇنۋانغا،
ئىلىم ـ پەن ئاق سۈتى بەرگەي مۇئەللىم مىڭلىغان جانغا،
مۇئەللىم مېھرىدىن تولغاي نەسىللەر كۆچكە ـ دەرمانغا،
مۇئەللىم ئەجرىدىن يەتكەي ئۇلۇغۋار غايە ـ ئارمانغا،
مۇئەللىم ـ بۇ پىداكار ئۆز ئانا يۈزمىڭ جاپا بىرلە،
يورۇتقاي نۇرغا تەشنا قەلب سارايىنى زىيا بىرلە.

ئەقىل ـ ئىدراك كۆزى بىرلە نەزەر سال ئۇشبۇ ئالەمگە،
نەزەر سال قەشقەرى مەھمۇد، خاس ھاجىپ ياكى ھاتەمگە،
نەزەر سال پەن ـ بىلىمنىڭ نۇرىغا چۆمگەن زامانەمگە،
تولۇن ئاي ئۆزرە قونغان زەر قانات مەردانە ئادەمگە،
ئۇلاردىن قايىسىسى ماختانمىسۇن غەمخور ئانا بىرلە،
مۇئەللىملىك غۇرۇرىغا مۇناسىپ رەھنەما بىرلە؟

كۆڭۈللۈك سەيلىگاھ بولدى بىلىم سۆيگەنگە سەييارە،
بىلىمدىن رىشتە ئۈزگەن جان جاپا دەشتىدە ئاۋارە،
تېپىلماقتا بىلىمدىن بىمەھەل ئۆلمەسكىمۇ چارە،

بىلىمسىز ھەر نادان ـ نەمجان ئەجەل ئالدىدا بىچارە،
مۇئەللىم جەڭ قىلىپ تەرسا جاھالەتتەك ۋابا بىرلە،
ھېسابلاشماس بېشىغا ياققۇسى ئاپەت ـ بالا بىرلە.

ئۇنىڭغا يار بولۇپ ئۆتتى ئەجەب قىسمەت ـ مالامەتلەر،
جاھالەت خەنجىرى سالدى يۈرەككە داغ ـ جاراھەتلەر،
نەسىللەر ئىشقىدا يانغاچ لاۋۇلداپ ئوت ـ ھارارەتلەر،
جۇدۇنلۇق تۇندىمۇ كەلكۈن ـ قىيان بولدى جاسارەتلەر،
مۇئەللىم قەددىنى پۈكمەس بەسى مۇشكۈل كۈلا بىرلە،
چېلىشتى بەل تۇتۇپ نى ـ نى بالاخور ئەجدىھا بىرلە.

مۇئەللىم بولدىڭىز ـ ئاشۇ مۇئەللىملەر مىراسخورى،
بىلىم ـ ھېكمەت قوشۇنىنىڭ باھادىر نەسلى ـ غەيۇرى،
بولۇڭ يۇمران كۆچەتلەرنىڭ ۋاپادار ياخشى غەمخورى،
كۆچەتلەر ئاينىسۇن ـ ئۆسسۇن ئېلىپ ھېكمەت ـ بىلىم نۇرى،
نەپەس ئالسۇن يېڭى ئەۋلاد غۇبارسىز ـ ساپ ھاۋا بىرلە،
ئانا يۇرت قوينى قاپلانسۇن ئېسىل مېھرىگىياھ بىرلە.

مۇئەللىم بولدىڭىز، غەمخور ئانا بولدۇم دېگەيسىز سىز،
نەسىللەر بەختىچۇن شەيدا ئانادەك غەم يېگەيسىز سىز،
بىلىم ـ پەن پەللىسىگە ھەر زامانە ئۆرلىگەيسىز سىز،
ئۇلۇغۋار كەسىپ ئۈچۈن جاننى تەسەددۇق ئەيلىگەيسىز سىز،
ئۆتەرسىز پاك ـ گۈزەل ئەخلاق ـ ئەدەپ، شەرم ـ ھايا بىرلە،
يېزىلغايسىز نەسىللەر قەلبىگە ئالتۇن سىياھ بىرلە.

1984 ـ يىل ئىيۇل

نادامەت نەزمىسى

.سېھىرلىك نازىك بىلەن كەلدىڭ كۈلۈپ پات-پات ھاراق،
بۇ كۆڭۈل خانەمنى ئەيلەپ شادىمان، ئاۋات، ھاراق.

مەن ساڭا بولغانچە مەپتۇن سەنمۇ چىڭ سالدىڭ گىرە،
ئەيلىدىڭ ئاخىر مېنى بىر مەنسۈى نامرات، ھاراق.

جان ئانام، جانان-رەپىقەم ئاھ ئەجەب ئامراق ئىدى،
ئەيلىدىڭ شېرىن مۇھەببەت-سۆيگۈنى بەربات، ھاراق.

ئۇندۇرۇپ شەيتانىي ھېسلاردىن تىكەن كۆڭلۈمدە سەن،
پاك ئادەمزاتلىق سۈپەت-خىسلەتنى قىلدىڭ يات، ھاراق.

ئات قويۇپ ئەردى دۇنيا-تەكبىر بىلەن مەرھۇم بوۋام،
سەن تۇپەيلى ئەھلى قويدى بۆلەكتىن ئات، ھاراق.

ئاشقازاننى غەلۋىر ئەتتىڭ، تال-جىگەرىمنى كاۋاپ،
جان-جېنىمدىن ئۆتتى جەبرىڭ-كۈلپىتىڭ، ۋاي-داد، ھاراق!

ئول خۇدا بەرگەن ئامانەتكە خىرىس قىلدىڭ يەنە،
ئەي سۈزۈك زۇمرەت نىقابلىق بىرەھىم جاللات ھاراق!

بولدى ناز-جىلۋەڭنى قوي، ئىبرالىشىش نامەڭنى قوي،
مەن بىزارى، قاش-كۆزۈڭنى كىمگە ئاتساڭ ئات، ھاراق.

هەسرىتىمدىن نەزمە پۈتتۈم، يەتسە نەزمە تەكتىگە،
سەن كەبى ئىبلىسنى يار تۇتماس ئەزىز ئەۋلاد، ھاراق.

1986 ـ يىل 10 ـ ئاپرېل

نىگار

چاڭقىغان قەلبىم ياشاردى ئېھتىرامىڭدىن، نىگار،
تاڭ سەھەردە يوللىغان شېرىن سالامىڭدىن، نىگار.

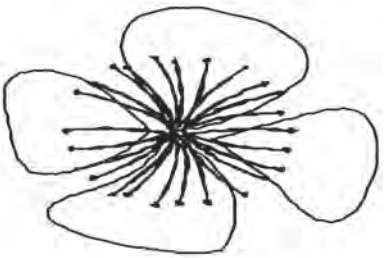
ئەيلىدىڭ گويا قاراڭغۇ تۈننى قۇتلۇق تاڭ سەھەر،
ياغدۇرۇپ پارلاق-يورۇق نۇر سۆيگۈ شامىڭدىن، نىگار.

بۇ ھاياتلىق رىزقىنىڭ يەتمەس ئىكەنمەن قەدرىگە،
ئىچمىسەم بەختىم شارابى مېھرى جامىڭدىن، نىگار.

جان دېگەن كۆندە چېچەكلەمدۇ؟ چېچەك ئاچتى جېنىم،
كۆچ ئېلىپ، دەرمان ئېلىپ لەۋزى قىيامىڭدىن، نىگار.

يەتتە باشلىق ياۋغىمۇ دەيمەن: «ساداقەت-سۆيگۈمىز
ھەرقاچان غالىب سېنىڭ ئىسكەنجە-دامىڭدىن!» نىگار.

1986-يىل 9-سېنتەبىر

تەشنا

يار، يولۇڭغا سۇبھى-ئاخشام قانچە تەشنا باقمىدىم،
قانچە لەززەتلىك خىياللار قاينىمىدا ئاقمىدىم؟

تۈن-كېچە بولساڭ نامايان دىل جاھاننەمامدا سەن،
قانچە زىنداننىڭ چويۇن دەرۋازىسىنى چاقمىدىم.

ۋەسلى دىدارىڭنى ئىزدەپ چۆل كېزىپ، دەريا كېچىپ،
قايسى ئۇششۇك پەسلى قارلىق تاغدا گۈلخان ياقمىدىم؟

قانچە قۇزغۇن بويىنىنى تەندىن جۇدا ئەيلەپ-ئۇزۇپ،
قايسى چاغ كۆك قەھرىدىن مەغرۇر قاناتلار قاقمىدىم؟...

ئايجامالىڭنى كۆرەلمەي كۆز يۇمۇپ كەتسەممۇ مەن،
ئېيتىمەن: يۈلتۇز كەبى قەلبىڭدە مەڭگۈ چاقنىدىم!

1986-يىل 11-سېنتەبىر

كۆڭۈل ئىزھارى

دەستە گۈل كۆڭلۈمنى ئىزھار ئەيلىسۇن: يارىڭ بولاي،
كۈلگۈدەك ياشناپ مۇرادىڭ ياخشى دىلدارىڭ بولاي.

ئىززىتىم، شان-شەۋكىتىمدۇر ۋەدىگە قىلماق ۋاپا،
ئۆز يولى، ئۆز لەۋزىدىن يانماس ۋاپادارىڭ بولاي.

لەيلىنىڭ ئىشقىدا مەڭ كۈلپەتكە مەجنۇن رازىغۇ،
جان پىدا مەجنۇن سۈپەت ئاشىق خېرىدارىڭ بولاي.

بىر باغاش ئەتكەن بىلەن قانمايدىكەن تەشنا يۈرەك،
سەن دېگەن شوخ ئەركىلەپ:«تەشنا تەلەپكارىڭ بولاي».

ئەر ئەمەسمەن ئىككىلەنسەم تاغ-داۋانلىق يولدا مەن،
يوللىساڭ قۇزغۇنغا قارشى كۆكتە شۇڭقارىڭ بولاي.

رەڭگى-رۇخسارىڭغا قوندۇرماس ئۇچۇن غەم زەررىسى،
بىر ئەزىم دەريا كەبى شام-سۇبھى بىدارىڭ بولاي.

قىسمىتى مەختۇمسۇلانىڭ چۈشسە باشىڭغا ئەگەر،
چىن تۆمۈر باتۇر كەبى غەيۇر نىجاتكارىڭ بولاي.

ئەيلىسەڭ سىرتماق چېچىڭنى، ئۇستىخانىمنى چوقۇم،
تەۋرىمەس تۇۋرۇڭ ئېتەي، قانلىق قىساس دارىڭ بولاي.

يەڭگۈچى ئەجداد ئىزىدىن ئۆرلىسەڭ ئاسمان-پەلەك،

ھەر قىيىن ئۆتكەلدە ھەمراھىڭ، مەدەتكارىڭ بولاي.

يەلپۇنۇپ تۇرغان چېچىڭ كۆكلەمدىكى سۈمبۈل گويا،
پەپىلەپ پەرۋىش ئېتەر باغۇەن پىداكارىڭ بولاي.

ئۈيقۇسىز قىلساڭ خىيال ئالتۇن راۋاقلىق ئاقساراي،
مەن ئۇنى تىكلەيدىغان ھارماس بىناكارىڭ بولاي.

مېھرلىك قوينۇڭ ئېچىپ ئېيتساڭچۇ جانان ئەركىلەپ:
كەل خۇش ئاۋاز بۇلبۇلۇم، سۇلماس چىمەنزارىڭ بولاي.

1986 ـ يىل سېنتەبىر

يىراق بولسام

هاياتلىق نە كېرەك ئىشقى-پىراقىدىن يىراق بولسام،
يۈرەك-باغرىمنى قۇچقان ئىشتىياقىدىن يىراق بولسام.

سىياقىڭ ئەسلىتەر پەسلى باھارنىڭ كۆركى - چوغلۇقنى،
باھارنىڭ پەيزىدىن مەھرۇم سىياقىدىن يىراق بولسام.

ئەجەبمۇ نۇر-ھارارەتلىك سېنىڭ ئاھۇ كۆزۈڭ، جانان،
قاراڭغۇ بۇ جاھان جۈپ قاراقىدىن يىراق بولسام.

نىجاتلىق مەلھىمى قاينار شىپاھلىق بىر بۇلاق مېھرىڭ،
زەئىپ بىچارىمەن مېھىر بۇلاقىدىن يىراق بولسام.

ۋىسال پەسلىگە چىللايسەن چېلىپ زەر قوڭغۇراق دائىم،
ۋىسالدىن بىنېسىپمەن قوڭغۇراقىدىن يىراق بولسام.

1986-يىل 10-سېنتەبىر

يوق

ئەنە، گۈلباغدا توي-مەشرەپ، كۆڭۈل تارتمايدۇ، رايىم يوق،
سەۋەبكى، شۇنچە گۈل-غۇنچە ئارا جانانە-يارىم يوق.

قەدەھ بۇغدا كۆلى گويا كۆتۈرگەن سېھرلىك شاۋقۇن،
جاھاننى قوي كاۋاپىنىڭ ھىدى بىر ئاپتۇ، كارىم يوق.

ئىچىمدە ئۇھ دېسەم فونتان ئاتار يالقۇن ئەمەس، ئىس-دۇت،
پىغانلىق ناله ئەيلەيمەن: نېچۈن تەمبۇر، ساتارىم يوق؟

يىلاندەك تولغىنار ئوغلان ئۇرۇلسا بىر دۆۋە دۇمباق،
تىكىلسەم نەي، راۋاب، دۇتار، غېجەك، چاڭ، پەنجىتارىم يوق.

نېمىشقا قوغدىدۇق-سۈردۇق يىراق سەھراغا قالۇننى،
نېمىشقا ناغرا، سۇناي، داپ... كەبى دىل ئىنتىزارىم يوق؟

ئۇلۇغ ئەجداد ئەقىل-ئىدراك بۇلاقىنىڭ قىيامىدىن،
ھاياتلىق لەززىتى ئالماي، دېگەيمىزمۇ خۇمارىم يوق؟

قۇلاق سال، ئۆزگىلەر ھەرئان خىتاب ئەيلەيدىكەن مەغرۇر،
ئادا بولسام بۇيۇك مىللىي مىراستىن، ئەتىۋارىم يوق!

جاۋاب بەر، ئەي قەدىردانلار، ئۆتۈۋەرسەك-كېتىۋەرسەك،
دېمەس ئەۋلاد نېچۈن شانلىق مىراسىم-ئىپتىخارىم يوق؟

ئەنە، گۈلباغدا توي-مەشرەپ، كۆڭۈل تارتمايدۇ، رايىم يوق، سەۋەبكى نەي، راۋاب، تەمبۇر، غىجەك، قالۇن، دۇتارىم يوق.

1992-يىل يانۋار

سالام، قېرىنداشلار

(قازاقىستان، قىرغىزىستان سەھنىلىرىدە ئوقۇلغان دېكلاماتسىيە)

سالام ئوتلۇق يۈرەكلەردىن سېغىنغان قان-قېرىنداشقا،
ۋىسال پەسلىگە تەلمۈرگەن جىمى قەلبداشقا-قانداشقا.

سالام ئاپئاق ساقال، ئاق باش ئەزىزلەر-مۆھتەرەملەرگە،
سالام شەيدائى قىز-ئوغلان، ئاشۇ جۈپ-جۈپ قاراقاشقا.

تىلەكلەر بولمىدى ھاسىل توسۇپ تۇرغاچ تۆمۈر پاسىل،
يېقىلدى قاتمۇقات كۈلپەت - جۇدالىق قان بىلەن ياشقا.

بولۇپ كاككۇك بىلەن زەينەپ نىدا قىلدۇق پىغان بىرلە،
زېمىن-ئاسمان گۇۋاھ كۆزدىن تۆكۈلگەن قان بىلەن ياشقا.

بۈگۈن دوستلار، قەدىردانلار، زامان باشقا، ھايات باشقا،
نېسىپ ئەتتى خۇدا بىزنى ۋىسال باغىدا يايراشقا.

نېمەرسە قان-قېرىنداشلىق كەبى قىممەتتۇر ئالەمدە،
يېتىپ كەلدۇق بولۇپ تەشنا قۇچاقلاشقا-قۇچاقلاشقا!

1992-يىل 28-ئاپرېل

ئەۋلاد ئۈچۈن

قىيا باقماي چىمەن ـ باغلار ئارا راھەت ـ ئارامىلارغا،
تېرىمدىن مەھسۇلى گۆھەر چېچىپ ئۆتتۈم بىنامىلارغا.

كۆز ئالدىمدا ئەزىز ئەۋلاد يولى، تەقدىرى ـ ئىقبالى،
ۋۇجۇدۇم، قەلبىم ئايلاندى يورۇق مەشئەلگە، شامىلارغا.

جاھاندا بارمىدۇ چوڭ غەم ئەزىز ئەۋلاد غېمىدىنمۇ،
نەزەر سالغايمۇ پاك ئىنسان پۈچەك پۇل، ساختا نامىلارغا؟

پەخىرلەن، ئەي ۋەتەن ئەھلى، پىداكار جەڭچى نەسلىگىدىن،
ئۇلار ئوت ئاچتى يول توسقان تۈۋى زەي ئەسكى تامىلارغا.

پەخەس بول، ئەي ۋەتەن ئەھلى، مۇغەمبەر دۈشمىنىڭ موھتاج،
ئەقىل ـ ئىمانى بۇلغانغان نادان، تەلۋە، قارامىلارغا.

ئۇلار تەشۋىش چېكەر ئويغاق نەسىللەر بەختىدىن ھەرئان،
ئۇزاتقاي مەلھىمى بىھوش سىلىپ تۈنلەردە جامىلارغا.

ئەزىز ئەۋلاد ئۈچۈن جاننى پىدا ئەيلەيلى، ئىنسانلار،
ئۇلار بوپ كەتمىسۇن يەمچۈك جېنى ـ جىسمى ھارامىلارغا!

1997 ـ يىل 22 ـ مارت

قالدىمۇ؟

زەل-زىرائەت مەھسۇلىدا ئاز-تولا تەم قالدىمۇ؟
ياپرىقىدا پاك-غۇبارسىز تامچە شەبنەم قالدىمۇ؟

كۆكسىگە ئۇردۇق ئوكۇل يۇمران كۆچەتنىڭ، مايسىنىڭ،
يەر-زېمىنغا بەرمىگەن بىز دورا-مەلھەم قالدىمۇ؟

ھەر موزاي قۇيرۇق كۆتۈرسە چۈشكىنى سۈلياۋ تېزەك،
چۈنكى بىز قانداقتۇ نەرسە قوشمىغان يەم قالدىمۇ؟

تامچە يامغۇر بولدى چۈشمەس ئوقنى چەنلەپ ئاتمىساق،
بىر قاراپ باق، ئەمدى كۆك ئاسماندىمۇ نەم قالدىمۇ؟

ھەر گىياھ، كۆكتات، تۈخۈم، قايماق-قېتىقتا غەيرىي تەم،
بىئامان دوختۇر تامان قاتراۋېرىپ چەم قالدىمۇ؟

1998-يىل 1-يانۋار

مەغرۇر ناخشىچى

كۆيلىرىڭ خانتەڭرىدە مەغرۇر جاراڭلايدۇ ئەجەب،
بۇ ئانا ئەلدىن ئېشىپ ئالەمدە ياڭرايدۇ ئەجەب.

ھەر ئېسىل ناخشاڭ يۈرەكنىڭ لەززىتى، جان راھىتى،
كۆيخۇمار خەلقىڭ سېنى ھەر جايغا داڭلايدۇ ئەجەب.

تۇغدى، چوڭ قىلدى مۇقەددەس بۇ ئانا يەر ـ پاك زېمىن،
پاك ۋەتەن ـ ئەل سۆيگۈسى چېھرىڭدە پارلايدۇ ئەجەب.

دەشتۇ چۆل كەزدىڭ يالاڭ ئاياغ ئەل سۆيەر ناخشاڭ بىلەن،
دەيدۇ ئەل: كارۋان يىگىت شام ـ سۇبھى ھارمايدۇ ئەجەب!

تۇتىقۇش سايرايدۇ دوراپ بارچە قۇش ئاۋازىنى،
بۇلبۇلى شەيدائى خاس ئۆز تىلدا سايرايدۇ ئەجەب.

بۇ ئانا يۇرتتىن ئېلىپ رىزقى ـ نېسىۋە بەزىلەر،
ئەجنەبىيچە تىلنى چاياشتىن ئۇيالمايدۇ ئەجەب.

تۇزنى يەپ، تۇزلۇقنى چاققان بىئەقىل، نامېھرىبان،
بەندىلەرنىڭ قىلمىشىدىن زەردە قاينايدۇ ئەجەب.

ئاھ سېنىڭ ناخشاڭغا، ئەي مەغرۇر، غۇرۇرلۇق ناخشىچى،
ئەل سۆيەر، مىللەت سۆيەر ئەل قەلبى قانمايدۇ ئەجەب.

2000 ـ يىل 16 ـ ئاپرېل

ئۆمۈر خاتىرىلىرى

1

ئەجەب قىسمەتكە يار ھەمراھ بىگىرمە ئالتە ياش ۋاقتىم،
جاپانىڭ لاتقىلىق دەريانىدا تاھىر كەبى ئاقتىم.

ھەقىقەت، ئەي ئەزىز ئىنسان قۇياشى، نەدىسەن؟ نەدە؟
دىدىم ئىزدەپ ھەقىقەت-ئەرك ئىشەنچ، ئارمان بىلەن باقتىم.

تىلىدىن ئاتتى بىر تال ئوق زەھەر تىللىق يوغان ئەرباب،
چىدام-سەۋرىم تۇغانىنى غەزەپ بازغانىدا چاقتىم.

ئۆزىنى ئەۋلىيا بىلگەن نادان قويغاندا چوڭ ئوتنى،
بېشىمغا ھەربالا كەلسە كۆرەي دەپ مەنمۇ شام ياقتىم.

ئۇنى قۇزغۇن بىلىپ نىمجان، ئۆزۈمنى نەۋقىران شۇڭقار،
تەپەككۇر ئاسمىنى ئۆزرە كېچە-كۈندۈز قانات قاقتىم.

1965-يىل ماي

2

ئاھ ئەجەب كۈلپەتكە يار ئوتتۇز يېشىم،
قاتمۇقات تاغ ئاستىدا مەغرۇر بېشىم.

تار قەپەسكە مۇپتىلا ئاشىق ئۆزۈم،
ئارزۇ-ئارمان دىلىرىدۇر سىردىشىم.

بىر جاپاكەش تۆھپىكار باغۇەن ئىدىم،
ئەمگىكىم بولدى جىنايى قىلمىشىم.

ئۆزلىرى ئەڭ سېھرىگەر شەيتان تۇرۇپ،
«جىن» دېسە غۇچۇرلىماس قانداق چىشىم؟

مۇنچە ئۆرلەۋەرسە قەھرىم يالقۇنى،
ئايلىنىپ كەتمەمدۇ ئوتقا ئىچ-تېشىم.

1969-يىل 13-ئۆكتەبىر

3

ئاھ، گۇزەل دىلدار سوراپ قالدىڭ: يېشىڭ ئوتتۇزمۇ-قىرىق؟
پاتتى ئۇشتۇمتۇت گويا كارنايغا نەشتەر-قىلتىرىق.

«قىرىق» دېمەكنىڭ تەسلىكىدىن، بۇ سوئالنىڭ ۋەزنىدىن،
جانۇ جىسمىم بولدى يارغۇنچاقتا يانچىلغان تېرىق.

«قىرىق» دېسەم، دەرسەن: قېنى نەسلىڭگە قالدۇرغان مىراس؟
ھېچ دېمەسسەن: ئېيتقىنا باغرىڭدا قانداق چاك-يېرىق؟

سەن دېسەڭ: ئېيتقىن قەيەردە چاك-يېرىقسىز ساق يۈرەك؟
مەن بولۇپ قالماسمىدىم قارماقتا تولغانغان بېلىق؟

چۈشكۈدەكمەن قايسى ھالغا سەن دېسەڭ، شۇ چاغقىچە،
ئەلگە نەپ بەرمەي تۆزۈك مۇگدەپ يۈرۈش قانداق قىلىق!؟

1979-يىل 13-ئۆكتەبىر

4

بېشىمدىن ئۆتكۈزۈپمەن، ئاھ، زىمىستان قىشتىن ئەللىكنى،
ئەلەمدە قالدۇرۇپ قانچە مېيىت دەرگاھى-يەرلىكنى.

كىشىلىك دۈشمنى - شەيتان بويىق ئىنئام ئېتىپ مىڭ خىل،
دېدى: «بەخت ئىزدىسەڭ ئۆگەن مېنىڭدەك سېھرىگەرلىكنى».

كۆكۈل ئاسمانىدا گۈلدۈرماما گۈلدۈرلىدى ھەيۋەت،
ئايان ئەيلەپ مېنىڭ تۇغما مېجەزىم - دەلمۇ دەللىكنى.

دېدىم: سېھرىڭ بىلەن بىھوش ئېتەلمەيسەن مېنى، شەيتان،
كېتەلمەيسەن ئوغرىلاپ پاك غۇرۇر، پەخرىمنى-ئەرلىكنى!

تەئەددى تاشلىرى بەلكى ئاتار كۆكسۈمگە نادانلار،
ئۆمۈرلۈك ئىپتىخار بىلسەم يۈگەنسىز كەمبەغەللىكنى.

ماقال بار: «سۆت بىلەن كىرگەن مىجەز-خۇي جان بىلەن چىققاي»،
ئانا سۈت بەھرىدىن تاپقان ئەمەسمۇ مەن گۈزەللىكنى!

1989-يىل ئۆكتەبىر

5

چېلىپ كولدۇرما چوڭ كارۋان، دېدى «دوستۇم يېشىڭ ئاتمىش»،
كۆرۈندى جۈپ كۆزۈمگە، ئاھ، شۇرغانلىق زىمىستان قىش.

بۇ ئاتمىش غەيرىي سان تۇرسا نېمىشقا تەرلىمەس مۈزدەك،
بۇ ئالەم مېھرىگە تەشنا، نىگار ۋەسلىگە زار دەرۋىش؟

دېدىك جانان: ئۆتۈۋەرسۇن كالېندار كارۋىنى مەيلى،
ھاياتىك باغىنى ئەيلەي ۋاپا-مېھرىم بىلەن پەرۋىش.

دېدىك:«قوينۇڭدىمەن، تەسىر ئېتەلمەس ئۇششۇكى كۆزنىك»
شېكەر لەۋزىك بىلەن يىتتى-يوقالدى بارچە غەم-تەشۋىش.

مۇھەببەت يالقۇنۇك ئۆچمەس ئىكەن، مەنمۇ ھايات، غەمسىز،
ياشايمەن بولمىغاندەك بۇ جاھان سەيناسىدا ھېچ ئىش.

1999-يىل ئۆكتەبىر

6

كۆڭۈلدە بىر ئەجەب تۈيغۇ، يېشىم يەتكەندە ئاتمىشقا،
يېقىنلاپ قالدىمۇ دەيمەن ھاياتلىق مەۋسۈمۇم قىشقا؟

بولۇركەن بارچە غەم-تەشۋىش تۇمانى بىر يولى غايىب،
مۇيەسسەر بولسا ھەر ئىنسان بۇيۇك ھەشقاللا-ئالقىشقا.

ئەزىز خەلقىم نېسىپ ئەيلەپ ماڭا شاھانە تون، زەر تاج،
كۆتۈردى ئالقىنىدا، نە دېگەيمەن بۇ ئۇلۇغ ئىشقا؟

ھاياجان تەپتىدىن تەرلەپ-پىشپ ئېيتقاندۇرمەن مىك رەت:
ئەجەب سوزماپتىكەنمەن قول، تىلمىنى غەيرىي قىلمىشقا!

پەلەككە ئۆرلىسە يىپسىز چۈشەر پاتقاقتا ھەر لەگلەك،
كىم ئەردىم دەسسىگەن بولسام يوچۇن ئۆتكەلدە ھۆل خىشقا!

2000-يىل 20-سېنتەبىر

7

نېمىشقا سېسترا-دوختۇر سەھەر-شام باش-ئاياغمدا؟
بۇ دەمگە يەتكۈچە ھېچ سەزمىگەن بىر بۇي دىماغمدا.

نېمىشقا شۇ قەدەر نۇرسىز-غۇۋادۇر ھەممە ياق-ئالەم،
ۋەيا قالغانمدۇ جانسىز ئاداققى نۇر قاراقمدا؟

نېچۈن كەلمەسكە كەتكەنلەر كۆز ئالدىمدىن ئۆتەر بىر-بىر،
نېچۈن يوقتۇر قىزىل قاندىن ئەسەر ھۆسن-سىياقمدا؟...

ئۇزاق بۇ يولدا ئاتمىش تۆت قەدەم باسقان ئىدىم، ئەپسۇس،
قالارمۇ بىمەھەل نەسلىم، نىگارىم ئوت-پىراقمدا؟

بۈيۈك كارۋان دېگەي جەزمەن: پەخرلەن كۈيچى تەشنائى،
سېنىڭمۇ خۇش ئاۋازىڭ بار تىنىمسىز قۇڭغۇراقمدا!

2003-يىل ئۆكتەبىر

8

ئىلاھا، قىلمىدىڭ مەھرۇم زەئىپ جىسمىمنى تىغ جاندىن،
تىنىمسىز يول كېزەرىكىنى بۈيۈك مەردانە كارۋاندىن.

ئۆمۈرلۈك قىلمىدىڭ مەھرۇم سەمىمىي-ساددا بەندەڭنى،
سۆيۈملۈك يارۇ جانانىدىن، سىنالغان دوست قەدىرداندىن.

قىيامەتلىك بۇرادەر-دوست، قېرىندىاش، يارۇ ئىخلاسمەن،
ۋاپا-مېھرى شېپالىقىدىن تۈمەن خىل دورا-دەرماندىن.

ئۇزۇلمەي تامچىلار يامغۇر ياساپ ئۆركەش تومۇرلاردا،
شىپالىقراق ئىكەن روھىي ئوزۇقلار جەۋھىرى قاندىن.

زېمىندىن شورنى، زەيلىكنى قۇرۇتقاندەك قۇياش-ئاپتاپ،
مۇھەببەت-سۆيگۈ قوغلاركەن ئازاب-ئاغرىقنى نىمجاندىن.

2003-يىل نويابىر

بولمسا

1

بىر ئۆمۈر گۈللەمدۇ ئىقبال دىلدا يالقۇن بولمسا،
خۇددى كۆكلەم تاشقىنىدەك كۆڭلى جۇشقۇن بولمسا.
پۈركىنەرمۇ گۈل-چېچەككە قەلبىدىن سۆيگەن تىلەك،
دەۋرىمىزنىڭ كۈتكىنىگە ماس ۋە ئۈيغۇن بولمسا.

كۈن ساناپ ئۈچتۇق يېڭىشنىڭ پەللىسىگە شان بىلەن،
دەۋرىمىزنىڭ مەيدىسىگە گۈل تاقاپ ۋىجدان بىلەن،
بۇ ئۇلۇغ كەلكۈندە چۆكتى تۇنجۇقۇپ لاي-لاتقىدەك،
زور چېلىشنىڭ قاينىمىدا كىمكى ئۈپقۇن بولمسا.

ئۆرلىدى شۇڭقارغا ئوخشاش ھەر نەپەس كۆكرەك كېرىپ،
جۈت-تۈتەكلەر باغرىنى چاقماق بولۇپ دادىل يېرىپ،
كەتتى نامى ئەل ئىچىدە شۆھرىتى يايدى ئېتەك،
شەخسىيەتنىڭ تورلىرىغا كىمكى تۈتقۇن بولمسا.

ئەل كۈتەر ئۆرلەشنى دائىم، ئەڭ گۈزەل مەنزىل يىراق،
ئاشۇ مەنزىل ئىشقىدىن قەلبىڭگە ياققىن شام-چىراغ،
ۋاقتى يەتمەستىن سۈلارسەن بوپ گويا ھەشقىپىچەك،
ئەلگە مېھرىڭ چوغ، ئۆزۈڭگە زەررە-ئۇچقۇن بولمسا.

2

شوخلىنىپ سايرامدۇ بۈلبۈل لالە-رەيھان بولمسا،
نەۋقىران ئاشىق كۈلەرمۇ يارى-جانان بولمسا.

تۇننى ئويغاق ئۆتكۈزەرمۇ سىردىشىپ يۈلتۈز بىلەن،
قات-قېتىدا قەلبىنىڭ ئالەمچە ئارمان بولمىسا.

كىم گۈزەل جانان يولىغا تەلمۈرەر كۈندۈز-كېچە،
بىر بۈيۈك ئارمان يۈرەككە كۈچ ۋە دەرمان بولمىسا.

قىز-يىگىت يەتكەيمۇ لەززەتلىك ۋىسالىنىڭ قەدىرىگە،
شۇ ئۇزاق سۆيگۈ يولىدا دەردۇ ھىجران بولمىسا.

دەردۇ ھىجران ئىمتىھاندۇر ياش يىگىت-قىزلار ئۈچۈن،
ھېچ ئۆتەلمەس كىمدە ساپ ۋىجدانۇ ئىمان بولمىسا.

3

قىز چىرايلىق-ئۇز سانالماس مەڭگۈدە مەڭ بولمىسا،
بولسا مەڭ، ئوتقاشسىمان پارلاق جۈلا-رەڭ بولمىسا.

تونىنى تون قىلغان كېلىشكەن بىر ياقا ھەم ئىككى يەڭ،
تون ئەمەس، دەل ئاخىرەتلىكتۇر ياقا-يەڭ بولمىسا.

«يېگۈچە تار يەردە ئاش، كەڭ يەردە مۇشت يە»
دەيدۇ خەلق،
يايرىماس، ئۆسمەس كۆڭۈل دەۋران-جاھان كەڭ بولمىسا.

يايرىماس، ئۆسمەس كۆڭۈل دەۋرانە كەڭ بولغان بىلەن،
بارچە ئىنسان نەسلى قانۇن ئالدىدا تەڭ بولمىسا.

ئەقلى بار ئىنسان دېمەس «مەن ھەممىدىن ئۈستۈن-ئېگىز»،
قارىندا يىلان-چايانلىق، مىكرى-نەيرەڭ بولمىسا.

4

گۈلنى كىم قىسقاي ئەزىزلەپ، گۈل چىرايلىق بولمىسا،
بولسا ئۇ رەڭدار، چىرايلىق، خۇش پۇراقلىق بولمىسا.

گۈل گۈزەل، گۈلشەن گۈزەل، گۈل سەيلىسى جانغا ھۇزۇر،
كىم قىلۇر گۈلشەندە سەيلە تەندە ساقلىق بولمىسا.

ئاي بىلەن يۇلتۇز قاراڭغۇ تۈندىكى مەشئەل-چىراغ،
تۈندە بەئەينى گۆرگە تەڭ مەشئەل-چىراغلىق بولمىسا.

«يول يىراقى بولسا بولسۇن، دىل يىراقى بولمىسۇن»،
دەشتى-چۆل ھېچ گەپ ئەمەس دىلدا يىراقلىق بولمىسا.

مول مېۋە-شەربەت تۆكۈلمەس ئارزۇ-ئارمان شاخىدىن،
ئەلدە ھۆر-ئەركىن ھايات، ئىلمىي ئىناقلىق بولمىسا.

5

نە كېرەك باغ سەيلىسى دۇتار-راۋابى بولمىسا،
بەزمە-مەشرەپ نە كېرەك پاقلان كاۋاپى بولمىسا.

نەغمە-ساز كۆڭلۈمگە ياقماس ھەم دىلىم تارتماس كاۋاپ،
جان كۆيەر دىلبەر قولىدا مەي-شارابى بولمىسا.

يار قولىدىن ئالمىغايمەن سۈپسۈزۈك مەي جامىنى،
«ئۆز نىگارىڭ مەن» دېگەن شېرىن جاۋابى بولمىسا.

جام ئېلىپ دىلدار قولىدىن يۇتمىغايمەن قەتره مەي،
«تىڭ ياشا ئەركەككە خاس!» - ئۇشبۇ خىتابى بولمىسا.

كىم ياشار ئەركەككە خاس، مەردلىك كىتابى يازدى ئۇ،
دېمە ئادەم يازغىنىم مەردلىك كىتابى بولمىسا.

6

جانۇ-تەن ئالغايمۇ لەززەت، تاڭ ساباسى بولمىسا،
ناز بىلەن كۈلگەيمۇ گۈل، بۈلبۈل ناۋاسى بولمىسا.

ناله قىلماس قايسى بۈلبۈل، ئاھىدىن ئۈچقۇن چېچىپ،
چىن يۈرەك مېھرى بىلەن سۆيگەن زىياسى بولمىسا.

شۇل زىبا ھۆسنىگە زوق ئەيلەش ئۈچۈن جۈپ كۆز كېرەك،
كۆز دېگەن قوزۇق ئىزىدۇر نۇر-زىياسى بولمىسا.

كۆزگە نۇر نەدىن كېلۈر؟ سۆيگۈ ساداقەت شامىدىن،
باغرى تاش ئەما دېگىن مېھرى-ۋاپاسى بولمىسا.

كىم يېتەر مېھرى-ۋاپانىڭ قەدرىگە يارەنلىرىم،
شۇ ۋاپا دەريا سىنىڭ كەلكۈن-جاپاسى بولمىسا.

7

لاله قىلغايمۇ تەبەسسۇم ئىشقىۋازى بولمىسا،
ئىشقىۋازنىڭ لەزىز-شېرىن ئاۋازى بولمىسا.

لاله كۈلمەس ناز بىلەن، بۈلبۈلمۇ خۇش قىلماس ناۋا،
قەلبى سۆيگەن يۈرتىنىڭ كۆكلەم ۋە يازى بولمىسا.

ھۆر ھاياتنىڭ نەۋباھار، يازى كۈلۈپ ئاچماس قۇچاق،

ئەرشنى تىترەتكەن ئۇلۇغۋار غەلىبە سازى بولمىسا.

لەرزىگە سالغايمۇ يەر-ئاسماننى غەلىبە نەغمىسى،
ئوت يۈرەك مەردانىلەر قۇربانغا رازى بولمىسا.

مۆھتەرەمدۇر خەلق ئۇچۇن قۇربانغا رازى بولسا كىم،
ئەمما خەلقتىن ئۆزگىچە ئەرك-ئىمتىيازى بولمىسا.

8

زەر، گۆھەر نەدىن كېلۇر كان بولمىسا،
بولسا كان، ئىشلەمچى مەردان بولمىسا.

ئەلئارا بولغايمىدى زەر ئەتىۋار،
قىممىتىگە يەتكۈدەك جان بولمىسا.

زەرنى چۆلدىن شاھ رەشىد تاپقايمىدى،
قەلب كۆزىدە نۇرى ئىرپان بولمىسا.

زەر - نەفىسە نۇرىنى چاچقايمىدى،
ياخشى زەرگەر - شاھ رەشىدخان بولمىسا.

نۇر-جۇلا چاچقاي ئېسىل زەر - ئىقتىدار،
قايسى شاھ سەۋدايى، نادان بولمىسا.

9

كىم يېتەر مەنزىلگە بىر باش بولمىسا،
جان كۆيەر مەغرۇر سەپەرداش بولمىسا.

ئۆتكىلى بولغايمۇ ھىجران تاغىدىن،
خەۋپ-خەتەرلىك دەمدە يولداش بولمىسا.

شاھ سەنەم ئۇزمەسمىدى جان رىشتىنى،
ئاغىچى ئانادەك ئەلەمداش بولمىسا.

شۇل غېرىب بىلگەيمىدى ياردىن خەۋەر،
دوستى ئىلياستەك يۆلەكداش بولمىسا.

ھەم غېرىب يەتكەيمىدى يار ۋەسلىگە
ئەل بىلەن بىر جانۇ-قەلبداش بولمىسا.

10

نە كېرەك ئالتۇن قەلەم، ئۆچمەس سىياھى بولمىسا،
شۇل سىياھنىك ئۆزگىچە نۇرى-زىياسى بولمىسا.

لەيلى، رەيھان، قامچىگۇل...نىك بۇي-پۇراقى ئۆزگىچە،
نە كېرەكتۇر ئۆزگىچە بۇي رەڭ-جۇلاسى بولمىسا.

سايرىشار گۈلباغ ئارا خەندان ئۇرۇپ مىك ياڭرا قۇش،
نە كېرەك جانىۋارنىڭ ئۆز ناۋاسى بولمىسا.

ئوخشىماس ئەنجۇر، ئانارنىڭ تەمى نەشپۈت، ئالمىغا،
نە كېرەكتۇر ئۆزگىچە لەززەت-شىپاسى بولمىسا.

مىڭ شېئىر، يۈزمىڭ شېئىر يازغان بىلەن نازىم ئەمەس،
ئۆز تىلى، ئۆز تۇيغۇسى، ئۆز مۇددىئاسى بولمىسا.

1961~1980-يىللار

ئۆمۈر قەسىدىسى

ئەسىر سالامى

ئەسىرلەر ھالقىغان تۇغقان-قېرىنداشىم، سالام سىزگە،
ئەزىز ئۇستاز، قەدىردان دوست، ساۋاقداشىم، سالام سىزگە،
ئۇزاق يوللاردا ھەمراھىم، سەپەرداشىم، سالام سىزگە،
مۇشەققەت تاغ-داۋانىدا يۆلەكداشىم، سالام سىزگە،
ئەقىدە-ئېتىقادى پاك ۋەتەنداشىم، سالام سىزگە.

ئەسىرلەر ئۆتتى، ئاھ نى-نى كارامەتلەر بىلەن دوستلار،
يۈرەكلەر تولدى قانلىق داغ-جاراھەتلەر بىلەن دوستلار،
ئېلىشتۇق قاتمۇقات زەنجىر-ئاسارەتلەر بىلەن دوستلار،
قىزىل تۇمشۇق، قىزىل تىرناق ھاشارەتلەر بىلەن دوستلار،
ئەلەمداشىم، قەلەمداشىم، قەدەمداشىم، سالام سىزگە.

ئېرىشتۇق قان تۆكۈپ، قۇربان بېرىپ ئاچچىق ساۋاقلارغا،
قىيا باقمايدىكەن ئارمان قۇياشى نائىناقلارغا،
ئاتا قىلغاي بۈيۈك بىرلىك، بىلىم-پەن يولچىراغلارغا،
قاچاركەن دەرد-ئەلەم ئويغان، ئىناقلاردىن يىراقلارغا،
بۇ ھېكمەت تەكتىگە يەتكەن زامانداشىم، سالام سىزگە.

بۇ يوللار قىستا-قىستاڭ، تار، تېخى بىز بىر قەدەم باستۇق،
ئېلىپ ئالقانغا بۇ جاننى شەرەپتىن لەۋھەلەر ئاستۇق،
بۇ لەۋھە، بۇ شەرەپ-ئۇنۋان ئەمەستۇر بىزگە پەر ياستۇق،
قېرىنداش، ئۇنتۇما، سوكسوك ئېشەك بىرلە داۋان ئاشتۇق،
بۇ يولدا مەڭگۈ بەل يەشمەس قېرى-ياشىم، سالام سىزگە.

جاهاندا بارچه ئىنسانلىنىڭ مۇراد-ئارمان يولى ئۆزگه،
بىراۋ ئەتمەيدىكەن ئىنئام «ئېچىل داستىخان»نى بىزگه،
تېۋىنساق، ئىقتىدا قىلساق «بىلىم-بىرلىك» دېگەن سۆزگه،
قوشۇلغاي تەنگه جان-دەرمان، يوروُق ئاپتاپ غۇۋا كۆزگه،
ئېگىلدى جان ۋەتەن شەيداسىغا باشىم، سالام سىزگه.

2000-يىل 31-دېكابىر

داۋان ئاشقانلار ئارمانى

(پېشقەدەم سەنئەت تۆھپىكارلىرى سەنئەت كېچىلىكى ئۈچۈن)

سالام، ئەي جان پىدا ئەتكەن ئۇلۇغۋار ئەھلى مىللەتكە،
سالام، لايىقلار ئالقىشقا، سەمىمىي سۆيگۈ-ھۆرمەتكە،
سالام، ئەۋلاد پىراقىدا تولۇپ ئالەمچە قۇدرەتكە،
چېچىپ قان-تەرىدىن ئالتۇن ئۇرۇق گۈلزارى سەنئەتكە،
مۇيەسسەر ئەيلىگەنلەر بۇ قەدىم مىللەتنى شۆھرەتكە.

سالام، بۇ يولدا سانسىز تاغ-داۋان بىرلە ئېلىشقانلار،
قاۋاندەك قۇتۇرغان چاپقۇن-بوران بىرلە ئېلىشقانلار،
كۆزى ئاچ-تويمىغۇر كەلكۈن-قىيان بىرلە ئېلىشقانلار،
زەھەر نەشتەر زىياندىش دۆ-چايان بىرلە ئېلىشقانلار،
سالام، بۇ يولدا نائىللار بۇيۇك ئابرۇي-ئىناۋەتكە.

بۇ يولدا قانچە دۇچ كەلدۇق خەتەرلىك ئەگمە-دوقمۇشقا،
بېرىپ بەرداش قارا قالپاق، تۆمۈر پەشۋا، چويۇن مۇشتقا،
سىلىندۇق پەسلى ئاتەشتە ئېغىر سۆرەم بىلەن قوشقا،
سەھەرگە ئۇلىدۇق شامنى قوتانلاردا بېقىپ چوشقا،
ھالال تەر-تۆھپە ئايلانغاچ قارام قىلمىش-جىنايەتكە!

قېنى ئۇستاز تۇداخۇن، زىكرىكام ھەم ھاجى رەھمانلار،
ئۇسسۇل پېشۋاسى قەمبەرخان كەبى ئەھلى شەرەپ-شانلار،
قېنى ئەھمەد ئۆمەر، ئابدۇللا ھامۇد، ئىبراھىمجانلار،
قېنى شاتگۈل، مەلىكە، نۇرمۇھەممەدتەك قەدىردانلار،
نە چارە بۇ قەدەر ئاچچىق ئەلەمگە-زور مۇسىبەتكە؟

جەھەننەم كۆلپىتى تارتىپ ئامان قالغان تىرىكلەر بىز،
جاپاكەش ئەل ۋۇجۇدىدا قىزىل قان، ئاق يىلىكلەر بىز،
ۋەتەن-ئەل تەقدىرى بىرلە تەڭ ئورتاق-تەڭ شېرىكلەر بىز،
لاۋۇلداپ يانغۇچى شامۇ چىراغلاردا پىلىكلەر بىز،
پۈتۈن جان-جىسىمىمىز تولغان ئۇلۇغ يالقۇن-ھارارەتكە.

تەپەككۇر ئەيلىسەڭ بىزدەك جاپاكەش يولچى-كارۋان يوق،
ۋە بەلكى باشقا يولدا بۇ كەبى دەھشەت باياۋان يوق،
جاھاندا جەبرىگە بىزدەك چىدام-بەرداش بېرەر جان يوق،
يۈرەكتە نى ئۇلۇغ ئارمان، بىراق ھېچقانچە دەرمان يوق،
ئەزىز ئەۋلاد، سىلەر ھەقدار گۈزەل ئارزۇغا-مەقسەتكە!

سىلەرنى ئىزباسار كارۋان، جەسۇر-مەردانە ياش دەيمىز،
سەھەردە ئۆرلىگەن ئالتۇن شەپەق، ئالتۇن قۇياش دەيمىز،
يۈرەك رىشتى ئۇلۇغ ئەجداد بىلەن مەڭگۈ تۇتاش دەيمىز،
سەبىي ئەۋلاد بىلەن بىر جان، نەپەسداش، قەلبداش دەيمىز،
سازاۋەر بولسىكەن دەيمىز بەخت-ئامەت، سائادەتكە.

ئۆتەر نى-نى شاھىنشاھلار، ئۆتەر نى-نى كۆرەڭ خانىش،
ئانا ئەل قەلبىدە مەڭگۈ ياشايدۇ تۆھپىكار دانىش،
ياغار ئەجرى ئەزىملەرگە تۇمەنمىڭ يىل شەرەپ-ئالقىش،
ئەقىل ئەھلىنى خار ئەتكەن جاھالەت شاھىغا قارغىش،
ياراتقىن تۆھپە، ياش ئەۋلاد، بېرىپ دىل بۇ ھەقىقەتكە.

جاھان باغىدا ھەر گۈلنىڭ مۇناسىپ نام-ئاتاقى بار،
ئۆزىگە خاس ھۆزۈر-بەھرى، سۈپەت، رەڭگى-سىياقى بار،
شىپالىق قىممىتى-قەدرى، ئۆزىگە خاس پۇراقى بار،

شۇڭا ھەر گۈلگە ھەر كىمنىڭ بۆلەكچە ئىشتىياقى بار،
مېنىڭمۇ سەنئىتىم بىر گۈل، ئىگە ئايرىمچە خىسلەتكە.

ياساڭلار بۇ ئۇلۇغ دەۋران ئەزىم دەريياسىدا ئۆركەش،
ھارارەت-نۇر ئاتا قىلسۇن يۈرەكتىن ئۆرلىگەن ئاتەش،
مۇقەددەس سەنئىتىم-روھى تاڭامم بولمىسۇن ئەبجەش،
بىمار ئەتكەي بۇ داشقاينىاق، قۇتادماس ھېچ داۋا-ئەملەش،
يىراقنىڭ «دورىسى» ھاجەت ئەمەس بۇ نازۇ نېمەتكە.

سىلەرگە ئەيلىدۇق ئىنئام بۇ ئۆچمەس روھىي مەشئەلنى،
قىران ئەۋلادلار، باغلاڭلار بۇيۇڭ مەقسەت ئۇچۇن بەلنى،
يېرىڭلار مەگگۇ سۇنماس روھ-ئىرادە بىرلە ئۆتكەلنى،
قىلىڭلار رازى، مىلڭ رازى قەدىردان بۇ ئانا ئەلنى،
يېتىڭلار بۇ رىقابەت دەۋرىدە ئەرشى كامالەتكە!

2001-يىل 15-ئاپرېل

يېزا مۇئەللىمى

بېسىپتۇ قار كەبى ئاپئاق توزانلار كۆز ۆە قاشىڭنى،
كۆرۈپ قالدىم كېچە دەرسلىك كىتابتا ئۇنچە ياشىڭنى.

گۈزەل ئارمانلىرىڭ شۇنچە گويا ئۇ چاڭقىغان غۇنچە،
جاپاكەش نەسىلنىڭ ھالىڭ كۆتۈرگۈزگەيمۇ باشىڭنى.

مەھەللە-كەنت كېزىپ ھەر تاڭ، قېقىپ دەرۋازا-دەرۋازا،
بالا چىللايسەن بىر چاغلار چاقىرغاندەك ئاداشىڭنى.

تاپا-تەنە ئوقى ئاتسا، غەزەپ بىرلە ئىشىك ياپسا،
گۇناھقا بۇيرۇيالامسەن بۇ نامرات قەلبداشىڭنى؟

«كىتاب-دەپتەرگە پۇل يوق» دەپ سەبىلەر تۇرسا مۆلدۈرلەپ،
ئاتا قىلماي تۇرالامسەن ئاران تاپقان مائاشىڭنى؟

جاپايىڭ كۆپ، قولۇڭ قىسقا، ئېتەلمەيسەن تۇزۇكرەڭ خۇش،
مۇبارەڭ ھېيتتىمۇ ئامراق بالاڭنى، يار-قاياشىڭنى.

ۋاپا-مېھرىڭ ياسار ئۆركەش يېڭى ئەۋلاد تومۇرىدا،
كۆرەرسەن دەل شۇلار تەقدىرىدىن ئارمان قۇياشىڭنى.

2002-يىل 24-يانۋار

ئۇيغۇر چالغۇلىرى

راۋاب سايرايدۇ شام-سۈبھى ئىلى، تارىم، يۇرۇڭقاشتىن،
ساتار، دۇتار، غىجەك ئاتەش دىيارى، بۇغدا، باغداشتىن.
پەرىلەر راھىتى ئاغۇ بۇلاق، سايرام ۋە باغراشتىن،
لېۋىدە كۆكلىگەن ھەر تال قومۇش ھەتتاكى جۇپ تاشتىن،
زېمىن-ئاسمان يېتەر گويا مۇراد ۋەسلىگە سايراشتىن.

بۇيۇك جەڭگاھ ئارا بۇرغا بوۋام ئاپراسياپ چالغان،
ئاۋازى شاھى ئىسكەندەر ئىچىگە مىك ۋەھىم سالغان،
قىدىرخان نامى-ئۇنۋانى ئانا تۇپراقنى بىر ئالغان،
تۇداخۇن، زىكرىكاملاردىن نەسىللەرگە مىراس قالغان،
بۇ ئەل ئايرىلمىغان نەغمە-مۇقام ئاتلىق سەپەرداشتىن.

چېكىلسە زەر-كۈمۈش تارى ئېسىل قالۇن بىلەن چاڭنىڭ،
تېپىلغاي مەلھىمى گويا كۆڭۈل ئىقلىمىدا ھاڭنىڭ،
كۆز ئالدىڭدا ئايان بولغاي يېقىملىق جىلۋىسى تاڭنىڭ،
چۆمۈلگەي ھەر يېقى نۇرغا قاراڭغۇ ھەر قۇدۇق-خاڭنىڭ،
بولۇر غايىب قارا كۈلپەت-ئەلەملەر قۇزغۇنى باشتىن.

تولۇن ئايلىق كېچە كەلسە يىراقتىن مۇڭلىرى نەينىڭ،
دېگەيسەن نە ھۇزۇرى نەي ھۇزۇرى ئالدىدا مەينىڭ،
بىرى ئابىھايات گويا، بىرى ساقىندىسى زەينىڭ،
سۇ ئىچكەي چاڭقىغان كۆڭلى غېرىپ ئاشىق بىتەلەيلىڭ،
خەۋەر كەلگەن كەبى تەشنا سېغىنغان يار قەلەم قاشتىن.

ئەمەس كىم مەڭگۈلۈك شەيدا قۇياشلىق تاڭ ساباسىغا،

ئارامبەخش باغۇ گۈلشەنلەر ئارا بۇلبۇل ناۋاسىغا،
يېتەمدۇ شۇ ناۋا ئاتەشسىمان تەمبۇر ساداسىغا،
نەفسە يەتمىگەنمۇ ئۇ بىلەن ئارمان قىياسىغا،
ئېلىپ قۇدرەت رەشىدخاندەك قەدەمداش، يار-يۆلەكداشتىن؟

بۇلۇت يارغان قىيا ئوخشاش ئېگىز پەشتاقتا داپ-دۇمباق،
ئاڭا جور ناغرا-سۇنايىنىڭ ئاۋازى شۇ قەدەر ياڭراق،
ساما سەيناسى تەۋرەيدۇ، مۇقاملار سورۇنى قايناق،
ناۋاسىز - روھىي لەززەتسىز ئۆتەر ئىنسان كۆنى قانداق؟
دېگەي تەشنائى:«ئايرىلما، بالام، بۇ يارۇ سىرداشتىن!»

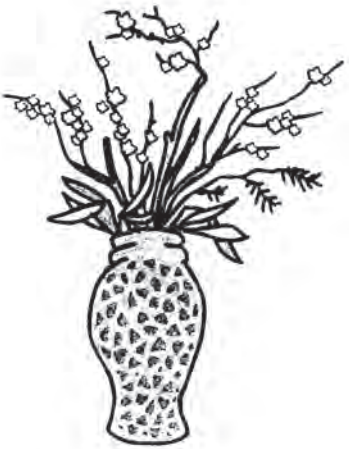
ناۋادۇر كۆركى ھېيت-ئايەم، مۇبارەك توي-تاماشانىڭ،
ھاياتلىق بەھرى بەخش ئەتكەي دىلىغا ھەر گاداي-شاھنىڭ،
ناۋا-نەغمە بىلەن ھەتتا ياشارغاي كۆڭلى ئەرۋاھنىڭ،
ئوشۇق كەتمەس دېسەڭ «نەغمە - ئۆزىدۇر ئەمچى-جەررا ھنىڭ»
قۇۋۋەت-كۈچ ئالمىغان كىم بار بۇ يەڭلىغ مەنىۋى ئاشتىن؟

ئۇلۇغ ئەجداد قىلىپ پەرۋاز بىلىم-پەن دۇلدۇلى بىرلە،
ئوراپتۇ بۇ ئانا يەرنى ھۇنەر-ھېكمەت گۈلى بىرلە،
ياساپ نى-نى ئېسىل چالغۇ ئىجادكار جۇپ قولى بىرلە،
يېيىپتۇ كۈللى ئالەمگە بۇيۇك كارۋان يولى بىرلە،
غۇرۇر ئەيلەيدۇ ئەل ئالىم، ئىجادكار ئۇستا، نەققاشتىن.

قەدىم چاڭئەننى لال ئەتكەن بوۋام ھەشتارى — پىپاسى،
ساپايە، بۇرغا، ئود، تاش، قوشۇق، ئەرخۇسى، غۇڭقاسى،
ئۇ ئەردى ساز دىيارىنىڭ يېتۈك ئۇستازى، داناسى،
ئوقۇيدۇ ئەجرىگە تەھسىن بۇگۈنكى چالغۇ دۇنياسى،
زامان كۈتمەكتە ئىخلاسمەن مىراسخورلۇقنى ھەر ياشتىن.

ئىجادىي تۆھپىسى يۈكسەك بۇ ئەل ئوخشايدۇ كارۋانغا،
ئەسرلەر تاغ-داۋانىدىن ئېشىپ يەتتى بۇ دەۋرانغا،
ئىجاد-تۆھپە بىلەن تولغاي يېڭى دەۋرانمۇ دەرمانغا،
يېتەر بۇ تۆھپىكار كارۋان گۈزەل مەنزىلگە، ئارمانغا،
بۇ يولدىن توختىماس ئاۋۇال پەلەكنىڭ چاقى توختاشتىن!

2002-يىل 25-مارت

ئايلىناي

ئايلىناي، بىزارى ئەل ئىلانلىرىڭدىن ئايلىناي،
توختىماس-تىنماس قۇرۇق داۋراڭلىرىڭدىن ئايلىناي،
جانغا پاتقان لاپلىرىڭ-يالغانلىرىڭدىن ئايلىناي،
لاپ ۋە يالغان قۇترىغان مەيدانلىرىڭدىن ئايلىناي.

رەستە بويلاپ داڭلىغان سەرخىل مىللىنى قايسى ئوڭ؟
كىم دېگەي بوپ كەتتى مەي سويما-خەمەكلەر تۇرسا توڭ؟
قانچە ئۇششاق بولسا نان توۋلايدۇ ناۋاي شۇنچە چوڭ،
داڭلىغان توڭ سويما، ئۇششاق نانلىرىڭدىن ئايلىناي.

قەدىر-قىممەتتىن جۇدا ئەيلەپ شاھىنشاھ-شاھنى سەن،
«شاھ» دېدىڭ زۇمرەت لىباسلىق جەڭ خۇمار ئەرۋاھنى سەن،
«سورۇنى شادلىق» دېدىڭ مۇشت قاينىغان جەڭگاھنى سەن،
«خوش-خوشە!» دىن سوڭرە تۆككەن قانلىرىڭدىن ئايلىناي.

«بىرنى كاپ ئەتسەڭ تۇمەن يىللىق كېسەل قاچقاي» دېدىڭ،
«بۇ ھاياتلىق يوللىرىڭغا مەڭگۈ نۇر چاچقاي» دېدىڭ،
«تەن ئىسىملىك بۇ دەرەخ ھەركۈن چېچەك ئاچقاي» دېدىڭ،
جانغا بەخش ئەتمەكچى كۈچ-دەرمانلىرىڭدىن ئايلىناي.

دەيدۇ ئەل «ئەمەن تېتىيدۇ كۈندە يەۋرسە ھەسەل»،
كۆپ يېۋەتكەن ھەر ئىسسىل مەلھەمۇ قىلغاي رەج-كېسەل،
ئازمۇ تەمسىز-لاۋزا داۋراڭ ھەققىدە تەمسىل-مەسەل،
لاپلىرىڭ - باسماققا چاچقان دانلىرىڭدىن ئايلىناي!

يار يىلىمدەك چىش بۇزار بەتتەم سېغىزنى داڭلىدىڭ،
مىڭ قۇرت تەشمە-تونىل تەشكەن مېغىزنى داڭلىدىڭ،
«پەرى» دەپ بەدپەيلى، بەدرەڭ قېرى قىزنى داڭلىدىڭ،
تولمىغان-تولمايدىغان ھەمىيانلىرىڭدىن ئايلىناي!

ئۆز-ئۆزىنى توختىماي داڭلايدىغان كاككۇكقا باق،
زەينىپى بىزار بولۇپ قاچقان ئەمەسمۇ بەڭ يىراق،
ئالدىغۇ ئابرۇي چېچىپ نۇر ئۇن چىقارماي شام-چىراغ،
داڭلىغانچە قالمىغان ئۇنۇانلىرىڭدىن ئايلىناي!

2002-يىل 30-مارت

قانمايمەن پىراقىڭغا

ئەجەب تەشنائىمەن، جانان، گۈزەل ھۆسنۈڭ سىياقىڭغا،
سىياقىڭ زىننىتى-كۆركى چىرايلىق قوش زىناقىڭغا.

قېنىم ئالتۇن ئۇرۇق، ياشىم شىپالىق جەۋھىرى شەبنەم،
گۈل ئۆستۈردۇم ئىپار-ئەنبەر ئۇرۇلسۇن دەپ دىماغىڭغا.

پىراقىڭ تەپتىدىن تۇنلەر بىدارى ئېيتىمەن كۈيلەر،
يېتەر دەپ ئېتىقاد-ئىخلاس، ئەلەم-ئاھىم قۇلاقىڭغا.

كېلىپ سانسىز قېتىم كەتتى خۇش ئاۋاز قارلىغاچ، تۇرنا،
مانا، ئاق چۈشتى تەشنالىق تۇپەيلى كۆز قاراقىمغا.

نە بولغاي ئايجامالىڭدىن نۇر ئالغان يېڭى ئالەمدە،
مۇرادىم تەختىگە يەتسەم قويۇپ باشىم ئاياغىڭغا.

2002-يىل نويابىر

ئاھ!... دېسە

ئازابتىن «ئاھ!» دېسە دوستۇڭ، قاياشىڭ، يار-يۆلەكداشىڭ،
كېلىپ لەرزىگە جان-جىسمىڭ، تۆكۈلمەمدۇ سىماب ياشىڭ؟

بىرى زار يىغلىسا كۆلگەن-ھىجايغاننى دېمە ئادەم،
ئۇنىڭ باشىغا مۆلدۈردەك تۆكۈلسۇن دەرغەزەپ تاشىڭ.

ئەزىم دەريا قۇرۇپ قالماس ئۇچۇملاپ ئىچسە ئەل قانچە،
سېخىي بولساڭ تۇمەن ئامبارغىمۇ پاتماس نېنىڭ-ئاشىڭ.

پەلەكنىڭ ئايلىنار چاقى خۇشاللىق-غەم بىلەن ھەرئان،
چۈشەنسەڭ، غەم-ئەلەم چەككەن سېنىڭ جان دوست-قېرىنداشىڭ.

ئاياپ يۈرمە قېرىنداشتىن ئاخىرقى تامچە زەمزەمنى،
يېشىل كۆنلۈككىمۇ موھتاج بولۇپ قالغاي ئەزىز باشىڭ.

2002-يىل 20-ئۆكتەبىر

پەي

سەھەر-شام ئاڭلىدۇق تەنھا يېقىملىق ناخشا «ئەللەي»نى،
چوڭايدۇق تەڭمۇ تەڭ ئويناپ كۆڭۈل خۇشتارى «ۋەللەي»نى.

دېدۇق: تەڭ يەيلى نان تاپساق، يۆلەيلى تاغ-داۋان ئاشساق،
ئۆتەيلى ئۆرلىسەك-چۆكسەك مۇشۇ ئىسكەتتە ئۆز ئەينى.

يېقىلماس مەنىۋى تۇۋرۇك دېدۇق: بىز مەڭگۈلۈك دوستلۇق،
مالاي-قۇللارغا خاس ئادەت بىلىپ «خوش-خوش»نى،
«لەببەي»نى.

باغاش ئەتمەك بولۇپ يايسام قولۇمنى دەل بۇگۈن، دوستۇم،
ماڭا سۇندۇڭ غادايغانچە سوغۇق بىر قارا پەلەينى.

بىھاجەتمەن ئىدىم، بىلسەڭ، ساڭا ئەرز-ئىلتىماسىم يوق،
كۆز ئالدىمدا ئايان ئەتتىڭ پەلەكتە لەيلىگەن پەينى!

2002-يىل 20-ئۆكتەبىر

قەھرىمان ئانا

مىڭ جاپا-يۈزمىڭ جاپا-كۈلپەت ئىدى چاغلىق ساڭا،
ئاھ، ئەجەبمۇ سالدى چاڭگال بىداۋا ئاغرىق ساڭا.

يار-قەدىردانىڭ، ئەزىز پەرزەنتلىرىڭ مېھرىڭگە زار،
تەقدىرى، بەختى، خۇشاللىق-قايغۇسى باغلىق ساڭا.

ھەر سۆزۈڭ-لەۋزىڭدە ئوت، چېھرىڭدە كۆكلەم جىلۋىسى،
بەردى بىر ئالەمچە كۈچ ئەۋلادقا ئامراقلىق ساڭا.

«بىر نەپەس بولسام ھايات،-دەپسەن،-چاچاي بىر زەررە نۇر»
ھەممىدىن ئەۋزەل غۇبارسىز روھىي ساغلاملىق ساڭا.

سەن ئېسىل قارلەيلىسى يەڭگەن زىمىستان قەھرىنى،
قالدى ھاڭ-تاڭ شەھرىزاد ھەتتا دالا-تاغلىق ساڭا.

قەلبىڭە ئەيلەپ نەقىش پاك خىسلىتىڭنى ياش نەسىل،
ئالغا يۈرگەي سىلكىتىپ ھۆرمەتتە قول، ياغلىق ساڭا.

قەھرىمانى سەن كېسەلگە قارشى جەڭ مەيدانىنىڭ،
ئېيتقىنا كىمدىن مىراس بۇ مەنىۋى بايلىق ساڭا؟

2002-يىل 22-ئۆكتەبىر

ئۇيغۇر مۇقاملىرى

بۇيۇك خانتەڭرى باغرىنى ئارامبەخش سەيلىگاھ دەرلەر،
ئارامبەخش سەيلىگاھتىن ھەم مۇقەددەس سەجدىگاھ دەرلەر،
تېشىنى بىباھا گۆھەر، قۇمىنى تۇتىيا دەرلەر،
شىپالىق مۇندا بىخ سۇرگەن-ئېچىلغان گۈل-گىياھ دەرلەر،
نەزەر تاشلاپ بېھىش يۈزىمىڭ تەئەججۇپ بىرلە «ۋاھ!» دەرلەر.

خاس ھاجىپ، قەشقەرى مەھمۇد كەبى زاتلار يېزىپ چىقتى،
ۋاراق ئاسمانىغا سانسىز يورۇق يۇلتۇز تىزىپ چىقتى،
ناۋا-ئەلنەغمە كانىدىن جاۋاھىرلار قېزىپ چىقتى،
ئەزىز ئەۋلادىغا ئىسسىق قېنىدىن يول سىزىپ چىقتى،
بۇ ئەل تارىخىغا ئالەم بىتەھقىق «بىز گۇۋاھ» دەرلەر.

قورام تاشلار يېرىپ چىققان مۇقامنىڭ بىخلىرى ھەريان،
شۇ بىخنىڭ قات-قېتىدا مىڭ پىغان، يىگانە - بىر ئارمان،
ئۇنىڭ يىلتىز-تومۇرىدا ئوغۇز سۆت، سوۋۇماس ساپ قان،
شۇڭا ھەر كۈي-ئاھاڭىدا ئاجايىپ سېھرىي كۈچ-دەرمان،
پەرى-ھۆر ئاڭلىسا جەزمەن «ياشاپتۇق بىزمۇ، ئاھ!» دەرلەر.

سېلىپ ئاستىن نەزەر ئاشىق رەشىدخان ئۇشبۇ يۇرتلارغا،
ۋۇجۇدى ئايلىنىپ مەلھەم يېغىن تۆككەن بۇلۇتلارغا،
قىيا باقماي قاۋاندەك قۇترىغان قۇڭغۇز-قۇرتلارغا،
ئۆزىنى ئاتتى يار-مەھبۇب نەفسە بىرلە ئوتلارغا،
شۇڭا ئەل «تۆھپىسى مەڭگۇ كۆمۈلمەس ئەلپاناھ» دەرلەر.

يارالدى بىر ئەزىم دەريا تۇمەن ئەگىز، بۇلاقلاردىن،

ئۇلۇغ گۈلخان چېچىلغان ھەر تامان ئۇچقۇن-پىراقلاردىن،
مۇقام نامى بىلەن كەلدى يېتىپ چەكسىز يىراقلاردىن،
شەرەپشان تاجىنى كىيدى ئۆتۈپ مۇشكۈل سىناقلاردىن،
مۇقامنى ئەلئارا نەغمە-ناۋا تەختىدە شاھ دەرلەر.

مۇقام ئون ئىككى ئاي گويا، جۈلالىق نەغمىلەر يۇلتۇز،
گۈزەل «چوڭ نەغمە»سى، «داستان» بىلەن «مەشرەپ» ئاجايىپ ئۇز،
ئېرىنىدۇ تەپتىدىن گويا زىمىستان قىشتىمۇ قار-مۇز،
ياشارغاي بەھرىدىن قاقشال كۆچەتتەك چاڭقىغان ئۇسسۇز،
مۇقامسىز باغنى ئەجدادىم ئەزەلدىن قەبرىگاھ دەرلەر.

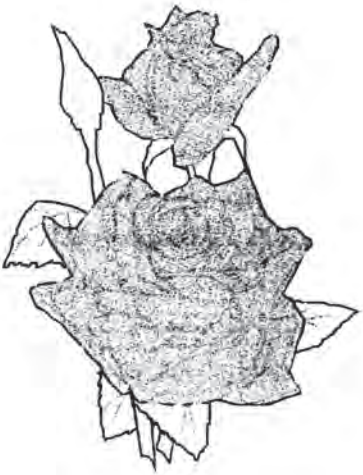
مۇقامنىڭ نامىرى قالتىس، ئۇنىڭ ئەڭ تۇنجىسى «راك»تۇر،
يارالغاچ پاك زېمىندا كۆي-غەزەللەر مىسلىسىز پاكتۇر،
بۇ ئالەم خەزىنىسىدە جۇپتى يوق، يېگانىدۇر-تاقتۇر،
مۇقام ئۆچمەنلىرى باغرى ھەسەت-ھەسرەت بىلەن چاكتۇر،
مۇقاملارنى يەنە «ئۇششاق»، «مۇشاۋىرەك»، «چارىگاھ» دەرلەر.

ساداقەتمەن بولۇپ ھەركىم ئەقىدە-ئېتىقادىغا،
سەھەر «ئۆزھال» بايان ئەتسە «بايات»قا، «چەببىيات»ىغا،
بولۇپ نائىل بۇيۇك ھىممەت، ساخاۋەت-ئىلتىپاتىغا،
ھاياتلىق شەربىتى بىرلە يېتىپ ئارزۇ-مۇرادىغا،
مۇغەننى چال، خۇمار قىلدى «ئەجەم»، «ئىراق»، «سىگاھ»دەرلەر.

تولۇن ئايلىق كېچە تەمبۇر ئەجەب مۇڭلۇق ناۋا قىلدى،
ناۋانىڭ سېھرى ئاشىق شاھ رەشىدنى مەھلىيا قىلدى،
تەلەپ-مەتلۇبىنى نازۇك مۇغەننى قىز راۋا قىلدى،
ئۇلارنى بىر مۇقام بىر جۇپ دىلاۋەر-دىلرەبا قىلدى،
مۇبارەك شۇ مۇقامنىڭ خاس ئېتىنى «پەنجىگاھ» دەرلەر.

«ناۋا»نىڭ كۆيلىرىدىن جان ئارامى ئالغۇسى ئالەم،
بۇ كۆيلەر ياڭرىغاي جەزمەن بۇ ئالەم بولغۇچە مالەم،
مۇقامنى كىم دېمەس «پەخرىم، سۆيۈش-قوغداش ئىشەنچ، غايەم»،
پېقىر تەشنائى: يېتكەنگە قەدەر ئالەمدىن ئىز-سايەم،
مۇقامچۇن پوستقا تۇرغايمەن كېچە-كۈندۈز ئاگاھ دەرلەر.

2003-يىل يانۋار

بايرام ماڭا

ھەر سەبىي كۆلكەڭ، بالام، ئالەمچە زوق-ئىلھام ماڭا،
يوق ھاياتىمدا تويۇڭدىن كاتتىراق بايرام ماڭا.

ئېتىقادى پاك نەسىل ئامراق ئۇلۇغ ئەجدادىغا،
شادلىقىم شۇ، جان بالام، سەنمۇ ئاجايىپ رام ماڭا.

تەقدىرىڭ-بەختىڭنى دەپ چۈشتۈم ئەزىم دەريياغا مەن،
سەن ئۈچۈن ھېچ گەپ ئەمەس نى-نى قىيان-قاينام ماڭا.

چۆل كېزەر بولسام كۆيۈڭ ئاپتاپتا ئۆرتەپ جاننى مەن،
ئۇ بىلىنگەي جان ئارامى خۇش ھاۋا سايرام ماڭا.

نە ئۈچۈن تەشنائى باغرىم قانمىسۇن چوڭ توي كۈنۈڭ،
ئارزۇ-ئارمان دىلرەباسى تۈتسا ئالتۇن جام ماڭا.

2004-يىل فېۋرال

ئەجەب

1

ئۆتتى يىللار، قەرىلەر، بولمايسىنا سەن چوڭ ئەجەب،
شۇنچە ئاتەش ياز ئۆتۈپتۇ سەن تېخىچە توڭ ئەجەب؟

تەن ئەمەسمۇ ئۇستىخان-ئەتتىن قۇرۇلغان بىر بىنا،
ئۇستىخانىڭ يوقمىدۇ - يۇمشاق بېلىڭ، بوينۇڭ ئەجەب؟

كەڭ-كۈشادە ئالدى جاي تۆردىن بىراۋلار نى زامان،
شۇنچە قىلساڭمۇ يەنە پەگاھىدىدۇر ئورنۇڭ ئەجەب؟

ھالۇ ئەھۋالىڭنى مەن بىلمەيدىغاندەك، ئەي ئاداش،
مەيدىگە مۇشتلاپ تېخى سۆزلەيسىنا «پوڭ-پوڭ» ئەجەب.

بولسا شۇنداق خۇي-مىجەزىڭ قول قاساپ ئاچچىققىنا،
دەپ قالارسەن تەلىيىم كەلمەيدىغاندۇ ئوڭ ئەجەب؟

2004-يىل 14-ئۆكتەبىر

2

قان-قېرىنداش، يار دېمەي، جان دوست دېمەي چاقتىڭ ئەجەب،
سايىدەك ئەگىپ يوچۇن دەرۋازىلار قاقتىڭ ئەجەب.

كۆز يۇمۇپ كۈندۈزلىرى ھەريان باقار تۇنده ھۇقۇش،
قاپقارا تۇن، يوپيورۇق كۈندۈزدىمۇ باقتىڭ ئەجەب.

ھەر چايان-يىلان ياتار چاقماي ئۆچەكتە قىش بويى،
ئۇچ يۈز ئاتمىش كۈن چىقاركەن چاققىلى ۋاقتىڭ ئەجەب.

ئاق كۆڭۈللەر ئۇستىخانىدىن ياساپ يەلكەن-قېيىق،
ساپسېرىق زەردايۇ قان دەريا سىدا ئاقتىڭ ئەجەب.

مىڭ چېقىپ، يۈزمىڭ چېقىپ، كۈنلەر چېقىپ، تۈنلەر چېقىپ،
ئۆز گۆرۈڭگە ئاخىرى ئوتنى ئۆزۈڭ ياقتىڭ ئەجەب.

2007-يىل نويابىر

3

خۇش ۋىسال پەسلى كۆرۈنمەيدۇ كۆزۈڭدە ياش ئەجەب،
تۇرغىنىڭ-تۇرغان سېنىڭ ئۇستۇن كۆتۈرمەي باش ئەجەب.

باغرىدىن يالقۇن چېچىپ كەلسە يىراقتىن جان ئاناڭ،
بولمىدىڭ بىردەممۇ زار-تەشنا دىدار-سىرداش ئەجەب.

پايپېتەك بولسا ساۋاقداش كەلدى دەپ ئۆز ئانىمىز،
«ۋىللىدە كۈلمەي قېتىپ يۈردۈڭ سۈزۈپ كۆز-قاش» ئەجەب.

ئاق-قارا چاچ، ساددا كۆز، كۆيگەن چىراي، ئاددىي لىباس،
شۇمىدى قۇرۇلغىنىڭ؟ بوپ قالدى سىرلار پاش ئەجەب.

يىلتىزى-ئەجدادىنى كىم سۆيمىسە جان-دىل بىلەن،
بوپ قالاركەن باغرى شۇنداق ئىللىماس بىر تاش ئەجەب.

2004-يىل 16-فېۋرال

توي قەسىدىسى

(شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ 80 يىللىق تويىغا)

1

هاياجان تەپتىدىن باقتىم يىراققا ـ بەك يىراقلارغا،
ئانا تۇپراقنى ئويغاتقان جاراڭلىق قوڭغۇراقلارغا.

جەسۇر ـ مەردانە ئەۋلادىڭ ئۇزۇلمەس، توختىماس كارۋان،
چۆمۈلگەن جان ـ تېنى ئۆچمەس پىراققا، ئىشتىياقلارغا.

قارا تۇنلەر، كاتاڭلىق يول قەدەمدە مىڭ توزاق ـ قاپقان،
ئەجەل ـ ماتەم ھىدى ھەرئان ئۇرۇپ تۇرغان دىماغلارغا.

يېرىلدى، تەۋرىدى تۇپراق، جىغىلداپ كەتتى لۈگۈچياۋ،
پىداكار نەسلىڭ ئايلاندى شۇئان شەمشەر ـ پىچاقلارغا.

شۇ نەسلىڭ ئاتتى قانلىق ئەنت ـ قىساس ئوقياسىدىن ئوقلار،
پاكار ئالۋاستى ھەم مىللىي مۇناپىق، كۆز ـ قۇلاقلارغا.

«تەسەددۇق ئەرك بۇ جان!» دېدى لۈتپۇللادەك مەردلەر،
بېرىپ گۈلدۈرماما يەڭلىغ جاۋاب ھەر سوت ـ سوراقلارغا.

بۇيۇك خانتەڭرىدە غەلبە تۇغى جەۋلان قىلىپ ئاخىر،
چۆمۈلدى چاڭقىغان سەھرا ـ دالالار خۇش پۇراقلارغا.

قېتىلدى شۇ قىزىل تۇغقا قېنىڭ ھەم، ئەي ئانا جانىم،
بۇ تۆھپەڭ تەۋرىمەس ئۇل تاش پەلەك قۇچقان راۋاقلارغا.

2

بۇگۈن قۇتلۇق تويۇڭ، نەسلىڭ چۆمۈپ قاينام بۇلاقلارغا،
يەنە باقتى بۇيۇڭ ھۆرمەت-مۇھەببەتتە يىراقلارغا.

خۇش ئاۋاز سايرىغان دەملەر قۇياشلىق تاڭدا شوخ بۇلبۇل،
گۈھەر-ئالتۇن ئۇرۇق چاچتىڭ كۆكۈل تۇپراقى ئاقلارغا.

مۇيەسسەر ئەيلىدى ھىممەت-مۇرۇۋۋەتلىك سېخىي باغرىڭ،
تۇمەنمىڭ ياش تەلەپكارنى يورۇق مەشئەل-چىراغلارغا.

جۇدۇنلار قۇترىغان دەملەر، بىلىم-پەن توڭلىغان دەملەر،
قەدىردانىم، دۇچار بولدۇڭ ئەجەب قىسمەت-سىناقلارغا.

ۋاپا-ئاپەت شاھىنشاھى كۆتۈرگەن مىسلىسىز غەلۋە،
يەنە قوشتى جاراھەت-داغ ئەسرلىك داغ-قاداقلارغا.

بويۇندا قان يۇقى سىرتماق، بېشىڭدا قاپقارا قالپاق،
غەزەپ-قەھرىڭ بىلەن باقتىڭ قىزىل كالتەك-چۈماقلارغا.

ساناقسىز تۆھپىكار نەسلىڭ بېشىدا ھەم ئازاب-كۈلپەت،
ۋەتەن شەيدالىرى سۈرگۈن ئېتىلگەچ ھەر قايىاقلارغا.

سىناقتىن ئۆتتى ئەۋلادىڭ، ئۆزۈڭ بەرگەچ، ئانا جانىم،
تومۇرغا قان، يۈرەككە ئوت، يورۇق نۇر كۆز قاراقلارغا.

«ئاداققى پەللىگە يەتكۈز!» دېدىڭ سەن تۇتقۇزۇپ مەشئەل،
ئەقىدە-ئېتىقادى پاك-غۇبارسىز، روھى ساقلارغا...

3

تۇمەنمىڭ زارۇ تەشنائى بۇگۈن ئالدىڭ قۇچاقلارغا،
ئۆزۈڭ سالدىڭ ئېسىل ئالتۇن، پولات تاۋلار ئوچاقلارغا.

ئايان ئەيلەپ خاس ھاجىپ، قەشقەرى مەھمۇد مىراسىنى،
دېدىڭ: نۇسرەت-زەپەر مەنسۇپ دىلى ئويغاق، ئىناقلارغا.

دېدىڭ: ئوخشايدۇ پاك ئىنسان ئۇلۇغۋار غايە-ئارمانلىق،
ئانا كۆكسىگە تەلپۈنگەن سەبىي يۈمران بوۋاقلارغا.

دېدىڭ: ئۇچماقتا بۇ ئالەم، يېتىشمەك ئىستىسەڭ ئايلان،
ئېگىلمەس، ئۇپرىماس ئوققا، ئۇچار ئايلانما چاقلارغا!...

ۋاپا-مېھرىڭ يېتىشتۇردى تۇمەن ئالىم، ئەدىب، رەسسام،
ئېرىشكەن ئەل ئارا ئالىي شەرەپ، ئابروي-ئاتاقلارغا.

سېنىڭدىن ئىپتىخار ئەتكەي ئەزىز ئەۋلاد، زامان، تارىخ،
ئۇلۇغۋار تۆھپە-ئىنئامىڭ نەقىش ئالتۇن راۋاقلارغا.

2003-يىل 14-ئاپرېل

هاياتلىق هېكمەتلىرى

تۇغۇلسا بەشكېزەك تەڭلا بولاركەن تەقدىرى بەش خىل،
قەدەمدە مىڭ كارامەتلەر، تەپەككۇر قىل، تەسەۋۋۇر قىل.

نەزەر سال، ياپيېشىل شاخلار ئارا بىر تال سېرىق ياپراق،
شامالدا تەۋرىنىپ لەرزان چۈشەر تۇپراققا بىمەزگىل.

نەپەستىن قانچىسى قالدى بۇ يولدا ياش زەبەردەستىن،
ياشانغان نى مېيىپ-مەجرۇھ يۈرەر كۆزلەپ يېڭى مەنزىل.

پولات ئارقانغا بوي بەرمەس باھادىر-شاھى مەردانىنىڭ،
تۆمۈردەك جانىنى ئالغاي گېرى كەلگەندە بىر تال قىل.

ئەجەبكىم، يانسا بەزىلەر جاپا دەشتىدە مەشئەلدەك،
يانالماس بەزىلەر راھەت ئارامگاھلاردىمۇ پىل-پىل.

قونار دۆلەت قۇشى بەزەن تەمەسىز بىر جاپاكەشكە،
بىراۋ تۇرغاندىمۇ تەڭلەپ جىگەر-گۆش تور يېيىپ ھەرخىل.

كۈلەر ھەركىم گېرى كەلسە، بىراۋنىڭ ئۆڭسۈلى باشقا،
يۈزىدە بىر زەئىپ كۈلكە، كۆزىدە ياشلىرى غىل-غىل.

2005-يىل 5-فېۋرال

بىل

1

جاھان ئەھلى ئارا ئاتەش يۈرەك مەردانىنى ئەر دەپ بىل،
يارالغاي دەل ئاشۇنداق ئەر بىلەن قۇتلۇق سەھەر دەپ بىل.

تۆكۈلگەي تەر چېپىشقان گال كويىدا ئات-ئۇلاغدىنمۇ،
ئۇلۇغۋار مۇددىئا بىرلە تۆكۈلگەن تەرنى تەر دەپ بىل.

داۋاسى خاسىيەتلىك تەر يېرىلغان-چاكىقىغان يەرنىك،
ئۇنىك بىرلە گىياھ ئۇنمەس دالادا گۈل ئۇنەر دەپ بىل.

ھېسابسىز كۆكتە يۇلتۇزلار، يېگانە-يەككىدۇر چولپان،
ئاشۇنداق شولا چاچقانىنى سەدەپ ئىچرە گۆھەر دەپ بىل.

گۆھەرنىك قەدىرگە يەتكەن، يولۇڭدا جان پىدا ئەتكەن،
مېنىڭدەك ئەرنى، ئەي دىلبەر، ئۆمۈرلۈك ھەمسەپەر دەپ بىل.

2

بۇ ئالەمگە كېلەر ئىنسان پەقەتلا بىر قېتىم دەپ بىل،
پېشانە تەرىدىن كەلگەي مەئىشەت-نېمىتىم دەپ بىل.

ھالال ئىنسان ياشار مەغرۇر ئېگىلمەي شاھ-شاھىنشاھقا،
ھالاللىق، پاك-دىيانەتتە ئىناۋەت-قىممىتىم دەپ بىل.

ئانا بىزارى، ئەل بىزار بىبەھرى-بىمۇرۇۋۋەتتىن،
رىزا ئەتكەي ئەجىر-مېھنەت، مۇرۇۋۋەت-ھىممىتىم دەپ بىل.

ئىراده غەيرىتىم بولسا، بىمىنىمەت ھىممىتىم بولسا،
كىشىلىك قىممىتىم بولسا ئەبەد ئۆچمەس ئىتىم دەپ بىل.

سىلىپ يولغا قارا سايە، ئۆمۈرنى قىلمىغىن زايە،
تىرىكىدىن ئۇنسە گۈل-لالە يارالدى جەننىتىم دەپ بىل.

3

«ۋەتەن ئوغلانى» بۇ نامنى بۇيۇك شاھانە تاج دەپ بىل،
ۋەتەن مېھرى بىلەن تاپقاي ھايات يولى راۋاج دەپ بىل.

ۋەتەننىڭ سۆيگۈ-مېھرىدىن جۇدادۇر ھەر نەپەس كىمكى،
ئۇنى ھەر جايدا رەنج-بىمار، بىدەرمان، بىئىلاج دەپ بىل.

ئانا يۇرت بۇيرۇسا ئاتەش باياۋان، مۇز داۋانلارغا،
بۇگۈن يەلكەمگە يۈكلەندى شەرەپلىك ئېھتىياج دەپ بىل.

ئۇزاق يوللاردا سەن تۆككەن غۇبارسىز قان، ھالال تەرنى،
ۋەتەن بەختى ئۈچۈن بەرگەن پەخىرلىك باج-خىراج دەپ بىل.

«بېلىق دەريادا تەشنادۇر» دېگەن ئاقىل، ئۇلۇغ ئەجداد،
پېقىرنى ھەم پايانسىز كۆككە تەشنا قارلىغاچ دەپ بىل.

2005-يىل مارت

ئۆمۈر قەسىدىسى

بىر نەزەر سالدىم ئىزىم-سايەمگە ئاتمىش بەشتە مەن،
شولكى پەخرىم: نەۋقىران ئاشىق كەبى ئاتەشتە مەن.

ۋاھ، ئەجەبكىم، ئايلىنار يالقۇنغا بۇ ئالتۇن قەلەم،
قايسى چاغ چەكسەم مۇھەببەت-سۆيگۈدىن گۈل-كەشتە مەن.

شۇ قەلەمنىڭ سېھرىدىن ئاتەش پەرىگە تاش پەرى،
ئايلىنىپ ئاچقاي قۇچاق بولساممۇ تاغۇ دەشتتە مەن.

گاھى يۇمران تال چىۋىق ئاتتۇر قەلەم، مەن شوخ بالا،
بىر جاھان شادلىق سېزەرمەن ھەر چېپىش-سەكرەشتە مەن.

لەۋگە تامغان ساپ ئوغۇز-باغرىمغا چۈشكەن تۇنجى چوغ -
خىسلىتىدىن بۇ قەلەمگە باغلىغان جان رىشتە مەن.

تاجۇ تەختلەر قاپتۇ شاھتىن، قاپتۇ كىمدىن بىر قەلەم،
بار دېگەيمەن بىر كارامەت روھىي مېھنەتكەشتە مەن.

تۇرسا ھەركىمگە نېسىپ بولماس شەرەپ-شان تاجى ئۇ،
دەي نېمىشقا ئاھ ئۇرۇپ «بولدۇم ئەجەب سەرگەشتە مەن!»

جان بىلەن تەندەك يېقىن ئۆتكەچ قەدىردان ئەل بىلەن،
ئەتىۋارلاپ ئالقىنىغا ئالدى، ۋاھھا، ئەرشتە مەن!

جىلۋىلەندۈرمەك مۇرادىم ئاھىنى، ئارمانىنى،

ھەر ۋاراق-بەت، ھەر چىكىت-پەش،
ھەر سوئال-ئۇندەشتە مەن.

ئايلىنارىكەن زەپمۇ ئوڭ-تەتۇر پەلەكنىڭ گەردىشى،
مەيلى بولسۇن ئوڭ ۋە تەتۇر ئىزدىنىش-ئىزدەشتە مەن.

ساندۇقى ھىجران ئىچىلدى زارىقىپ كۆتسەم ۋىسال،
قانچە تاسقالغاندىمەن لەيلەش-چۆكۈش، ئۆرلەشتە مەن.

ئۆرلىسەم تارتتى بىراۋ، تاش ئاتتى چۆكسەم-لەيلىسەم،
«ئاھ!» دېدى بوپ كەتمىسەم داشقال كۆيۈپ چوڭ مەشتە مەن.

«چىقتى تۇغمەن كويلىسىدىن ساق-پۈتۈن» دەپ ئەل-ئاۋام،
كۈلدى خەندان باغ سۇغارسام سۇ توشۇپ ئەپكەشتە مەن.

تىرنىقىدىن ئاقسىمۇ قان ئالدى كولاپ ئەل گويا،
قاپقارا يەر قوينىغا پاتقاندا يەر تەۋرەشتە مەن.

قەشقەرى مەھمۇد، خاس ھاجىپ ـ سەرۋەرى ئۇستاز-پىرىم،
ئەندىز ئالدىم جەۋھەرى مەنا تۇگۈش-جەملەشتە مەن.

سىردىشىم، سۆھبەتدىشىم سۇلتان رەشىد، خانىش پەرى،
تەڭ نەزەر سالدىم مۇقام باغىغا سۇبھى-كەچتە مەن.

تەنتەنەم نەدە دېدىم ئۆچسە-كۆمۈلسە ئەنئەنەم،
ھۆرمىتىم مول ئەنئەنەمنى ياشنىتىش-گۈللەشتە مەن.

ئۆزگىچە بەرگەي پۇراق، تەم ھەر گىياھ-گۈل، ھەر مېۋە،

يوق دېدىم، يوقتۇر دېدىم ھېچقانچە تەم ئەبجەشتە مەن.

شاھقا ئەگمەس باشنى ئەگدىم كۆيسە ياش ئەۋلادقا كىم،
دەپ «يېتىم يوقسۇل قاياشى، خەيرىخاھ پەرىشتە» مەن.

مەش-ئوچاقتا مىڭ كۆيۈپ پىشتىم دېسەم خام مەن تېخى،
خاملىقىمدىن نە ئۇچۇن بولغايمىنا تەشۋىشتە مەن.

چاپمىدىم يەڭگىل، ئاسانغا، تەس-ئېغىرنى تاللىدىم،
يوق ياماپ-يەملەشتە مەن يا بىرسنى پەملەشتە مەن.

بىر ئۆمۈر كۈتمەپتىمەن ئىللىق سارايدىن ئىلتىپات،
توڭلىسام-قاتسامۇ ئاچچىق شور دالا-زەيكەشتە مەن.

ھەر يېشىل توغراق، سۇۋادان كۆركى-قاتتىقلىق سۈپەت،
يوق غۇرۇر-پەخرىمنى ھەركىم ئالدىدا چەيلەشتە مەن.

تەقدىرىم-بەختىم ھالال ئەجرىمدە، پاك پەزلىمدىدۇر،
يوق بىراۋنىڭ تون-لىباسى قوينىدا تەرلەشتە مەن.

دەيدۇ «قىسقىن بىر كۆزۈڭنى» تۇرسا ساق جۈپ كۆز نېچۈن،
بولغۇدەكمەن شەھىرىدە يەكچەشمىنىڭ يەكچەشمە مەن؟

ئاقسا مەي، تاشلانسا گۆش... ئېيتتىم ئىچىم ئاچچىق بولۇپ:
«مىڭ جاپاكەش قان-يېشى ھەر تامچە مەي، ياغ-پەشتە» مەن؟

يۇمسا كۆز ھەر تۆھپىكار، تامدى قەلەمدىن قان-يېشىم،
ئۆرلىسە ئەلا ئەلىيۇل مەدھىيە-كۈيلەشتە مەن...

بايلىقىم ـ ئەل ئالقىشى، ئەجرىم مېنىڭ ئەل بايلىقى،
بۇ ھەقىقەت، ئۆتمىگەيمەن ھېچ گۇماندا ـ غەشتە مەن.

پەن دېدىم، بىرلىك دېدىم، كەچكەنگە يوق ھۆرلۈك دېدىم،
ھەم دېدىم ئاپەت مۇجەسسەم يەكلىنىش ـ يەكلەشتە مەن.

«ئۇجمە پىش، ئاغزىمغا چۈش» دەپ ياتما ئەي نادان دېدىم،
بەخت ئەمەس تۇنلەر تۆكۈپ شەبنەم ئېتەك نەمدەشتە مەن.

دەيدۇ «ئون ھەركىمدە خىسلەت، توققۇزى تون دەل ئۇنىڭ»،
خىسلىتىڭ ـ قەدرىڭ دېدىم روھىڭنى زىننەتلەشتە مەن.

ئەل دېدىم، كۆيدۈم ھامان، كۆيدى ئۇلۇغ ئەلمۇ ماڭا،
بىخ ئىدىم، بولدۇم دەرەخ ئەل قوينىدا پەرۋىشتە مەن.

تۆردە مەنكىم ئەل دېسەم، دۇردانىمەن ئەل تاجىدا،
مەيدە مۇشتلاپ «مەن!» دېسەم پەگاھدا، بەتبۇي كەشتە مەن.

ئەلدىن ئايرىلغان ھامان قارغىش قىيانى قوينىغا
غەرق بولارمەن قانچە تىركەشسەممۇ لۆجە ـ لەشتە مەن.

بايلىقىم ھەم بارلىقىمنى دەل شۇلار بەخش ئەيلىسە،
بولغۇدەكمەن نە ئۇچۇن دەپئى دەرەم غەملەشتە مەن؟...

مىڭ تۇمەن ئەپسۇسكى، كۆپتۇر بەرگىنىمدىن ئالغىنىم،
قايتۇرارمەن قەرزنى بۇ يوللاردا روھ ئەملەشتە مەن.

بىر نەزەر سالسام گۈزەكمەن بۇرناكۇن يۇرگەن چېپسې،
بىر نەزەر سالسام ئەسىرلىك زور ئېقىن-ئۆركەشتە مەن.

كۆپنى كۆردۈم، كۆرگۈدەكمەن نى كارامەتلەر تېخى،
جان تېنىمدە بولسا يەتمىش بەشتە، سەكسەن بەشتە مەن.

كەتتى نى-نى تۆھپىكار، تەشنائى مۇستەسنا ئەمەس،
بولمسامۇ بار دېگىن چوڭ تويىنى تەبرىكلەشتە مەن.

ئىككى ئالەم ماختىنارمەن ساپ تەرىم بار دەپ مېنىڭ،
نەسلىمىز ئالغان بۇيۇك خاماندا-ئالتۇن چەشتە مەن.

2004-يىل ئۆكتەبىر

ناخشا تېكستلىرى

ئانا يەر خسلىتى

كىم كۆتۈرسۇن قاتمۇقات تاغنى ئانا يەردىن بۆلەك،
بارمۇ بىر پالۋان يەنە ئالەم ئارا يەردىن بۆلەك.

تاغ كۆتۈرگەن شۇ زېمىن مىننەت-تەمەننادىن يىراق،
بارمىدۇ مۇنداق كەرەملىك جان پىدا يەردىن بۆلەك.

بارچە جان-جانلىقلا بەخش ئەتتى ھاياتلىق رىزقىنى،
مۇنچە نەپ بەرگەيمۇ نى- نى ئەۋلىيا يەردىن بۆلەك.

رىزقى بەرگەن شۇ زېمىن مىننەت-تەمەننادىن يىراق،
بارمىدۇ مۇنداق كۆيۈملۈك باشپاناھ يەردىن بۆلەك.

بارمىدۇ ھىجران ئارا كۆيگەن يۈرەككە بىر داۋا،
ھەم غېرىپ ئاشىق كۆزىگە تۇتىيا يەردىن بۆلەك.

جاهان كەزسەك

جاهاننى مىڭ قېتىم كەزسەك ۋەتەندەك دىلرەبا يوقتۇر،
ۋەتەندەك ئۇز ئانا يوقتۇر،كۆيۈمچان باشپاناە يوقتۇر.

جىمى ئالەمدە تاغ-دەريا،ھۇزۇرى ئوخشىماس ئەمما،
ئانا يۇرتنىڭ ھاۋاسىدەك شىپالىق ساپ ھاۋا يوقتۇر.

ئانا يۇرت باغىدا غۇنچە چىرايلىق،خۇش پۇراق شۇنچە،
بۇ تاغنىڭ گۈل-گىياھىدەك چىرايلىق گۈل-گىياھ يوقتۇر.

ئانا يۇرتۇم ئۇسسۇل كانى،مۇقام-ئەلنەغمىنىڭ كانى،
جاهان سەيناسىدا مۇنچە يېقىملىق ساز-ناۋا يوقتۇر.

يىراقتا ئويىنىغۇچە ھېيت،ۋەتەندە روزى تۇتقان خوپ،
جۇدالىق دەردۇ رەنجىگە جاهاندا ھېچ داۋا يوقتۇر.

قوي كۆزلۈكۈم

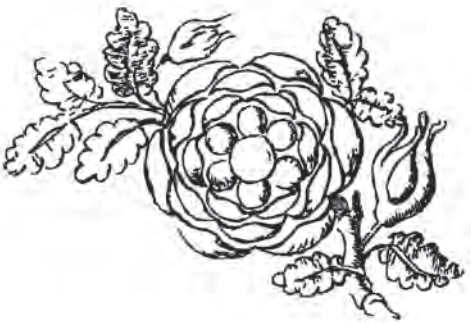
بۇ يۇرەك چاك-چاك يېرىلدى چاڭقىغان تۇپراق كەبى،
چاك-چېكىدىن ئوت يانار يالقۇنلىغان چاقماق كەبى.

قاپقارا تۈنلەر ئارا ھەسرەت بىلەن قىلسام نىدا،
تىترىگەن جىسىمىم قىراۋ پەسلىدىكى ياپراق كەبى.

شاۋقۇنى ئاسمان-پەلەك دەريا ئەزىم كۆڭلۈم مېنىڭ،
سەن ئۇزەرسەن، ئامرىقىم، دولقۇن يېرىپ قولۇاق كەبى.

بولسا ھەم قوينۇمدا جەم سەككىز بېھىشىنىڭ ھۆرلىرى،
مۇڭلىنارمەن چۆلدىكى يېگانە بىر توغراق كەبى.

زەپ يامانكەن ئىشق ئوتۇڭ ئاي يۈزلۈكۈم، قوي كۆزلۈكۈم،
پارە مەن شۇ ئوت-پىراق قوينىدا ئاقبالداق كەبى.

يىغلىما

كۆزۈڭدىن ئاقتى مەرۋايىت،
سېنىڭ قەدرىڭنى ئۇ بىلمەس.
پىغانىڭدىن يانار بىر ئوت،
سېنىڭ دەردىڭنى ئۇ بىلمەس.

گۈلى رەنا ئىدىڭ سۈلدۈڭ،
سېنىڭ قەلبىڭنى ئۇ بىلمەس.
كۆزۈڭنى ياشلىما مۇنچە،
ۋاپا-مېھرىڭنى ئۇ بىلمەس.

نادامەت قوينىغا چۆككەي،
سېنىڭ قەدرىڭ ئۆتۈلگەندە.
پۇشايمان خەنجىرى بىرلە،
يۈرەك-باغرى سۆكۈلگەندە.

مۇقام

جان مۇقام، جانان مۇقام، خەلقىم بىلەن بىر جان مۇقام،
قان تومۇردا لەگ ئۇرۇپ ئۆركەشلىگەن ساپ قان مۇقام.

ياگرىسۇن زۇلمەت زىمىستان قاپلىغان چۆل-دەشتتە مەن،
بولغۇسى شۇ دەشتۇ چۆل پارلاق باھارىستان مۇقام.

سەندە ئەل قانلىق يېشى، قەھرى بورانى-چاقمىقى،
سەندە مەشئەلدەك لاۋۇلدار ئەگ ئۇلۇغ ئارمان، مۇقام.

كەچتى دەريا، كەزدى چۆل، ئاشتى خەتەرلىك تاغ-داۋان،
ياگرىتىپ ھەردەم سېنى مەردانە چوگ كارۋان، مۇقام.

قانچە رەت ئۆتتۈگ بۆسۈپ زەنجىر-ئاسارەتتىن ئامان،
قۇدرىتىڭگە بولدى قايىل بۇ يېڭى دەۋران، مۇقام.

لەرزىگە كەلمەكتە نى-نى سەھنىلەر ئالەم ئارا،
ھەر تامان، ھەرئان ساڭا ياغماقتا شۆھرەت-شان، مۇقام.

جان مۇقام، جانان مۇقام، قىلغىن راسا جەۋلان، مۇقام،
ھەر يۈرەك كۆلسۇن بىئارمان، يايرىسۇن ھەر جان، مۇقام.

ئوسما قويۇپ كەل

(ناخشىلىق ئۇسسۇل)

كەل نىگارىم، ۋاپادارىم، ئايدەك تولۇپ كەل،
يەر-جاھانغا ھايات بەرگەن كۈندەك يورۇپ كەل.
ئايدەك تولۇپ كەل،
كۈندەك يورۇپ كەل،
گۈزەللىكنىڭ شەيداسى مەن، ئوسما قويۇپ كەل.

قارا تۈننى سۈزۈك تاڭغا ئۇلايمەن بىدار،
يۈرەك ناخشام مۇرادىمنى ئەيلەيدۇ ئىزھار.
تۈنلەر بىدارمەن،
ۋەسلىگگە زارمەن،
مۇنچە تەشنا قىلما مېنى ئەي نازىنىن يار.

ئايدەك تولۇپ كەل،
كۈندەك يورۇپ كەل،
شوخ ناخشامغا تەڭكەش بولۇپ خەندان ئۇرۇپ كەل.
خەندان ئۇرۇپ كەل،
كەتمەس بولۇپ كەل،
قارا-قارا چاچلىرىڭنى تال-تال ئۆرۈپ كەل،
ئەگمە-ئەگمە قاشلىرىڭغا ئوسما قويۇپ كەل.

نەدىسەن ئاتا؟

سېنى ياد ئەيلىسەم ھەرئان جىغىلدايدۇ يۈرەك - جانىم،
قەيەردە، نەدىسەن غەمخور كۆيۈمچانىم، قەدىردانىم.

زەپمۇ ئېسىل پەزىلەتلىك زات ئىدىڭ،
مىننەت، تەمە، تەمەننادىن يات ئىدىڭ.
تاغ - داۋانلىق ئۇزاق يولدا، جان ئاتا،
ئۆمۈر بويى يۈك سۆرىگەن ئات ئىدىڭ.

سەن تۇغۇلدۇڭ مۇشەققەتكە - جاپاغا،
باش ئەگمىدىڭ نى - نى ئاپەت - بالاغا.
قانداق جاۋاب ئەيلەي بۇگۈن، جان ئاتا،
سەن ياغدۇرغان چەكسىز مېھىر - ۋاپاغا؟

يۈرىكىمدە ئۆچمەس مەشئەل ياندۇرۇپ،
چوڭ سەپەرگە ئاتلاندۇرۇپ ماڭدۇرۇپ.
ئۆزۈڭ كەتتىڭ، غەمگۇزارىم جان ئاتا،
مۇرادىڭنى ماڭا مىراس قالدۇرۇپ.

سەن قەيەرلىك، سەن نەلىك؟

(تەنقىدىي ئېيتىشىش)

1

ـ سەن قەيەرلىك؟
ـ سەن نەلىك؟
ـ سەن قەيەرلىك؟
ـ سەن نەلىك؟
ـ ئاكاڭ قارىغاي ئالدىدا
تولا قىلما مەنمەنلىك!
ـ غوجى ئاكاڭ ئالدىدا
ـ قىلما مۇنچە كۆرەڭلىك!

ـ مەن دولانلىق،
ـ مەن بايلىق.
ـ مەن چۆچەكلىك،
ـ ئالتايلىق.
ـ مەن كۇچالىق،
ـ يەكەنلىك.
ـ مەن داۋانلىق،
ـ مەن سايلىق.
ـ مەن ئۇ قاشتىن،
ـ مەن بۇ قاشتىن.
ـ مەن ئاياغدىن،
ـ مەن باشتىن.
ـ مەن لوپنۇردىن،

ـ باغراشتىن.
ـ تاراتىدىن،
ـ باغداشتىن.
ـ ئۆز مەھەللەم توققۇز تاش،
ـ ئاكاڭ قارىغاي ئون تاشتىن.
ـ دەۋران سۈرەي مەن تەنها،
ـ مەھرۇم بولغىن ياشاشتىن.
ـ ئۆزۈڭ مەھرۇم ياشاشتىن!

ـ سەن قەيەرلىك؟
ـ مەن جاملىق.
ـ سەن قەيەرلىك؟
ـ سايراملىق.
ـ ئاكاڭ قارىغاي ئاقتاملىق،
ـ ئاكاڭ توققۇز تاراملىق.
ـ ئەي تاراملىق-تاراملىق،
ـ ساڭا يوقتۇر ئارامليق.
ـ ئاكاڭ بىلەن تەڭ ئۆرۈش،
ـ تاكاللىشىش قارامليق!
ـ مەن شايارلىق، بىلىپ قوي،
ـ جىمسارلىق، بىلىپ قوي.
ـ بەلۈبغىمدا خەنجىرىم،
ـ يېڭسارلىق، بىلىپ قوي.
ـ نوچىلارنىڭ سەرداري،
ـ كەسكەن يارلىق، بىلىپ قوي!

ـ ئەي خوتەنلىك، نېرى تۇر،
ـ سەن ئاتۇشلۇق، نېرى تۇر،

ـ سار قۇموشلۇق، نېرى تۇر،
ـ قارا قۇموشلۇق، نېرى تۇر!

ـ قەشقىرى، سەن چەتتە قال،
ـ ئىلىلىق، سەن دەردتە قال.
ـ ئارمىنىڭ ئاچماي چېچەك،
ـ مىڭ جاپا ـ كۈلپەتتە قال.

2

يەكلەشتۇقا ـ يەكلەشتۇق،
يول توراشتۇق، چەكلەشتۇق.
كىمنى پۇتلاپ، جەينەكلەپ،
كىملەر بىلەن ئەپلەشتۇق؟
كىمنى ئېلىپ قارىغا،
ئاتالمىساق «خەپ»لەشتۇق؟

شىر، ئارسلان، چىلبۆرە،
ياشالايدۇ بىر تاغدا.
ياشالمايدۇ نېمىشقا،
ئالتە ئۇيغۇر بىر باغدا؟
يۇرتۇازلىقنىڭ دەستىدىن،
قالمىغانمۇ بىز داغدا؟

نائىناقلىق دەردىنى،
شۇنچە تارتتۇق، تارتمايلى.
قوش ـ سۆرەمگە، جان دوستلار،
ئۆزىمىزنى قاتمايلى.
ئەمدى بەھوش ياتمايلى،

هالاكەتكە پاتمايلى.

3

- سەن قەيەرلىك؟
- مەن ئۇيغۇر.
- سەن قەيەرلىك؟
- مەن ئۇيغۇر.
- ۋارقىرايلى هەممەيلەن،
- قان-قېرىنداش دەپ مەغرۇر.

توي ناخشسى

ئايدىن گۈزەل پەرى ئالدۇق ئاي مەھەللىدىن،
ئاينى گويا يۇلۇپ ئالدۇق ئاسمان قەھرىدىن.

ئايدەك پەرى ئاتىپىشدەك ئالتۇنغا كەلدى،
ئاسمان-پەلەك يالقۇنلىغان يالقۇنغا كەلدى.

ئاشىق يىگىت، مەشۇق پەرى بەختى ئېچىلسۇن،
قوش يۈرەكنىڭ يالقۇنلىرى ئەلگە چېچىلسۇن.

بەردى دۇئا ئىككى قۇدا جۈپ-جۈپ پەرىشتە،
ئۇزۇلمىسۇن ئۆمۈرۋايەت پاك سۆيگۈ رىشتە.

ئۇلگە ئالسۇن ئۆز بەختىنى ئويلايدىغانلار،
پات-يېقىندا توي بەزمىسى ئوينايدىغانلار.

ئۇستازىم

ئۇستاز مېنى مەيدان ئارا مەردانە قىلدىڭ،
ئەزىز ئەۋلاد گۈلخانىغا پەرۋانە قىلدىڭ.

سايدا ياتقان بىئەتىۋا تاشنى-شېغىلنى،
ھالال ئەجرىڭ-مېھرىڭ بىلەن دۇردانە قىلدىڭ.

پاك-غۇبارسىز قان-تەرىڭنى، شېرىن جېنىڭنى،
نەسلىڭ ئۈچۈن ھېچ ئايانماي ئىئانە قىلدىڭ.

مەڭگۈ ئۆچمەس مەشئەل يېقىپ ئەقلىڭ نۇرىدىن،
ئارزۇ-ئىقبال يوللىرىمنى نۇرانە قىلدىڭ.

بىر جۈپ قەدىردان

ياشاندىڭ ئەي ئانا جانىم، بالا مېھرىدە گۈلخانىم،
ياشاندىڭ ئەي ئاتا جانىم، ۋاپا تەختىدە سۇلتانىم.

سەپەرگە ئاتلىنار بولسام، دېسەڭ ئاق يول، يۈرەك پارەم،
بېشىم ئاسمانغا يەتمەسمۇ تولۇپ قۇۋۋەتكە ئىمانىم؟

يىغا-كۈلكە، خۇشاللىق-غەم ئەزەلدىن قوشكېزەك-قوشماق،
ئۆزۈڭ بار توق مېنىڭ كۆڭلۈم، ئۇزۇلمەس كۈلكە-خەندانىم.

تۇرۇپ بەرسەڭ بالامنىڭ چوڭ تويىدا جۈپ پەرىشتەدەك،
سىغارمۇ تەنگە شادلىقتىن كىچىككىنە مېنىڭ جانىم؟

ئامان قىلسۇن ئىگەم ئاللا، ياشاڭلار ئەي ياشانغانلار،
ياشا-ياشىنا مېنىڭ جانۇ جاھانىم-جۈپ قەدىردانىم.

كەلمىدىك

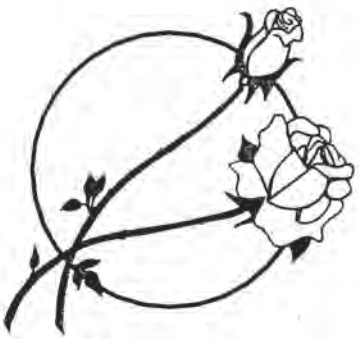
كەلمىدىك، ئاھ، ئاشىقىڭنى خارە ئەيلەپ كەلمىدىك،
قامچا گۈلدەك بويلىرىڭغا زارە ئەيلەپ كەلمىدىك.

ئاققۇدەك بولدى كۆزۈمنىڭ گۆھىرى جۈپ شام بولۇپ،
قاپقارا تۈنلەر ئارا بىدارە ئەيلەپ كەلمىدىك.

تامچە مەي ئىچمەي لېۋىڭ جامىدا، ئاھ بولدۇم بىھوش،
سەن مېنى بىھوش، بىمار، بىچارە ئەيلەپ كەلمىدىك.

بارسا كەلمەس يولغا سەن گويا مېنى تاشلاپ قويۇپ،
كۆرسىتىپ قويماي دىدار، ئاۋارە ئەيلەپ كەلمىدىك.

ئەمدى جان تاپماس ئارام، مەلھەم-داۋاسىز دىل يارام،
سەن ئۇچۇن كۆيگەن يۈرەكنى پارە ئەيلەپ كەلمىدىك.

تەزىم

ئانا يۇرتنىڭ مۇقەددەس تاغ-دالا، سەھراسىغا تەزىم،
زامان مەردانلىرى سۆيگەن چېلىش سەينىسىغا تەزىم.

ھامانەم ئۆرلىگەن-تاشقان، پەلەكتىن شاۋقۇنى ئاشقان،
ھۇزۇرى جانغا جان قوشقان ئىلى دەريىسىغا تەزىم.

ئانا تۇپراق ئارا يىلتىز سۈرۈپ گۈللەپ ئىپار چاچقان،
يۈرەك رەنجىم داۋاسىغا-بېغىم رەنىسىغا تەزىم.

ئاتا ئەجرى، ئانا مېھرى، ئانا ئەل ھەققىگە سادىق،
دىلى ئويغاق، بىلى مەھكەم سەپەر بەرنىسىغا تەزىم.

ئانا ئەلنىڭ ۋاپادار شاھ سەنەم، زوھرىسىغا تەزىم،
ئانا بەختى، ئاتا پەخرى-ۋەتەن شەيدىسىغا تەزىم.

ئەزىمەت دەريا

1

ئانام خانتەڭرىدۇر پارلاق هاياتىم شامىنى ياققان،
ئۇنىڭ ئاپئاق سۈتى تارىم-ئىلى دەريالىرىدا ئاققان.

2

ئەي تارىم دەريالىرى – ئەزىمەت دەريا،
باغرىمنى ياقاي شوخ دولقۇنلىرىڭغا.
شاۋقۇنۇڭ – ئەجدادىم باشلىغان ناۋا،
ئاشىقمەن ئۇزۇلمەس شاۋقۇنلىرىڭغا.

لەززەتلىك هەر تامچەڭ رەنجىمگە داۋا،
جىسمىمغا كۈچ-دەرمان، يۈرىكىمگە قان.
سەن سېخىي، مەرد ئانا، پىداكار ئانا،
مېهرىڭدە چېچەكلەپ ياشنايدۇ بۇ جان.

ئەي تارىم دەريالىرى – ئەزىمەت دەريا،
گۈزەللىرىمگە شادلىقىم، ئەلەملىرىمگە.
نەزەر سال، جان ئانا، تۆھپىكار ئانا،
قۇتلۇق تاڭ، مۇبارەك ئايەملىرىمگە.

قوشماق ئاداش

ئامرىقىم، بىز ئويىنىغان،
«قوشماق ئاداش» يادىڭدىمۇ؟
شۇ گۈزەل ئايدىڭ كېچە،
ھازىرمۇ كۆز ئالدىڭدىمۇ؟

بىزنى ئالقىشلار ئىدى،
دەريا داۋالغۇپ-ئۇلغىيىپ.
ئايپەرى ئويناپ ئىدى،
ئالتۇن بېلىقتەك تولغىنىپ.

مەنمۇ گويا ئاي ئىدىم،
دەريادا لەرزان لەيلىگەن.
بىزنى زەپ شېرىن خىيال-
ئارزۇلار مەپتۇن ئەيلىگەن.

قوش مېغىز تۇتتۇڭ ماڭا،
ئويناپلى دەپ «قوشماق ئاداش».
بىز مانا شۇندىن بۇيان،
قەلبى تۇتاش ئامراق ئاداش.

بىر جاھاندۇر ھەر كۆڭۈل،
سۆيگۈ-ۋاپا نۇرلۇق قۇياش.
مەڭگۈلۈك سۆيگۈ ئۈچۈن،
يول ئاچتى شۇ «قوشماق ئاداش».

توي تىلىكى

خۇش مۇبارەك تويى بۇگۈن ئىككى ياشنىڭ،
سۆيگۈ رىشتى مەڭگۈ تۇتاش-قەلبداشنىڭ.
بەختى ئوڭكەن، پېشانىسى زەپ ئوچۇقكەن،
ئاشىق يىگىت، مەشۇق پەرى قەلەم قاشنىڭ.

ئايدەك پەرى كېلىن بولدى، قىزىم دەرسىز،
مېھرى-ۋاپا بىلە نۇرلۇق يۈزۈم دەرسىز.
قوش مېغىزدەك بىللە ئۆتسە قىزىم-ئوغلۇم،
تامچە شەبنەم كۆرمەس بىر جۇپ كۆزۈم دەرسىز.

سىزمۇ ئاتا كۈيئوغۇلنى ئوغلۇم دەرسىز،
كۆڭلۈم ئەمىن تاپتى، ياشنار ئۆمرۈم دەرسىز.
قوش مېغىزدەك بىللە ئۆتسە ئوغلۇم-قىزىم،
ئىپار چاچقاي ئارزۇ-ئارمان گۈلۈم دەرسىز.

ئامان بولسۇن توي ئويىنىغان-ياياقلار،
بەختى كۆكلەم ئاپتېپىدەك پارلىغانلار.
قارا يۈزدۇر بۇ ئالەمدە-ئۇ ئالەمدە،
ئاشىقلارنى بىر-بىرىدىن ئايرىغانلار.

مەشرەپ

ئانا يۈرتۇم ئارا تۆھپە-مىراس بىباھا مەشرەپ،
بوغۇلغان دەم-نەپەسلەرگە شىپالىق ساپ ھاۋا، مەشرەپ.

كامالەت تاپقى قوينۇڭدا مۇقام-ئەلنەغمە، جانبازلىق،
ئەزەلدىن زاتى ئۈيغۇرغا ئىجازەتسىز راۋا مەشرەپ.

بېغى سەن قان-قېرىنداشلىق، ئىناقلىق، جان كۆيەرلىكىنىڭ،
ھوسۇل-بەھرىڭ ئاداۋەتلىك جاراھەتكە داۋا، مەشرەپ.

يەنە سەن كاتتا سەيناسى ئۇلۇغ ئىنسانىي خىسلەتنىڭ،
سېنىڭدە ئەنئەنە، رەسمى-يوسۇن، شەرمى-ھايا، مەشرەپ.

يەنە يۈكسەل، قۇياشتەك پارلىسۇن پاك روھى مىللەتنىڭ،
باغاش ئەتسۇن بۇ ئالەمنى ئېسىل نەغمە-ناۋا، مەشرەپ.

مۇقام تەشنالىرى

«ناۋا» مۇقامى ئاھاڭلىرى ئاساسىدا ئىشلەنگەن
بالىلار ناخشا-ئۇسسۇلى

مۇقەددىمە

(«بەلا دەشتى ئارا مەجنۇن...» ئاھاڭى)

قارا تۇنلەر نىشان ئەيلەپ قۇياش رۇخسارىنى كارۋان،
چېكىپ ئۆتتى ئىزىدىن تاغ-داۋانلارغا نەقىش ھەرئان.

مۇقام تەشنالىرى، بىلسەڭ، قىزىل قانىدىن يارالغان شۇ-
تەۋەررۇك گۇل-نەقىشلەردە ئاجايىپ مۇددىئا-ئارمان.

جۇلا

(«ئۆزۈمنىڭ شەھىرىدىن كەتسەم...» ئاھاڭى)

ئانا يۇرت مېھرىدىن كەچسەم مېنى ئادەم دېسۇن كىممۇ،
جاپالىق دەمدە بەل يەشسەم مېنى ئادەم دېسۇن كىممۇ؟

ئانا يۇرت دەپ تۇمەنمىڭ جان ئۆزىنى ئەيلىدى قۇربان،
ئۇنىڭ ياۋىغا ئەگەشسەم مېنى ئادەم دېسۇن كىممۇ؟

ۋەتەنداشىم-قېرىنداشىم، ئىناقلىقتا ئەزىز باشىم،
يەكلەشسەم، ئۆچەكەشسەم مېنى ئادەم دېسۇن كىممۇ؟

گۈزەل سەييارىدە ئاقىل، ھالاكەت غارىدا غاپىل،

بىخۇد ـ غاپىل بولۇپ ئۆتسەم مېنى ئادەم دېسۇن كىممۇ؟

سەنەم

(«مەن بارايمىكىن مۇندا...» ئاھاڭى)

گۈزەل ئانا ئېلىمىز،
شېرىن ئانا تىلىمىز،
ئانا تىلدا سايرىساق،
ئۆرگىلىپمۇ سايرىساق،
چۆرگىلىپمۇ سايرىساق،
يايرايدۇ جان ـ دىلىمىز،
جانۇ دىلىمىز.

نى ـ نى تومىلار شاھانە،
ئىچ ـ ئىچىدە دۇردانە.
ساپ ئانا تىل بەھرىدە،
ئۆرگىلىمەن دوستلىرىم،
چۆرگىلىمەن دوستلىرىم،
كۆكۈل روشەن ـ نۇرانە،
چۆرگىلىمەن دوستلىرىم.

ئۈچىنچى مەشرەپ

(«بۇ دۇنيادا كۆپتۇر جان...» ئاھاڭى)

پەن سۆيۈش ـ ئەل ئادىتى،
پەن ـ بىلىم ئەل ئامىتى.
پەننى سۆيمەس نادانىنىڭ
نەدە ھۆرمۇر ـ راھىتى؟

ئادەمزاتقا خوپ داۋا،
قۇياش نۇرى، سۇ، ھاۋا.
دەل ئۇلاردەك ئەتىۋا
ئىلىم-ئىرپان، ساز-ناۋا.

قوشكېزەكتۇر جانۇ تەن،
جان بىلەن تەن ئەلگە تەن.
بەرمىگەيمىز ھەر زامان،
تەقدىرى قىسمەتكە تەن.

يۇرتۇم نەغمە سەيناسى.
مۇقام-مەشرەپ دۇنياسى.
بىز بىلىم-پەن، كۇي-مۇقام
جان پىداسى، تەشناسى.

تۆتىنچى مەشرەپ

(«قارا قېشىك ئىگىلگەن ئىككى تەرەپكە...» ئاھاڭى)

جان دوستلىرىم، كۆككە باق، ئەقلىك بىلەن باق،
قانچە مۇڭدۇ، ئويلاپ باق، پارلىغان چىراغ؟
ئويلاپ-ئويلاپ، ئويلاپ-ئويلاپ، ئويلاپ ساناپ باق،
ھەي دوست، قانچە مىك چىراغ؟

بېرەلمەيدۇ نېمىشقا نۇر - بىر قۇياشچە نۇر،
جانغا راھەت، تەنگە ماغدۇر، يۇرەككە ھۇزۇر؟
بېرەلمەيدۇ نېمىشقا نۇر - بىر قۇياشچە نۇر،
ھەي دوست، يۇرەككە ھۇزۇر؟

گىرەلەشسە بارچە يۇلتۇز ـ جىمى شام- چىراغ،
بولماسمىدى بۇ ئالەمدىن قارا تۈن يىراق؟
بولماسمۇ زىچ گىرەلەشسە جىمى شام- چىراغ،
ھەي دوست، قاراڭغۇ يىراق؟

چۈشۈرگە

جانەي... مۇقام تەشنالىرى، ۋاي، ئويناڭ...

توي ساماسى

«ئەجەم» مۇقامىنىڭ مەشرەپلىرى ئاساسىدا
ئىشلەنگەن ناخشىلىق ئۇسسۇل

ئىككىنچى مەشرەپ

مۇبارەك ھېيت ھۆسن قوشتى ئىلى، تارىم دالاسىغا،
چۈشەيلى قان-قېرىنداشلار، ئۇلۇغ ئايەم ساماسىغا.

بۇ ئايەم خىسلىتى بىرلە قۇياشى قوندى كۆكلەمنىڭ،
ئەقىدە-ئېتىقادى پاك، ئەزىز ئەۋلاد سىماسىغا.

ئەقىدە-ئېتىقادىغا غۇبار قوندۇرسا كىم زەررە،
چۈشەر سانسىز قارا داغلار ئادەمزاتلىق ساپاسىغا.

ساماغا مەرھەمەت، دوستلار، مىراسخور بىز ساداقەتمەن،
ئۇلۇغ ئەجدادىمىزنىڭ باي، مۇقەددەس، پاك مىراسىغا.

ئۈچىنچى مەشرەپ

ھېيتنى ئويناپدۇ ئامان ئەھلى جاھاننىڭ ساقلىرى،
بۇ جاھان جانانىنىڭ شەيدالىرى، ئامراقلىرى.

قەدرى-قىممەتلىك كىشى - مەشرەپ بېشى،
دەل ئۇلار ئەل روھىنىڭ ئۆچمەيدىغان بايراقلىرى.

قانچه يۈكسەك ئۆرلىسە بۇ مەنىۋى بايراق-ئەلەم،
شۇنچە نۇرلانغاي ئانا ئەلنىڭ دالا-يايلاقلىرى.

تەقدىرىڭ-بەختىڭ ئۇچۇن كۆيمەكتە ئۆچمەس شام بولۇپ،
خان ئوغۇز ئەۋلادىنىڭ تەشنائىدەك ئويغاقلىرى.

ئويغاق نەسللەر

دولان مەشرەپ مۇقاملىرى ئاساسىدا
ئىشلەنگەن ناخشا-ئۇسسۇل

1

قەدىملەر تاشلىدۇق دادىل گۈزەل، پارلاق ئەسرلەرگە،
گۈزەل، پارلاق ئەسىر مەنسۇپ دىلى ئويغاق نەسللەرگە.

2

ئۇچۇر دەۋرى، نۇر دەۋرى،
سۈرئەت دەۋرى بۇ.
ئەھلى ئىنسان قاناتلانغان،
ھېكمەت دەۋرى بۇ.
پاك پەزىلەت-خىسلەت دەۋرى،
سۈپەت دەۋرى بۇ.
رىقابەتلىك غالىبلارنىڭ
ئامەت دەۋرى بۇ.

3

سۇناي بىلەن ساپايە - كونا ساپايە،
بىزگە قىلماس كۇپايە - ھەرگىز كۇپايە.
كۆزى ئوچۇق ئەمانى - روھىي ئەمانى،
كىمۇ قىلسۇن ھمايە - كىمۇ ھمايە؟

ئۇسسۇلنىمۇ ئويناپمىز، ئېيتىمىز غەزەل،
بىزگە ئالىي پەن-بىلىم نەغمىدىن ئەۋزەل.
ئۇسسۇل ئويناپ-پىرقىراپ، توۋلاپ-ۋارقىراپ،
يۇرىۋەرسەك بولمىغاي ئەتىمىز گۈزەل.

4

ئۆسۈپ-گۈللەش دەۋرىمىز،
بىلىم ھۇزۇر - بەھرىمىز.
كۆككە ئۇچقان خەقلەردىن،
كەم ئەمەس ھېچ يەرىمىز.

پەنگە ئامراق ئەۋلاد بىز،
قەلبى ئويغاق ئەۋلاد بىز.
بىرلىك بىلەن پەن بىلەن،
بەختى پارلاق ئەۋلاد بىز.

بىز بار

«ئۆزھال» مۇقامى نەغمىلىرى ئاساسىدا ئىشلەنگەن
ياش-ئۆسمۈرلەر ناخشا-ئۇسسۇلى

مۇقەددىمە

بورانلىق تاغ-داۋانلاردا سىلەر ئاچقان ئۇلۇغ ئىز بار،
بولۇڭ ئەجدادلار خاتىرجەم، ئىزىڭلاردا مانا بىز بار.

جۇلا

ئانا ۋەتەن دالاسى،
ئۇلۇغ ئانا سىماسى.
قوش كۆكسىدىن يارالغان
تارىم، ئىلى دەريالسى.

كۆك ئاسمانغا تۇتۇرۇكتۇر،
مەغرۇر چوققا-قىيالسى.
شۇ قىيادا، تاغلاردا،
بۇركۈتلەرنىڭ ئۇۋاسى.

چۆلدىمۇ گۈلباغدىمۇ،
ئوتلۇق مۇقام ناۋاسى.
ھەر نەغمىدە ئەجدادلار
ئارزۇ-ئارمان ساداسى.

قايتارما

بىز ۋەتەننىڭ شەيداسى،
مىراسخورى - ھەقداسى.

سەنەم

سىلەر ياققان ئوتنىڭ نۇرى بىزگە تەۋەررۈك،
رەڭگى ئۆڭمەس مەردلىك تۇغى بىزگە تەۋەررۈك.

باھاسىزدۇر ھەر تەۋەررۈك - يادىكارىڭلار،
ئالتۇن قانات تۇلپارىڭلار، زۇلپىقارىڭلار.

تەۋرىمەيدۇ ئىرادىمىز، ئېتىقادىمىز،
ئانا يۇرتقا جان پىدالىق قەسەمیادىمىز.

بەشىنچى مەشرەپ

ئۆتتى كارۋان تاغ - داۋاندا قالدۇرۇپ نۇرانە ئىز،
ئىز بېسىپ مەنزىلگە يۇرگەن ئوت يۈرەك مەردانە بىز.

بەختىمىزنىڭ مەڭگۈلۈك ئالتۇن قۇياشى جان ۋەتەن،
شۇ قۇياشنىڭ نۇرىغا قانمايدىغان پەرۋانە بىز.

چۇشۇرگە

بولۇڭ ئەجدادلار خاتىرجەم، ئىزىڭلاردا مانا بىز يار.

تەكلىپلىك تەھرىر : ئابدۇللا غاپپار
مەسئۇل مۇھەررىر : قاھار پولات
مەسئۇل كوررېكتور:ھۆرنىسا توختى

مۇھەممەدئېلى زۇنۇن تەشنائى

مەشرەپ

(شېئىرلار)

نەشر قىلغۇچى	:	مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى	:	بېيجىڭ شەھىرى خېپىگلى شىمالىي كوچا 14- قورۇ پوچتا نومۇرى: 100013 تېلېفون: 64290862—010
ساتقۇچى	:	جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى	:	بېيجىڭ دىشىن باسما زاۋۇتى
نەشرى	:	2009- يىل 12- ئايدا 1- قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى	:	2009- يىل 12- ئايدا 1- قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى	:	1168×850 م م. 32 كەسلەم
باسما تاۋېقى	:	10
سانى	:	0001-2500
باھاسى	:	15.00 يۈەن

ISBN 978-7-105-10389-8/I.2085 (维 295)

图书在版编目(CIP)数据

麦西来甫：维吾尔文/买买提艾力·祖农塔西那依著.
北京：民族出版社，2009.10
ISBN 978-7-105-10389-8

Ⅰ.麦… Ⅱ.买… Ⅲ.诗歌—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2009)第 195022 号

特约编辑：阿不都拉·阿帕尔
责任编辑：卡哈尔·普拉提
责任编辑：吾尔妮莎·托合提
出版发行：民族出版社 http://www.mzcbs.com.cn
社　　址：北京市和平里北街 14 号　　**邮编**：100013
电　　话：010-64290862（维文室）
印　　刷：北京迪鑫印刷厂
版　　次：2009 年 12 月第 1 版　第 1 次印刷
开　　本：850×1168 毫米 1/32
印　　张：10
印　　数：0001-2500
定　　价：15.00

ISBN 978-7-105-10389-8/I.2085（维 295）